VONDEL

III

ALLE DE WERKEN

VAN

JOOST VAN VONDEL.

UITGEGEEVEN DOOR

BERNARDUS BOSCH,

RUSTEND PREDIKANT VAN DIEMEN.

Te Dordrecht, bij
DE LEEUW EN KRAP.
Te Bergen op den Zoom, bij
VAN RIEMSDIJK EN VAN BRONKHORST.

J. V. VONDELS

LIJKDICHTEN.

DAVIDS LIJKKLAGHT

OVER SAUL EN ZIJN ZOONEN.

De braefsten, die gij hebt gedragen,
O Isrel, leggen nu verslagen
Op uwe bergen. Wat gewelt
Of 't puik der mannen heeft gevelt?
  Verhaelt dit niet aen ons misgonners
Te Gath, noch melt toch d' Askalonners
Op hunne straten 't ongeval,
Door uw luidruchtigh lijkgeschal:
  Om niet de maeghdelijke reien
Des Filistijns ten dans te leien:
Dat 's onbesnedens dochters niet
Gaen lachen over ons verdriet.
  O Gilboa, dat dauw noch regen
Voortaen uw hooge toppen zegen'
Met loof en gras, noch d' akker draegh
Zijn tiende, die Godts hut behaegh:
  Want op uw hoogte en ope velden
Ontzeegh de schilt, en 't hart der helden;
De schilt van Saul in den strijt;
Als had hem Godt noit ingewijt.

De boogh van Jonathan en 't ſnedigh
Geweer van Saul quam noit ledigh
In 't hof, maer vuil van vijants bloet,
En 't vet der dappren, trots van moet.
Die Jonathan, die Saul minnelijk,
En beide ſchoon, en onverwinnelijk.
Terwijlze leefden, kon den Doot
Niet ſcheiden in den jongſten noot.
Geen arents vleugels waren ſneller,
Geen kies noch klaeuw van leeuwen feller.
Och Abrams dochters, ſchreit op 't lijk
Van Saul, ſlus noch Vorst van 't Rijk:
Die u met purpere gewaden
Bekleede, en 't kleet met puikcieraden
Geſteente en gout te ſieren plagh;
O onvergeetelijke ſlagh!
Hoe ſtorten daar de vroomſte koppen!
O Gilboa op uwe toppen
Viel d' onverſaeghtſte ſtoutſte man,
Die grootſte krijghshelt Jonathan.
Och Jonathan, mijn zoet vertrouwen,
Mij zoeter dan de min der vrouwen,
Mijn broeder dus verongelukt;
Nu voel ik hoe uw doot mij drukt.
Geen moeders hart had zoo verkooren
Het eenigh pant, uit haar gebooren,
Als ik uw ziel. O heldenheir!
Hoe quaemt gij om met uw geweir!

LIJKKLAGHT

OVER

OVIDIUS NAZO,

Uit Engel Politiaens Latijn vertaelt.

Hier legt een Roosmch Poëet op d' oevers van Euxijn.
Barbarifche aerde dekt de glori van 't Latijn.
Barbarifche aerde dekt den meester der vrijaedjen,
Daer d' Ifter heene bruischt langs rotfen en bosfchaedjen,
En Rome fchaemt zich niet, dat het dien Hooftpoëet
Zoo wreet mishandelde, ook veel wreeder dan de Geet.
Was in gansch Rusfen dan niet eenen arts te vinden,
Die hem in 't quijnen van zijn quaelen quam ontbinden,
Het koude lichaem ftoofde, en warmde in 't zachte bedt?
Of met een zoete tong dien fterrefdagh verzet?
Of in het uiterfte den pols taste eer hij fcheide?
Of een hartfterking voor den dootfnik toebereide?
Of d' oogen toelook, toen 't gezicht gebrooken ftont?
Of uit medoogentheit de ziel ving met den mont?
O ftrijtbaer Rome, gij verlette d' oude vrienden,
Zoo wijt van Pontes, daer hem geen van allen dienden;
Men vont 'er geen, noch neef, noch dochter, nochte vrou,
Die hunnen vader trooste in ballingfchap en rou:
Recht of hem flechts Koral en ftuure Besfen quellen,
En Geeten, tegens kou gedost met bonte vellen:
Recht of een woest Sarmaet, te paerde in fneeu en kou,
Met zijn geftreng gezicht den kranken troosten zou;
Een woest Sarmaet, wiens hair om hals en hooft en ooren,
En wit behijzelt voor 't gezicht, klinkt ftijf bevrooren.
Noch wort dit lijk van Bes, Korallen, en Sarmaet,
En wreeden Geet befchreit, in dien bedroefden ftaet.
De bergen, bosfchen, en de wilde dieren weenen,
En d'Ifter in zijn kil onthout zich niet van fteenen.

Men ſegt dat Pontus, hardt bevroren, op dien dagh
De Zeegodin ontdooit in traenen ſmelten zagh.
De Minnegoden noch hun moeder niet ontbreeken
Met hunne fakkelen het lijkhout aen te ſteeken.
Zij ſluiten 't overſchot des Dichters, hier verbrant
Tot ſtof en asſchen, in een dootvat met hun hant.
Zij gaen het grafſchrift kort op NAZOOS grafzerk ſnijen:
Dees grafzerk overdekt den meester van het vrijen.
De moeder van de min ſprengt drij en vierwerf trou
De rustplaets van dit lijk met geur en zuivren dou.
Och zangrey, offert en vereert dien overleden
Een lijkklaght, rijker dan mijn zangkunst kan bekleeden.

LIJKTRANEN

OVER DEN

JONGEN KEURVORST.

Och Keurvorſtelijke ziel!
'k Vloek uw nootlot en de kiel
Die twee Frederikken deilde,
Zoon en vader overzeilde.
Gij omarremt noch den mast,
Daer de Doot het al verrascht:
Daer die heldenharten zweeken,
Gaf een kint een manlijk teken.
Zilverhair of blonde jeught
Maekt geen oude, maer de deught
Die met kracht den noot durf weêrſtaen,
En kloekmoedigh houdt haer heerbaen.
Och och vader, kreet de zoon,
Redme redme toch: verſchoon
Uwen ouſten eerstgeboren:
Help o helpme, 'k ga verloren:

'T Water op de lippen ſtaet,
En de nootſcheer dreight den draet
Van mijn leven af te knippen.
Bergh mijn ziel, alreê aen 't ſlippen,
In den jongſten oogenblik.
Met zoo gaeftge ſnik op ſnik,
En de winden gingen weien
Over 't water met uw ſchreien.
Leidſtar, hoop van 't Duitſche volk,
Och och och! een waterwolk
Bluscht uw' koninglijken luiſter,
En uw Vader kermt in 't duiſter.
Bitter nootlot, most het zijn?
Most zoo d' opgang van den Rijn
Met zijn Goddelijke ſtralen
In den Y ſtroom nederdalen?
Most gij ſneven, jonge Vorst?
Die met onverſaeghde borst
Had belooſt de Wraek te wekken
Naer den Donau op te trekken,
En na 's vijants neerlaegh weêr
Op te rechten 's Vaders eer;
Daer de huismans Wijngaert planten,
Aen de vruchtbre waterkanten,
Van den Nekkervliet beſproeit;
Daer het jaer zoo weeldigh bloeit.
Lijk, daer Duitschlant om zal zwijmen,
Neem voor lief ons droeve rijmen.
Och Keurvorſtelijke ziel!
'k Vloek uw nootlot, en de kiel
Die twee Frederikken deilde,
Zoon en Vader overzeilde.

MDCXXIX.

LIJKKLAGHT
OVER
ERNEST KAZIMIR,
GRAEF VAN NASSAU, STADTHOUDER VAN VRIESLANT.

Zijn traenen kleen bewijs van grooten rouwe,
Zoo ſtaek misbaer, medogende gemeent,
En treur, gelijk die troostelooze vrouwe,
Dat marmerbeelt, 't welk ſtom, niet zucht noch ſteent.
Het leeft nochtans, maer 't hart dat is geſloten
Van 't bittre wee van al te ſtreng een noot.
De geest bewelt zit vast, en kan niet vloten:
En naulijks ſcheelt hier 't leven van de doot.
Al eveneens zat Andromach benepen,
Toen zij helaes! de leide maere ontfing;
Toen Trojes vest het lijk door ſtof zagh ſlepen,
En 't kermen boven alle daeken ging.
Bedrieghlijk lot des oorloghs, wij beloofden
Ons zelven vast laurieren na 'et belegh
Van 's vijants ſteên; en och! gij treft de Hoofden
Des volks, en ruktze in hun triomfen wegh.
Triomfen, neen, bedroefde nederlagen,
En ſchipbreuk, die gaet ſtrijken met de winst.
De blijdſchap wort verdrukt door 't jammerklagen.
't Gequetſte brein weeght meest, de zege minst.
Waer is de deught die alle lemmers wette?
Hoe blaekt zijn oogh nu niet van 't gloeiend vier,
Gelijk het deed, toen hij den helm opzette!
Hoe ongelijk is dees nu KAZIMIR!
Die KAZIMIR, die flus, zoo braef te paerde,
Noch draefde met den vluggen hoef in 't zant,
En eischte fier met ſchitterenden zwaerde
Den ſleutel van het ſtrijtbre Gelderlant.

Die heldenbaek, die d' uiterfte gevaeren
Was doorgefolt met onverfchrokken moedt:
Hoe zienwe nu de grijsheit zijner hairen
Geverft, geklist van zijn doorluchtigh bloet!
Nu zal hij meer geen zwarte Spanjaerts jagen
In 't vlakke velt; nu zal hij ftadt noch flot
Noch fchansfen meer beftormen, en belagen,
Of dondren met kortouwen, als een Godt.
Hij zal voortaan de Veluw niet meer vegen,
Noch 't woeste fchuim en 't bruizen van dien vloet
Des dwingelants op zijnen ftalen degen
Affluiten trots, en zetten voet bij voet.
De Hemel wil dees dapperheden kroonen
Met eeuwigh heil, terwijl wij onvermoeit
Die dankbaerlijk verdienen aen zijn zoonen;
Twee fpruiten daer des vaders aert in bloeit.
MDCXXXII.

GRAFNAELT
VAN
'S KONINGS STADTHOUDER
IN YRLANDT.

Graef STRAFFORT, al te vierigh in zijn trouw,
Zijn vaderlants verwondering en rouw,
En door zijn deught gewasfen boven 't peil
Des menfchelijken lofs, zoo hoog en fteil;
Zijn Heiligh Hooft toewijende aen 't verfteent
En wreet gemoedt der razende gemeent,
Met een ftantvastigheit, die Kato voeght,
Of Thrafea, in 't fterven zoo vernoeght;
Of, onder Neroos moederflaghtigh Rijk,
Den grijzen onbeteuterden Stöijk,

En allen den Stoijkken, oit bekent;
Dees (toen hij nu, met een benijbaer endt,
En wel getroost, als buiten ſtervens noot,
Den jongſten dagh zijns levens hier beſloot)
Verlichte braef, gelijk een helt, het padt
Der Doot, mits hij haer rustigh tegentrat;
En (zelf zoo boos betight van zijn partij,
In 't ſtraffen van de ſnoodſte ſchelmerij
Der ſchreiende gemeente, door het leet
Van naberouw, dat haer in 't harte ſneet)
Scheen vonnis zelf te vellen over 't ſtuk,
En ſtrafte 't graeuw, aen 't lijf niet, maer met druk.
Hij achte 't nut te krimpen 't langer lot
Zijns levens, en zich t' offeren aen Godt,
Om zulk een' ſtorm des tijts, vol ongevals,
Tot 's Konings dienst, te ſtuiten op zijn' hals.
O groeizaemheit, gepastte wonder
Naer zulk een' mans onnooslen ſtijl!
O edele gerustheit, onder
Den ſlagh der ongeruste bijl!

MDCXLI. *Vertaelt uit Huigens Latijn.*

GRAFNAELT

VAN

MONTROSSE.

Justisſimus unus
Qui fuit in Teucris, & ſervantisſimus æqui.

„ Oprechte Deught, vol viers, en moedigh
„ In 't vechten, ſneuvelt al te bloedigh
„ Door rampſpoet, niet door vroom geweer.
Brittanje had nu ſchaemte en eer

Gantsch uit, en 't harnas aengetogen,
Zich zadt aen 's Konings hals gezogen,
En nae 't vertreên van d' oude kroon
Zijn Vaders al t' onnooslen Zoon
Gefchopt; wanneer MONTROS, te paerde
Gezeten, met gerechten zwaerde
Befloot op nieuw 't verdrukte bloet
Te zetten in het wettigh goet,
Hun aengeftorven door de rijen
Van Grooten Alexanders tijen:
„ Want nimmer zwicht een dapper helt,
„ Schoon recht moet zwichten voor geweld:
„ Hij hanthaeft 't heiligh recht der volken;
„ Al ftorten hem de donkre wolken
„ Der krijgsellenden op het hooft,
„ Geen water heeft dien gloet gedooft.
MONTROS getroost zich dan het muiten
Der fchelmen op zijn borst te ftuiten,
En ftelt zich, als een vaste wijk
Der fceptren, teegens 't hollend rijk;
Doch valt in handen des verraders,
Die ree 's Gefalfden hooft en aders
Hadt op een' fnooden prijs gezet,
En met deze onuitwischbre fmet
„ Het rijk bevlekt. Wie durf zich mengen
„ In 't geen de hemel wil gehengen?
De Deught, om hoogh altijt geëert,
Raekt onder: Judas triomfeert:
Die zelf den ftrop verdient te dragen,
Verftikt de bloem van 's Konings magen,
En trapt op 't hart van Stuarts huis.
Doorluchte BERGROOS, uit Ferguis,
Den Koningklijken ftam gefproten,
Uw bloet, voor 't Vaderlant vergoten

Zal al de volgende eeuwen deur,
Verſpreien zijnen eedelen geur;
De bloesſem van uw brave daden
Herleven, waer de zon haer raden
Van 't oosten in het westen drijf.
De helschheit koel' haer' moedt aen 't lijf:
De Moort en 't Oproer drijven boven,
En ſtelle wetten aen drie hoven,
Dat al de weerelt ſchrikke, en ijs';
„ De Trouw behoudt heur waerde en prijs.

MDCL.

SAT PATRIÆ, PRIAMOQUE DATUM.

UITVAERT

VAN WIJLEN

DEN DOORLUCHTIGEN ZEEHELT

MARTEN HARPERTSZ. TROMP,

RIDDER,

L. Amirael van Hollant en West-vrieslant,

VINCET AMOR PATRIÆ.

Laet zich Europe niet verwondren,
Al ſcheen de weerelt te vergaen,
Toen, uit den Noortſchen Oceaen,
Dat oorloghsonweêr op quam dondren,
En baldren over duin, en ſtrant,
Een' halven dagh, en noch een' heelen;
Tweehondert drijvende kaſteelen;
De bare zee in lichten brant;

De barſtende ſalpeterwolken,
En d' elementen altemael
Gelost van 't zwangere metael,
Op 't vlak, daer twee vermaertſte Volken
Te water, boort aen boort geklampt,
Hun' wellust ſchepten, in 't vernielen
Van eike ribben, mast, en kielen,
En menſchebeen; tot ſtof geſtampt;
Dat moortgeſchreij, en ijzerbraken;
De doôn en levenden, gemengt,
Gebraên, verdronken, en gezengt;
Dat weêrlicht, blixemen, en kraken;
Zoo veel gewelts heeft altemael
Gezweet om HARPERTS te beſchreien,
En 't lijk en d' uitvaert te geleien
Van Hollants Grooten AMIRAEL;
Die trots om hoogh, op zijn kampanje,
Zich offerde aen het krijghsaltaer,
Daer hij den Zeegeweldenaer,
Den Rijxtijran van Groot-Britanje,
Met zijne ſabel in de vuist,
Ter vierſchaer daeghde, om al ons ſchepen,
Met zijnen haviksklaeuw gegrepen,
Van onverzoenbren moort begruist.
De Turk van 't Engelsch Barbarijen,
Met zijn Janitſers, hoort, vol ſchrik,
Van 't moortſtrant af, alle oogenblik,
Zijn opgeprest gewelt in lijen.
Hij ziet den brant van 't mastbosch aen,
En zijne uit ſtof gewaſſe Reuzen,
Gereet ons bekkeneel te kneuzen,
In water, vier, en rook vergaen.
Die Vloek des volks, om 't hart benepen,
Ontveinsde al wat hij veinzen moght,

Tot dat zijn vloot de tijding broght,
En hare lenden na quam ſlepen.
Wat raet? wat middel om 't gerucht
Met kracht op zijnen mont te kloppen?
Is dit de keel van Tesſel ſtoppen?
Den Leeuw verbieden zee, en lucht?
Hij rept zijn' klaeuw bij d' Indiaenen,
Ontrukt den Teems dien rijken oest.
De Beurs van Londen wort verwoest.
Ons eilant zwemt in bloet, en tranen.
Dus klaeghde 't uitgeputte Rijk.
Met d' overweldighde onderzaten;
Terwijl de Zeven Vrije Staten
De ſtaetſi van 't doorluchtigh lijk
Beraemden, om den Zeebeſchermer
Te kroonen, als den braefſten Helt,
Die 't leven voor de Zeevaert ſtelt,
En meer verdient als gout, en marmer.
Hij ruste nimmer onbeweent.
Al heeft de Doot het lijf verſlonden:
De Faem is aen geen graf gebonden.
De Deught verduurt het kout gebeent.

MDCLIII.

UITVAERT

VAN DEN ONSTERFELIJKEN ZEEHELT

ABRAHAM VAN DER HULST,

ONDERAMIRAEL VAN HOLLANT EN WEST-VRIESLANT,
ONDER DEN ZEERAET T' AMSTERDAM.

Furor iraque mentem
Præcipitant, pulchrumque mori ſuccurrit in armis.

Door vier en vlam, en rook en kogels
Vloog HULST, een ſlaghpen aen de vlogels

Van MICHAËL, den grooten helt,
Die 's lants geleden hoon herſtelt,
In 't barnen van de krijghsgevaeren,
En wekme, niet om taeie ſnaeren
Te trekken op een' laegen toon,
Maer d' oude dichters naer de kroon
Te ſteeken met de zeetrompetten
Van zulke helden, die de wetten
Aen 't eilant ſtellen, dat, te ſtout
Op zeekaſteelen, hoogh gebout,
De vrije zeevaert met vrijbuiten
Gewelt en moorden zwoer te ſluiten
Aen ijsre ketens, op zijn ſtrant,
Als een ſlavin van Brittenlant,
Dat nu, verbaest en afgevochten
Zijn gruwelijke zeegedroghten
Door Ruiters ſcherpe waterbijl
Ziet, naer een' nieuwen oorloghsſtijl,
Gehouwen en gekerft aen mooten,
Voor wint en ſtroom den Teems opvlooten.
Verheft out Rome oit zijnen ſtoel
Op Kurtius, die in den poel,
Gelijk een afgront opgekloven,
[Indien men Titus (*) magh geloven,]
Durf ſpringen, op het brieſchend paert:
De zeehelt HULST nam onvervaert
Den Britſchen afgront op zijn tanden.
Men zagh den trotſen CHARLES branden,
En zinken met de zeekortou.
Wat is men ſchuldigh aen de trou
Van onze Hollantſche Romainen!
Wij tuchtigen op Loeveſteinen

(*) *Titus Livius.*

Baldaedigen, die zonder ſtuur
Van reên, het wetboek van natuur
En 't recht der volken, elk gegeven,
Met voeten treên en wederſtreven.
Zoo blijf de vrije vaert in zwang.
Zoo leve HULST veele eeuwen lang.
MDCLXVI.

LIJKKLAGHT

OVER

D. ANTONIO DE GAMARRA,

KOLONEL VAN EEN REGEMENT PAERDEN,

ZOON VAN ZIJN EXELENTIE

D. ESTE VAN DE GAMARRA,

Ridder van St. Jakobs Orden, Krijghsraet, en algemeen Veltheer van zijne Katholijke Majesteit, Slotvooght van Gent, en Gezant bij de Hooge Mogende Heeren Staeten der Vereenighde Nederlanden.

OSTENDENT TERRIS HUNC TANTUM FATA.

Nu leght onze oorloghsbloem
ANTONIO, die brave, heden
Verwelkt, ontijdigh afgeſneden
Van 's levens ſtruik. O roem
En ongewiſſe ſchijn van 't leven,
Geen eigendom, maer leen,
Den goên en quaên gemeen,
Terwijl de vroomſten d' eerſte ſneven!

Dit hooft van zoo veel volk,
Een flagpen aen den rechten vlogel
Van 't maghtigh heir, zagh kling, noch kogel,
Piftool, noch fpeer, noch dolk,
Noch wallen aen, noch krijghskornetten,
Om met zijn dappre hant
Het Konings Nederlant,
Voor Valencijn, bij nacht, t' ontzetten.
Zoo komt de jonge leeuw,
Voor zon, uit zijnen leger brullen,
Woeftijn en wildernis vervullen
Met zijnen nuchtren fchreeuw.
De vonken branden uit zijne oogen.
Het felfte tijgerdier
Moet zwichten voor dat vier,
En deizen, waer hij komt gevloogen.
In zulk een' gloet en fchijn
Verfcheurt hij vaenen en geleden
Des vijants, die, dus overftreden,
De zwangre karrabijn
Quam op zijn' boezem los te drukken,
En fchoot hem d' arrempijp,
Te vroegh ten oorlogh rijp,
In 't barnen van dien ftorm, aen ftukken.
Zoo baent hij Oostenrijk
Den wegh ter ftede in met zijn benden,
Die over 's vijants neêrlaegh renden.
GAMARRA, 's vroomen wijk,
Gij fterft voor uwen ouden Vader
Te jong, die aen de Kroon
Zijn eenigh pant, en zoon,
En erfgenaem (wat raekt hem nader!)
Zoo milt ten besten geeft,
En fpreekt, al fchreit het lant om 't deerlijkst:

„ Dus offer ik mijn bloet op 't heerlijkst:
„ Hij ſtorf geenzins, maer leeft.
De brave Pallas quam Evander
Dus t' huis, van zijnen toght,
Eer Troje prijs bevocht,
En won met zegenrijken ſtander:
Maer dees Kornel verwon,
Zoo lang voor 't ſterven en doots vlaegen,
Zagh eerst de zege in 't velt opdaegen,
En rijzen met de zon.
Och, had het lot der ooreloogen
Dien trouwen Helt geſpaert,
En, naer zijn vaders aert,
In 's vaders ampten opgetoogen:
Wat vruchten had het Rijk
Genooten, noch een rij van jaeren!
Beſtroit met onverwelkbre blaêren
Dit zegenwaerdigh lijk.
„ Al wat ter weerelt leeft is ſterfelijk.
„ Het lichaem ſmilt, als Was:
„ De zerk beſlulpt onze asch:
„ De Deught alleen is onbederfelijk.
MDCLVI.

LIJKZANGK
OVER
HERMAN VAN DER POL,
Raedt en Oudt Scheepen t' Amſterdam.

INTEGER VITÆ, SCELERISQUE PURUS.

Nu ſtort een van ons Zesendartigh
Pijlaeren, die trouwhartigh

En Amſtels burgerij zoo nut
Het oude Raedhuis ſtut,
En 't Vaderlandt, wel vijftigh jaeren:
In lief en leet ervaeren,
Ten burgerlijken ſpiegel van
Elk een, die oogen kan
Op zulk een onbeſproken voorbeelt;
Van Maurits waert geoordeelt
Te ſtaen bij d' uitgezifte Wet,
Van ontrouw noit beſmet;
Bij Graven Vlamingen en Bennen,
En andren, die hem kennen
In eere en deught, die ſtaten ſtijft,
En entlijk boven drijft,
Dees Helt durf Wraek haer' eisch ontzeggen,
Schoon zijn vervolgers leggen
Voor zijne voeten: 's mans gedult
Verſchoont noch 's vijants ſchult.
De mensch hoor' wint en water ruisſen
Tot dat hij vier paer kruisſen
En noch zes jaer in 't voorhooft ploegh',
Eer 't leven hem vernoegh';
Men maeit geen' roem van 't lange leven,
Dat vruchtloos heengedreven,
Gelijk een waterlooze wolk,
Onnut is voor het volk.
Laet andren ruim hun voordeel meten
Bij 't kreuken van 't geweten;
Het grootſte voordeel ſpruit uit deught,
De bron van lof en vreught.
Wie volght dees baer onopgelezen?
In rouw geklede wezen,
En weduwen, en arm en rijk,
Uit liefde tot dit lijk,

Dat elk oneindelijk verplichte,
En zijn genooten ſtichte.
Zoo ſta dees leste ſtaeiſi vol,
Ten roem van vader Pol.

DE DOOTBAER

VAN DEN HEERE

GERBRANT NIKOLAESZ. PANKRAS,

Burgemeester en Raet van Amſterdam.

Nu volght de Stadt in rouw bij paren
Den Burgemeester, die het Kruis
Der ſtadt vercierende acht paer jaren;
Een toevlucht was van menigh huis;
Een blijde troost der ouderloozen.
Wat mist de Burgerij aen hem
Een burgerman, door 't lot verkozen!
Wat derft de Raet een trouwe ſtem,
De ſtoel, een' vreedzaem Stoelgebroeder,
Een' zachten bant, die 't al verbont!
Oprechte Pankras, ieders hoeder,
Wij kusſen uwen kouden mont,
Den adem van den lieven Vrede,
Die uit uw lippen vloeien quam,
Tot heil van Neêrlant en uw ſtede.
Het t'zamen loopende Amſterdam
Zagh onder u den grontſteen leggen
Van 't nieuwe Raethuis, dat nu rijst;
En ſtelt het aen der Ouden zeggen
Wat werk zijn' meester billijk prijst.
Gij holpt noch voor uw einde ſterken
De bontgenootſchap met de Kroon

En Majesteit van Denemerken,
  En zaeght ons Vrijheit aen die troon
Verknocht, ten fteun der zeven Landen
  En al de rijken van de Zont.
Wij dragen u op onze handen,
  Terwijl de rouw ons harten wont,
Te kerke, droef en ongeduldigh,
  O Burgervader, goet van aert:
Wij blijven lof den graeve fchuldigh.
  De fleutels van de poort, bewaert
Tot op den oever van uw leven,
  Ontfangt het Raethuis met de maer
Van uwe doot, te vroegh befchreven
  Met inkt van tranen op uw baer,
Waer neffens onze Heeren gingen.
Leef lang in uw nakomelingen.

ENGELENBURGH IN DEN ROUW,

OVER DEN E. HEER

ANDRIES BIKKER,

HEER VAN ENGELENBURGH,

Out Burgemeester en Raet van Amfterdam, enz.

INTEGER VITÆ, SCELERISQUE PURUS.

Wat tijding komt de Stadt befwaren,
In 't midden van de droeve maren,
  En rampen, uit der zee gehoort?
O Lantverrijkkende Amfterdammers,
Wat baert een jammer u al jammers?
  Hoe leit de Doot den Staet aen boort!
  De dappre BIKKER, helsch befprongen
Van weifelende lastertongen,

Wort al te vroeg ter neêr gevelt.
O Bataviers, ô kroon der Steden,
Uw rechte hant leit afgefneden.
Wat lijdtge al fchipbreuk in dien helt?
Wat lijdtge in eenen man al fchade!
Hoe drijft uw kiel op Godts genade,
In 't ftranden van dien Amirael,
Die Lant- en Zeeraet fteef en ftichtè,
En braef voor uit, vol wijsheit, lichte,
Gelijk de Noortftar met haer' ftrael.
Met wapen'heir, noch onderdaenen,
Noch koom' hem op met busfe, en vaenen:
Hij leit gerust den Tabbert af,
En neemt verlof van Ampt, en Staten.
De Nijt heeft ANDRIES nu verlaten;
Zij triomfeer' vrij op zijn Graf.
Als 't Hof verleit wort door de boosten,
Dan moet de vroomheit zich getroosten
't Bevlakken van haer eerlijk wit;
Het heil der trouwe Burgerijen,
Geplant door Vreê, na bloedig ftrijen,
Op dat de Vrijheit veiligh zitt'.
Al 's Burgermeesters lust en leven,
Was rustigh recht door zee te ftreven,
Aen last en eere en eedt verkocht.
Zijn kloek beleit in hooge zaeken,
Zijn doordrift en omzichtigh waeken
Hielt eene ftreek op dezen toght.
Vergunt ons dan nae 't lange flaven,
Dat wij dit wapen bij de braven
Ophangen, ter gedachtenis
Van ENG'LEBURGH, die afgefleten,
Den prijs genoot in zijn geweten.
Dus blonk hij in ons duifternis.

OP DE DOOT

VAN

KOENRAET VORSTIUS.

Nu rust hij, die versmaet in ballingschap most leven,
En bonsde van 't altaer den Afgodt van Geneven,
Dien grouwel, die 't vergift schenkt uit een' gouden kroes,
En Godes aengezicht afschildert als de droes;
Als hij d' aflooting van zoo meenigh duizend Stammen
Ter helle stuurt, en pijnt met eindelooze vlammen,
Na datze zijn tot quaet genoodzaekt buiten schult,
Op dat, quansuis, haer maet reghtvaerdigh wert vervult.
Dit kon geleertheits roem niet hooren zonder straffen
Als hij dien Cerberus driehoofdigh hoorde blaffen;
Dies smeet hij ketenen, op dat hij temmen moght
Den uitgelaten vloek van 't lasterlijk gedroght.
De helsche afgront woedt, en staet geweldigh tegen,
Braekt dampen uit zijn kolk, die hemelhoogh gestegen,
Bezwalken dik de lucht, op dat genaderijk
Dees goetheit niet gemeen bestraele een ijegelijk.
De Vorst, nu afgestreên, gedwongen te vertrekken,
Voor broeder Esau vlught en kiest uitheemsche plekken,
En volght des waerheits spoor op 't redelijke padt,
Geeft Godt zijn ziel, zijn lijf de Vrederijke stadt.

Overleden 1622 den 9 van Wijnmaent.

LIJKZANGK

OVER

DIONYS VOS.

AEN

KASPER VAN BAERLE.

Doorluchtighe van Baerle,
Gij kostelijke paerle
  Aen Aemſtels wapenkroon,
Nu helpme 't rouwkleet dragen.
En Dionys beklagen,
  Zijn vaders waertſte zoon.

Die goutbloem leit vertreden,
En van den ſtruik geſneden,
  In 't vrolijkst van haer lent.
Wat gaet het ſterflot over,
Dat het de beste lover
  Van Febus lauwer ſchent?

Of trof hem 't heiloos weder,
Om dat de Zweedſche veder
  Zijn hant was toebetrouwt,
Die zwanger van hiſtorij,
Gustaefs verdiende glorij
  Beſchrijven zou met gout?

Of kon de Nijt niet lijen
Dat hem de Teems quam vrijen?
  Of dat hij docht te treên
In onzen Fredrix laerzen,
Met zoete vredevaerzen,
  Als in triomf voorheen?

Gij Heeregraftgodinnen,
Gij burreghwals Meerminnen,
  Besluit een treurverbont,
Bestroit het lijk met reuken,
En weeft een pel van spreuken,
  Gevloeit uit zijnen mont.

Bedouwtze met medoogen,
En tranen van uw oogen;
  Misschien of dit verlicht
Zoo veel bedrukte vrinden,
En geesten, die hem minden,
  En schenken dit gedicht:

Al leit hier 't lijf begraven;
De deughdelijke gaven
  En geest van Dionys
Zijn boven 't graf gevaren,
Bij d' uitgeleerde scharen,
  In 't hemelsch paradijs.

VERTROOSTINGE

AEN

GEERAERT VOSSIUS,

KANONIK TE KANTELBERG,

OVER ZIJN' ZOON

DIONYS.

Wat treurtge, hooghgeleerde Vos,
En fronst het voorhooft van verdriet?
Benij uw' zoon den hemel niet.
De hemel trekt: aij, laet hem los.

Aij, ſtaek dees ijdle tranen wat,
En offer, welgetroost en blij,
Den allerbesten Vader vrij
Het puik van uwen aertſchen ſchat.

Men klaeght indien de kiele ſtrant,
Maer niet wanneerze rijk gelaên,
Uit den verbolgen Oceaen,
In een behoude haven lant.

Men klaeght, indien de balſem ſtort,
Om 't ſpillen van den dieren reuck:
Maar niet, zoo 't glas bekomt een breuk,
Als 't edel nat geborgen wort.

Hij ſchut vergeefs zich zelven moê,
Wie ſchutten wil den ſterken vliet,
Die van een ſteile rotſe ſchiet,
Naer eenen ruimen boezem toe.

Zoo draeit de weereltkloot; het zij
De vader 't liefſte kint beweent;
Of 't kint op vaders lichaem ſteent.
De Doot ſlaet huis noch deur voorbij.

De Doot die ſpaert noch zoete jeught,
Noch gemelijken ouderdom.
Zij maekt den mont des Reedners ſtom,
En ziet geleertheit aen noch deught.

Gelukkigh is een vast gemoedt,
Dat in geen blijde weelde ſmilt,
En ſtuit, gelijk een taeie ſchilt,
Den onvermijbren tegenſpoet.

UITVAERT

VAN ZIJN EXCELLENTIE DEN HEER

HUIG DE GROOT.

AEN DE WETHOUDERS VAN DELFT.

INCONTAMINATIS FULGET HONORIBUS.

Helaes! wie komt mijn hoop vermoorden?
Wat onweêr ruischt 'er uit den Noorden?
Verzekert fluks ons beste pant:
Verzekert, berght het Hollantsch wonder.
Hoe haelt de zon haer aenſchijn onder!
O Baltisch meir! ô ſtorm! ô ſtrant!
Helaes! waer is de Groot gebleven,
Die voor de ſchipbreuk van zijn leven,
Zelfs onder 't opgeheven zwaert,
't Gezicht des Doots braveerde; en ſterker
Dan ſtael, voor eeuwigheit van kerker
Noch bittren laster was vervaert?
Dit was 't, Kristyn, dat u verraste,
Toen gij naer uwe Rijkskroon taste,
En zocht den ſchoonſten diamant,
U tot cieraet en roem beſchoren;
Maer zocht vergeefs; hij bleef verloren:
Een voorſpook van uw Rijksgezant!
Hoe luiſterden noch ſtraks uw ooren,
Die onverzaet 't Orakel hooren,
Dat in uw Koningklijk palais
U zijn geheimenisſen melde:
U in den dagh der wijsheit ſtelde,
En toonde d' eere van den Pais;

Dan zagh men Pais uw hart bewegen;
Zoo dat gij den gefchaerden degen
  Scheent op te fteeken, op zijn woort,
En met uw heiren af te trekken;
Die nu de Kriste weerelt dekken,
  En openen den Krijgh de poort.
Flus hoopte Munfter hem t' ontfangen;
Nu delft heel Delft met lijkgezangen
  Zijn' ingeboren in het graf;
Daer d' afgunst, entlijk afgeronnen,
Zijn doot gebeente rust moet gonnen,
  Die zij den levende nooit gaf.
Och krankke troost in zulk een jammer!
Men ftell', gelijk den Rotterdammer,
  Een beelt den wijzen Delvenaer:
Men paer' die groote nageburen,
Wier Faem alle eeuwen zal verduren.
  Zoo fta de Wijsheit op 't altaer.

Overleden 1645, *den* 28 *van Oegstmaent.*

LIJKZANGK

OVER DEN HEER

KASPER VAN BAERLE,

PROFESSOR T' AMSTERDAM.

MUSA VETAT MORI.

Nu daelt de ganfche Helikon
In rouwe, en fchreit een Hengftebron
Van tranen op Apolloos zoon.
Apollo treet zijn lauwerkroon
Met voeten, en verteert en fmilt
Tot water. Och, wie paeit, wie ftilt

Den vader, die zoo root beſchreit,
Zijn goude ſtralen nederleit
Om dien herboren Klaudiaen?
Een Godt ſtort nimmermeer een traen,
't En zij om iemant van zijn bloet,
Op Pindus toppen opgevoedt.
Nu zwijght de honighzoete tong
Des nachtegaels, die eeuwigh zong,
En quikkeleerde 't heele jaer;
Die harp, teorb, en cimbelſnaer,
En orgels mengde met zijn keel.
Dees Koopman, die een lustpriëel,
Een Tempel ſcheen, vol zangk en klank,
Begint te quijnen, en leit krank
Voor over op dien kouden zerk.
Een zantkuil, een bekrompen perk
Begrijpt dat groote lijk, wiens faem
De werelt valt te kleen, en aêm
En leven ſchept uit 's Dichters ſtof;
Waer eenigh Rijk of Vorſtenhof
Hem eert voor zijne heldenmaet;
Zoo lang hij luit of trommel ſlaet.
Ons Hollant mist zijn Zanggoddes,
En Ariſtotels wijze les,
En Hippokraet, en Cicero
In 't eene lijk. Helaas, hoe noô
Verliest een kenner zijn juweel!
Zoo valt ook 't eelſte een graf ten deel.
Men houwe'r in een' lauwerkrans
Dees letters op, ten roem des mans:
HIER SLUIMERT BAERLE NEFFENS HOOFT,
GEEN ZERK HUN' GLANS NOCH VRIENTSCHAP DOOFT.

Overleden 1648 *den* 14 *van Loumaent*,

OP HET OVERLIJDEN

VAN DEN HEER

GEERAERT VOSSIUS,

Kanonik der Aertsbisſchoppelijke Kerk te Kantelbergh, en der Hiſtoriën Profesſor t' Amſterdam.

AEN

IZAK VOSSIUS.

Hiſtoriſchrijver van Hollant en Zeelant.

Nu gaet de gladde ploegh
Van 't ſnedigh brein des letterklocken
Niet meer door d' akkers van de boeken.
De handt, die ſpade en vroegh,
Te post met onvermoeide pennen
Plagh door 't papieren velt te rennen,
Is ſtijf. Het honighbladt
Der tonge, die zoo milt van gaven,
Haer letterbijen zocht te laven,
Verdort. De jeught der ſtadt,
De bloem des Aemſtels mist de ſtralen,
Des afgeſlaefden mans.
Met hem verzinkt een glans
Van Kunst, Hiſtoriën, en Talen.
Wie bout nu Hollant met
Latijnſchen ſtijl, zoo net
En even jeugdigh in 't vergaren
Van 't lang verwelkte lof?
Wie graeft door al die ſtof
Der werelt van vijfduizent jaren?

O Isak eenigh pant
Van VOSSIUS, gij die zoo verre
Om 't licht der Koninklijke sterre
Verliet uw vaderlant;
Verlaet om ons de kroon van Zweden:
Gij kunt uw Vaders stoel herkleden,
Zijn door geleert gebouw
Van schriften voort in top voltrekken,
En moeders hart een balssem strekken,
Dat anders smilt van rouw
Op 't koude graf van haren Heere,
Geleertheits stut, der scholen eere.

Overleden 1649, den 17 van Lentemaent.

TER BEGRAEFENISSE

VAN DEN HOOGHGELEERDEN HEER

PETER SCHRYVER.

HOC VIRTUTIS OPUS.

Nu rust de blintgeleerde SCHRYVER,
Wiens onuitbluschb're letterijver
Ons naliet maetloos schrift, en dicht,
Daer 's mans vernuft en geest uit licht.
Nu rust de vader, die de Muizen,
De Zanggodinnen, aen 't verhuizen
Uit Grieken, in verlaten schijn,
Ontfing te Leyden aen den Rijn,
En welkomde op zijne eige kosten.
Dat schrijf met gout vrij op de posten
Van zijne poorte. Wat noch meer?
Nu rust de ronde oprechte heer,

Die Hoogerbeetſen, Barnevelden,
En Grooten, Hollants grootſte helden,
Toen al de weerelt hen verliet,
Vervloekte en met de voeten ſtiet,
In hunnen kerker dorst bezoeken,
En ſpreeken, onder ſchijn van boeken,
Waerin zij lazen, versch gedrukt,
Wat valſche rechters, helsch verrukt
Van gout- en ſtaetzucht, daeglijkx brouden,
Om 't leeushof bij den toom te houden,
In eene ondraeghb're ſlavernij.
Wat postſchrift past hier nu noch bij?
Hier leefde, die, in ſcherpe tijden,
Helt Hoogerbeets in plaet durf ſnijden,
En kraeien op zijn boet en ban:
Waer blijft de kroon van zulk een' man?
Dat klonk bij heeren, en gezanten.
Nu ſnij 's helts lof met diamanten
Op kristalijn, waeruit elk frisch
Het hart, tot zijn gedachtenis,
Noch rustigh, hem ten prijs, magh laven,
Die 's Gravenhaege met zijn Graven
Vereerde, en toonde wie zoo vroegh
Den nacht des Heidendoms verjoegh.
Zoo werde 't lijk des mans gezonken.
De zerk magh met dit wapen pronken.

Overleden 1660 *den* 30 *van Grasmaent.*

UITVAERT

VAN

JAKOB BAEK,

Licentiaet in de Rechten.

AEN

NIKOLAES VAN DER HAES,

Out Professor.

Nu is, natuurgeleerde Haes,
Dees eed'le ziel van BAEK (die aes
Van deught en wijsheit uit den mont
Der wijsheit zocht, en altijt ſtont
Naer nutte en wijze wetenſchap)
Geſteigert op een' hooger trap,
Daer zij, bevrijt van duiſternis,
In hare kennis gaet gewis,
En een veel klaerder licht ontfing
Als hier, toenze op uw zijde hing,
  Hier ſtont haer 't onderzoeken vrij.
Hier zooghze, als eene lekk're Bij,
Het ſap van uitgelezen geur,
Uit allerhande bloem en kleur.
Het lichaem achte zij gering,
Of 't quijnde, en dagelijks verging,
In al te vierige eene vlam,
Wanneerze ſlechts haer' eisch bequam.
De hef des lichaems, en het grof
Most dienen om een betre ſtof.
  Aldus verkracht men klay, en kluit,
Zoo bouwt men 't mergh des akkers uit.

En in dien arbeit al te graegh
Verliest de klont in 't lest heur vaegh.
Het onverzadelijk gemoedt
Op wijsheits vruchten al te zoet,
Verhaest zich zelf, om 't rijk genot
Des letteroeghsts, en haest zich tot
d' Onſterflijkheit, die boven zweeft,
Wanneer 't hier eens den ſmaek af heeft.
Het aertſche deel op zijnen rugh
Geraekt, en alle geesten vlugh,
Nu willen ſcheiden zonder pijn,
Zoo onbelemmert alsze zijn,
Aen lijm noch taeie zenuw vast.
't Geraemt bedankt dien waerden gast;
De geest zijn' huiswaert, die beleeft
Hem voor een wijl geherberght heeft:
De Geest verlaet het huis van been,
En klapt de vleugels tegens een.

C. G. PLEMP

OP HET OVERLIJDEN

VAN

WILLEM VAN DEN VONDEL,

LICENTIAET IN DE RECHTEN.

d' Overleden ſpreekt.

Mij docht, dat d' ernst en zorgh der wakkre Schikgodinnen
Mijn levens webbedraên verlengden, elk om ſtrijt:
't Was mis, zoo dra de Doot mij ſchichtigh quam verwinnen.
'k Verſcheide in mijne jeught, en 't bloeienst van mijn tijt.

Appollo te vergeefs mijn letterlust vermeerde.
  Minerve docht niet eens op zulk een loos bedrogh;
En Themis mijn begrijp al t' ijdel fatzoeneerde;
  Gelijk de noortbeerin haer jongk met tong en zogh.
Nu zoude ik mijn gedicht door 's hemels aendrift zingen.
  Ik roemde 't heerlijk Hooft van Rome, Paus Urbaen,
En weide in 's broeders lof van zeevaerts wonderdingen,
  En riep, ò Febus, met gezangk uw Godtheit aen.
Mijn kleppers klepperdicht niet dof in d' ooren klepte;
  Toen Siena 't voetsnel paert zach vliegen, als een pijl.
Mijn zanglust geest en ziel en boekstof hier uit schepte.
  Och zanglust! kort van duur, en voor een korte wijl.
Beschreide borsten, en gij kunstgeleerde bende,
Wie zwijgt, wenscht gijliên: wel zij Welhem in zijn ende.

Uit het Latijn vertaelt.

D. D. B.

OP DEN ZELVEN.

Terwijle Themis en Euterpe om 't gratighst mijnen,
  En trekken om 't genot van dezen Jongeling,
Beslecht de Doot dien twist, na dat langduurigh quijnen,
  En scheit en eigent hem, in 't midden van 't geding.
Wat baet de lauwerkrans? wat baten Hengstebronnen?
  Wat baet het of men 't Recht zijn rol aflopen hoort?
Zoo ras de Doot ons roept, wij volgen, als verwonnen.
  Zij leit de willigen, en rukt den wrevlen voort.
Godtvruchtigheit alleen verlaet ons niet in 't sterven:
  Stantvastigh houdtze stant in 't midden van de doot;
En, vagende het lijf van 't rotten, en bederven,
  Bestelt des vroomen ziel in 's heils gerusten schoot.
O nutte wisseling! al schijnt het vleesch verloren,
Des overledens geest wort door de doot herboren.

Uit het Latijn vertaelt.

DE ZERK VAN HENRIK GOLTZIUS, AEN DIEDRIK MATHAM.

Wie helptme nu een Grafftê bouwen,
En kunftigh op het marmer houwen
Uw Grootvaérs heerlijkheit en kunst,
Die naer zich trekt een ieders gunst,
Ja teffens oogh en hart der Grooten
Uit hun doorluchte en hooge flooten.
Het doet van verre d' Afgunst wee
Dat Bajervorst en Borromé,
Ten roem van Henriks duim en vingeren
Medalje en goude ketens flingeren
Om zijnen hals. Zij knaeght uit fpijt
Des Helts grafijzer, pen, en krijt,
En ziet, vol druks (hoe kan het erger?)
In eene fchael den Nurenberger
En Gulikker, voor haer gezicht,
Gelijk ftaen, en in evenwicht,
Zij moet gedwongen hier bekennen
Hoe twee in 't kunstperk t' zamen rennen
Naer eenen palm, al even ftout.
Zij leest 'er elders: Eer voor Gout,
En ziet, om print op print verbolgen,
Hem d' Italjaenfche geesten volgen,
En Lukas fteken naer de kroon;
Het zij met 't Vrouweleven toon',
Of haer den bitt'ren Kruisgangk wijze
Tot daer 't begraven licht verrijze,

En zij, verbijſtert van gelaet,
Verbaesder dan de grafwacht ſtaet,
Vermits geen zerk de Fenixſtukken
Van Goltzius kan onderdrukken.
O oppertekenaer, o Licht
Van uwen tijt! gij heelt en ſticht
Het ſcheemrende oogh der Kriste Leken,
Met levendige verwe en ſtreken.
Uw heiligh ijzer en uw hant
Breekt harten, hardt als diamant.
Wij voelen hoe Godts dorens pramen,
Ook d' ope wonde en diepe ſtramen
Van ſpeere en ſpijker, en de roên,
Gesleten op der menſchen Zoen
En zijn onnoosle borst en ribbe.
Geen mensch vergolt u Kruis en Kribbe,
Zoo rijkelijk en net geſneên,
Gezielt in koper, hier beneên;
Maer d' Allerhooghſte zelf, daer boven.
Nu zietge Godt niet meer verſchoven
In eenen ſtal, maer in een' glans.
Zijn moeder eert u met een' krans.
De zelve, die haer Nicht gemoete,
En hoorde des Aertsengels groete
In uwe plaet, ontfangt geen eer
Of haere vrucht beloontze weêr
Tien duizentvout in 't ander leven.
Zoo wort uw Kunst in 't end verheven.

HET ORGEL IN DE ROUW

OVER

DIEDRIK ZWELING,

ORGELIST VAN AMSTERDAM.

MŒSTUM MUSA SOLATUR.

Gij Zanggoddinnen, valt aen 't ſchreien,
Aen 't jammeren met heele reien;
De Zoon van Orfeus is verſcheien.
  Nu zwijght de galm der orgeltongen,
Die door de pijpen quam gedrongen,
Daer hemelſche Engelen op zongen.
  Hoe kout en kil zijn deze handen,
Daer Jesſes ſnaer me komt te ſtranden,
Met zijn Marensſen, en Orlanden!
  Hoe juichte 't hart van oude en jongen,
Wanneer zijn vingers ongedwongen
Op noten en op ſtekken ſprongen!
  Men kon, door kerkgewelf en kooren,
Den Vader in den Zoone hooren.
Nu zal een zerk die ſtemme ſmooren.
  Geſtoelte noch gepropte bankken
Niet langer ZWELINGS kunst bedankken,
Voor zijn verquikkende avontklankken.
  Gij die mijn ziel hebt opgeheven
Uit dit moerasch in 't eeuwigh leven,
Wat zweep heeft u naer 't graf gedreven?
  Is ook uw geest van 't lijf ontbonden
Door 't basſen van den Hont uit Londen,
Die alle nooten heeft geſchonden?

En los geborften van zijn keten,
Op 't dor geraemt des volks gezeten,
Zijn' Heer den ftrot heeft afgebeten?
  Ten minfte kus, ô koor der zingeren
Met uwen mont dit ijs der ringeren
Daer ieders ooren op verflingeren.
  Ten minfte draegh hem, naer zijn waerde,
Die zijn vermaek voor niemant fpaerde,
Noch met dit grafgefchrift ter aerde:
  Hier ruste Grootvaer, Zoon, en Vader.
Zij volgen Davids harp te gader
Een eeuw van verre, om hoogh noch nader.
  MDCLII.

K I N D E R L IJ K.

Konftantijntje, 't zaligh kijntje,
    Cherubijntje van om hoogh,
d' IJdelheden, hier beneden,
    Uitlacht met een lodderoogh.
Moeder, zeit hij, waerom fchreit gij?
    Waerom greit gij, op mijn lijk?
Boven leef ik, boven zweef ik,
    Engeltje van 't hemelrijk:
En ik blink 'er, en ik drink 'er,
    't Geen de fchenkker alles goets
Schenkt de zielen, die daer krielen,
    Dertel van veel overvloets.
Leer dan reizen met gepeizen
    Naer palaizen, uit het flik
Dezer werrelt, die zoo dwerrelt.
    Eeuwigh gaet voor oogenblik.

UITVAERT

VAN ZIJNE HEILIGHEIT

ALEXANDER DEN ZEVENDEN.

CUNCTANDO RESTITUIT REM.

Ten leste ſtort de Roomſche ſtander
Van Fabius met ALEXANDER,
En treft ons met dien zwaeren ſlagh
In bloeimaent. d' Allerblijſte dagh
Van 't jaer, gerezen voor alle oogen,
Wort met dees wolk des doots betogen,
En kleet den kerkelijken ſtaet,
Met recht bedroeft, in 't rougewaet.
De Faem verheft zich uit de veſten
Der ſtadt, van 't ooſten tot in 't weſten,
Zoo wijdt d' aeloude ſleutelmaght
Zicht onbepaelt zette in haer kracht.
De hant van zulk een' hoogbegaefde,
Die 't kruisdom in den noot banthaefde,
Ten ſchrik van 't brullend Turkendom,
Is koudt. De wijze mont leght ſtom,
Waer door d' onfaelb're Geest op aerde
Zich in oraklen openbaerde.
Sint Markus zeeleeu, trots beſchut
Uit Englenburg, ontbeert een ſtut
Aen zijnen ſtaet. De Kandiaenen
Bezwijken, ſmilten in hun traenen,
t' Ontijdigh van 't gewijde hooft
Der kerke en zijne hulp berooft.
Terwijl het heir der Ottomannen,
Met Rus en Tarter aengeſpannen,

Op d' onbewaekte kruisgrens ſtroopt,
Baldaedigh brant en moort, en hoopt
Uit Christenlantſche ſtaetkrakkeelen
Een' onwaerdeerbren roof te deelen.
De Maetſchappij van Jeſus zucht,
Dees mist hem, door wiens gunst zij lucht,
En adem ſchepte, in rijk Venedigh;
Toen zij herſtelt, gerust en vredigh,
Haer erf bezat, na lang gedult,
En ſmaet, geleden zonder ſchult.
Christine, op Vatikaen herboren,
Heeft haren Vader zelf verloren,
Die zulk een koningklijke ziel
Beminde, en voor zijn dochter hiel;
Dewijlze 't heilzaem licht der waerheit
Zagh opgaen, in zijn volle klaerheit,
En koos, met rijxverlies en ſcha,
De kroon van 's hemels heilgena.
De vader volghde Godts verkoornen,
Op Christus ſpoor, gekroont met doornen
Van ſmaet, gevlochten met geen vuist
Van Heidenen, al t' onbeſuist,
Maer met de hant der onbeſchaemden,
Wien zulke lastren minst betaemden.
Zoo ſtont d' onnoosle heilant bloot,
Getreên van zijnen dischgenoot.
Nu rust de martlaer, mat van quijnen,
En worſtelen, en bittre pijnen,
Geduldigh, zonder klaght en ſchrik,
Geleden tot den jongſten ſnik:
Zijn voorbeelt leert de ſtormen doorſtaen.
De kroon volght na: de ſtrijt moet voorgaen.
MDCLXVII.

LIJKSTAETSI

VAN DEN E. HEER

LEONARDUS MARIUS.

DECUS ADDITE DIVIS.

Wat pooght men ons naer 't leven
Het wezen van den dooden Helt te geven?
Hij voer uit elx gezicht.
Het dootkleet dekt dit afgeronnen licht.
Beſtrijk panneel, noch doeken:
Wij zien hem best in eenen ſtapel boeken,
Daer pingſtervier op viel.
Zoo leeft de man, en omtrek van zijn ziel,
Hoe rieken daer zijn reuken,
Hiſtoriën, en leeringen, en ſpreuken!
Hoe zweeft die pen, in ſchijn,
Niet van een mensch, maer gloeiend Serafijn!
Een bergh geploeghde bladeren,
Bezaeit met zaet van d' oude en wijze vaderen,
Getuight ons hoe getrouw
Hij zweete en zwoeghde in waerheits akkerbouw.
Bij 't licht van zijne ſtarren
Kan elk, des nachts, de doling noch ontwarren.
Wie op een' drieſprong ijst,
Zijn veder volge, en hant, die ijder wijst.
Ootmoedige Geleertheit,
Involger der weêrſtrevende Onbekeertheit,
Verſmader van gewin,
Beminner van oprechtheit, vrede, en min;
Hoe treuren wij, verlaten
Van u, die liefgetal bij alle ſtaten,

U ſchikte naer 't begrijp
Van ijders brein, of vroegh, of ſpader rijp!
Wie kon zoo harten winnen?
Door eendraghts bant verbinden zoo veel zinnen,
En ſtierenze, in dees zee
Van zwarigheên, aen een behoude reê?
De tortel laet zich hooren:
Ik heb mijn gade aen MARIUS verloren.
De Maeght en 't weeskint krijt:
Wij zijn, helaes! ons' tweeden Vader quijt.
Zoo vele letterkloeken,
Die raet aen hem en zijn orakels zoeken,
Verſtommen, nu hij zwijght,
En niemant op zijn vragen antwoort krijght.
Wij volgen 't lijk met ſtaetſi:
Een arrem loon voor gulde predicati,
Gedienſtigheên, en deught.
Het paradijs beloon' hem in Godts vreught.

Overleden MDCLII *den* 18 *van Wijnmaent.*

UITVAERT

van den weledelen en eerwaerdigen heere, den heere

AUGUSTYN VAN TEILINGEN,

PRIESTER DER SOCIETEIT.

OMNIBUS IDEM.

Heer TEILINGEN, na twee-en-tachtigh jaeren,
Komt, afgemat op 's levens wilde baeren,
Ter haven van de ruste en 't eeuwigh leven
Gezegent en behouden ingedreven,
Van Cherubijn en Serafijn ontfangen
Met Godts bazuin en hemelſche gezangen.

Zoo vrolijk zagh men Simeon in vrede
Heenvaeren, na zijn langgewenschte bede,
Toen hij den zoon der koningin, Godts moeder,
Der volken troost, en eenigen behoeder
Aenſchoude, omhelsde uit alle zijn vermogen.
De zaligheit, Godts heil zagh hem ten oogen
En aenſchijn uit. Hij riep: ik ben ontbonden
Van 's lichaems last, 'k heb Godt, mijn' Godt gevonden.
Gij weduw, wees, en maeghden, mannen, vrouwen,
Verlaet dit lijk, en volght, met vast betrouwen
Op Godt, de ziel van AUGUSTYN, uw' vader,
Die minzaem u, zijn kinders, al te gader
Noch noodight, om ontſlagen van verdrieten,
Een zelve kroon en glori te genieten.
U is bekent hoe tot zijn hooge daegen
Hij 't lastigh kruis geduldigh heeft gedraegen,
Zich quijtende ten dienst van zijn gemeente;
Schoon hem de ſpraek, de krachten, en 't gebeente
Begaven, in een' drang en zwarm van zielen,
Die vierigh hem in 't uiterſte overvielen.
Maer och helaes, de kruisheer most beneden
Op d' aerde zelf alleen de wijnpers treden,
En tradt aldus vooruit, eer d' ijsre vuisten
Den in den raet der Joôn gedoemden kruisten.
Wat is dit lijk een oirzaek van veel jammers!
Een halleve eeu genoten d' Amſterdammers,
Zoo 's nachts als daeghs, 's mans dienst op hun begeeren,
Volhardende elk te ſtichten, en te leeren,
En daeghlijx Godt getrou zijn recht te geven,
In wien hij ſcheen te leven en te zweven.
Nu langer niet uwe oogen uitgekreeten:
Want d' overleên heeft lang zijn leet vergeeten
Bij zijn' genan, het kerklicht van Hippone,
En wierookt nu, ten prijs van Godt den zoone,

Daer schooner zon en maen en ſtarren ſchijnen.
Daer wandelen ſtantvastige Augustijnen
Nu hant aen hant. Indienge billijk oordeelt
Den voorzaet [die met een godtvruchtigh voorbeelt
Zijn' leering ſterkte] in liefde na te treden;
Zoo volght getrou den nazaet, hier beneden
In zijne plaets geſtelt, om Christus kerken
Met hemelsch man te voeden en te ſterken.
Voltrekt getrouw uw herders wil en wenſchen.
Dees leefde in vre, bemint bij alle menſchen.
Ootmoedigh als de minſte van Godts ſlaven.
Vergeetende 't out ſtamhuis van 's lants Graven,
Waer uit zijn bloet was wettigh voortgeſproten,
Hantbaefde hij al zijn geloofsgenooten,
Onzijdigh en lieftalligh t' allen tijden.
Laet diamant dit op den grafzerk ſnijden:
O TEILINGEN, *rust na langduurigh ſlaven.*
Gij leght min hier dan in elx hart begraven.

LIJKBEDDE

VAN WIJLEN HEER

JOAN BANNING WUITIERS,

PRIESTER.

Joan 5. *brandende en lichtende.*

Wie lecht hier doot te bed, gelijk ontſchapen?
Heer BANNING heeft zijn dootſchult afgeleit,
Doch is niet doot, maer rust, en ſchijnt te ſlaepen,
Tot dat Godts dagh het licht en duiſter ſcheit,
De lichaemen vereenight met hun zielen,
Hem opwekt met d' aertsengelſche trompet.
De worm kan 't lijf, geenſins den geest vernielen.
Geen Christen ſterft, maer gaet gerust te bedt,

Om vrolijk op te ſtaen in 't ander leven:
Daer volgen hem zijn werken voor Godts troon,
En tuigen van wat Geest hij was gedreven,
Die Christus raet, en hooftwet, en gebodn
Waerdeerde meer dan tijdelijke goeden,
En armoe koos voor wellust, eere, en ſtaet,
Den armen zocht te troosten, en te voeden,
Zich zelf beſneedt van pracht en overdaet,
Om milder Godts nootdruftigen t' onthaelen.
Godts outer was zijn vrijburgh dagh op dagh,
Het kruis zijn ſtut, in 's lichaems ſmerte en qualen,
't Getijdeboek, dat voor hem open lagh,
Zijn uurwerk, om godtvruchtigh op te merken.
Een ander leert met woorden, ſtemme, en ſpraek.
Dees Priester leert met wandel en met werken,
En licht vooruit, gelijk een heldre baek.
Al 't maeghſchap, dat verſtroit geduurigh verder
Van waerheit dwaelde, en nergens weide vondt,
Broght hij te koij, gelijk een oprecht herder;
Dies looft het hem, op zijn' geſloten mondt.
Nu rust, WUITIERS, gij hebt uw ſtrijt volſtreden.
Gedenk ons noch bij Godt in uw gebeden.

LIJKDICHT,

OP DEN EERWAERDIGEN VADER

HENRIK HALMAN,

PRIESTER VAN JESUS SOCIETEIT.

SIC ITUR AD ASTRA.

Verhef, ô zangkoor, uwe toonen
Op HALMANS uitgang, met drij kroonen

  Van Zuiverheit, van Arremoê,
En van Gehoorzaemheit verheven,
Bij Seraphijns, in 't ander leven,
  Tot aen den hooghften hemel toe.
Zoo brande d' ijver van Elias,
Gelijk een fakkel voor Mesfias,
  En namaels 't heiligh morgenlicht
Jôannes, die voor JESUS buighde,
Van dit onnozel Lam getuighde,
  En heentradt voor zijn aengezicht.
Men pasſ' 't Orakel van Godts tempel
Op dezen: *d' ijver van uw drempel*
  Heeft mij verſlonden en verteert.
Hij ſtorte, in 't renperk afgeronnen,
En heeft den Pallemtak gewonnen,
  Waer mede Godt zijn Priesters eert.
De toeloop daer bij zich liet hooren,
Eischte, om den zolder t' onderſchooren,
  Kolommen, en het perk viel naeu
Voor zulk een' drang van Christe menſchen,
Die om de ſpijs der Englen wenſchen.
  Zijn geest wert ſterk, het lichaem ſlaeu.
De moedt was grooter dan 't vermogen.
Zoo moet de pees der taeje boogen
  Die al te ſtreng geſpannen ſtaen,
Ten leste breeken, of verſlappen.
Een pelgrim zwicht voor wijde ſtappen,
  Op eenen zantbergh, zwaer te gaen.
Het kaekebeen lijt last in 't leeren.
Dees liet geen kranken troost ontbeeren,
  Noch dagh noch nacht; dewijl hij vat
Hoe d' Opperſte bij 't kranke bedde
Zich vinden laet, op dat men 't redde
  Uit zwarigheit, die zielen mat.

Men hoort de weeuwen, weezen, armen,
Om haren man en vader kermen
  Op 't lijk, dat nu zijn handen fluit
En mont, zoo milt van troost en gaven,
Bij Godt bekent, en in 't begraven
  Met jammerlijk gefchreij beluit.
Hij, die door d' enge poort quam dringen,
En lust fchepte in befpiegelingen
  Van Godt, en zijn Gezalfdens wet,
Verworf 't geluk, na vast betrouwen,
Gods ftralende aenfchijn klaer t' aenfchouwen
  Benevelt van geen wolk noch fmet.
De dankbaere Yftroom, op 't begeeren
Van zijne kindren, wou hem eeren
  Met eenen zerk, en dit gedicht:
Hier rust nu HALMAN, *die noit ruste,*
Tot dat de doot zijn' ijver bluste.
  Getrouwe dienst houdt elk verplicht.
    MDCLXIX.

LIJKKLAGHT

OVER DEN EERWAERDIGEN HEER

HENRICUS BLESSIUS,

Licentiaet in de Godtheit, Provicarius en Ertspriester.

PURAQUE IN VESTE SACERDOS.

Dat Amftelftroom en Haerlems Spaeren
  Zich hangends hoofts in rouwe kleên,
En hunnen druk te zaemen paeren,
  Nu BLESSIUS legt overleên:
De herder, die zijn kudde leide,
  Haer drenkte in eene verfche beek,

En voerde in groene klaverweide,
Den rougalm wekt van ſtreek in ſtreek.
Waer heeft de trou oit uitgeblonken,
Zoo heerelijk gelijk in hem,
Die kille harten kon ontvonken,
En rotſen breeken met zijn ſtem!
Hij quam ten outer aengetreden,
Een' engel, en geen' mensch, gelijk,
In deftige en godtvruchte zeden,
In ſpoet en onſpoet even rijk.
Het lasteren leedt hij geduldigh,
Naer 't voorbeelt van 't gekruiste Lam,
Aen ergernis noch opſpraek ſchuldigh,
En tegens niemant ſtuur noch gram.
Hij hiel met waeken en gebeden
Stantvastigh en geduurigh aen,
En zocht de kruisbaen op te treden,
Waer langs Godts Zoon is voorgegaen.
Het lust hem 't krankbedt te bezoeken,
Te troosten in den lesten noot,
En hiel geſprek met ſtomme boeken,
In ijver noit verkoelt noch bloot.
Toen 's levens krachten hem begaven,
De geest van flaeute allengs bezweek,
Vloogh hij met blijſchap in Godts haven,
Een uitgang, die geen doot geleek.
Nu juicht en triomfeert hij boven
Bij d' Engelen in 't hemelrijk:
Wij leggen hier om laegh verſchoven,
En weenen droevigh op zijn lijk.
De milde hemel wil het geven
Dat wij ons ſpieglen aen zijn ent,
En volgen op zijn ſtichtigh leven,
Bij Godt en d' Engelen bekent.

LIJKKLAGHT

OVER DEN HOOGWAERDIGHSTEN HEER,

ZACHARIAS DE METS,

BISSCHOP VAN TRALLEN, ENZ.

SAL TERRÆ.

Hoe ſchichtigh komt die nevel vallen,
En nederſchieten voor 't gezicht!
Wat 's d' oorzaek? och, het licht van Trallen
Gaet onder, dat Godtvruchtigh licht.
Waerom? de boosheit haet de klaerheit
Van nutte tucht, die niemant ſchroomt.
De Farizeeusheit kruist de waerheit,
Die haer in 't licht ſtaet, en betoomt.
Zij werden beiden noit vereenight.
Zoo ZACHARIAS, als Godts tolk,
Wil ijvren, hij wort noch geſteenight,
Gemartelt van zijn eigen volk.
DE METS, die naer geen' mijter ſtreefde,
Noch Biſſchopsſtaf, noch kerkvoogdij,
Maer Gode alleen ter eere leefde,
Wort nu gekent in zijn waerdij.
Stantvastigh, nedrigh, en geduldigh,
Is hij zijn' kindren voorgetreên,
En leedt onnozel, en onſchuldigh,
Beſtreên van 't quaet, noit overſtreên.
Het wettigh recht, hem opgedrongen,
Beſchutte hij, gelijk 't betaemt,
In 't barrenen der lastertongen,
Door 's helts ſtantvastigheit beſchaemt.

Schoon 's mans gezontheit daeghlijx mindert,
Als Christus eer hier door vermeêrt,
Verdraeght hij gaerne wat hem hindert,
En acht niet wat het lichaem deert.
Men hope dat Godts Stedehouder
Een' Herder wekken zal, die 't lam,
Dat afdwaelt, lieflijk op de ſchouder
Ter koie breng', waeruit het quam.

OP D' UITVAERT

VAN DEN EERW. HEERE,

Mr. JAKOB VLIEGER.

De VLIEGER nam in 't eint de vlught
Uit dees' benaude lucht,
Verkoos met lust een ruimer baen,
Noch hooger dan de maen,
En ſtreek daer 't nimmer duiſter wort,
Bij Grootvaêr Willebort;
Die braght den Helt in 't zaligh huis,
De Kroon van 't lange Kruis.
MDCLI.

OP HET OVERLIJDEN

VAN D' AERTSHERTOGINNE

ISABELLA KLARA EUGENIA.

AEN HAER ZELF.

Godtvruchtige Iſabel,
Hoe pijnighde u dees Hel
Des oorloghs, toenge zocht
Het geen uw leven lang u noit gebeuren moght;

Door d' ijverighste beê:
Gij zocht de heilge Vreê
En vont haer al verblijt,
En greeptze, maer helaes! voor eenen kleinen tijt:
Z' Ontglipte u wederom,
En d' ongeruste trom
En dolle moordtrompet
Versteurde u, daer gij klaeght in 't vierigh vregebedt,
Het schrikkelijk geluit
Van 't heiloos donderkruit
Verdoofde uw stem, en joegh
Alsins door Kristenrijk den lantman van den ploegh,
Den burger uit de stadt.
De dorpen leggen plat:
De sloten staen in brant,
En 't wrede krijghsgedroght dat weet van boeij noch bant.
Toen kreeght gij een verdriet
In 't leven, en verliet
De weerelt, om den Pais
Te zoeken boven d' aerde, in 't Goddelijk palais
De Pais had van om hoogh
U, toenge quaemt, in 't oogh
En vloogh u te gemoet,
Ontrent den maanekloot, met eenen heuschen groet,
En groenen vredetak,
En kuste uw' mont, en sprak:
O Klare, mijne vreught,
Die heerlijk blinkt door 't gout en purper van de deugt;
Weest welkom, mijn bemint
Mijn vreedzaem voesterkint.
Wat zocht men mij om laegh,
Daer ik niet duuren kan, als voor een korte vlaegh?
Hier is mijn wisse wijk,
In 't eeuwigh vrederijk.

Zoo ſprakze, en voerde Eugeen
In 't zaligh rijk der vreê, waerom zij had geſtreên.
Daer wortze niet geſtoort
Door lantgeſchreij, of moort:
Daer blinktze nu vernoeght,
Gelijk een nieuw geſtarnt, den hemel toegevoeght.
O Kriſtelijke lamp!
Zie neêr in onzen damp:
Verzacht uw Neêrlants wee,
En ſteek, is 't mooglijk, eens het bloedigh zwaert in ſcheê;
Op dat men hier beneên
Van witten marmerſteen
U wije een vredealtaer,
Waar voor men, u ten prijs, magh zingen, jaer op jaer:
O Vredemoeder, eer
Van Neêrlant, nimmermeer
Verwelke uw vredelof;
Gij ſtont naer vrede in 't aerdtsch en ſluitſe in 't hemelsch hof.

MDCXXXIII.

AEN DEN HEER

CONSTANTYN HUIGENS,

Ridder, Heer van Zuilichem, Raet en Sekretaris van zijn Hoogheit,

OP HET OVERLIJDEN VAN ZIJN GEMALIN,

MEVROUW

SUZANNE VAN BAERLE.

Is Zuilichem een ſterke zuil,
Hij wankle niet, noch wroet den kuil
Van 't graf, waer in zijn Ega leit
En ſlaept, en wacht op d' eeuwigheit,

Niet open, noch verſteur, Godts akker,
En roep' zijn' lijkrouw t'elkens wakker.
  Het treuren baet den doode niet,
En voedt des levenden verdriet.
Al zocht gij ſchoon met Charons ſchuit
Eurydice, en al kon uw luit
De harp van Orfeus zelf verdooven;
Gij ſpeelt haer' geest niet weder boven.
  En waer dit mooghlijk te geſchiên;
Gij zoudt niet laten om te zien,
En haer verliezen, nat beſchreit,
Daer 't licht en naere duiſter ſcheit.
Uw morgenſtar zou u ontzinken,
Daer onze zon begint te blinken.
  Wat moeitge 't onverbidtzaem hol!
Uw ſchoone bloem is in haer' bol
Gekropen om weêr op te ſtaen,
Daer haer geen hagelſteenen ſlaen,
Noch al te heete ſtraelen roosten.
Gij kunt u met d' afzetzels troosten.
  d' Afzetzels, daer haer ziel in leeft,
Haer geest en zedigheit in zweeft.
De mensch, die naer het oogh vergaet,
Herleeft, onſterflijk in zijn zaet.
Al ſchijnt de zerk 't gezicht te hinderen;
Men ziet de Moeder in haer kinderen.
  Der kindren wakkere oogen zijn
De ſpiegels en het kristalijn,
Waer in der ouderen gelaet
En ſchijn en aenſchijn voor ons ſtaet.
't Zijn onverzierde ſchilderijen,
En verwen, die ons hart verblijen.
  MDCXXXVII.

LIJKKLACHT
AEN HET VROUWEKOOR,
OVER HET VERLIES VAN MIJN EGA
MARIA DE WOLF.

O Heiligh Koor, dat van den mijnen
't Vergaen en onvergaen gebeent
Bewaert, en zachte rust verleent,
Tot dat de zon vergeet te ſchijnen?
Nu groeit 't getal van uwe lijken
Door een, dat meest mijn' geest bedroeſt,
En met de lijkſchroef 't harte ſchroeft,
Die voor geen jammerklaght zal wijken.
Nu perst uw harde zerk het kermen
En tranen uit het hart en oogh,
Om mijn Krëuze, die om hoogh
Gevaren, ſmolt in beij mijn armen:
Terwijl ik 't Aquilea ſtreefde
Met Konſtantijn, den grooten helt,
Door zwaerden, op de keel geſtelt,
Door vlam, die naer de ſtarren zweefde.
Ik wenschte noch om eenigh teken
Van haer, die als een ſchim verdween,
Wanneerze mij te troosten ſcheen,
En in den droom dus toe te ſpreeken:
Mijn lieve bedgenoot, dees zaeken
Gebeuren geenſins zonder Godt.
Vernoegh met uw getrokken lot,
En wil uw heldenwerk niet ſtaeken.
Dat ramp noch druk uw dagen korten,
Voor dat gij ziet, naer uwen wensch,
Den vlughtigen tijran Maxens
Beſtorven in den Tiber ſtorten.

Dan zal uw ziel ten hemel draven,
Wanneer het triomfeerend hooft
't Gewijde zwaert, aen Godt verlooft,
Ontgort op der Apostlen graven.
Bestel mijn sterflijk deel ter aerde,
In 't Koor der zegenrijke Maeght,
Daer zulk een schaer den naem af draeght,
En die mijn' naem ook gaf zijn waerde.
'k Verhuis, van 't aerdsche juk ontslagen,
Om hoogh in 't hemelsche gebouw.
Bezorgh de panden van ons trouw,
Twee kinders, die ik heb gedragen.
Zoo spreekend week zij uit dit leven.
Marie, al laet gij mij alleen,
Uw vrientschap, uw gedienstigheên
Staen eeuwigh in mijn hart geschreven,
Hoe veer dees voeten moghten dwalen,
'k Zal derwaerts mijn bedrukt gezicht
Noch slaen, daer voor het rijzend licht
Uw bleeke star ging onderdalen.

OP DE DOOT
VAN JONGKVROUW
MAGHTELT VAN KAMPEN.

De Maij, veraert en flinx, die trof ons maeghdepuik
O Maghtelt, toen zij u benijde 't jeughdigh blozen,
Een andre bloem verwelkt. gesneden van haer' struik,
Maer blanke lelie, och! in 't midden van de roozen
Men u op uwen steel zagh flaeuwen, en bezwijmen,
Die waert des vrijers wensch, der oudren zoete hoop.
Uw geest gebluscht is, en de fakkel van uw Hijmen.
't Is kostlijk dat om gout nocht tranen is te koop.

UITVAERT

VAN MIJN

DOCHTERKE

De felle Doot, die nu geen wit magh zien,
Verschoont de grijze liên.
Zij zit om hoogh, en mikt met haren schicht
Op het onnozel wicht,
En lacht, wanneer in 't scheien.
Bedroeve moeders schreien.
Zij zagh 'er een, dat wuft en onbestuurt,
De vreught was van de buurt,
En, vlugh te voet, in 't slingertouwtje sprong;
Of zoet Fiane zong,
En huppelde in het reitje
Om 't lieve lodderaitje:
Of dreef, gevolght van eenen wakren troep,
Den rinkelenden hoep
De straten door: of schaterde op een schop;
Of speelde met de pop,
Het voorspeel van de dagen,
Die d' eerste vreught verjagen:
Of onderhiel met bikkel en bonket
De kinderlijke wet,
En rolde en greep op 't springende elpenbeen
De beentjes van den steen;
En had dat zoete leven
Om geenen schat gegeven:
Maer wat gebeurt? terwijl het zich vermaekt,
Zoo wort het hart geraekt,
Dat speelziek hart, van eenen scharpen flits,
Te dootlijk en te bits.

De Doot quam op de lippen,
En 't zieltje zelf ging glippen.
Toen ſtont, helaes! de jammerende ſchaer
Met tranen om de baer,
En kermde noch op 't lijk van haer geſpeel,
Ee wenschte lot en deel
Te hebben met haer kaertje,
En doot te zijn als Saertje.
De ſpeelnoot vlocht, toen 't anders niet mogt zijn,
Een' krans van roosmarijn,
Ter liefde van heur beste kameraet.
O kranke troost! wat baet
De groene en goude lover?
Die ſtaetſi gaet haest over.

KLAGHTE

OVER

KORNELIA VOS.

AEN DE ZELVE.

O jonge zon, geteelt van d' ouwe,
Hoe wort gij ons zoo ras ontrooft!
Hoe zit uw vader over 't hooft
Gedompelt aen den Rijn in rouwe,
Als aen den Po 't geſlacht der zon
Weleer betreurde Faëton?
Wij zagen hier den avont vallen,
Toen gij, in 't Oosten opgepronkt
Met ſtralen, in het Westen zonkt,
Niet veer van Leidens hooge wallen.
Een nevel zonk ons op het hart,
En was de voorbô van uw ſmart.

Wij ſtonden reed met blijde rijmen
Om u te leiden naer het koor,
Te volgen het gebloemde ſpoor,
En vrolijk licht van uwen Hijmen:
Maer Godt, aen uwe ziel verlooft,
Heeft d' aerdſche fakkel uitgedooft.
Een oogenblik heeft zoo veel gaven,
Gedaelt van 't hemelsch paradijs,
Op u verſlingert, in het ijs
En ſneeuw, op 't onverzienst begraven.
Een waterſlang verbeet die bloem
Van onze jeught, der maegden roem.
Nu zwijgen al uw ſchelle ſnaren,
d' Yvoire fluit, de zoete keel,
Daer 's vrijers goddelijkſte deel,
De ziele om hoogh op plagh te varen,
Toen zij ten ooren uitgelokt,
Gij haer tot in den hemel trokt.
Uw onvolwrochte beelden treuren,
En roepen al: ik ſterf ik ſterf.
Papier, panneel verſchiet zijn verf.
Men ziet geen leven in de kleuren
Van uw tappijten, met de naelt
En zijde naer de kunst gemaelt.
Nu zultge geest noch wijsheit zoeken
In 't Neêrduitsch, Fransch, of in Tuskaensch,
Noch u vermaeken in het Spaensch,
En lezen 't keurighst uit de boeken;
Of antwoert geven op 't Latijn
In Duitsch, als uw gevraeght zal zijn.
Hoe kan uw moeders hart verzwelgen,
Dien al dien al te bittren drank,
't Ontijdigh misſen van die rank,
Het levenst van haer lieve telgen!

Geen boom en ſcheit van zijnen tak,
Als met een' zucht, en met een' krak.
Uw zuster houdt niet op van karmen,
Die hallef doot u ſterven zagh,
En tot de kin verdronken lagh,
In haer getrouwen broeders armen,
Die driemael, maer vergeefs, bezocht
Of hij uw leven bergen mogbt.
Uw grootvaêr Junius, beneden
In 't open graf, hoort ſtads geſchreij,
En wellekomt den frisſchen Meij,
Uit hem gegroeit, nu afgeſneden:
En niemant die geen tranen ſtort,
Om dat uw jeught zoo jong verdort.

GRAFDICHT

OP JONGKVROUW

ISABELLE LE BLON.

Wie hoor ik op mijn graf?
Gij minnaers gaet 'er af.
Wat koomt gij rouwe draegen
En mijne dood beklaegen?
Aij ſtaekt uw droef geſteen:
Schept moedt, en weest te vreên,
En wenscht mij niet op aerde
Bij u te zijn in waerde.
De wereldt die is doch
Vol valſchheidt en bedrogh.
De mensch leeft met bezwaren
Om ſchatten te vergaeren:
Daer alles, wat men ziet,
Veel minder is dan niet,

En in 't rechtvaerdigh oordeel
Heeft niemant eenigh voordeel.
Zelf d' allergrootste vreught,
De schoonheit en de jeught
En kan niet lange duuren.
't Moet al den doodt bezuuren:
Hoe machtigh en hoe rijk,
't Vergaet tot stof en slijk.
Al wat 'er is geboren
Werdt asch, als 't was te vooren.
Ik rust hier wel te vreên,
En ben u voorgetreên,
En zal uw komst verbeiden,
Om zonder meer te scheiden
t' Ontfangen zelf van Godt
Het onverganklijk lot,
En na een zaligh sterven
De zaligheidt te erven.

Overleden den 28 *van Zomermaent* 1636.

VERTROOSTING
AEN DE OUDERS
VAN ISABELLE.

Mijn Ouders weest gerust,
Ik ben met grooten lust
Van d' aerde hier gescheiden,
Om u te gaen verbeiden
In 't hemelsche priëel,
Der vromen erfdeel:
Daer hoop ik mijn behoeder
En ook mijn lieve moeder

t' Aenſchouwen met geneught
In endelooze vreught,
Bij d' engelen daer boven,
Die hunnen ſchepper loven.

UITVAERT

VAN

MARIA VAN DEN VONDEL.

INSUETUM MIRATUR LIMEN OLYMPI.

Wanneer dit tijtlijk leven endt,
Begint het endelooze leven,
Bij Godt en engelen bekent,
En zaligen alleen gegeven.
Daer zit de Godtheit op den troon,
In 't middenpunt van alle ronden,
Dat overal, en eenigh ſchoon,
Noit zijnen omvang heeft gevonden.
Dit trekt alle oogen naer zich toe,
Als d' eerſte zon van alle zonnen,
De bron van 't licht, noit ſtraelens moê,
Van geene ſchaduwen verwonnen.
Wat goet zich in 't geſchapen ſpreit
Bij ſprengkelen, is hier volkomen
In ſchoonheit, maght, en heerlijkheit,
Een zee, de ſpringaêr aller ſtroomen.
Wat herquam van het enkel Een
Doolt, als in ballingſchap verſchoven,
Vint geene rustplaets hier beneên,
En zoekt het vaderlant daer boven.

Zoo waelt de lelij van 't kompas,
Die met den zeilſteen wert beſtreken,
Rondom, en zoekt de ſtarlichte as,
Haer wit, waer van zij was verſteeken.
MARIA ſteegh met haer gemoedt,
Van werreltſche ijdelheên geſcheiden
En los, naer dit volkomen goet,
Waer toe d' elenden 't hart bereiden.
Twee vleugels, ootmoet en gedult,
Verhieven haer uit aertſche dampen,
Daer 't eeuwigh Een 't gebrek vervult,
En vleesch en geest niet langer kampen.
Haer leste ſtem en aêm was Godt,
De troost der aengevochte harten,
Het beste deel, en hooghſte lot.
Zoo voerze heene uit alle ſmarten.
Wat kroontge, op dat uw liefde blijk',
Met paerle, zilver, en geſteente,
En palm, en roosmarijn, het lijk?
O Speelnoots, dit 's een dor gebeente.
Zij leefde tien paer jaeren lang,
Maer nu van 's werrelts last ontbonden,
Verwachtze om hoogh geen' ondergang.
Het hemelſche uurwerk telt geen ſtonden.
Een reij van englen kroon' de ziel
Met lauwerier in 's hemels hoven,
Nu 't kleet des lichaems haer ontviel.
Zij noode ons met gebeên daer boven.

OPVAERT

VAN MEJOFFER

MARGARITE VAN VLOOSWYK.

De tiende Zanggodin,
Uit eene roos geboren,
Volght negen englekoren,
En vaert ten hemel in,
Op eenen regenboogh,
Een ſchoone wolk van bloemen
En verwen niet te noemen.
De ſchoone vaert om hoogh,
Op galmen van haer keel
En harp, door een gemengelt.
Aij zie: zij ſchijnt verengelt,
Ontkleet van 't ſterflijk deel.
Zij zweeft al hooger aen,
Om 't zaligh licht te groeten.
Een geest verroert geen voeten,
Maer drijft, gelijk de maen.
MARGRITE, rijsge zoo,
Ontkleet van mededoogen,
Uit 's minnaers ſchreiende oogen?
De liefde ſcheit te noo.
Och, troost den liefdeloozen.
Beſtroij hem met uw roozen.

TER LIJKSTAETSIE

DER WELEDELE MEVROUWE

ANNA VAN HOREN,

GEMALINNE VAN DEN WELEDELEN HEERE

KORNELIS VAN VLOOSWYK,

HEERE VAN VLOOSWYK, PAPEKOP, ENZ.

BURGEMEESTER EN RAET T' AMSTERDAM.

Het troostloos gasthuis volge in rouwe
De droeve lijktorts van mevrouwe,
Zijn trouwe moeder, nu een lijk,
De bloem van VLOOSWYK, zoo vermeeten
Van d' oude flangh des doots verbeeten,
Ten aenwas van het dootfche rijk.
De fchoonheit, noch vernuft, noch oordeel,
Noch adel geven iemant voordeel
Te mijden 't onvermijbre lot,
Het menschdom vroegh te beurt gevallen.
De wreede doot fpaert geen van allen.
Ter werrelt ftaet niet vast dan Godt.
De godtheid is alleen onfterflijk,
Onwankelbaer, en onbederflijk.
De hantvest van onfterflijkheit
Behoutze voor zich zelf, daer boven
Haer alle cherubijnen loven,
In vollen glans en majesteit.
Dees wijze Pallas plagh in boeken
De nutte kunften t' onderzoeken,

Zij ſprak uitheemſchen in hun ſpraek,
Zoogh honigh uit gebloemde reuken,
Herkaeude 't pit van goude ſpreuken,
En letterooft, gezont van ſmaek.
Haer ijver ſchepte lust de kranken
Te ſtutten, en ontzag geen ſtanken,
Noch beddeſmet, noch arremoe.
Zij hanthaeft d' inkomſte, in 't beſnijen
Van ledigheit, en ſlemperijen,
En ſloot haer hart voor niemant toe.
Nu zweeft de ziel van ANNE op wieken
Van haer hantreikingen, den zieken
Gegunt, in 't alleruiterſte endt.
Barmhertigheden ſtrekken pennen,
Om door Godts renbaen heen te rennen
Naer prijs, heldinnen toegekent.
De burgerij zal met dit ſterven
Voortaen de milde voorſpraek derven,
Bij haeren eedlen burgerhelt,
Die, eerze 't leven quam t' ontglippen,
De doot zagh drijven op de lippen,
Waerop zijn wellust was geſtelt.
Gij hemelreien, koomt ons helpen
De zerk, die 't lichaem moet beſtelpen,
Te kroonen met dit grafgedicht:
Beklaegh hier ANNA, *Gasthuismoeder.*
De heilant zij haer troost en hoeder.
De heilant ſchenktze 't eeuwigh licht.

MDCLXVIII.

J. V. VONDELS

GRAFSCHRIFTEN.

OP SAMSON.

Hier rust Helt SAMSON, die Godts volk beſchutten kon.
Wat Heldt? die ſtervende den Filiſtijn verwon.

GRAFSCHRIFT

VOOR

WILLEM DEN OVERWINNER,

Koning van Engelant, Hertog van Normandije, gelijk het te Kaen wort gelezen, uit het Latijn vertaelt.

Die Normandije en gantsch Brittanje trots regeert,
Verwonze ſtout, en houdtze in toom door heerſchappije.
Het Cenomanſche zwaert bedwingt hij, en vermeert
De wetten, en behoudt het lant in zijn vooghdije.
De groote WILLEM ſchuilt hier in dit kleene graf.
Een klein huis is genoegh voor zulk een grooten heere,
De zon drij zevenmael en tweemael ſchijnſel gaf,
En koos den ſchoot der maeght, toen ſtorf dees helt met eere.
Overleden MDCLXXXVII.

TER GEDACHTENIS

VAN DEN ZEEHELT

MARTEN HARPERTSZ. TROMP,

Amirael van Hollant en Zeelant.

Hier rust de zeehelt TROMP, de dappere beschermer
Der zeevaert en de zee, ten dienst van 't vrije lant,
Dat 's mans gedachtenis bewaert in kunstigh marmer,
Zoo levendigh gelijk hij storf voor 't Hollantsch strant;
Beluit met moortgeschreij en donder van kortouwen,
Daer Groot-Britanje in brant al 't water viel te kleen.
Hij heeft zich zelf in 't hart der burgren uitgehouwen,
Dat beelt verduurt de pracht van graf en marmersteen.
MDCLIII.

GRAFSCHRIFT

VAN DEN ZEEHELT

JOAN VAN GALEN.

Hier dekt de zerk het lijk van GALEN,
Wiens dapperheit alle Amiralen
De heirbaen van de glori toont,
Daer 't eindt zijn brave daden kroont,
Die gout en marmersteen verduren.
Hij storf, en leeft door zijn quetsuren.

TER LIJKSTAETSIE

VAN WIJLEN DEN EDELEN HEERE,

JOAN VAN GALEN,

AMIRAEL IN DE MIDDELLANTSCHE ZEE.

JACULATUS PUPPIBUS IGNEIS.

GESPREK.

Vreemdelingh. Amſterdammer.

V. Wien dekt dit graf? *A.* den edelen van GALEN.
V. Wie zag hem lest? *A.* het Florentijnſche ſtrant.
V. Waer blonk ziln deught? *A.* op zee, in bloet, en ſtralen.
V. Wat trofze daer? *A.* het hart van Engelant.
V. Hoe eert men hem? *A.* als 't licht der Amiralen.
V. Wat ſchroomde hij? *A.* geen beenbreuk, maer de ſchant.
V. En waerom ſlechts hem 't eene been gelaten?
A. Een pijler ſtut de Beurs van zeven Staten.

GRAFSCHRIFT

VOOR DEN ONDER-AMIRAEL

ABRAHAM VANDER HULST.

Hier rust de zeehelt HULST wiens daden ſtaen ten toon,
Die in den zwaren ſlagh, omringt van Britſche ſchepen,
Storf onverwinbaer, en zijn lijk in 't Y liet ſleepen.
De Zeeraet kroont 's mans deugt met eene ſtevenkroon.

ANDER,

T' Amſterdam op zijn graf in d' oude kerk gehouwen.

Hier ſluimert HULST, de ſchrik der Britſche zeebanier,
Beproeft in ſlagh op ſlagh, in bloedt, in vloedt en vier,

De groote Zeeraet kroont dien dappren landtsbeſchermer.
De Faem des braven Heldts braveert metael en marmer.
MDCLXVI.

GRAFSCHRIFT

VAN DEN ONDER-AMIRAEL

JOAN DE LIEFDE.

Hier rust 's lants LIEFDE, of eer een deel geſcheurt aen flenteren,
Hij ſchuwde ſchurgevaert van verre, en paste t' enteren,
Getroost te winnen, oft te ſterven, als een helt.
Beleit en moedt betoomt het grootſte zeegewelt.

ANDERS.

Hier rust 's lants LIEFDE, die twee koninklijke vlooten
Beſtrijdende onvertſaeght ten leste wert geſchooten,
Getroost te winnen, of te ſterven als een heldt.
Beleidt en moedt betoomt al 't Britsch en Fransch gewelt.

TER EEUWIGE GEDACHTENISSE

VAN DEN HOOGHEDELEN HEERE EN HELT

JOAN VAN AEMSTEL,

Zeekapitein, geſtorven te Schindel 1669, den 29 van Herfstmaent.

Pars belli haud temnenda.

Hier rust d' eer der Aemſtelheeren,
Jan van Aemſtel, die den Sweet
Holp met kracht te Funen keeren,
En Gustavus zeemaght ſleet,

Tromp de handt bood tweepaer dagen,
In den ſlagh met Brittenlant,
Zwaer gewont, op zee geſlagen
Om de kroon van d' overhant.
Looft dien trouwen Zeebeſchermer:
Houwt zijn naem op eeuwigh marmer.

GRAFSCHRIFT

VAN DEN ZEEKAPITEIN

JOOST VERSCHUUR.

Hier rust VERSCHUUR, die ſtrant en duinen
Verbaesde, en ſchokte Brittenlant,
Op Nieuburgh vier gaf, en gantsch Fuinen;
Geheel Turkijen dreef op ſtrant,
En Lisbon voorjoegh en haer vlooten.
De Faem leght in geen graf beſlooten.

OP DEN GRAEF VAN STAFFORT,

ONDER-KONINGK VAN YRLANT.

Hier leit, geſneuvelt door de bijl,
De Graef van Staffort, Yrlants ſtijl.

OP HET OVERLIJDEN

VAN WIJLEN ZIJN EXCELLENTIE DEN GRAVE

AXEL OXENSTERN,

Kantſelier der kroone van Sweden, en Vader des Vaderlants.

De ſtaf van Swedenrijk, hanthaver van drij kroonen,
En weereltwijze, daar geen nijt op vatten kan,
's Rijks Kanſler OXENSTERN zagh uit naar hooger tronen.
Nu dekt dit graf het lijk van zulk een' grooten man.

OP DEN EDELEN HEER

ARENT VAN WYNBERGEN.

Hier rust ARENT: laet hem ſlapen.
Die zich braef gedragen heeft.
Zet zijn deught vrij bij zijn wapen,
Die den dubblen adel geeft.

OP DEN HEER

KORNELIS PIETERSZ. HOOFT,

Raet en Burgemeester van Amſterdam.

's Lants Hoofſtad derft haer Hooft en troost, de goê gemeent
Haer' vader. Burgers, ſprengt met tranen 't vroom gebeent.

OP DEN HEER

JACOB DE GRAEF,

Vrijheer van Polsbroek, Burgemeester van AMSTERDAM.

De titel maekt alleen geen Graef,
Maer die zich uitert ongeveinst
Voor 't Vaderlant, gelijk hij 't peinst,
In alle tijden even braef.
Hoe ſchrijft partij zijn grafſchrift dan?
Hier ſlaept de Graef, de vrome man.

OP DEN HEER

DIEDRIK DE VLAMING VAN OUTSHOREN,

Heer van Outshoren, Burgemeester van AMSTERDAM.

Outshoren eert dit graf genoegh;
Doch niet zoo zeer om dat zijn bloet
Het adelijke wapen droegh;
Maer om zijn ongekreukt gemoedt,

En goude deught, die zwaerder woegh
Dan gout in voor- en teegenſpoet;
Het zij hij heerscht, of wort gewraekt,
Of aengezocht op 't kusſen raekt.
Hij durf gewin en eer verſmaên,
Om onder niemants gunst te ſtaen:
En ſchijnt die roem u veel te rijk?
'k Zie luttel lijken dit gelijk.

OP HERMEN VANDER POL,

SCHEEPEN EN RAET DER STADT AMSTERDAM.

Hier ſluit de zerk den mont,
Die voor de vrijheit dong,
En veilde noit zijn tong,
Toen 't weiflen veiligh ſtont.
De Raet, het Weesboek, 't Recht,
Elk tuight, hoe Pol zich droegh
Gemeenzaem en oprecht.
Hij ſtorf dus out te vroegh.

OP DEN HEER

NIKOLAES HASSELAER,

Hopman, *Wachtmeester van* AMSTERDAM.

Hier dooſt de zerk dat eerlijk vier
Van Hasſelaer, op wiens rappier
De Stadt gerust te bedde gingh.
Wien van vermoeitheit ſlaep beving.
Zijn trouwheit, oog van Aemſtels wacht,
Wist van geen ſlapen dagh noch nacht

In tijt van noot. Hij was te vroom
Van inborst, om, uit ſchrik en ſchroom,
Te weiflen in getrouwigheit.
Hij ruste in vrede, daer hij leit.

TER GEDACHTENISSE

VAN DEN WELEDELEN EN GESTRENGEN HEERE,

CORNELIS DE GRAEF,

Vrijheere van Zuijdpolsbroek, Burgemeester en Raedt t' Amſterdam, enz.

Nunc ſervat honos ſedem tuus.

Het doopkoor, eerst genoemt de vont,
Die kinders Christende en herbaerde,
Beſchaduwt POLSBROEKS gulden mont
Met zijnen grafzerk onder d' aerde.
Nu zwijgen burgemeesterdom,
De vrijheerſchap, en zoo veel gaven.
Alle ampten ſtaen nu ſtil en ſtom.
De ſtaeteer ſcheen met GRAEF begraven,
Beſtulpte 't graf gebeente en naem:
Nu zweeft dees ſtaetwijze op zijn faem.
MDCLXIV.

OP DEN HEER

JOAN BLAEU,

Eertijts Scheepen en Raedt der Stadt Amſterdam.

Hier ſluimert BLAEU, gedrukt van dezen kleinen ſteen,
Al 't aertrijk door bekent.
Hoe quam hij aen zijn endt?
De gantſche weerelt viel dien grooten man te kleen.
Overleden den 28 *van Wintermaendt* MDCLXXIII.

OP DEN HEER

HUIG DE GROOT.

Twee kisten bergden Huig de Groot,
D' een levendigh: maer d' ander doot.

OP

GEERAERT VOSSIUS, DEN JONGE.

Verstant, in honighraet gedoopt,
Geleertheit, daer al 't huis op hoopt,
Hadt GEERAERT, die, zoo vroegh,
Zijn broeders overwoegh;
En dreighde alreê des Vaders Faem
En vlught te volgen, als zijn' naem:
Maer 't hemelsche besluit
Trok hem zijn slaghveêr uit.
Hij viel in 't eerste van zijn vlught.
Hier merkt hij 't zant, gelijkt een vrucht,
Vroegh rijp, en vroegh verrot.
Een ieder trekt zijn lot.

OP

KORNELIS GYSBERTS PLEMP,

LICENTIAET IN DE RECHTEN.

d' Overleden spreekt.

Minerve, bij den Donaustroom,
Hiel mijne jongheit bij den toom.
Vrouw Themis weesme bij de Loir
Haer heiligh Recht, en billijk spoor,

Polymnia mijn' geest verzoop
In klank en galm; en Kallicop
In heure klare Hengſtebron,
Zoo lang mijn ader drinken kon:
Doch boven Poëzij en ſnaer
Omhelsde ik ijvrigh 't Roomsch altaer,
En hing om ſtaet noch ſnoot genot
Mijn hart aen niemant dan aen Godt,
En Jeſus nimmerfeilbre ſtem.
Hier rust nu Plemp. Aij, bidt voor hem.

OP DEN HEILIGEN VADER

BRUIN VAN KEULEN,

Stichter van de Karthuizers Orden.

Dees zerk bedekt den helt, die, als een fakkel, lichte,
En d' eerſte in wildernis des Heilants ſchaepskoij ſtichte;
Zijn naem was BRUIN, een zoon van Keulen, aan den Rijn.
De lust tot aendacht dreef hem voort naer een woeſtijn,
Tot in Kalabrië. Hij leerde Christus wetten.
Zijn lippen rusten noit Godts waerheit te trompetten,
Zoo luide dat zijn faem door al de weerelt klonk.
Genade, en geen verdienſte, in 's mans geſtrengheit blonk.
De zeste in wijnmaent zagh hoe ziel en lichaem ſcheide.
Het lichaem rust in 't graf, de ziel in Godts geleide.

OP DEN E. HEER

LEONARDUS MARIUS.

FORTITER SED SUAVITER.

Hier ſluimert MARIUS, verſchrikt niet voor den naem:
Het is geen Marius, die Rome heeft beſtreden:
Maer die met mont en penne en dienſten en gebeden
Al 't Roomſche Kristenrijk verplichte aen zijne faem.

Wie droegh oit naem, die meer zijn eigenſchappen rackte?
  Dees LEO was wel Sterk, doch Zoet, als NARDUS geur.
  Zijn wijsheit ſtraelt Godts boek en alle kunſten deur.
Nu rust voor 't hoogh altaer die voor Godts kerke waekte.

ANDER OP DEN ZELVEN.

Vreemdeling. Koster.

V. Waer rust hier MARIUS? mij lust zijn graf t'aenſchouwen.
A. Een ſtapel boeken ſtaet op zijnen zerk gehouwen.

GRAFSCHRIFT

VAN DEN HEERE

AUGUSTYN ALSTEN BLOEMAERT.

Candidus inſuetem miratur limen Olympi.

BLOEMAERT, die een rij van jaeren
  Geuren van godtvruchtigheit,
Door den bloemhof van het Sparen,
  Godt ten prijs, alom verſpreit,
  Heeft zijn verven afgeleit,
Liet dees zerk de dorre blaêren.
Zijne ziel is opgevaeren,
  Daerze hoort der englen wijs.
  Waer? in 't hemelsch paradijs.

OP FAËTON,

UIT OVIDIUS.

Alhier leit Faëton verſlagen,
De voerman van zijn vaders wagen;
Die, ſchoon de toom hem is ontgaen,
Heeft niet te min wat ſtouts beſtaen.

ANDER.

Hier rust de voerman van zijn vaders rijke zon.
Itaelje is 't kerkhof van den ftouten Faëton.

OP FLAKKUS MARO,

P. VIRGILIUS MAROOS BROEDER.

Gij, die op Dafnis naem hier Flakkus lijk befchreit,
Verheft uw' broeder zelf tot aen d' onfterflijkheit.

OVIDIUS GRAFSCHRIFT,

Uit zijn Latijn vertaelt.

Hier rust ik Nazo, die de minnekunst leer queeken,
En door mijn geestigheit mij dompelde in verdriet.
Laet wie hier langs ga niet verdrieten dit te fpreeken:
Dat Nazoos kout gebeente een zachte rust geniet.

OP GERBRANT ADRIAENSZOON BRERO.

Hier rust BRERO, heengereist,
Daer de boot geen veergelt eischt,
Van den Geest, die met zijn kluchten
Holp aen 't lachen, al die zuchten.

TER EEUWIGE GEDACHTENISSE VAN WIJLEN

MICHAËL LE BLON,

Afgezant der Koninginne en Kroone van Sweden, bij den Koning van Groot-Britanje.

Hier zwijght gedienftigheit, de gunst
Van elk, tot elk, en lust tot kunst,

LE BLON, eer Afgezant van Sweden
Bij Groot-Britanje, en heusch van zeden.
Wat of dees rijxtrompet beduit?
's Mans naklank duurt, de ſtem ging uit.

GRAFSCHRIFT.

Hier rust het ſterflijk deel, der wormen aes en ſpijze,
Gelijk een korengraen, in aerde en ſtof verrot,
Op dat het heerelijk, te zijner tijt, verrijze.
Het lichaem met de ziel, door d' allemaght van Godt
Vereenigt, opgewekt door d' Engelſche trompette,
Zal opſtaen, met een glans en klaerheit, Godt gelijk,
Als Jeſus het met vreught aen zijne zijde zette,
Den mensch ten hemel voere om hoogh, in 't eeuwigh rijk.
Hier is vergangklijkheit, geſlagh van klok en uuren:
Daer boven eeuwigheit, die alles zal verduuren.

TER GEDACHTENISSE

VAN WIJLEN DEN KUNSTRIJKEN

GOVAERT FLINK,

SCHILDER.

Hier liet FLINK het ſterflijk deel,
Wiens onſterfelijke geest
Tuight met zijn gekroont penſeel
Hoe Natuur den ſchilder vreest,
Die zijn doeken 't leven gaf.
Kunst braveert de Doot en 't graf.

OP KRAENEVELT.

Hier rust KRAENEVELT, wiens gunst
Blaekte, uit lust tot Schilderkuns ,

Die de hant hielt braef en eél
Aen zijn leevendigh penseel,
Eert den geest in 't kunſtigh werk.
Hout een veltkraen op den zerk.

OP JACOB VAN KAMPEN,

HEER VAN RANBROEK, BOUWMEESTER EN SCHILDER.

d'Aertsbouheer, uit de ſtam
Van KAMPEN, rust hier onder,
Die 't raedthuis t' Amſterdam
Gebout heeft, 't achtſte wonder.

Overleden den 23 *van Herfstmaent* 1657.

OP JOANNES LUTMA, DEN OUDEN,

GOUTSMIT.

LUTMA, die de Fenix was,
Rust hier entlijk in zijn asch,
Afgezweeft op goude ſchachten
Van doorluchtige gedachten
Naer de ſtarren, boven 't zwerk.
Houwt een' Fenix op den zerk.

OP HET OVERLIJDEN VAN

WILLEM VAN DEN VONDEL.

GRAFSCHRIFT.

MORS JANUA VITÆ.

Gun WILLEM van den VONDEL rust.
Dees jonge bloem verging met lust,
En liet den grafworm luttel ſpijs.
De ziel zocht Godt in 't Paradijs,

GRAFSCHRIFT

OP EEN

MUSCH,

Waer in Catullus, Johannes Secundus, Barlæus en Hooft zijn gevolght.

Hier leit de Hofmusch nu en rot.
Zij broeide ſlangen in haer pot,
Leicesters en Duedalfs gebroet:
Zij ſcheet de Vrijheit op den Hoet,
De grootſte ſteden op het hooft:
Zij ſchon en at het lekkerst ooft,
En pikte, zonder ſchrik en ſchroom,
De rijpſte karsſen op den boom:
Zij vreesde kluitboogh, ſpat, noch knip:
Den molik kendeze op een trip:
Zij vloogh den Baes van zijne hant,
En ſpeelde met de maght van 't lant.
Zij borst aen eene ſpinnekop,
Terwijlze dronk en ſprak: dit ſop
Bekomt mij zeker niet te wel:
De rest geef Aersſen en Capel.

GRAFSCHRIFT

Voor Machtelt, dochter van Balduinus den Goeden, Graef van Vlaendere, Gemalin van Willem den Overwinner, Koning van Engelant, te Kaen te zien.

Dit heerelijk gebou beſchaduwt d' overſchoone
En brave Machtelt, telgh uit koningklijken ſtam.
De Graef, haer vader, zijn begin uit Vlaendre nam.
De moeder Adala een ſpruit was uit de kroone

Der Vranken, Robbrechts kroost, wiens eedle zuster quam
Aen koning Henrix trou, en boude haren heere,
Den koning Willem, noch dees kerk, zoo ſchoon geſticht.
Zij ſtichte ook door al 't rijk veel kerken, Godt ter eere,
En was der armen troost, en een godtvruchtigh licht.
Haer miltheit liet geen ſchat voor 't arme volk geſloten.
Dus wonze in 's levens tijt een' ſchat van gunstgenooten,
En ſtorf, toen Slaghtmaent quam beſchijnen ſteên en ſloten.

Uit het Latijn vertaelt.

OP MARIA STUART,

KONINGIN VAN SCHOTLANT.

Maria Stuart kroont dit graf.
Zij gaf, gevangen op dien gront
Des Rijks, daer heur met recht een' ſtaf
En goude Kroon te halen ſtont,
Dat ſchoone hooft, gekroont van Schot,
Gehuwt aen 't Franſche ſcepterlot,
Geduldigh over aen 't ſchavot.
Getroost u, dat hier 't lijf verrot:
De ziel ontkerkert voer naer Godt,
Om daer te heerſchen op den troon.
Stantvastigheit ontbeert geen Kroon.

OP MEVROUW DE DROSTIN VAN MUIDEN,

KRISTINE VAN ERP.

Beluit Kristijn met droeven zangk.
Zij volghde dichtst den cijmbelklank
Van Zwelingk, onder al
Het maeghdelijk getal,

En won elx hart; als een slavin
Van ieders nut, en geen Drostin
Van Muidens hooge slot.
Zij eif haer' prijs bij Godt.

OP MEVROUW VAN ZUILICHEM

SUSANNE VAN BAERLE.

ZIJ SPREEKT.

Wat schreit mijn Vasthert hier, en staet gelijk een post;
En smilt van druk altoos.
Gij troude een bloem, een Roos,
Suzanne; en wist gij niet dat die verwelken most?

OP CATHARINE BAEK,

GEMALIN VAN DIRECTEUR

HILLEBRANT BENTES.

Al dekt dees zerk Katrijn, zij leeft in 't eenig kroost,
Zijn moeders schilderij, zijn vader Bentes troos.

OP JONGVROUW

ISABEL LE BLON.

Hier sluimert Isabel le Blon,
Die als een roosje met de zon
Blijgeestigh op haer steeltje stont,
En sprak met een bedauden mont:
Wat is de schoonheit? wat 's de roem
Der jongkheit anders als een bloem?
Dit was haer eerste en leste leer
En voort verwelkt zoo zeeghze neêr.

OP JOHANNA VOSSIUS.

Hier trekt Johanna ieders gunt,
Door haer penfeel en fchilderkunst,
Naer zich door dezen zerk.
Haer nagelaten werk
Befprengen wij met traen op traen.
De Doot ziet geest noch jongkheit aen.

OP MARIA DE BRUNE.

Is elk uit mengelftof gebouwt;
Maria hing van wightigh gout
En vlugh quikzilver los aen een.
Verftant en Leventheit beftreên
Elkandre fel. Het ftemmigh zwaer
En zedigh licht, een oneens paer,
Door dwangk in een perfoon verknocht,
Most fcheiden door dien tegentoght:
Want 't een het ander overwoegh;
Dies fprong haer levensreep te vroegh,
In 't voorfte van het lenteperk.
Beklaeght het lijk op dezen zerk.

OP KATHARINE QUESTIER.

RECESSIT IN AURAS.

De nijt des zerks bedekt de fchoonheit van QUESTIER.
De geest, noch fchooner, leeft in hout en wit papier.
In aerde en hemel rees om haer een groot krakkeel.
Elk trok. De hemel won de ziel, het fchoonfte deel.

MDCLXIX.

OP MARIA ELISABETH BLAEU.

Hier rust MARIA, ſnel verdort.
De tijt der ſchoonſte bloeme is kort.

TER GOEDE GEDACHTENISSE VAN WIJLEN

ELIZABET SYEN,

HUISVROU VAN

LUIDEWYK VAN ERPEKUM.

NIMIUM NE CREDE COLORI.

Dees grafſtê wert aen SYEN toegewijt,
Een bloem, verwelkt in 't opgaen van haer' tijt.
ELIZABET, al zonk men hier uw lijk,
Uw vrientſchap leeft in 't hart van Luidewijk.

Overleden den 27 in Oogstmaent 1671.

J. V. VONDELS

GEBOORTEDICHTEN.

GEBOORTEZANG,

AEN

GREGORIUS THAUMATURGUS,

MIJNEN GEBOORTEHEILIGH.

Geboorteheiligh, wonderwerker
  Gregorius, die door 't geloof
Des afgodts onverlichten kerker
  Zijn vastgeboeiden zielenroof
Ontrukte, bergen kost verzetten,
  En ftroomen ftuiten; Oostersch Licht,
Die Cezars ftadt aen Jefus wetten
  Verknocht; ontfang mijn Boortedicht
In uwe goude fchael, vol reuken,
  En offer het voor 's Lams geftoelt,
Nu festigh jaer het voorhooft kreuken,
  Het bloet in d' aderen verkoelt,
Het hair befneeuwt, mijn tijtgenoten
  Mij vast bezwijken, voor en na,
Rontom en aen mijn zij gefchoten,
  Terwijl ik hier noch ftrijde, en fta

Op ſchiltwacht, reede alle oogenblikken
t' Ontworſtelen het zielgevaer
Van 's weerelts zorgelijke ſtrikken.
Verſtrekme een ſchilt en beukelaer,
Waer onder ik Godts naem magh eeren,
Vrijmoedigh zingen 's hemels lof,
Om hoogh gevoert op Engleveêren,
En vlechten uitgeleze ſtof
Tot kransſen, en altaerfeſtoenen,
Op uwe feest, mijn Jaergetij,
Het welk mij leert de Godtheit zoenen,
Als Slaghtmaent, meer dan half voorbij,
Den zonring ſluit op mijn verjaren.
Hoe ſlijt het leven als een kleet!
Waer is de vlugge tijt gevaren,
Dat dierſte kleinoot, waert beſteet
In aendacht, en beſpiegelingen
Van Godt en 't allerhooghſte goet,
En wat wij van den Zoon ontfingen,
Die door de ſtralen van zijn bloet
Ons zuiver wiesch, en openbaerde
De beste Perle, die zoo diep
Begraven lagh, beſtulpt met aerde,
Eer hij ons tot zijn Waerheit riep,
Uit geen verdienſte, maer genade.
Gelukkigh zijnze, die voor 't ent
Met vleesch noch bloet niet gaen te rade,
Noch dit vergangklijk element.
De melk der voester, ſlimme wennis,
En d' eerſte ploij van errefleer
Wort ſpa verleert door betre kennis,
Zoo lang men d' Ootmoet noch ontbeer;
Die ſchiet te traegh haer eedle wortelen
In ſteen van 't eigenzinnigh hart,

Het welk verhardt in tegenſportelen,
En bij zijn opzet blijft verwart.
Geboorteheiligh, die in 't midden
Der Zaligen uw' zetel hebt,
Volhart voor mij en elk te bidden
Bij hem, die licht uit duiſter ſchept.
MDCXLVII.

ZIJN VORSTELIJKE DOORLUCHTIGHEIT

J. MAURITIUS,

PRINCE VAN ORANJE, ENZ.

STADTHOUDER VAN KLEEF, ENZ.

OP HET GEBOORTEGETIJ

VAN MEVROUW

AMELIA

PRINCESSE VAN ORANJE, EN NASSAU ENZ.

POCULA PORRIGITE DEXTRIS.

Op de wijze: *Prins Robbert was een Gentelman, enz.*

Nu lustigh op 't geboortegetij
Gezongen, hant aen hant,
Ter eere van vrouw AMELY,
Die nu drij kroonen ſpant,
Drij ſchoone dochters ziet getrout,
En bruiloft in haer bloedt.
Zij blinkt, gelijk een ſteen in gout.
Hoe ſmaekt dees taert zoo zoet!

Het heught Mevrouw hoe menighmae.
Prins HENDRIK dezen dagh
Haer toedronk eene nekterſchael,
En zij met eenen lach
De ſchael ontfing van zijnen wink,
Zoo garen als hij 't ſchonk,
En van zijn lief ten loon ontfingk
Een' minnelijken lonk.

Dat lonken was een minnevlam,
Om wedermin te voên,
Te queeken den Oranjeſtam
Met onverwelkbaer groen.
Zoo leeft dit keizerlijk geſlacht
Noch heden in den zoon,
En twee paer dochtren, hoogh geacht,
Al perlen aen haer kroon.

Indien haer dezen dagh verdroot,
Zij had de gasten niet
Op dees geboortetaert genoodt.
Om met een vrolijk liet
Te loven Godt, die 't leven ſchenkt,
Gezontheit, heil, en ſpoet.
Zoo lang zij noch aen 't leven denkt,
Gebruikt zij 't op die voet.

Leeft zij zoo lang als 't MAURITS wenscht,
Zij leeft noch hondert jaer,
Gelijk een bloem, die niet verſlenst.
Nu rustigh, paer en paer,
Eens omgedronken voor Mevrouw,
Dat Godt haer ſparen wil,
En haer doorluchtſte ſtammen bouw.
Nu ſta de ſchael niet ſtil.

Den 28 van Oogstmaent 1659.

OP HET JAERGETIJDE

VAN MEVROUWE

ANNA VAN HOORN,

GEMALINNE VAN DEN WELEDELEN HEERE

CORNELIS VAN VLOOSWYK,

Heere van Vlooswijk, Diemerbroek enz. Burgermeester en Raet van Amsterdam.

d' Oorloghspoort ſtont juist op 't ſluiten
Aen den oever van het Schelt;
Alle velden trokken buiten,
Daer de koude ontdoit en ſmelt,
'tGroene kleet aen, langs het water
Van den klaeren Aemſtelvliet,
En de leeurik met geſchater
Uit de weij ten hemel ſchiet,
Daer de Ram quam met zijn' horen
't Hek oprammen van de lent;
Toen de ſchoonheit wiert geboren,
ANNA, waerdigh toegekent
Namaels, om de ſchoone vonken
Van natuur haer toebetrout,
Boven anderen te pronken
Met den appel, root van gout:
Toen helt VLOOSWYK ſloeg aen 't minnen,
Zij alleen zijn hart bezat,
Hij, om haere gunst te winnen,
Al de jofferſchap vergat,
En zich oeffende in zijn wapen,
Aen den Maeskant, en den Rijn,
Zonder oit gerust te ſlaepen,
Of haer wijze en eerbre ſchijn

Quam zich in den droom vertoogen
  Daerze, als levend, voor hem ſtont,
Met den diamant in d' oogen,
  En dien lieven rozemont,
Met haer levendige zwieren;
  Daer hij met den Rijngraef lag,
Onder Frederix banieren,
  En, in 't rijzen van den dagh,
Hoopte op een' gewenschten zegen,
  Die hem na ten deele viel,
Toen hij zijnen Ridders degen
  Neêrleij voor zijn halve ziel,
Aen het outer van haer voeten;
  Zij genadigh haeren helt
Endtlijk quam met weêrmin groeten,
  Die zijn ſlavernij vergelt.
Nu, na twee paer dertien jaeren
  Van haer leven, looftze blij
Met haere eedle keele en ſnaeren
  Godt, die haeren heer aen 't Y
Zegent onder 't wijs regeeren,
  Twee paer lieve kinders geeft,
Die om ſtrijt hunne ouders eeren,
  Daer der oudren hart in leeft.
ANNA, ontfang dit jaergetijde,
  Dat mijn zoete zanggodin
Uw geboorte eerbiedigh wijdde.
  Leef zoo jaeren uit en in.

Den 5 *van Lentemaent*, MDCLX.

OP HET JAERGETIJDE

VAN MEJOFFER

JACOBA BIKKER,

Voor den Heer Pieter de Graef, Jongkheer van Zuidtpolsbroek,

HÆRET LATERI LETALIS ARUNDO.

'k Zou de liefste gaen besteeken
Op haer vrolijk jaergetij,
Maer wat raet? de winterweken
Zetten ons geen bloemen bij,
Roos noch leli groen noch lover.
Loumaent, krimpende aen den haert,
Heeft geen groen voor minnaers over,
Die vast zuchten ongepaert.
Om dit jaergetij te vieren
Moght ik vlechten een feestoen
Van Apolloos lauwerieren,
Eeuwigh levende, eeuwigh groen:
Maer zij zou aen Dafne denken,
Hoeze voor den vrijer liep,
Die de schuwe maeght wou krenken,
Eer de stroomgodt haer verschiep.
Best dat ik de liefste wije,
Door een trek, die mij verrukt,
Eenigh loof van poëzije,
Op Parnas noch versch geplukt.
Loumaent opent nu de poorte
Voor den intrë van het jaer,
En haer zalige geboorte,
Waerdt gedacht met zangh en snaer.

Elf paer jaeren is 't geleden
Dat de zon uit d' oosterkim
Moediger quam opgereden,
En verdreef de naere schim,
Om mijn schoone en uitverkoren
Eerst te zeegnen met genâ,
Schoone niet alleen geboren
Voor zich zelve: dat waer scha.
Die van Godtheên niet verscheelen
Scheppen hemelsch haeren lust
Zich aen andren me te deelen,
Dat 's den wijzen wel bewust.
Eene roos wort eerst geprezen
Als zij haeren geur verspreit,
Om den flaeuwen te genezen,
Die 't bekent met dankbaerheit.
Wijze Pallas, laet de gaven,
Laet den bloesem van uw tijt
Niet verwelken. Volgh de braven.
Edelmoedige aert benijt
Niemant licht aen licht t' ontsteken.
Zou JACOBA, heusch van zin
In beleeftheit hier ontbreeken?
Min verdient een weedermin,
Op dees hoop volharde ik stouter
U te vieren naer mijn maght.
'k Wierrooke u voor Venus outer,
Eer van 't jofferlijk geslaght.
Laet ons 't jaer met liefde ontginnen,
Denk de tijt is veel te dier,
Om te slijten zonder minnen.
Wat is schoonheit zonder vier?
Volgh de voestervrou der staeten.
Volgh natuur en haere leer,

Na de zusters u verlaeten.
  Wat voorbij ſchiet keert niet weêr.
Wat is bloeſem zonder vruchten?
  Wat is leven zonder ga.
Laet uw' minnaer dan niet zuchten.
  Kroon mijn min met uw gena.

GEBOORTEKRANS

VOOR JONGKVROUWE

KATRINE VAN WIKKEVORT.

O Kransken, uw geluk weeght over;
Geenzins om dat de goude lover
  En zijde bloem u cieraet ſtrekt;
  Maer om dat gij het hair bedekt
Van d' eelſte bloem der lentebloemen,
Om wie van haer geluk zou roemen
  Dees hant, zoo 't Venus daer toe broght.
  Dat zij dees bloem eens plukken moght,
Waer op een drom van vrijers lonken.
Wat baet de bloem, dat zij blijf pronken
  Vergeefs op haren groenen ſtruik?
  Men looft de dingen om 't gebruik.
Geplukte roos kan 't hart verquikken,
Dat in zijn flaeuwte ſcheen te ſtikken.
  Wat 's aengenamer dan de lent?
  Doch eer men 't merkt loopt zij ten ent.
Wat baet den bloem den dauw te ſlorpen?
Zij is 't verwelken onderworpen.
  Bedocht dit ſchoone Katharijn,
  Die, boven zon en zonneſchijn,
Verblijt alle oogen, die haer minnen,
Zij zou haer al te ſchuwe zinnen,

Als een gezeggelijke Maeght,
Op hem, die trouwe liefde draeght,
Eens zetten, en met gunſtige ooren
Naer zijn gebeên en klaghten hooren;
Eer haer de lentetijt ontſchoot.
Wat eenzaem leeft is levend door.

GEBOORTEKRANS

VOOR JONGKVROUWE

KATRINE KERKRINK.

Gelukkige geboortedagh,
Die u te voorſchijn komen zagh,
En loegh op het onnoozel kintje.
Het vochte en laeuwe westewintje
Verliefde op u met zucht op zucht;
Waer door een lieffelijke lucht
Van bloemen zich alzins verſpreede.
April van nieuws de velden kleede.
De leeurik en de koekkoek beij
Verkondighden d' aenſtaenden Maij,
De jeught van 't jaer, de bloem der tijên,
Die al de weereldt quam verblijên,
En prikkelen tot zoete Min.
De wellust nam heel Hollant in
Toen gij, Katrijne, wiert geboren;
Maer wat een vreught is hem beſchoren,
Die deſen dagh beleven zal,
Wanneer men met een blij geſchal
Van bruiloftvolk u ga ontmoeten,
En op uw ſtaetſi u begroeten;
Daer gij met uwen bruigom paert.
De dag van huwen wederbaert

Den mensch tot een volmaekter leven,
Die u de hant op trouw mag geven,
En kusſen zonder hindernis,
Bevint dat hij gelukkig is.

GEBOORTEZANG.

Ter goeder ure wert dees ſchoone gloet geboren,
Die 't ijs ontdoien zou in een bevroze borst.
Zij geeft met haer muzijk den leeurik de ſporen,
En ſchept een blijde lente, in 't ſcheiden van den vorst.
Wie prikklen oor en oog des vrijers met verlangen?
De klanken van haer keel, de bloemen op haer wangen.

OP HET VERJAEREN VAN AGNES BLOK.

Is Godt oirſprong van het leven,
En het leven, elk gegeven
Uit genaede, een zegenpant
Van des rijken Scheppers hant?
't Is dan billijk, dat de loten,
Uit dien hoogen ſtam geſproten,
Hunnen Vader vroegh en ſpa
Voor dees weldaet en gena
Uit der harte lof toewijden,
Meest op hun geboortetijden;
Een gebruik, zoo lang geleên,
Bij de Grieken en Hebreen
En Romeinen onderhouden.
Jongelingen volgen d' ouden,
Doch beſinet of onbeſmet,
Elk naer zijne wijze en wet.

Heidens dwaelden in hun schennis:
Want sij dankten, zonder kennis,
d' Afgoôn, die met geenen schijn
Oirsprong van het leven zijn.
Wijzen loofden 's levens ader,
Godt alleen, der dingen vader.
Op dees wijze laet ons blij
Nu, op AGNES jaergetij,
En haer zegenrijk verjaeren,
Dankbaer 's hemels eer bewaeren.
Heden sluitse een ronden kring,
Die begrijpt in haeren ring
Dertigh jaeren en noch zeven.
Laet ons dan, van vreught gedreven,
Roepen met een blijden mont;
Godt spaer AGNES lang gezont.

MDCLXVI *den 29 in Wijnmaent t' Amsterdam.*

OP HET

JAERGETIJDE

VAN

AGNES BLOK.

Nu een' toon van zang en snaeren
Op 't gezegende verjaeren,
Dat drij twalef jaeren telt
En noch drij, met lust gestelt,
Om den hemel lof te geven,
Die genadig AGNES leven
Rekte in Wijnmaent, die ons blij
Wijn schenkt op haer jaergetij.
Rekent prijs, noch vracht, noch tollen:
Want zij komt voorstroom afrollen,

Langs de kaei van Emmerik;
Daer de moeder in haer ſchik
Zulk een blijſchap was beſchooren,
Toen de dochter wiert gebooren,
Als een zegen van de trou,
Daerze lang in leven zou.
AGNES, ſtaek nu 't onderzoeken
En geſprek met ſtomme boeken.
Teken bloemperk noch prieel.
Beſig potloot, noch penſeel,
Pen, noch int, noch waterverven:
't Is nu tijt de kunst te derven.
Zet bootſeeren aen een zij,
Want uw vrolijk jaergetij
Lijdt geen kunſtige oeffeningen,
Daer wij dertigh zonneringen
En noch negen, hant aen hant,
Sluiten met een' tafeltrant,
En genoeghelijke wijzen,
Sedert gij de zon zaegt rijzen,
Met een' onbewolkten ſchijn
Aen den oever van den Rijn.
Laet de gasten vrij krioelen,
En de zorg van 't harte ſpoelen.
In den kelder is de ruimt.
Schenkt vrij, dat de roemer ſchuimt.
Drinkt, en wenscht, van vreught gedreven:
Nu moet AGNES lange leven.

MDCLXVIII, *den 29 in Wijnmaent.*

GEBOORTEKRANS,

DEN HEER AGENT

MICHIEL LE BLON,

OPGEZET DOOR ZIJN NICHT

MARGRIETE LE BLON,

In den jaere 1651.

Grootvaêr, die naer Sint Michiel,
Den Aertsengel, u liet noemen,
Gun 't aſſetzel van uw ziel,
Dat het met een' krans van bloemen
U bekranſſe, nu de ring
Van uw viermael ſestien jaeren
Toeſluit zijnen ronden kring.
Godt die wil uw leven ſpaeren,
Dat Margriet na dezen dagh
Grootvaêr jaerlijks kransſen magh.

JAERGETIJDE

VAN DEN HEER

MICHIEL LE BLON,

1652.

Margriet. Michiel.

Marg. Snijt een ſtuk van 't gilde kalf;
Schenkt ons elk een' friſſchen romer:
Want zes kruisſen en een half,
In het hartje van den zomer,

Zienwe heden voor op 't hooft
Van heer Grootvaêr net getekent
O, de hemel zij gelooft.
Mich. Zuster, gij hebt net gerekent.
Cier en eer den ouden man
Met een regenboogh van bloemen,
Schooner dan men fchildren kan.
Dit 's een dagh, om van te roemen,
Voor Michieltjen en Margriet.
Springt, en zingt een vrolijk liet.

DE GEBOORTE

VAN DEN HEERE

MICHIEL LE BLON,

Vermaent door fijn jonge Nicht en Neven op fijn feventighfte jaer.

Zijt gegroet, o Grootevaêr,
Nu u Nicht, en jonge Neven,
Seven kruisfen zien, eenpaer,
Voor u voorhooft net gefchreven.
Zegen ons: wij bidden ftil,
Dat de Heer u fpaeren wil,
Hierom roepen wij uw Neven;
Lang, och lang moet Grootvaêr leven.

GULDENJAER
VAN DEN HEER
JOAN DE WITTE,
RECHTSGELEERDE.

Der Rechtsgeleerden roem, DE WITT',
Sluit vijftigmael de groote zonneringen,
Na dat de wijsten aen het pit
Van zijn vernuft hun deftig zegel hingen,
En wijdden 't wetorakel in,
Dat met een vrij en onbevlekt geweten
Zich federt, vreemt van vuil gewin,
In 't heilig Recht op 't loflijkst heeft gequeten.
Dies dank, o bloeiende Aemfterlant,
Den vader der bedrukte burgerije,
Die tonnen fchats, door kloek verftant,
Ontzet heeft uit den klaeu der Geltharpije;
Den klaeu die boedels rijt en flijt.
Zijn tong en pen ftaen godloos onrecht tegen,
En blijven THEMIS toegewijdt.
Zijn wijsheit ftrekt de vromen tot een zegen.
De vrede bloeit door zijn beleit.
Hij drijft en fluit den vos en wollef buiten.
Hij paeit den wrok en 't onbefcheit.
Erglistigheit kan hij voorzichtig ftuiten.
Hij troost het ouderlooze huis,
De droeve weeuw, en al wie tegens reden
Gedagvaert, onder 't lastig kruis,
Ter pleitrol zucht, en fchendig wort vertreden.
De Raet, op zijn grootachtbre ftem
En oordeel, magh rechtvaerdig vonnis vellen:
En beij de Rechten geeft hij klem.

Den evenaer laet hij niet overhellen.
  Dus blinkt DE WITTE in witte deugt
Godvruchtig bij oprechte Batavieren;
  Die na een halleve eeuw verheught
Met dezen lof hunn' outſten Voorſpraek cieren.
  Rechtvaerdigheit verplicht zich zelf
Den momber der Onnoozelheit te loonen:
  Zij daelt van 't hemelſche gewelf,
Om met olijf en met laurier te kroonen
  Zijn eerlijk zilverhair,
  Op 't feest van 't GULDENJAER.
    CIƆ IƆ C XLVI.

J. V. VONDELS
DANKDICHTEN.

DANKOFFER
AEN
DAVID DE WILLEM,
RAET EN GEHEIMSCHRIJVER VAN SIJN HOOGHEIT

De Willem, Raet van Willems zoon,
Die 't goudt van ſijn Oranje-kroon
Laet blinken door den lauwerhoet,
Begruist van ſtof, beſprengt van bloet;
En 't Princelijk genadepant
Verzegelt met uw rechtehant;
Waer meê zal ik u dankbaer zijn,
Voor den geleenden Barbarijn?
Die allerminst barbarisch ſpreekt;
Als hij den heilgen mijter ſteekt
Ten hemel uit zijn Engelsch ſlot,
En bromt op aerdrijk, als een Godt.
De woestheit heeft de rotſen in
Van Grieken, Machomets ſlavin.
't Is met Apollo daer gedaen.
Wie hem wil zoeken, zoeke Urbaen;
Die op de zeven bergen pronkt,
En 't Kristelijke hart ontvonkt,

Wanneer hij weiden gaet zoo breet,
En Kallioop in purper kleet.
Is 't wonder dat de Tiber krielt
Van zuivre zwanen, die, gezielt
Door dit gezalst vernuft alreê
Gaen bruizen naer de rijke zee.
O Raetsheer van dien braefsten Vorst,
Mij dunkt een Godtheit blaekt mijn borst:
En 'k zoude uw heuschheit dankbaer zijn,
Ten deed de groote Konstantijn:
Indien ik dat godtvruchtig hooft
Niet zes paer boeken had belooft;
En nu het Krist aenhangend heir
Niet voerde aen 't Adriatisch meir.
Mijn Zangheldin, wanneerze suft
Ontbeert uw meesters krijgsvernuft,
En 't brein des Helts, die d' eer verworf
Dat hij al staende in 't harnas storf.

DANKDICHT AEN BOREAS

DIE ZIJN EXCELLENTIE

HUIGH DE GROOT,

T' AMSTERDAM EEN POOS OPHIELT.

Noorde wint, die langs ons stroomen
Knaegt den bloesfem op de boomen;
d' Opgeloke telgen schent;
Wiltzangk steurt, en lieve Lent,
En den Maij, die met zijn zonnen
Quam aenminnigh aengeronnen;
Wintervogel, guur en schrael,
Steur den zoeten nachtegael;

Schen de bloemen in de hoven,
Met een lucht van geur beſtoven;
Knaegh, en eet vrij ongetoomt
Zoo veel bloesſems op 't geboomt,
Dat vast jammert om genade:
't Is geen noot; want al die ſchade
Moet nu uit voor d' overbaet,
Die de wijze Magiſtraet
Rekent bij uw ſchorre buien,
Die den adem van het zuien,
En den blaesbalgh van het west
Stuiten, keeren al hun best:
Zonder dat, gewis wij zouden
Grooten Huighen hier niet houden,
Noch feesteeren in ons ſtadt,
Nu verrijkt door zulk een' ſchat,
Dien de verrezienſte Heeren
En Gekroonden recht waerdeeren.
Och, hij had zijn reis gerekt,
Derwaert hem zijn Noortſtar trekt,
Vrou Kristine, wiens betrouwen
Uitziet, om dit licht t' aenſchouwen,
Dat, al festig jaer geleën,
't Hart van Hollant eerst beſcheen,
En nu hijght om winter klippen
Te beſtralen met zijn lippen,
Met zijn oogen, met zijn' mont,
Die de ruwe tigers wont,
Woeste bosſchen leert bedaren,
En betoomt de wilde baren,
Dat de zee heur' aert vergeet.
Zweden, oorelogs magneet
Die, te bloedigh in het wrokken,
Zoo veel yzers hebt getrokken

In uw' boezem; gunt dat wij
Zommige uren aen het Y
Ons verquikken met de gaven
Van den Helt, die aen uw ſtaven
Hangt verbonden, hoogh en dier:
Laet dien trouſten Batavier
Hier zijn ongemak verzoeten,
Eer hij neêrvall' voor de voeten
Van de trots gekroonde Min,
Uw gehelmde Koningin,
Die, gelukt mijn wensch en bede,
Ons den langgewenschten Vrede
Voort zal brengen uit haer' ſchoot.
Op dien zegen moet de Groot
Haer bejegenen, en vinden.
Hemel, ſpan gewenschte winden
Voor zijn jaght, en vlugge kiel,
Als de ſtadt die groote ziel,
Met Gustavus lievereien,
Ziet van Aemſtels oever ſcheien,
En te water onder gaen
Om in 't Noorden op te ſtaen.
MDCXLV.

DANKDICHT
AEN
JACOB BAEK,
RECHTSGELEERDE,
Voor zijne ſchoone appelen, mij met een gedicht toegezonden.

Geleerde en heuſche Jongeling
Met uwen appelkorf ging
Mijn hart op, door het groot genoegen
Aen uw met rijm beſtroide vrucht;

Getuige van d' oprechte zucht,
Die oit de Baeken tot mij droegen.
Gij geeft mij weder nieuwe ſtof,
Om boven Hespers gouden hof
Uw vaders boomgaert te waerdeeren;
Waer in mijn ziel zoo menigmael
Geprikt wiert van een' heldren ſtrael,
Om uit de borst te quinkeleeren.
Zoo veelerleij genoten goet
Verplicht mijn overtuigt gemoedt
U weder dankbaer te gemoeten,
En met een ſchaemroot maetgedicht
En neêrgeſlagen aengezicht
Voor alle weldaên te begroeten.
Uw hofſteê ſtrekt een Helikon,
Uw klare Beek een Hengſtebron,
Tot laefnis van mijn dorſtige ader;
Het zij ik op mijn Duitſche wijs
Het huis vol ſchrandre kindren prijs,
Of hunnen moeder, of den vader.
Mijn geest, benevelt en verwart,
Vont t'elkens daer een open hart,
Mij noodigende om toe te tasten
Naer hofbanket en lekker ooft,
En wat de boomgaert meer belooft
Zijn altijt wellekome gasten.
Toen ik vervloekte waerheit ſprak
Verſtrekte mij uw vaders dak
Een toevlucht, als zelfs magen weken,
En deisden, morrende en verſtoort,
En weigerden ter noot een woort
Voor mijn onnozelheijt te ſpreken.
Uw broeder ſchaft mij dikwils kost
Van Huigens, of den Muider Drost,

En blaekt, gelijk zijn gemalinne,
In liefde tot de Poëzij,
En zuigt haer zuivre borst; en gij
Laegt jongk en teer bij haer te minne.
  Gij waert mijn broeders reisgezel,
En zaegt de werelt en haer ſpel,
En holpt hem hooge bergen banen,
En vont Urbaen in 't gulden jaer,
En naemt de grijze aeloutheit waer,
En leerde ſpreeken met Tuskanen.
  Uw brein ontwart 't verwarde Recht,
En ſtrijkt krakkeelen vlak en ſlecht,
En heeft de heelzame artzenijen
Doorkropen, niet ter loop noch los:
Ook hangt het aen den mont van Vos,
En ſmeedt een reex van d' oude tijen.
  Uw aengename tonge ſluipt
Den maegdeboezem in, en druipt
Van honigh en bevallijkheden.
Ghij ſchift het wijze van het dwaes,
Wanneerge met den wijzen Haes
Door gras en bloemen heen gaet treden.
  Maer ſchuwende der ſteden ſmet
Verſchalktge nu met ſtrik en net
Een vette ſnip, of ſlechte lijster;
Terwijl uw zuster liedtjes zingt.
Dan 'k wou gij beide uw zinnen hingt
Aen eenen vrijer of een vrijſter.
  Zoo moght ik voor u henegaen,
En ſtrooien 't padt met roozeblaên,
En maegdepalm, en lauwerieren.
Mijn opgewekt vernuft, ik wedt,
Zou dan uw weeligh bruiloftbedt
Met puik van Poëzij vercieren.

DANKOFFER

AEN DEN ED. HEER

JOAN SIX,

Voor zijn ooft en wiltbraet mij uit zijne hofſtede toegezonden.

GAZA LÆTUS AGRESTI.

De gantſche weerelt woelt en raest,
En wort met ijdelheit geäest.
D' ontruste Staetzucht kan niet ſlaepen.
Zij droomt van titels, trekt heur wapen
Al hooger, zet heur paelen uit,
Tot dat de ſterkſte maght haer ſtuit.
Wie kan de Christen en den heiden
In 't bloedigh twisten onderſcheiden?
Hoe komt het, dat de Turk, gewekt
Door zulk een' twist niet op en trekt?
De kruismaght leght van zelf heur vaenen
Toch neêr voor Mechaes halve Maenen.
Haer grens ſtaet open, en gereet
Te draven onder 's afgronts eedt.
Maer neen, hij hoeft geen zwaert te trekken,
Noch Christus gront met volk te dekken,
In Aſie en Euroop vergaêrt:
Hij wreekt zich door 't gedoopte zwaert.
Wat hoeft zijn heir Godts maght te vellen?
De Christen zal 't voor hem beſtellen.
De vont, die voortijts Mahomet
Beſchaemde, is nu een ſchande, en ſmet,
En d' uitgerukte degen echter
De billijkſte en oprechtſte rechter.
Dit wroet de Christe weerelt om.
Op Elstbroek, binnen Hillegom.

Zit SIX, en ziet met mededoogen
Dit jammer aen, en troost zijne oogen
Met ope lucht, en duin, en meer,
En beemt, en boomt, en bloem, zoo veer
Zijn oogh de verf kan onderscheiden,
Daer Haerlem, 's Gravenhaegh, en Leyden
Verschieten, ieder aen zijn zij,
En zijn geboorteſtadt, aen 't Y,
Recht voor hem rijst, de zee van achter
Bewaekt wort van den grootſten Wachter,
Die met zijn vingeren en hant
De zuid- en noort-as overſpant,
Uit zijnen troon van vreught en vrede.
Zoo ſtil zijn hoef, en erreſtede,
En have te bezitten, daer
Men moedtwil uitbant, en gevaer,
Magh menigh duizent niet gebeuren,
Die midden in de barning treuren
Van 't oorlogsonweêr, zonder endt.
Hier leeft hij in zijn element,
Die lust ſchept in het onderzoeken
Van kunst en uitgeleerde boeken:
En, als het lezen hem verdriet,
Het hart verquikt met zijn MARGRIET,
En leitze, die hem kon verleiden,
Door boomgaert, hof, en duin, en weiden.
Terwijl de leeurik quinkeleert,
Hij haer zijn veltgedicht vereert,
Dat zij vergoet met ſpel en zingen,
Daer 't wilt in duin op ſchijnt te ſpringen,
Te huppelen door velt en gras.
Hij biedt dat montje zijn gewas,
En ooft, en drukt het aen de tippen
Der honighzoete en lieve lippen,

Zoo root als d' appel, die zoo kiesch
De jonge TULP ter eere wies.
Kon SIX zijn weelde en rijkdom vatten,
Hij ruilde niet met Krezus schatten
Zijn hofstede, en gerusten staet.
Hier schijnt d' oranje dageraet
Veel vroeger en veel aengenaemer,
Uit Tithons in zijn bruiloftskamer.
De zon gaet spader hier te wedt.
De vogel zingt rondom zijn bedt,
Verdrijft in 't krieken van den morgen,
Alle ijdele en onnutte zorgen.
In 't volste van dien overvloet,
Kan hij alleen zijn akkergoet
Niet nuttigen, maer moet het reiken
Aen andren, tot een gunstig teiken.
Geen edel hart is zonder blijk.
Hoe wreek ik best dit ongelijk?
't Valt zwaer met godtheên te krakkeelen:
En telgen, die zich mededeelen,
Betuigen waer heur aert van daelt.
De hemel zette u dit betaelt.

DANKOFFER

AEN

JACOB,

AERTSBISSCHOP VAN MECHELE;

Toen het zijn Doorluchtigheit beliefde mijne Altaergeheimenissen te erkennen.

HAUD EQUIDEM TALI ME DIGNOR HONORE.

Zoo wijt d' Aertsbisschoplijke staet
Het keizerdom te boven gaet;

Het koningspurper ſtrijkt alom
Ter eere van 't Aertspriesterdom;
De hooge mijter kan verdooven
Der kroonen luiſter in de hoven;
Zoo wijt verdooft, met haren glans,
Dees doornekroon den eiloofkrans
En 't loof, dat Flaccus hair bedekt;
Nu JACOB mijn Mecenas ſtrekt,
En neêrdaelt met penſeel en pennen,
Om mijn Altaergedicht t' erkennen.
Hoogwaertſte Vader, wat verbant
Verdient mijn zangk van uwe hant
Noch meer t' ontfangen; naerdemael
Ghij zelf mijn afkomst met den ſtrael
Der Godtheit op het voorhooft merkte,
Haer zalfde, en in den ſtrijt verſterkte?
Had uw godtvruchtigheit mijn dicht
En lagen ſtijl op 't hooghst verplicht;
Hoe kon dan rijm en ruwe kunst
Verdienen dankbrief, gaef, of gunst?
Doch Grooten, die de Godtheit eeren,
Aldus in ootmoedt triomfeeren.
Alreede ontvonkt uw vier mijn mergh
En bloet, om naer den Dootshooftbergh,
Den onverzierden Helikon,
En d' allerlevendighſte bron,
Te rennen, en met duizent klanken
Den Vader in den Zoon te danken.
Daer gaen de hemel aerde en zee
In arrebeit, van wee op wee:
De zon bedekt haer aengezicht
Met rouw, om 't noit geſchapen licht,
Wiens ſtralen, die zoo heilig blonken,
Nu drijven, in hun bloet verdronken.

Al borst mijn ader, als een fluis,
Om 't heiligh bitter van Godts Kruis,
Des Alverzoeners liefde en trouw,
Zijn zuchten, dootzweet, bloet en rouw
Hun' volle verf en zwier te geven;
Onmooglijk waer 't hier door te ftreven.
Hier fchieten verf en inkt te kort.
Het bloeiend Kruis, dat niet verdort,
En uw gehoor, zoo luifterfcherp,
Vereifchen David, en zijn harp:
In zulke worftelperken zweeten
Zoo veele orakels, en Profeeten.
O licht der Nederlanden, laet
(Nu mijne Nederduitfche maet
Uw oor behaeght) mij dan volftaen
Met dezen wensch, dat ik, voortaen
Gerekent bij uw minfte leden,
Geniet' de kracht van uw gebeden.

WIEROOK

VOOR

KORNELIS LE BLON

EN ZIJN' ECHTGENOOT

ELIZABETH VAN DEN KERKHOVE.

Toenze door last van hunnen heere vader, den Agent, mij de koningklijke keten en medalje van Koningin CHRISTINE om den hals hingen.

Wat wierookgeur van dankbaerheit
Vereert mijn overtuight geweten,
Die met den glans en majesteit
Der koningklijke en goude keten,

En d' eere van dit schoonste beelt,
't Welk aller Vorsten harten steelt,
Mijn' hals vergulden, daerwe zongen:
Dat vrouw CHRISTINE lange leef,
En hooger dan de wolken zweef,
Op 't bladt van allerhande tongen?
Wat gafme toen dees weldaet stof,
Te wenschen dat uw vaders lof
En gunst ten hove altijt vermeere!
De Rijnsche nektar en zijn deught
Gaf sporen aen de tafelvreught,
Tot dat de midnacht zelf verschenen,
Uit 's hemels top en hooghsten trans,
Ons scheide, en lichte met zijn' glans
Door alle schemeringen henen.
Ontfang dien geur, gezegent paer.
Uw afkomst bloeje jaer op jaer.

OP DEN PRINCELIJKEN GENADEPENNING.

AEN DE DOORLUCHTIGHSTE MEVROUWE DOUARIERE

AMELIA,

PRINCES VAN ORANJE EN NASSAU, ENZ.

PATUIT DEA.

Hoe blonk ons Kapitool van binnen,
Doorscheenen van een schooner zon,
Gelijk de feestbergh, Pelion,
Vol Bruiloftsgoden, en Godinnen;
Toen gij, der Goden moeder, daer
Ter feest, zoo hemelsch zat ten toone,
Dees koopstadt moedigh op haer kroone,
U eerde, als op 's lants hooghste altaer.

Men ſpaerde geur, noch wierookgaven.
Het hart der burgren uitgeſtort
Schoot niet aen wil, maer maght te kort,
Om hooger voor u heen te draven.
Nu komt uw edelmoedige aert
Ten rijken troon uit dus miltdaedigh
Zich openbaeren, kent genadigh
Mij uw genade en zegen waert.
Genadepenning, gij zult tuigen,
Als een onſchatbaer heilighdom,
Al zaten alle tongen ſtom,
Voor wie de zangberg zich moet buigen.
Wat ſchenktze? 't waertſte, datze hiel
Omvlochten in haer weelige armen,
Den Helt, die Neêrlant kon beſchermen.
Wat ſchenktze? haere halve ziel;
Prins FREDERIK, d' eer der bontgenooten.
Hoe leeft hier Mars, in gout gedrukt,
Gelijk hij ſmolt, van min verrukt,
In haeren gloênden ſchoot gegoten!
Dan ſpiegelde d' Oranjezon
Zich in het diamant der oogen
Van AMELYE, wiens vermogen
Verwon die zoo veel ſteden won.
Wat ſteên? die 's Helts triomf bekleden,
Door vredeloof met kunst verknocht,
Toen hij den pais ter werelt brogt,
En vrijdom, 't wit van 's volks gebeden.
Nu wijdtze 's levens overſchot
En 't hart den zoone van Louiſe
Tot eene tombe, als Artemiſe,
Gedachtigh aen haer bitter lot;
Gedachtigh aen dat lief vergaêren,
En noode ſcheiden op het hof;

Aen vreughdeſtof, en treurensſtof;
Aen bruiloftsgalm, en lijkmisbaeren.
Zoo maetightze de vreught, en rou,
Den honigh, en de gal te gader,
En kust d' afbeelding van 's lants vader.
Zij blijft hem na de doot getrou.
Schoon Delf bezocht wort om het marmer,
En kunst van 't heerlijk Princegraf:
Het ſlaet bij 't hart der weduwe af,
Daer rust die pappre lantbeſchermer,
Niet doot, maer levende als hij was:
Daer leeft zijn geest, dat 's ſtof, noch asch.
MDCLIX.

* *
*

J. V. VONDELS

B R I E V E N.

AEN DEN

DROST VAN MUIDEN.

Een lieflijk luchtje voere u toe mijns harten groet,
Doorluchte Drost, wiens gunst verplicht houdt mijn gemoedt,
Hoe verre 't lichaem dwael, van ros en wint gedragen,
Daer fteiler rolt op 't hooft de Noortfche Beerewagen;
Daer nauwelix de zon, beneden 's aertrijx kim
Gezonken, weêr verrijst, en maelt een korten fchim.
Hier praelt het hooge koor, en zijn gewijde altaren,
Waer voor d' Aertsbisfchop, met beftemming veler fcharen,
Gewoon is, al van outs, te fcheppen aertfche Goôn.
Hier heerscht hij, die zoo trots zijn afgeleide kroon
Met opgezetten helm in 't vlakke velt verdedight,
En fier, bij beurt, zijn vuist tot ftaf en kling beledight;
En fchoon Fortuin hem heeft den zegepalm ontzeit,
En meermael zijn gefloopt en vlughtigh heir gefpreit;
Wanneer hij afgeftreên, met wisfeling van paerden,
Op hem geloste roers, piftools, en blanke zwaerden
Ontworftelde, noch wort zijn oorloghsmoedt niet flaeu;
Noch hoopt hij, t'zijner tijt, den Roomfchen arentsklaeu,
Die, ftout op vetten roof, nu zit in top geklommen,
Met kracht t' ontrukken de gegrepe Vorftendommen,

Hoe ongelooflijk 't schijnt te stuiten dit gewelt,
Dat van de Donau af komt bruizen in de Belt,
En afspoelt zoo veel lants, en uitroeit zoo veel troonen.
Der Duitschen slaapzucht, lang getergt door 't schendig hoonen,
Ten leste uit haren slaep zal springen, heet op wraek.
Wij hebben allerleis gepeinst op deze zaek:
En gaende, op onze reis, in Nedersaxen dwalen,
Door bosschen, droef van loof, en schel van nachtegalen;
Uit vreeze van gevaer, gesterrekt met geley,
Gebeurde hier wat vreemts. Ten ende was de May;
De nuchtre dageraet met zijn' saffraenden luister
Allengs in 't Oosten rees, en mengde licht en duister,
Het was noch nacht noch dagh, maer t'effens dagh en nacht;
De beexkens ruischten door de kruiden, stil en zacht,
Ook ruischten blat en loof om 't kraken van den wagen;
Een morgenkoelte was de voorbô van het dagen;
Wanneer, verbaesdelijk, ter zijden uit den bosch,
Een achtbre Vrouw vooruit komt stooten met haer ros;
Bestuwt met eenen stoet van Vorsten en van Graven,
Die, aen haer trouw verplicht, zich mê ter vlucht begaven.
Zoo ras zij ons verneemt: 't is onraet, roeptze, went.
Zij wil flux wenden, eerze vrient of vijant kent.
Wij roepen: wie ge zijt, hou stant, en wil niet schromen,
Noch sidderen, voor ons, die eerst uit Hollant komen,
Tot niemants nadeel; dies zij stant houdt op dat woort,
En schijnt vermaekt, zoo ras zij Hollant noemen hoort,
En nadert ons karros hierom van zelf niet luier.
Zij toont heur aenschijn door het vlijen van den sluier,
En wischt met d' andre hant haer oogen, root van druk.
Wij spreeken: eedle Vrouw, wat ramp, wat ongeluk,
Wat onheil jaeght u hier, langs buitenbaensche paden,
In nare schemering? och! steentze, ik ben verraden.
De Duitsche Vrijheit vliet den bodem van het Rijk.
Waer raektze strandewaert? wij zoeken algelijk

Te paerde, door de zee, ons zelven flechts te redden,
Mijn rust is hier gefteunt op haer geruste bedden.
Waer vinden wij het vlek, dat in de duinen leit,
De weerelt door vermaert door heldendapperheidt?
Daer eer mijn Welhem heeft in 't harrenas geblonken,
En Spanje, toen het was zoo godtvergeten dronken
Van 't Peruaenfche bloet, geleert, hoe kleen het zij,
't Geen ftuiten kan den fcheut der Kriste Monarchij.
Ik kon mij zelve traegh tot ballingfchap verpijnen,
Voor dat Graef Rudolfs geest bebloet mij quam verfchijnen,
Ter middernacht, daer ik mijn leden had geftrekt.
Mevrouw, fprak hij, zo gij noch noit waert opgewekt
Door oorlogsrampen, en bebloede nederlagen,
Door moortgefchreij, en lantbederfelijke plagen;
Zoo wekke u eens de moort, zoo wreet aen mij gepleegt,
Die allen overlast en wreetheit overweegt.
Waer zal oprechte trouw voortaen zich op verlaten?
'k Ontfloot mijn Graeflijkheit aen Oostenrijx foldaten,
En vierdeze den toom, als waer ik aller flaef.
Een ander had de daet, en ik den naem van Graef.
Ik ben gezwooren Heer: een vreemde ftelt mij wetten.
Men troontme onnozelijk op vrolijke banketten.
Men moort mij, onder fchijn van onderling krakkeel.
Uitheemfchen vangen 't aen, de Lantsheer boet het fcheel.
Mijn Graeflijk bloet befprengt mijn' erfelijken akker,
En lust u 't flapen noch? en wortge noch niet wakker?
Ga bergh u onder 't dak, terwijl het onweer ruischt,
Daer nu een jonglingk vrijt den vrijdom met zijn vuist.
Van outs is al gefpelt, dat Duitschlant zal bezwijken,
De Vrijheit over Rijn, voor eenen tijt lang, wijken;
Zoo lang tot Hollant met zijn bontgenooten haer
Weêr zetten zal met kracht en ftaetfi op 't altaer:
Dan zultge blinken, bij uw welkome onderdanen.
Op op, en troost mijn lief, die drukkigh fmilt in tranen.

Hier meê verdween de Geest: het ſpooken was gedaen,
En ik met dezen ſleep begaſme herwaert aen.
Zo ſprak d' eerwaerde Vrou, en brak haer klagt met nokken,
Ten diepen boezem met veel zuchtens uitgetrokken.
Ik, tot medoogen van zoo groot een ramp geparst,
Heb naulijx antwoort reede, of 't heele bosch dat barst
Van dreun en donder, brant en blixem der musketten,
En galmt van wapenklank, van tromlen, en trompetten.
Een ijeder vlught zijns weeghs. De vreze voor gevaer
Zoekt troost aen ijslijkheên: geen ſchuilhoek is te naer.
Hier klaegh ik: Heer hoe lang, hoe lang hebt gij beſloten
Den aertboôm tot een roof te geven aen de Grooten,
Wier ſtaetzucht 's vollex vleesch, als roest het ijzer, eet?
d' Onſchuldige gemeent bekoopt met bloet en zweet
Hun overdwaelſche pracht. Om met een pop te prijken
Wort al de weereltkloot een kerrekhof vol lijken,
Vol rottings, en vol ſtanks. Hoe tref ik hier uw doel?
Dit zietge van om hoogh, en draeght u traegh en koel
In 't ſtraffen der misdaên en gruwelijke ſtukken.
Het krijghslot ſchakelt ſtaegh een reex van ongelukken,
En ſchroeft hier door in top de mindre mogentheên.
En 't opgeſchroefde weêr ſtort ſchielijk naer beneên.
Wat zal van deze zaek beſluiten 's menſchen zotheit?
't Behaegde u rust alleen te ſtellen in uw Godtheit,
Op dat menze in u zoeke, en d' ijdelheên veracht',
Die Heraklijt beweent, en Demokrijt belacht.
O onbeweeghlijke as, om wie de dingen draeien;
Die van geen roeren weet, wat ſtormen dat 'er waeien,
Verleen mijn ziele rust in uwe vastigheit;
Terwijl het aerdrijk hier mijn voeten vrede ontzeit.
Zoo ſpreek ik, en bedaer, en ga mijn reize ſpoeien.
De minſte ritſling doet de vreeze dubbel groeien.
Dan wensch ik veiligh t' huis te rusten bij mijn vrouw.
Dan nijpt mijn broeders lijk mijn teeder hart met rouw.

Dan weit mijn geest met u in heilge Poëzije.
Dan bid ik dat Reael gewelt noch tijrannije
Bejegen', nu men hem naer Praegh gevangen voert;
Wiens ſchipbreuk 't Vaderlant, en u, en mij ontroert.
Ik hoop wij zullen hem behouden noch aenſchouwen,
Die met een heldenſtuk mijn Poëzij zal bouwen.
Beveelt men mij dan 't rijm, 'k beveel u 't rijmeloos,
Wiens pen der Vranken Helt deed leven voor altoos.

In de Sont 1628.

NOCH EEN AEN DEN ZELVEN.

Drost van 't hooge huis te Muiden,
Stont ik, daer de zee van 't Zuiden
Op uw vaste vesten bruist,
Als de wint van 't Noorden ruischt;
Zachter zouwme rust omhelzen,
In de ſchaduw van uw elzen;
Die van outs al zijn gewoon
Scherp te luiſtren naer den toon
Van uw aengename ſnaren,
Temſters van de brakke baren;
Steelſters van den zoeten vliet,
Liezen, loof, en ruighte, en riet;
Wekſters van de nachtegalen,
Die hier in de takken dalen;
't Welk de leeurik lijt te noô;
't Zij hij rust op groene zoô;
't Zij zijn keeltje ſteiltjes ſteigert,
En u nabaeuwt ongeweigert,
Tot een prik toe naeu en juist:
Als de zwaen haer weêrgâ pluist,

In uw wijde watergrachten,
Aengeprikkelt door uw klachten.
'T Eene diertje 't ander lekt,
Duif en doffer trekkebekt,
Knort en kruilt, en onbeteutert
Musch en knoter tjilpt en kneutert,
En de snoek op 't zoet geluit
Steekt den kop ten vijver uit.
Zomtijts kiestge 't zeskant hujske;
Voor uw afgescheiden kluiske;
En zijt in deze eenzaemheên
Nimmer min dan dus alleen.
In dit huiske wert gebooren
('t Was zoo van uw lot beschooren)
's Grooten Henrix groote Faem,
En de grootheit van zijn naem
Quam uit deze kleenheit rennen;
Vlugh geworden door uw pennen,
Allesins waer 't Duitsche volk
Is bekent door tael, of tolk.
O wat was u hier Kristijntje
Liever dan een zonnescheintje.
'T Lonken van uw Leonoor
Gaet 'er nu veur starrengloor.
En haer blankheit en haer bloozen
Boven leliblaên, en roozen;
Wenge in uwen tuintroon rust,
En haer onder 't kouten kust,
Nu wat stoutjes, dan wat blootjès;
'T Welk de dwergen, minnegootjes,
Lachen doet, van onder 't lof;
Om dat, even als uw hof,
Uw Drostin (ik zwijg 't niet langer)
Groeizaem gaet al zwijgend zwanger

Van een Drostelijke vrucht;
Daerze zomtijts om verzucht,
Als zij 't twijflende op moet geven,
Ofze flapen magh of leven.
Stont ik, wensch ik andermael,
In uw hof en ruime zael,
Daer ik mij zoo groote weelden
Kan van uwen ftaet verbeelden;
'k Zou gerust van harte zijn:
Maer nu nijpt mij angst en pijn
Om niet levende in de golven
Als een vloek te zijn gedolven.
Onlangs heeft men noch gehoort,
Hoe de zoon zagh over boort
Zijnen ouden vader fmijten.
Och! ik wil mijn' boezem rijten!
En hij volghde hem terftont
In den bodemloozen gront.
Waer is Grootvaêrs tijt gebleven?
Mik en radt plagh eer te beven,
Voor die zeeplaegh, al te zwaer:
Nu is 't water vol gevaer,
En hoe langer meer verbolgen.
Wou Arions lot mij volgen,
Daer geen lant leit in 't gezicht.
Moght ik met een aertigh dicht
Schrijlings op een' visch geraken,
En behouden 't Vlie genaken;
En van over 't woeste vlak
Landen in het Dammerak.
Maer ik blijf in twijfel hangen
Van verdronken of gevangen.
'k Weet van beide naulijx keur.
Zorgen kloppen aen mijn deur.

'k Wil voor 't flimfte 't beste hopen.
Hemel, fluitme 't veilighfte open.
Gunme dat, van leet verlost,
Ik u lof zing' bij den Drost.

GROETE

AEN DEN HEER

G. STAEKMANS,

STAET GENERAEL.

O STAEKMANS, 't ga u naer uw' wensch;
Het zij gij d' allerveerfte grens
Der vrije landen fterken gaet;
Of, midden in den hoogen Raet
Der Staeten als een fteen in 't gout,
Den glans van uw vernuft ontvout;
Of helpt met rijpen raet in 't velt
Den Veldheer ftuiten Spaensch gewelt,
En drijven naer zijn eige vest.
Gelukkigh is 't Gemeene Best,
Wanneer geleerde wijsheit, d' eerst
In aenzien, over 't vollek heerscht.
Nu rookt van ijver mijn pappier
Om dat een hooft des lants noch vier
In zijn' beleefden boezem heeft,
En met zijn' geest de fporen geeft
Aen Nederlantfche Poëzij;
Na dat hij, als een honighbij;
Nu zwanger van het Duitfche rijm,
Uit puik van Roomfche en Griekfche tijm
Zich vol gezogen heeft en zat;
Zoo dat 'er zijn befchaduwt bladt

Naer riekt, waer dat de veder blinkt,
Die nektar geeft in ſte van inkt,
En voedt met maet of mateloos
De ziel met goddelijke ambroos.

AEN DE JOFFERS

KATHARYNE

EN

ANNA HINLOPEN,

IN HET GOY.

Mijn geest, tot lantvermaek geneight,
Had uwen Eikhof hardt gedreight,
Daer eik bij eik zoo vroolijk groeit,
Het velt vol zoete boekweit bloeit,
En levert aen de honighbij
Een levendige ſchilderij,
Die 't oogh misleit door groeizaem kleur,
En noodt den reuk op verſchen geur;
Maer och de damp van eene koorts,
Die 't naeste bloet, gelijk een toorts,
Zoo vierigh blaekt, benijdde mij
Dat ſchoon gezicht en zomertij,
Waer door het weimans hart ontluikt;
Wanneer 't in koele ſchaduw duikt,
In 't groene gras, en 't piepend kruit,
En Titer volght met keel en fluit;
Of vlieght en jaeght, door 't Paradijs
Van 't lachend Goy, naer eêl Patrijs,
En haes, en vos, met valk en hont,
In 't krieken van den morgenſtont.

Noch fchel ik u die vreught niet quijt,
Maer fpaerze op een' gelegen tijt,
Die Goeilants herderinnen fticht
In Duitsch met Maroos herdèrsdicht,
Alrede in 't rijmeloos vertaelt;
Waer door mijn geest wat adems haelt,
Terwijl een anders koortsverdriet
Mij uwe hoef en 't velt verbiet.

BRIEF

AEN DEN HOOGHWAERDIGEN EN HOOGHGELEERDEN HEER

BERTHOLDUS NIEUHUSIUS.

Indien mijn lage ftijl uw' hoogen geest behage,
Uw' zwakken ouderdom een weinig onderfchrage,
Zoo fchort het aen mijn' plicht, indien ik NIEUHUIS niet
Begroete met mijn pen, daer d' oude Donau fchiet
Met water, fchuim, en fteen door zoo veel fteene bogen,
Gelijk een ronde kaij ten berg komt afgevlogen,
En in de laeghte rolt. Uw ijver en uw zorgh,
Gedurigh in Godts oegst, vercieren Regensborgh,
Daer 't vierde regement van Rome voortijts waekte
En onlangs Oostenrijk met kroon en fcepter blaekte
Van gout, en diamant; toen 't Keurgezagh den Zoon
Van FERDINAND verhief op 's Roomfchen Konings troon,
Tot vreught van 't Heiligh Rijk, en 's Keizers onderdanen,
Die, van den oorlogh wars, met volle vredevanen
Onthalen hunnen Heer, en zien den overvloet,
Ons Duitschlant in den fchoot gegoten, te gemoet.
Den Hemel zij gelooft, die al de donkre wolken
Van Nijdigheit verdrijft, en d' onderdrukte volken
Verheft, en overftraelt met deze zon van pais,
Gerezen uit den troon van 't Keizerlijk palais.

Dat heet de vredekroon gelijk Augustus ſpannen.
Nu groeit heel Christenrijk: nu ſchrikken d' Ottomannen,
Tot voor de poorten, daer de Groote Conſtantijn
Het Kruis voorheene plante, en nu de maneſchijn
Van Mahomet den glans, de ſtralen van de Waerheit
Zoo ſtout in 't licht durf ſtaen, en pooght ons middagsklaerheit
Te dooven met een' damp, en vuilen ſmook, en ſmet,
Ja zelf daer Christus leſt zijn voeten heeft gezet.
Nu Duitschlant adem ſchept, na veel gelede ſmarten,
Wil 't zaet der letteren, in d' akkeren der harten
Geworpen, jaer op jaer, ons kroonen met zijn vrucht,
En ſpreien eenen geur van billijkheit en tucht
Godtvruchtigheit en trou ter ſtede, daer de ſpiesſen,
Geweer, en busſekruit, en ſcherpe distels wiesſen.
Men zal Athene zien herbouwt, van lant tot lant,
Waer Pallas den olijf, gelijk een' zegen, plant.
In hare ſchaduw zal uw grijsheit noch ontluiken,
En diep in winterſneeuw de zomerroozen pluiken:
Want wie hier, levens zadt, verlúft zit, en verduft;
U brein, gelijk uw naem, blijft nieuw: uw out vernuft
Wort jeughdigh, en verquikt, als zommige plantſoenen,
En bladers, die al 't jaer gedurigh blijven groenen.
Uw ijver voor geen' last van letterarbeit zwicht;
En onder zulk een pak van zwaerigheên verlicht
Het goddelijk muzijk, een ſtrael van uwe gaven,
Uw' geest, die dikwils diep in boeken leit begraven,
Gedompelt, en bedekt: en vreemt waer 't zoo men hier
U, onder eenen zerk van godtgeleert papier,
Niet overſtulpt vondt, of hooger dan de klokken,
Gelijk een marmer beelt, zaegh ſtaen, als opgetrokken,
En in den geest verrukt: want zulk een letterhelt
Verſmaet het muffe bedde, en ijvert om in 't velt
Van ſtarrelichte blaên, in 't midden der geleden
En benden, die voor d' eer van hun' verlosſer ſtreden,

Te ſterven met de ſchacht en veder in de hant,
En onvertſaegt het gras te bijten met den tant.
Zoo ſterkte uw drift den Leeuw (*) Alatius in 't ſtrijden,
Gelijk een Grieksch Romain, en haelde d' oude tijden,
En zeden, lang van gras en onkruit overgroeit,
Gelukkig voor den dagh, zoo klaer als onvermoeit:
Zoo voede uw milde pen de hongerige zielen,
Die op den bloesſem van uw blaên en brieven vielen,
Als bijen, op een velt, vol bloemen, dau, en kruit.
Zoo hebt gij lang, op 't ſpits van redenen, geſtuit
Den vreesſelijken ſtorm van 't heir der duiſternisſen,
En al wat zich vermomt met verwen en vernisſen,
In 't licht ten toon geſtelt; de Hel de grijns gelicht.
De Vaders hebben zoo van outs de Kerk geſticht;
Het zij men Marcion Godts menschheit zagh verbasteren;
Het zij Arrius tong de Godtheit dorst verlasteren,
Op 't ſpoor van Ebion; het zij Pelagius
Den toevloet der Gena verriet met Judas kus;
Zoo dikwerf hij Natuur, en ons gezwalkt vermogen
Te hoogh in top verhief. De Waerheit en de Logen,
Van 's weerelts aenvang af, elkandre 't voorhooft boôn.
Gelijk mijn treurſpel nu door Lucifer den troon
Van 't hemelrijk beſtormt; daer Michaël van boven
Den blixem op hem worpt, die angſtigh in de kloven
Der aerde zich verſteekt, en zijn wanſchapenheit
Geplondert ziet van glans en d' eerſte Majesteit.
Rechtſchape dapperheit verduurt Godts tegenwrijters.
Nu ſchept gij ademtoght, in 't midden van twee Mijters,
Wier gunst en zegen u gedijen tot een' rugh;
Keur MENTZ aen d' eene zijde, aen d' andere OZENBRUG,
Twee Helden door hun deught zoo hoogh in top geklommen,
Verſterken u, gelijk twee vierige kolommen.

(*) *Leo Allatius.*

Mijn geest verlangt naer u, en dien gewenschten dagh,
Dat ik uw aengezicht gezont aenschouwen magh.
De jaeren glijen hene, of vallen af, als bladers:
De tijt wort niet gestuit. Zoo missen wij ons Vaders,
En vrienden, dagh op dagh. De vrientschap is het zout,
Het welk door zijne kracht gemeenschap onderhoudt.
Ik wensch dat d' Engel, uw behoeder, u geleide,
En voere, door woestijn, en over stroom en heide,
Gelukkigh herwaert aen. Op zulk een blij gezicht
Verwelkome uw mijn lier met eer- en welkomdicht.

AEN MIJNE AFBEELDINGE,

DOOR GOOVAERT FLINK GESCHILDERT;

TOEN ZE DEN HEER

DIREKTEUR GENERAAL

GEERAART HULFT

IN OOSTINDIËN TOEGEZONDEN WIERT.

Gij steekt dan af, voor d' Amsterdamsche paelen,
Om over zee te zweven, daer de dagh
Batavie vergult met d' eerste straelen,
En geuren brengt, uit ootmoedt en ontzagh:
Daer d' eilanden om strijt, van alle kanten,
Aenhouden om gehoor, voor 't Hollantsch hof;
Door Koningen en smeekende gezanten,
Met hunne kroon gebogen in het stof.
Wanneer gij koomt in 't Oosten te belanden,
En d' eer geniet, dat HULFT u wellekoomt,
Zoo kust dien helt eerbiedighlijk de handen;
En melt hem, wat ik onlangs heb gedroomt.

De duiſtre nacht bedekte met haer vlogelen
De kamer, daer ik eenzaem lagh en ſliep,
Als HULFT, belust op vangst van 't puik der vogelen,
[Zoo 't ſcheen] door 't rijk kanneelbosch jaegen liep.
Hij volghde in 't ende een Duif, wiens pennen blonken
En flikkerden van zilver, en fijn gout,
En purperverf, en ſcheen van min t' ontvonken,
Om zoo veel ſchoons als haere pluim ontvouwt.
Eneas volghde aldus, door bosch en ſtruiken,
De vogels, hem geſtuurt van 's moeders dak,
Op dat hij hen, als leitsmans, moght gebruiken,
Op 't heilzaem ſpoor naer Junoos gouden tak.
De Boschduif ſtreek op een' kanneelboom neder.
De Hollander, gedooken onder 't loof,
Viel op een knie met zijne jaghtbus weder,
Gelijk hij plagh en mikte op dezen roof.
Mijn geest verſchrikte, en, om hem in te toomen,
Sprak dus bedacht den jongen ſchutter aen:
O Jongeling, hoe wil u dit bekoomen?
Het ſchieten is u lest niet wel vergaen,
Gij jaegt, 't is waer, geen' draek, noch Kolchis ſtieren,
Noch everzwijn, noch tigers, wilt van aert:
Maer uwe jaght naer tamme en makke dieren,
Is 't voorſpook, dat mij allermeest vervaert.
Geen Duif noch ſpreeuw heeft vreesſelijke kluiven,
Noch moort geen mensch: maer echter hou u ſchuw:
Verſteur geen vlucht van ſpreeuwen noch van Duiven (*):
Hoe mak zij zijn, die vogels dreigen u.
Het heught mij hoe een ſpreeuw u had gebeeten,
En meer gewont dan ſtael en donderkloot,
Daer 't Britsch geſchut op zee van was bezeten,
Toen gij den Teems braveerde met ons vloot.

(*) *Een voorſpellinge van zijn doot, want Columba, daer de Heer voor gebleven is, heet een Duif.*

Dus ſprak ik nauw, of 't vogelroer geſprongen
  Gaf met zijn ſlot den ſchutter eenen ſlagh
Op zijne heup, dat hem, van pijn gedrongen,
  Het hart ontzonk, daer hij ter aerde lagh.
De droomgodt was op dezen ſlagh vervloogen
  Naer zijn ſpelonk. 'k Ontwaekte in 't bange bedt.
En ſchoon ik mij gelukkigh vont bedrogen,
  Noch bleef mijn hart met ſchroomte en ſchrik bezet.
Nu wenschte ik, dat hij geene Duiven langer
  Belaeghde op tak en boom, noch in haer vlught,
Al gingenze ook van een musſchaetnoot zwanger,
  Of pijpkanneel: hij ſchuw' die duivevlught,
Hij ſchuwe mede Oostindiſche harpijen,
  Een ſnoot gebroet, bekent in d' oude tijt,
Het welk op ſtrant een anders gasterijen
  Beſmet, en noode een dischgenootſchap lijdt.
Het aenzicht ſchijnt een maeght gelijk van wezen.
  Zij hongert van geen dischgerecht verzaet.
Haer kraeuwels, ſcherp geſlepen, ſtaen te vreezen.
  Zij ſcheit met ſtank, en vloekt al watze haet.
Men moet haer nest met achterdocht genaeken:
  Want ſtaet men haer een voet te na in 't licht,
Zij zal een' vloet van dreigementen braeken:
  Of zwijghtze ſtil, zij moort met haer gezicht.
Nu zijt mijn bode, en melt dien helt mijn zorgen,
  Als gij belant in 't hof, daer hij gekeert,
En uit gevaer, ter goeder tijt, geborgen,
  Het roer van nieuw Batavie regeert.

J. V. VONDELS

KLAGHTEN.

OVER HET VERONGELUKKEN DER KERKE VAN SINTE KATHARINE, T' AMSTERDAM.

De Koningin van Aemſtels hooftgebouwen
  Is nu, helaes! haer blaeuwe ſluier quijt
En moet bloots hoofts verkleumen, en verkouwen,
  In 't hartje van den guren wintertijt.
Zij klippertant, en zit met naekte ſcheenen;
  Haer pijlers, paers geſchroeit, gekwetst, gebrant.
Zij treurt in asch en puin van hout en ſteenen,
  Gemengt met loot, en ſtael, en glas, en zant,
En koper van haer moêgeluide klokken;
  Belemmert van haer eiken, zwart berookt.
De vlam heeft haer de pruik van 't hooft getrokken,
  Terwijl 't gebeent der dooden braet, en kookt,
En ſteurt den ſlaep der lijkken, diep begraven.
  Och borgers! bouwt een achtſte wonderwerk:
Verſlijt een eeuw met zweeten, zwoegen, ſlaven,
  En houwt een rots in ſtukken, om een kerk:
Een oogenblik verrukeloost de ſchatten,
  Godvruchtighlijk gezamelt, om Godts eer,

Als met een' arm van fteen en rots, t' omvatten.
't Gewijde dak van Eggart leit ter neêr,
Verrookt in asch, eer twee geflagene uren.
Hoe jaeght het vier den tijt zoo fnel voorbij!
Dit fchoon gefpan, dat eeuwen zou verduren,
Verzinkt, gelijk een heerlijk fchip, in 't Y,
Met vlagh, en mast, en kopere kortouwen;
Daer 't water bruischt, gelijk een bare zee.
Men pompt vergeefs, om 't licht der fcheepsgebouwen
Te redden: och! het water rukt het meê.
De middaghzon in 't hooftpunt opgeftegen,
Verneemt den rook, den reuk, en haest dien gloet,
Zij zwijmt bijkans, gedootverft, en verlegen,
Als Phaëton, en ziet den hoogen vloet
Der vlamme allengs de koele leien lekken,
Daer na de lucht, en uitgedooft geftarnt.
Zij roept: 't is tijt, hoogh tijt mijn reis te rekken,
Eer Etna hier mijn ros en wagen barnt.
Zij rukt voorbij, alreê van fchrik getroffen,
En hoort eerlang van achter krak op krak,
En balk op balk, en dak en toren ploffen:
Daer zerk bij zerk in ftukken fprong, en brak.
De brant verfchoont kappel, noch koor, noch Heiligh,
Dan bij geval, en flingert hier en daer.
d' Apostel zelf, ja Kristus hangt niet veiligh:
Hij roost aen 't kruis, en zengt aen zijn' pijlaer;
Daer hem de roê den boezem ftreept met ftramen.
De Keizer klaeght, daer hij godtsdienftigh knielt,
Van hitte gloeit, en kommerlijk kan aêmen,
En fchuwt den brant, die JESUS eer vernielt:
Het fchijnt hij fmeekt Marie en Katharyne:
Befchutters, aij, befchut uw out geftight,
Op dat de zon hier in geen' puinhoop fchijne;
Dewijl dees Kerk u aen uw' naem verplicht;

Uw tittels voert, en Godt wert opgedragen,
In uwen naem, twee eeuwen lang geleên,
Zoo arm een ſtadt was rijk in uw behagen,
En offerde u hier wierook, en gebeên;
Ontvouwde uw kracht en deught, door puik van tongen:
Het orgel nam vermaek in zulk een ſtof,
Zoo dik zijn geest door pijpen quam gedrongen,
En galmen blies in 't overengelt hof,
In 't oor en koor der Godtheit hoogh gezeten.
Doch 't is vergeefs, dat Cezar bidt en kermt:
Men lescht vergeefs: het is om niet gekreten:
Men bluscht geen vier, zoo Godt ons niet beſchermt.
De Kerk gelijkt (gelijk verkracht, eilaci!)
Een Konings Bruit, na d' overrompeling
Van eenigh Rijk, berooft op hare ſtaetſi
Van ſluierpracht, geſteente, parle, en ring,
En jammerlijk mishandelt, en geſchonden.
Men hangt vergeefs aen 't uiterlijk zijn hart.
Wat met tieras of koper wort gebonden,
Dat ſpat in 't eindt; hoewel het eeuwen tart.
Vergaept u niet aen hout of ſteen uitwendigh:
De ware Kerk ſtaet vast, en duurt beſtendigh.

KLAGHTE

AEN

JOACHIME SANDRART VAN STOKKOU,

STAENDE OP ZIJN VERTREK NAER BAJERE.

Toen d' Aemſtel worſtelde, om den Donauſtroom te trotſen,
Viel hem de Donau veel te ſnel en ſterk van ſtroom:
Die Vorst der vlieten bruist, en wentelt kaien, rotzen,
En klippen voort, en rukt u wech, als in een' droom.

Gij blaekt om wederom Maximiljaen t' aenſchouwen;
Daer hij als Salomon zijn wijsheit rijk ontvouwt,
In oorloge, en in vrede; en prachtige gebouwen
Verlangen naer uw kunst, gezoomt met Vorstlijk gout;
Daer uw penſeel, om ſtrijt, bij d' allerbraefſte werken,
Des Hertoghs oogh verquikt, en, hangende ten toon,
In 't heerelijk gewelf van boven en van kerken,
Den grooten Rafel volght, en ſpant de Schilderkroon.
Alreede rijdt het hof uw komst van verre tegen,
Verwacht u met gedult, en wenkt u te gemoet:
Maer och! mijn Zanggodin zit treurigh, en verlegen,
Vervloekt uw henereïs, en eet haer eigen bloet,
En klaeght: helaes! wie ſcheit de blijde Poëzije,
En ſchoone ſchilderkunst, twee zusters zoet van aert?
Wie moort dat lieve paer? ô bittre tijrannije!
Wie ſcheit de kunst van kunst, zoo minnelijk gepaert?
Wie ſcheit penſeel en pen, de verwen en de woorden,
En ſcheurt dien nutten bant? mag dit den Vorst van 't hart?
Vint nu de Duitſche Mars, in 't harnas tegens 't Noorden,
Niet roofs genoegh, terwijl hem Seine en Iſter ſart,
En levert ſlagh op ſlagh, en dondert om zijn' ſteden?
Moet hij den Rijn aen zee noch plondren van zijn' ſchat?
Wie keert dit zwaer verlies, met traenen en gebeden,
Nu 's Hertoghs yſre vuist Appelles heeft gevat,
Op dat hij hem te paerde, in 't velt geharnast maele,
Of midden in den Raet, of op de zwijnejaght,
Of voor het hoogh altaer, of in een ruime zale?
Helaes! men klaegt vergeefs: hij luiſtert naer geen klaght:
De lust des Vorſten ſtopt zijn ooren voor dit kermen:
Zijn ketens hebben kracht, en ſlepen dit vernuft
Den Rijn op, tegens ſtroom, uit Aemſtels klemmende armen.
Men ſtaeck' dan dit geſchreij: het is vergeefs geſuft.
Wat wil men het geluk des ſchildergeests benijen.
Men gun hem zijn fortuin, en zoo veel grooter eer.

Hij kleede Bajere met kunst, en ſchilderijen,
  En groeie in ſchaduwe van ſulck een' milden Heer
En voesterheer van kunst, en eedle wetenſchappen:
  Die hantvest komt dat huis van oude tijden toe.
De Bajergoden gaen ten hemel, langs die trappen.
  Wie weigert hun dit Recht? men hou hun dit te goê.
Vaer hene, vaer SANDRART; een Engel u geleide,
  Door 't bloedigh krijghsgevaer, en zette u in 't palais
Te Munchen vrolijk op, in aller geesten weide.
  Een Engel zij uw ſchilt en leitsman op de reis.
Dewijl men hier niet wint met kermen nochte klaghten,
Zal 't inzien van uw nut ons hartewee verzachten.

KLAGHTE

OVER DE WEERSPANNELINGEN IN

GROOT BRITANJE.

AEN DE ZELVE.

O Plaegh van 't edelſte Eilant
  Der eilanden, ten roem van 's weerelts Heilant,
    Gewaſchen in de vont
  Met bloet van 't kruis, daer Godt aen hing gewont;
    En dat, zoo vroegh ontſlagen
  Van 't Heidensch juk, wel waerdigh was te dragen
    Der Englen naem, zijn' roem;
  En met de kroon te dekken zijne Bloem;
    En midden in de baren,
  Gelijk een baek, verlichte al die bevaren
    Den Noortſchen Oceaen,
  Beſchaduwt van uw Koningklijke vaen;
    Wie geeft u ſtof tot twisten?
  Gij halve Jođn, verſtokte Sabbatisten,

Die met een dolle vuist
Uw Koningen en Godts gezalfden kruist?
Wat raeskalt gij, eilaci!
Van bedt op bedt om noch een reformaci?
Vernoeght Elizabeth
Noch Eduart uw woestheit, zonder wet?
Uw Herder weit geen lammers,
Maer 't wolvenest, het broeinest van veel jammers.
Uw zeeſtrant, wit van krijt,
Wort root van moort en burgerſtrijt op ſtrijt.
Was 't niet genoegh, dat Karel
Aen zijne kroon most misſen zulk een parel
Als Staffort, Yrlants ſtijl,
Om veer gehakt met uw verwoede bijl?
De bijl, zijn deughts belooning,
Die Londen dreef in 't hart van zijnen Koning,
Door Wentworts trouwen nek.
Noch zee noch Teems kan zuivren zulk een vlek.
Vertrapt gij 's hemels zegen?
En mikt met bus en ſpiets en dolk en degen
Naer uwen vaders borst?
Naer 't oprecht hart van uw' gekroonden Vorst?
En wroet gij met uw handen
In 's Konings ziel, en heilighſte ingewanden?
Vervolght nu Eſaus haet
Het doode Lijk van Jacob in zijn zaet?
Die, als een vreedzaem vader,
Twee Rijken bont met eenen naem te gader?
Die 's moeders ongelijk
Vergeten kon in 't moederſlaghtigh Rijk?
En, als een oorloghstemmer,
Noit ſlaghzwaert trok, noch bloet zagh aen zijn lemmer,
Der nageburen vrient;
Heeft zulk een Helt dien vloek aen uw verdient?

Zoo riekt geen geur van Roozen,
In 't Engelsch Rijk. Bezete zinneloozen,
Wat 's d' oorzaek van dit quaet?
Of ſpruit uw roede uit een verborgen zaet?
Uit bloet, dat lang most rotten,
En droop van 't hooft, gewijt bij Vrank, en Schotten,
't Godtvruchtigh hooft van haer,
Die 't aertſche Rijk verſmade om 't Kristaltaer?
Vergeefs wilt gij verdelgen
Het bloeiend puik der zegenrijkſte telgen,
Geſproten uit haer' ſtam,
Die afgeknot tot zulk een' wasdom quam
En ſpande twee paer kroonen:
Zoo hanthaeft Godt den ſtaf van Stuarts zoonen
Den haet en nijt ten trots.
Gij breekt vergeefs uw buldren op een rots.
De hemelſche behoeder
[Die Jakob vrijde, in 't lichaem zijner moeder,
Voor 't goddeloos gewelt,
En 't zinkroer, op haer zwangre borst geſtelt]
Belacht de dreigementen
Van 't ſlim gedroght der vinnige ſerpenten,
Dat met zijn' bitzen tant
Om aêmtoght bijt door 's moeders ingewant.
Dit Huis zal u verduren,
En Londen eer zien treuren, zonder muren,
Den ſtroom met puin gevult,
Dan gij 't gezagh van Karel kneuzen zult.

MORGENWEKKER
DER
SABBATISTEN.

O Sabbatisten, Oproers rotten.
Gij haelt het Troifche paert der Schotten
Met pijp en trommel in het Rijk:
Gij trekt die laegh der Grieken binnen,
En zult dit ftuk te fpå bezinnen.
Hoe trapt gij zelfs uw Roos in 't flijk!
Gij offert Edenburgh uw' zegen:
Gij brenght het blij de fleutels tegen,
Onthaelt dien fchraelen nagebuur;
Gelijk de Slang den fcherpen Egel,
Verftijft van koude en ys en kegel;
Maer dat onthael bequam haer zuur:
Want d' Egel, zonder deught te kennen,
Begon te priklen met zijn pennen
Het Slangevel, gemak gewent;
En wees zijn huiswaerdin met vloeken
Naer buiten, om gemak te zoeken.
O dwaze wijsheit van 't Serpent!
Dit bulderen, dit Parlementen
Verflint de hooftzom, met de renten
Van al uw erf en have en fchat.
Hoe wort uw gout in rook verblazen!
Hoe laet gij u met dampen azen!
Hoe draeit gij, u ten val, dit radt!
Met Gravekoppen af te houwen,
Een gruwelftuk u onberouwen,
Wort meer geterght, en min gefmoort
Dees Hijdre van 't inwendigh woeden.
Dees diepe wonde is eerst aen 't bloeden.
Gij ftookte 't vier: nu flaet het voort.

Uw ijver fchrij in 't endt vrij verder,
Verworgh de ftem van uwen Herder,
  En ftop die Engelfche trompet:
Akteon zit toch binnen Londen,
Gebeten van zijn zwarte honden,
  Gelijk een hart, in 't bosch bezet.
Gij, lang gewoon uw dertle dagen,
Vielt zwak om weelde en rust te dragen:
  Uw onervarentheit was blint
In krijgh en vrede t' onderfcheien,
En hoe dit lachen gaet voor 't fchreien
  Dat uit uw vesten eerst begint.
Met 's Konings out gezagh te knakken
Geraekt uw welvaert aen het zakken,
  En aen 't verdorren, als een boom,
Van zijnen wortel afgefneden.
Men ziet, van boven tot beneden,
  Een treurigheit op uwen ftroom.
Gij volght Jerufalem, in 't wrijten;
Daer die Zeloters d' Edomijten
  Met fchreeuwen kruiden in de ftadt:
Befchoten hof, en huis, en drempel;
Ontheilighden den zuivren tempel,
  Misbruikt gelijk een ftorremkat.
Uw predikftoelen zelfs gedijen
U tot zoo vele baterijen,
  Waer uit men vier geeft op den Vorst,
En 't heiligh Recht der Majesteiten.
Helaes! dit valt een kostlijk pleiten.
  Gij wont hem door uw eige borst.
Uw fcepterftormen, geen hervormen,
Volght Lucifers banier in 't ftormen,
  Die naer zijn Scheppers fcepter ftont;
En, flus noch goddelijk verengelt,

Zagh zijn gestalt terstont gemengelt
  Van ijslijkheên, geplost te gront.
Gij waert gewijt tot 's Konings zetel,
En bloem: nu steekt gij, als een netel,
  En krielt van onkruit, wilt en woest.
Uw akkers, die eerst airen droegen,
Vergeten met gemak hun ploegen:
  Uw degen blinkt: de ploegh verroest.
Apostolijke Orakels leeren
Godt vreezen, en den Koningk eeren:
  Zoo klinkt dit nimmer faelbaer woort,
Het welk u opeischt en gevangen:
Gij gaet nochtans zoo schelmsche gangen,
  En opent u bederf de poort.
Om rijksverraders te verrijken,
Die schatten uit uw schatting strijken,
  Zoo rabraekt gij uw' welstant doodt.
Nu broeders, ijvert stout, als leeuwen,
En erft die winst aen zoo veel weeuwen
  En weezen, als gij laet in noot.
Gij handelt braef geweer en wapen,
En scheert het zwijn; de Schot uw Schapen:
  Zoo zeilt de lakenhandel voort.
't Is fijn berokt, maer grof gesponnen,
En Jork, en Nieukasteel miswonnen.
  Gij leght den Amirael aen boort:
Gij spaert geen kruit om hem te dwingen:
Maer wacht uw kiel: zij dreight te springen:
  Gij geeft geen vonk dan met gevaer
Van u, en alle uw uitgepuurden,
Die 't schip van 't Rijk naer Scijlle stuurden.
  Viel 's Konings vlagh uw' mast te zwaer?

EERT DEN KONING.

KLAGHTE

OP HET VERBRANDEN VAN 'T

STADTHUIS

VAN

AMSTERDAM.

JACET INGENS LITTORE TRUNCUS.

AEN HET ZELVE.

Aelout STADTHUIS, verminkt Stêhuis,
Gewoon van ouderdom te bukken,
En onderſtut met jonge krukken,
Hoe ſtortge in 't graf met dit gedruis,
In 't midden van den brant en 't rooken;
Nu 't onvoldragen Raedthuis vast
Zijn leden krijght, en groeit, en wast?
Gij waert verzwakt, verleemt, gebroken,
O afgeleefde Bestemoêr!
Verdroot u langer dus te ſlaven,
Dat gij u levendt liet begraven
In puin, op uwen ſlechten vloer;
Terwijl uw droeve kinders ſchreeuwen
Op uw geraemte? ô ſtut van ſtaet,
Der Burgren ſcheitsvrouw, Hollants Raet,
En toeverlaet van weeze en weeuwen.
Den koopman hebtge, uit uwen ſchoot,
Gezegent, geſtoffeert met ſchijven,
Om handel Oost en West te drijven;
De Stadt en 't Landt geredt in noot.

Gij hebt onbillijkheir geregelt
  Door Recht en Wetten, trouw en vroom;
  Het quaet gehouden bij den toom;
Den eedt en 't burgerrecht bezegelt.
  Gij toonde u gastvrij, waert gewoon
Den vreemdeling, als ingeboren,
Met min t' ontfangen, en te hooren,
  Te dekken met uw wapenkroon.
Gij zijt de Stadt te vroegh ontvallen,
  Dus out, in 't zachtste van haer rust,
  Van ramp noch ongeval bewust,
O vaste vrijburgh van uw wallen,
  Gij zaeght den nieuwen gront geleit,
En woudt misschien, verfuft van jaren,
Den last van 't sloopen ons besparen,
  Uit averechtze zuinigheit:
Want al uw houden en beleggen
  Was om uw zonen, niet om u,
  Van ruimte en pracht en grootsheit schuw.
Wat vont de Nijt op u te zeggen?
  Heer Gijsbrechts tijt was u bekent,
Toen visschers schuiten 't Y noch ploeghden,
Met korf en vischnet zich genoeghden,
  Tot nootdruft slecht en recht gewent.
Men wist van Bantam niet te spreken,
  Noch zocht ten Zuiden tijtlijk heil.
  De Zeeman zeilde noit zoo steil
In 't Noorden, noch op zoo veel streken.
  Uw hant stont open, reede om elk
Te stutten, uit uw onvermogen.
Een graeuwe pij, aen 't lijf getogen,
  Was 't kleet; de kost en drank was melk.
Uit Veenen en gebroke landen
  Bereikt uw Kroon dit heerlijk peil;

Terwijl de Voorſpoet blies in 't zeil,
En hoede uw Kogh en kiel voor ſtranden.
Nu 't lot gehenght dat gij tot asch
Verſtuift, verrookt, en berst aen ſcherven,
Zoo willen wij, uw wettige erven,
Ons troosten met uw rijke tasch;
Met potgelt, renten, kustingbrieven,
En ſchimmelpenningh, langh vergaert,
En ſpaerpot, uit uw buik geſpaert;
Dus zal uw lijk ons zachter grieven;
Terwijl het nieuw Stadthuis verrijs',
Gelijck een Fenix, uit uw asſen.
Verdooft zijn luiſter u in 't wasſen;
Het houde uw burgerlijke wijs.
De Hemel zegen' het met Heeren,
Die niet verkuischt zijn met veel ſchijns;
Maer zien den weerwolf door den grijns:
Zoo zal men best dees lantplaegh keeren.

OP HET ONWEDER VAN 'S LANTS
B U S S E K R U I T
T E D E L F T.

P L U R I M A M O R T U S I M A G O.

A E N D E N H E E R

J O A N V A N M A E R S E V E E N,

R I D D E R V A N S T. M I C H I E L.

Het was, geleerde MAERSEVEEN,
Geenſins Salmoneus, die voorheen
Zoo ſtout, op 't ſpoor van d' Allergrootſte,
In Elis met met zijn torts nabootſte . .

Den donderkloot en blixemſtrael,
En langs den brugh, uit klaer metael,
Van hoovaerdije om 't hooft gezwollen,
Met kopre raden af quam rollen,
Als een verbolgen Godt, en kracht,
Die hemel, aerde, en Plutoos macht
Alleen braveeren durf, en plaegen,
Op zijnen donderenden wagen;
Noit hadt Salmoneus zoo veel harts:
Maer 't was de Deenemercker, Zwarts,
Die, zwart van rook en ſmook en koolen,
Natuur doorgronde, en alle holen
Van haeren boezem openbrak,
En polſte wat in 't harte ſtak.
Hij menght ſalpeter, kool, en zwavel,
Dat ſcheurt den afgront tot den navel
Van boven open, buldert, brant,
En ſlingert aerde, en ingewant,
Kaſteelen, ſloten, ſteên te mortel.
Dat rukt den aerdtboôm van zijn wortel,
Vermengelt levenden en doôn,
En ſchijnt den hemel naer zijn kroon
Te ſteeken, door gewelt te baeren,
Dat al de helſche ſlangehairen,
Uit ſchrik voor 't oorloghs-element,
Te berge ſtaan, en overendt.
Uw jeught, in 't opgaen van haer ſtarre,
O braeve Ridder, ging zoo varre
Beſpieglen, op Kampanjes kust,
Den zwavelbergh, die, noit geblust,
Maer eeuwigh vlammen braekt en vonken,
En Plinius gebeent noch ſchonken
Ons gunde, noch het minſte merk,
Om zijne doodtbus met een' zerk

Te dekken, voor den trouwen ijver
En faem van dien Natuurbefchrijver:
  Nu zaeghtge, hier op Hollants gront,
  Vefuvius in zijnen mont,
Te Delf, daer, tegens ftijl en orden,
Ons kruit, 's lants vijandin geworden,
  Stadthuis ontziet, noch kerkgewelf,
  En delft een burgergraf voor Delf,
In puin, en menfchevleesch, en golven
Van gloejende asfche en glas gedolven.
  Wie wort van bitter fchreien moe?
  De woeste hooftftadt huilt u toe,
En gaept en ftinkt, in zoo veel wijken,
Gelijk een kerkhof, zadt van lijken,
  Geplet, geknot, gefcheurt, gezengt.
  Een Chaos, onder een gemengt.
Een jongfte dagh, vol dootfche fchrikken,
En d' oogenblik der oogenblikken.
  Verbouw een eeuw, en Krezus fchat:
  Een vonk, een blik verwoest een ftadt.
    MDCLIV.

KLAGHTE

OVER DEN ONDERGANGK DER

RIJKSTEDE AKEN.

FUIT ILIUM.

Onfterflijke afkomst van Pipijn,
  O groote Karel, in wat fchijn
Aenfchout men binnen hare wallen,
In d' asch de fchoone Stadt gevallen,
  Die uw gebeente, en asch, en zwaert,
  En Keizerlijke kroon bewaert?

Die duizent jaren opgeklommen,
Door zulk een ſchat van heiligdommen,
Als zij godtvruchtigh in haer' ſchoot
Geborgen houdt, in vier en noodt
Van brant, geen noothulp wist te vinden,
Toen d' Opperſte met al zijn winden
De vlammen joegh van dak in dak,
Van ſtraet in ſtraet, van rak in rak?
Waerom verwekt gij haer geen trooster,
Daer 't vraetig vier kapel, noch klooster,
Noch kerk, noch uw gewijden dom
Verſchoont, en, zonder bus en trom
En vijanden en oorloghsvaenen,
De burgerij, in rouwe en tranen
Geſmolten, al haer have en goet
Verovren ziet van eene gloet,
In rook en ſmook en ſtof verteeren?
En was dees neerlaegh niet te keeren,
Door zoo veel wierooks van gebeên;
Wen 't volk, rondom de muuren heen,
In 't velt en op 't geberght gevloden,
Al ſchreiende, en half doot, de dooden
Gelukkigh achte, die, bevrijt
Van alle ellende, hunnen ſtrijt
Volſtreden, en geen nootdruft hoefden?
Och, puinhoop, daer zoo veel bedroefden
Op ſchreien, met een' vollen krop,
Gelijk voorheen de naekte Job!
Och ander Troje, weeldigh AKEN!
Geen torts van Sinon ſtak uw daken
En huizen aen, bij maneſchijn,
In uwen droom. De Maes en Rijn,
Van 't licht der zonne klaer beſcheenen,
Vernamen uit uw deerlijk ſteenen,

En kermen, en verbaest getier,
Hoe droef gij van uw eigen vier
Verbrande, en dooken in hun killen.
Wie zal, ô droeve, u weder tillen
En heffen op den gouden troon,
Die 't Rijk van Rome, zijn geboôn
Plagh voor te schrijven? kroon der steden,
En badtstoof, die ontelbre leden
Geneest en zalft, wie zalft u nu?
Wat trooster biedt de hant, om u
Te helpen? Koopstadt, koper oven,
En ambachtwinkel, hof vol hoven,
Die midden in de bergen laeght,
En Gode en menschen zoo behaeght,
Wat leert gij uwe nagebuuren?
Betrout op burgerwacht, noch muuren,
Op sterke toorens, noch gewelt:
De hemel heeft u tijt gestelt.
Geen leger hoeft u t' overwinnen:
Een vonk, uw vijant, schuilt van binnen.

NOOTWEER

TEGENS DEN INBREUK

VAN

TURKIJEN.

Arma, viri, ferte arma: vocat lux ultima victos.

Toen Chinaes rijxmuur open lagh
Borst 's Tarters heir verwoet
Ten rijke in, zonder stoot en slagh,
Gelijk een weereltvloet.

De Vorst van 't Indiaensch Euroop,
Verraên van inheemsch zaet,
En overrompelt, zonder hoop,
In dien benauden ſtaet,
Verhing zich zelven op den troon,
Aen eenen zijden ſtrik.
Aldus ſtreek Chams gebroet die kroon,
In eenen oogenblik:
Noch ſpiegelt Christenrijk zich niet;
Is 't zulk een' tittel waert
Te draegen, daer, tot Godts verdriet,
Men d' eer van 't kruis niet ſpaert,
En, in het nijpen van den noot,
Godt laeſt met gal en eek.
De kruisgrens leght geſloopt en bloot,
En ziet verbaest en bleek.
Out Kreeten, eer door hondert ſteên
Ten hemel toe vermaert,
Wort vast de hartaêr afgeſneên:
De Donau onbewaert
Roept hulp, verdaeght een' Scanderbeg,
Een' anderen Martel,
Die 't Sarazijnsch geweld ontzegg',
En heenſtier' naer de hel:
Maer d' ooren zijn geſtopt en doof.
Inheemſche ſtaetreên wet
Het zwaert, en geeft het ongeloof,
Den vloek van Mahomet
Het velt gewonnen. Kan men dit
Verdaedigen? zij ſtaen
Verſtokt, hoe droef de grenswacht bidt,
En ſchreit: de Turk trekt aen.
Indien Bijzansſe dus geſterkt,
Europe voort afloop'

Met een gedruisch, en op zijn merkt
'S Volx overſchot verkoop',
Gelijk het vee, dat deerlijk blaet,
Dan zal men ommezien,
En ſmeeken al te ſpade om raet.
Wie kan die plaegh ontvliên?
MDCLXI.

KANDIA,

OP HAER UITERSTE.

PALLIDA MORTE FUTURA.

AEN DE ZELVE.

Och Krete, voortijts aengebeden,
Gelijk een moeder van Jupijn,
Die eene kroon van hondert ſteden,
Bezet met parlen en robijn,
Op 't voorhooft voerende, en de ſtraelen
Der zon verdovende, als vorſtin
Der zee, zaeght van al 's werrelts paelen
De vlooten, zwanger van gewin
En rijkdom, uwe kust bezoeken,
De havens ſtoppen 't gantſche jaer,
En offeren, uit alle hoeken,
Haer ſchatten, door het zeegevaer
Geſleept, aen 't outer van uw voeten:
Och eilant, daer Saturnus (*) zoon,
Om zijnen minnetoght te boeten,
Agenors dochter (†) op zijn' troon
Zoo hoogh verhief, dat hij, nae 't ſtreelen,
Haer hier met zulk een' naem beſchonk,

(*) *Jupiter.* (†) *Europa.*

Van 't eelst gedeelte van drij deelen
  Der werrelt; toen haer schoonheit blonk
Met zulk een' luister in zijne oogen;
  Daer hij omhelst lagh in haer' schoot,
En sprak, verzaet en opgetogen:
  O schoone, die het morgenroot
Uit schaemte ontfangt op deze wangen,
  Ons majesteit in dit gezicht;
Gij zult een' andren naem ontfangen,
  Die, wijt befaemt, voor niemant zwicht.
Wij zullen u Europe noemen.
  Bezit dit eilant, uwen troon.
Maer Kandie, och wat baet dit roemen,
  Op d' oude hantvest, hier ten loon
Voor 't schaecken van haer bloem gegeven,
  Nu gij ten leste wort verkracht
Van Ottoman, die 't al leert beven,
  En onderdrukt houdt door zijn maght?
Wat baet het dat u Godt verlichte,
  Toen hier de groote kruisgezant (*)
Met Titus d' eerste kerken stichte,
  En 't hooft der afgoôn trapte in 't zant?
Wat baet het dat de vont u wijde,
  En 't heiligh kruis, een grooter eer,
Die d' afgront brullende u benijde;
  Zoo, na langduurigh tegenweer,
De zeeleeu van Sint Mark uw eilant
  En hooftstadt eintlijk slaeken moet?
Zoo gij, getrout aen 's werrelts Heilant,
  Verdrinkt in eene zee van bloet?
De Middelantsche zee gesloten,
  Gelijk 't Venetiaensche meer,

(*) *Paulus.*

Zal dootsch voortaen geen rijke vlooten
  Door 't ſchuim zien bruizen heene en weêr.
Het Turkendom wil trots braveeren.
  Al 't omgelegen Christenrijk
Zal lant- en zeekust zien ſchoffeeren,
  En Christus kroon getrapt in ſlijk.
Het gansche Europe, in bloet verzoopen,
  Wil treuren om dees nederlaegh.
Wat raet? de kruisgrens lecht nu open,
  En daghvaert zelf Godts vloek en plaegh.
De felle Turkſche ſabel ſchittert,
  Te moedigh op haer halve maen,
Terwijl men, onderling verbittert,
  De zon van 't kruis ziet ondergaen.
Wij ſtaen, als met gevleugelde armen,
  En zien al koel dien ondergang
Van 't kruis, het welk men kon beſchermen,
  Vergeefs verdaedight eeuwen lang.
Waekt op, Martel, Buljon, en Kroie,
  Sint Luidewijk, en 't Duitſche huis:
Men haelt het Griexe paert in Troie,
  En niemant zet zich ſchrap voor 't kruis.
Maer als gansch Aſie, aengeſpannen
  Met Tarters, inberst, als een zee,
Dan zalmen ſpa de muuren mannen,
  En 't zwaert ontkleeden van zijn ſchee.
Nu is 't noch tijt, naerdien de vrede
  De Christe-werrelt overſtraelt,
Dat elk om 't eerst het ſlaghzwaert ſmede,
  En zette alle ongelijk betaelt.
Och Heilant, ſpaer uw bruit voor 't ſchennen
  Des voorhuitloozen erftijrans.
Beſchut de volken, die u kennen.
  Zoo blinke uwe eer met vollen glans.

JAMMERKLAGHT

OVER DE GRUWSAME VERWOESTINGE

VAN

LONDEN.

Inclementia Divûm
Has evertit opes, sternitque à culmine Trojam

De helſche ſtookebrant der Britten
Stak juichende den Vlieſtroom aen,
En Schelling, daer de visſchers zitten
In armoede, om den kost belaên.
Zij zaten bang, den moort ontvloden,
Met vrouwe, en kinderen, en vee,
In duin, half levenden, half dooden,
En klaeghden droef dit hartewee
Aen Godt, en hun bekretene oogen.
Zij ſchreien: Heer, ontferm, ontferm:
Terwijl de vlammen opwaert vloogen,
De ſtommen onder dat gekerm
Zich mengden met een deerlijk loeien:
Gedooght de hemel dat gewelt,
Die maghtigh is de hel te boeien,
Het eilant, dat in tranen ſmelt,
Vermagh te troosten uit genade?
Maer onder 's volx gejammer zit
De Godtheit zelf om hoogh te raede.
Genade, aen d' eene zij, verbidt.
Rechtvaerdigheit, aen d' andre zijde,
Bepleit de zaek voor 't hoogh gericht.
d' Aertsrechter velt, eer droef dan blijde,
Het vonnis. Uit zijn aengezicht

En oogen ſprengkelen de vonken
  Van 's hemels wraek, te lang geterght,
Als zwavelvier, uit rots geklonken,
  Door wrevel, haer te trots gevergt.
Die vonken vatten in het tonder,
  Der zee- en kerkermoorderij.
Hier ſtookt een ſtorm van 't noorden onder,
  En voedt de vlam, die los en vrij
Gaet weiden over 's Konings huizen,
  En weit gebou en kerken af.
Men hoort de vlammen vreeslijk bruizen.
  Zoo wort, als in een gruwelgraf,
d' Aeloude ſtadt in asch gedolven,
  En rook en ſmook. De viergloet raest,
Gelijk een roode zee vol golven,
  Daer Godts orkaen in brult en blaest.
Waer is nu 's rijx triomfgeſchater
  Om Schelling, en het brandend Vlie?
Nu kan Neptuin (*), met al zijn water
  Van zee en Teems, noch ſchelm, noch ſpie,
En aertsverraeder, 't vier niet bluſſchen.
  Daer zinkt de koningsmoorders ſtoel,
Als onlanghs out Bijzansſen, tuſſchen
  Vier elementen, in een' poel.
De val van Londen, 's Konings zetel,
  Verheffe niemant. 's Nabuurs plaegh
Geef' niemant ſtof, om ook vermetel
  Te groeien in de nederlaegh
Van zulk een weerelt op zich zelven
  En afgeſcheiden door den vloet.
Pallaizen, winkels, en gewelven,
  Van pest beſmet, en omgewroet,

(*) *Neptunus Britannicus.*

Beweegen Turk en Barberijen
  Tot mededoogen, daer men Job,
Als op een' mesthoop, hoort in lijen
  Zijn leedt met eenen vollen krop
Uitſchudden in veel duizend zielen,
  Die plotzeling, en ſlagh op ſlagh,
Op 't pestigh kerkhof nedervielen.
  Europe zal dien nacht en dagh,
Vier etmael lang, veele eeuwen ſmarten,
  Door alle koopſteên. Heilant, troost
En ſpijst de hongerige harten,
  Die naekt ontvloôn, en half getroost,
Op 't velt verſtroit, om noodruft zuchten.
  Braveerder, die den Oceaen
De vork ontweldight, kuntge vluchten,
  Ontvlucht Godts wraekvier, zwart gebraên.
Uw Teemsſtroom, op den gront gedoken,
  Beklaeght, in 't diepſte van zijn kil,
Dat, zijne horens afgebroken,
  Het water hem ontzinken wil.
Hij ſcheurt 't gezengde haer aen flarden,
  En ſchreit om lesſing in dien brant.
Dat leert verſtokt in quaet volharden,
  Schoffeeren havens, kust, en ſtrant!
Fortuin noit ſchooner tafels dekte
  Met winkelſtoffen op een rij.
De gloênde tong der vlamme lekte,
  Verſlingert op dees lekkernij,
De daken, rijk van zijde waren,
  Geſteente, gout, en zilvren ſchat,
Bij een geſleept, veel hondert jaeren.
  O koopbeurs van de rijkſte ſtadt!
Gij hebt naer uw bederf gedongen,
  Uit dertlen trots, en bleek van nijt,

Dien zeevloek KAREL afgedrongen,
  Daer al de weerelt last bij lijdt.
Daer leght de ſtapel, uw vertrouwen,
  Zoo vlak als Tijrus aen het meer,
In eenen puinhoop van gebouwen
  Beſtulpt. Zoo helpt geen tegenweer.
Gij zwoert te water elk te ſtroopen:
Nu leght uw kroon in 't vier verzoopen.
  MDCLXVI.

J. V. VONDELS

HEKELDICHTEN.

J. V. VONDELS

HEKELDICHTEN.

GENEESDRANK
DER
GEESTDRIJVEREN.

Godts woort gegoten wort in allerhande vormen
Van wispelturig brein; een Kristen door veel ſtormen
Beproeft en afgemat: na 't een volght 't ander wee.
De waerheit, als een rots, in 's weerelts wilde zee,
De woeste baren ſtuit der zinnen, die oneven
Dus worden van den wint der leeringen gedreven.
't Vernuft, dat nimmer rust, maer bij verandring leeft,
Noch heden dezen dagh Geestdrijvren voetzel geeft;
Een ſchadelijke pest, al lang van d' oude Vaderen
Gepleiſtert en geheelt in hun beſchreve bladeren;
En weder op een nieuw naer deze kust gewaeit,
Gekoestert, en gequeekt, en ijverigh bezaeit
Van menſchen, zonder geest, van droomers, en profeten,
Van zienders, met den geest der dwalingen bezeten,
Tot lant- en zielbederf, dewijl 's Geestdrijvers vier
Verteert het hoogh gezagh van 't Godtgewijt pappier;
Als hij vermeten drijft, en listigh pooght te planten
Dat niemant als Godts woort 't geſchrift van Godts Gezanten
Omhelzen magh, maer eer den Geest, die heimlijk blaest,
En 't Kristbetrouwend hart met zeldzaeme inſpraek aest.

Op dat dees logentael bewaerheit zoude ſchijnen
Leent hij getuigenis bij Epikurus zwijnen,
En ſmaelt op 't heiligh boek, en raet ons op den leest
Te ſchoeien van een drift en innerlijken geest,
Waer door nootzaekelijk wie drinkt uit dezen beker
Zijn vastigheit verliest, en tuimelt gansch onzeker;
Gelijk een dronkebol, verzopen in den wijn,
Waent dat de weerelt draeit, vermits zijn herſſens zijn
Beſtoven van de most: of als een kiel, van vlagen
En buien overheert, als 't roer is afgeſlagen,
Op 's wints genade drijft: of als een wandelgast,
Die zijnen leitsman mist, den wegh zoekt bij den tast:
Want maekt men 't eeuwigh woort een ieders innevallen,
Zoo is het allerleij, zoo raekt het hooft aen 't mallen;
Zoo krijght de dwaling kracht, die anders is onnut:
Zoo breekt al d' afgront uit, dan komen uit dien put
De Razerijen voort, die onlangs uitgelaten,
Met tortſen moedernaekt vervulden merkt en ſtraten;
En Kristus wort een klucht, daer ieder van gelooft
Al wat hem ſchiet en maelt in 't los en breinloos hooft:
Zoo ſtaen de Kerken leegh, en niemant van de leken
Den Bijbel geeft gehoor, maer acht het zondaghspreken
Voor louter letterwerk, en prijst den Predikant,
Den wonderbaren Geest, geboren in 't verſtant;
Is wetender dan zij, die in Godts naem voorheenen,
Als lichten onder Joôn en Heidenen verſchenen,
Bevestighden hun leer en ampt door 't perkement,
Waer in des hemels wil met letters ſtaet geprent,
En porden ieder een aendachtelijk te letten,
Niet op een ſpook des Geests, maer op beſchreve wetten,
En uit der Priestren mont, op pene van den ban,
Te leeren Moſes last, te ſmaeken hemelsch man;
Verboden ſtreng en ſcherp der zielen dorst te laven
Uit putten, die 't vernuft gedicht had en gegraven.

Zo die Godts aenſchijn zagh ons tot Godts woort vermaent,
Dat bezicht als zijn zwaert; hoe ijdel, hoe verwaent,
Is hij, die dompen wil de goddelijke lampen,
En dwalen in een' nacht, vol nevelen en dampen,
Geſtegen in het brein, dat altijt ſuſt en waelt,
En daer de blinde waên ſlechts doode beelden maelt,
En oordeelt Geest en Godt wat zijn gepijns verwildert
In 't bekkeneel begrijpt, en zich voor oogen ſchildert,
Als een krankzinnigh mensch, die zijn gedachten pijnt,
En raest, en ſlaet geluit op al wat hem verſchijnt.
Noch kan dit zotte volk zijn' moetwil niet bedwingen,
Maer berst tot ſchelden uit, en oordeelt poppedingen
Den waren Godesdienst, Godts woorden zonder kracht,
En letters zonder ziel, een donkre helſche gracht,
Den ſtoel van Lucifer, een deur van ketterijen,
En baent aldus het padt tot duizent razernijen.
Die redelijker ſchijnt, treet wat bedekter voort.
Acht eigentlijk den zin der Schrift niet Godes woort,
Maer een getuigenis van 't eeuwigh woort daer boven,
Den rijk gezalfden zoon, dien alle tongen loven;
Hij draeft hier op zoo hoogh, dat wie dit niet beſteint,
Is Nikodemus knaep, van 't ware licht vervremt,
Heeft Zwenkvelt (*) noit geſmaekt, die hooger was geſtegen,
En hoorde een ſtem des troosts, langs ongemeene wegen.
Dus vecht hij met zijn ſchim, te dertel, en te trots:
Want wie ontkent Godts woort te zijn den zoone Godts,
Die 's Vaders wil verklaert, uit zijnen ſchoot komt dalen,
En leert hoe Godt door hem laet zijn genade ſtralen
Op 't menſchelijk geſlacht: doch hierom nietemin
En laet het heiligh boek, of liever Godes zin,
Door letters uitgedrukt niet na Godts woort te wezen.
Het zij wij 's hemels wil dan in den Bijbel lezen,

(*) *Kasper Zwenkvelt.*

Of hooren Kristus zelf, of die hij herwaert zent;
Het is een zelve woort, en wort 'er voor gekent,
Dat op verscheide wijs hij ieder laet betuigen,
Bij monde, of bij geschrift, om 't harde hart te buigen
Tot zijn gehoorzaemheit. Dit woort dan in der daet
Een' hamer is gelijk, die rots in stukken slaet;
Een scherp tweesnedigh zwaert, Godts kracht, en eene lering
Waer door Godt krachtig werkt gemoet- en zielbekering;
Het zaet, dat ons herbaert; een levendige spijs;
Een licht op Davids padt; een Kristensch Paradijs;
Een bron, die overvloeit van geestelijke gaven.
't Vermagh wat meer dan slechts het ruighste te beschaven
Gelijk de timmerman bereit een vlak panneel,
En schaeft het om de verf t' ontfangen van 't penseel.
De dichter (*) der Hebreen draeft hooger in zijn dichten.
Hij leert dat Godes wet onze oogen kan verlichten,
Den dwazen wijsheit leert, en in benaeutheits graf
De droeve ziel vertroost. 't Is 's Konings schat en staf.
Wij willen met dien staf ons op den wegh begeven,
Gaen wandelen getroost naer 't eeuwighdurend leven,
En schuwen Zwenkvelts Geest, die op zijn dromen pocht,
En in 't onzeker tast, en schermt, als in de locht.

(*) *David.*

WEEGHSCHAAL VAN HOLLANDT, OF DE HOLLANDTSCHE TRANSFORMATIE.

GOMMER en ARMYN te Hoof
Dongen om het recht Geloof,
Yeders ingebraght bescheit
In de Weegschael wert geleit:
Dokter GOMMER, arme knecht,
Had 'et met den eersten flecht,
Mits de schranderen ARMYN,
Tegens Beza, en Calvijn,
Leij den rok van d' Advokaet,
En de kussens van den Raedt,
En het brein dat geenzins scheen
Ijdel van gesonde Reên:
Brieven die vermelden plat
't Heiligh Recht van elke Stadt.
GOMMER zach vast hier en gins,
Tot zoo lang mijn Heer de Prins,
GOMMERS zijd', die boven hing,
Trooste met zijn staele kling,
Die zoo zwaer was van gewigt,
Dat al 't ander viel te licht.
Toen aenbad elk GOMMERS pop,
En ARMYN die kreegh de schop.

MDCXVIII.

JAERGETIJDE

VAN WIJLEN HEER

JOAN VAN OLDENBARNEVELT,

VADER DES VADERLANTS.

ORAKEL.

Quid ſentire putas omnes, CALVINE, *recenti*
De ſcelere, & fidei violatæ crimine?

I. 's Lants treurſpel weêr verjaert, om wiens gedoemde trouwe
Als weeu, of wees in rouwe,
Bedrukt en troosteloos treurt Hollants goê gemeent
Op Grootvaêrs kout gebeent.
II. Zoo ras d' Aertslastertong van 't huichelaers Sijnode
Den aert des afgronts Gode
Aenteegh, en had Godts naem, tot zuivring van haer zaek,
Gebrantmerkt op haer kaek;
III. Ontbrak 'er 't zegel, om dien gruwel kracht te geven;
Met quetzing van het leven
En afgemartelt bloet der allervroomſte borst,
Daer helſche wraek naer dorst.
IV. De Bastertvierſchaer dan, nae 't ſchoppen van 's volx Vaders,
Geſchantvlekt als verraders,
Verwijst ons' Bestevaêr met afgeleefden ſtrot
Te verwen 't Hofſchavot.
V. Geduldigh ſtapt hij met zijn ſtokxken naer het ende
Van doorgeſolde ellende,
Van last, en barens wee. O bank des doots! ô zant!
Waer toe verzeilt ons lant!
VI. De ziel, nu zeilvlugh om door d' aders uit te varen,
Begraeut de trage jaeren,

En noopt den ouderdom. Haer frisſche jonge moedt
Wil bruizen door zijn bloet.
VII. Na onſchult en gebedt, getroost voor 't zwaert te bukken,
Door 's boezems openrukken
Zagh elk in 't oprecht hart, dat allezins beſtreên,
De maet ſloeg, als voorheen.
VIII. Hij knielt, och! och! hij ſneeft, met ſleep van nederlagen,
En ſtorting aller plagen.
De boom van Duitschlant kraekt, en ſiddert over al,
Van zoo vermaert een' val.
IX. Van zoo vermaert een' val beſterſt de vreught en hope
In 't aenſchijn van Europe:
Euroop gevoelt dien ſlagh: zij zucht, en zit verdooft
Om 't ploffen van dat Hooft:
X. Dat Hooft, dat heiligh Hooft, dat ſpring op ſpringvloet ſchutte:
Dat Nasſaus glori ſtutte:
Dat Hooft, dat Spanjen, eer het ſloot zijn gouden mont,
Op gouden bergen ſtont.
XI. De geest ontkerkert, zagh, van 's hemels hooge deelen,
Den dollen Moortlust ſpeelen
Met romp en hooft, en 't bloet verſtrekken, versch en laeu,
Een roof van 't plondergraeu.
XII. Zoo kinders, riep hij, zoo: vermaekt u op mijn leste.
Ik offer 't lijf ten beste.
Mijn ziel, och! of de Staet gebergt waer door mijn doot!
Vint rust in Godes ſchoot.
XIII. De ſchim was heen, de ſtem voor wint ook heen gevlogen.
Wij klaeghden 't aen onze oogen:
En 't oogh, was, na dat licht, in 't nare nachtgevecht,
De VRYHEIT quijt en 't RECHT.

ROMMELPOT
VAN 'T
HANEKOT.

Om te kauwen veur begijnekoek:
En te neurien lijk Hangsje Hangebroek.

Op, wel op, mijn zoete Marten,
Help mij neurjen, ſuiver knecht,
Wangt jij kraekt de neutjes recht,
En ik ken ons hane parten:
Deunt met mij hoe haet en nijt
KOPPENS vroomigheit verbijt.
KOPPEN korts quam uit de Kempen
Veur de Spanjers hier evlucht,
Toen hij dorpen en gehucht,
En het boerevolk zagh dempen,
Toen de krijgh het langt liep af
En aen KOPPEN paspoort gaf.
Alle Haenen die ontfingen
Broeder KOPPEN in het veen
Broederlijk, en zoo het ſcheen
Waren 't wongder zoete dingen,
Maer het zuurde haest in 't vat,
Duuren is een moije ſtadt.
't Was laet KOPPEN mit ongs waeken
En te boom gaen binnen 't hek
Als een ſpeulnoot zongder vlek,
KOPPEN ſlangen kent en draeken,
En hij kraeide vroegh en ſpa
Op de tooren van Breda.
Oogentroost hadt gien behagen
In broer KOPPENS murgezank,

Broeders, riep hij, ik wort krank,
Ach jij zelt het jou beklagen
Zoo broer KOPPEN mit zijn klok
Luijen blijft op ongſe ſtok.
Oogentroost die huilde traenen:
Was het niet een zoete gril
Van die malle Kokodril?
Maer 't en holp niet, alle hanen,
Alle boeren met heur ſtem
Kroonden KOPPEN, en 't hadt klem.
Broeder KOPPEN, trouwe wachter,
Kraeide, eer de zonne blonk,
Dat het deur de veenen klonk,
Alle krajers lagen achter,
Elk die ſcheen in 't kraejen ſchor:
Toen begon 'er een gekner.
't Haentje Dikkop van de Maze,
Lest eſtiert nae Gravezangt,
Huilebalk in Amſterlangt,
Schelde, ben ik dan een dwaeze
Stoknar in het Hanevelt,
Dat mijn poortklok niet en gelt?
Durf ik kraejen op een Keunink,
Op de Haen die zit in top,
Mit een kroontjen op zen kop,
In ſijn groote Haneweuning,
Ba! wat meen je goede liên
Dat ik KOPPEN zel ontzien?
Ik zel KOPPEN moeite brouwen,
En ſijn ongenaeide rok
Scheuren in het hoenderhok,
'k Zel hem veur een ketter ſchouwen,
'k Lijdt niet bij mijn reuzel-Smout
Dat zijn ſtrongt verkeert in gout.

Fiat riep 't Kalkoensſe Haentje,
Dat zoo bloost om zijne kam,
En de jongens nae de dam
Op leert trekken met een vaentje,
Of nae 't brouwers Haentje, dat
Hem beſtoven zagh van 't nat.
Het geviel dat grauwe Geuzen
Wonnen 't huis te Monkelbaen,
Daer Heer Hopman Swart vooraen
Trok men zinte Stevens reuzen,
Toen de Damheer wel emant
Schoot twee dieven in het zant.
Toen kreet Trompman, bij mijn trompen,
Bij mijn fluiten, dat gaat wel,
Wat! nu is 't ewonnen ſpel,
Nu de grauwegeuzen pompen,
En met gieſtigh overlegh
Trekken over markt en bregh.
Korteboef die zat en lachte,
En hij hilt zijn buikje vast,
Wel hoe dunkje van die quast?
Kroont zijn muts mit haneſchachte,
Set die moerplaegh, felle beul,
Op een bok of ezels veul.
Maer het werk en bleef niet ſteken
Met het afebrooken huis,
Wangt kijk Isrels hokgeſpuis
Zocht Godts martelaers te wreken,
Sleepte 't lijf veur Heerendeur,
En las hokplakkaten veur.
Een gequetſte wert edragen
In het Gasthuis van zijn broers,
't Veen was vol gekoekkeloers,
't Hok niet anders deê als klagen,

Troost de wisse zaligheit
Was den zieke toe ezeit.
  Al de Haenen luide baerden
Dat hij was een moordenaer,
Die hem teugen Christus schaer
Hadt estelt, mit roers en zwaerden,
Die onnozel bloet vergoot,
Dat het hanehok verdroot.
  Ja zij kreeten, door ongs sporten
Steeken duizent heure kop,
En verzaên mit garst de krop,
Wil nu iemant ongs verkorten,
Wachje veur 't gelovigh schuim,
Die het hok heit op zijn duim.
  Haentje Klopper kreet op KOPPEN,
Ook ebeeten als de rest,
Klopt die ketter uit het nest,
Wie wil mit die morsvuil zoppen?
Hij mach pikken langs het velt
Die op ongse krijghtocht schelt.
  KOPPEN liet dat onbesegelt
Niet alleen, maer kraeide stijf,
O onkristelijk bedrijf!
Boosheit, schelms en ongeregelt,
Lijt men dat in deuze wijk?
Noit en zagh ik diergelijk!
  KOPPEN 't graeu kreegh tot bedaren,
Elk toehoorder merken moght
Dat huisplondren niet en docht,
Waerom zij ehoorzaem waeren
KOPPEN, zelden kraejens moe,
En zijn gunst nam daeghlijkx toe.
  Haen Kalkoen die kreet vol tooren,
'k Zou jou met mijn pennen slaen

Dat je deuzen vreemden Haen,
Deuzen nuwelink gaet hooren,
En jou ouwe kraejers vliet,
Liet ik 't om jou zwakheit niet.
  Malkus quam ook aneloopen,
Lombertshaenen kreet hij waekt,
Ziet wie 't ſpul te grabbel maekt?
KOPPEN wint zoo groote hoopen,
't Is edaen, zo jij bij gut
KOPPENS toeloop niet en ſchut.
  Stoot die Baziliskus buiten,
Zmoort hem in zijn eigen gift,
Maekt hen zwart bij mont en ſchrift:
Past het hok wel dicht te ſluiten,
Want hij maekt de vechters ſlaeuw,
En het moedigh Geuzegraeuw.
  't Malle ventje dat zeij, amen,
Broeders dat geſchiê, 't is tijt
Datmen KOPPENS kam afbijt,
Rot en ſpant met kracht te zaemen,
En elk Haen op KOPPEN pik,
Dat hij 't kraejen laet van ſchrik.
  't Was gae voort, geveinsde ketter,
Pak jou voort, jij toovenaer,
Altijt taij en zelden gaer,
Christen zongder giest en letter,
Wije deur, en ruime poort,
Zielverleier pak jou voort.
  KOPPEN kon niet lange duren
In de bijtebauwe kou,
Hier een ſteek, en daer een douw:
KOPPEN most het duur bezuuren:
Arme KOPPEN die most gaen
Uitepikt van elke Haen!

Nu zit KOPPEN uit efloten,
En efchoffelt uit het kot,
Viertien Hanen tot een fpot,
Hanen die met fpooren ftooten,
Hanen fcherp van klau en bek,
Werveldraijers binnen 't hek.
Toorenwachters wilt doch pajen
KOPPENS broeders meer en meer,
Maekt, dat als zij KOPPEN weêr
's Morgens lustich hooren kraejen,
Elk een zing met blijen toon,
Keunink KOPPEN fpant de kroon.
Toorenwachters liert de grepen
Kennen van de Hanewrok,
Want een krijter graeit in 't hok,
Datmen jou wel licht zou fchepen
In een lichter algelijk,
En opzetten an de dijk.
Ja het moerhok, om te baenen
Ruimer wegh tot Hierarchij,
Steekt bedekt na hokvooghdij,
Over vrije Frangfe Hanen,
Maer die kraejen al op Wals,
Bestemoer jou kaert is vals.
Toorenwachters keunje lubben
Altemet een geile Haen,
Zeper 't zel dan beeter gaen:
Zlang vernuwt van zelf heur fchubben,
Maer een Haen vernuwt zijn zeên,
Als hij fraeitjes wort bezneên.
Wangt het aertje van die fchalken
Is te bijster bits, en fel
In zijn vroome buurmans vel,
Over hem te huilebalken,

Die hij ſtraf mit ſpoore botst,
Die hij martelt, nijpt, en trotst.
Martebroer mij dit holp zingen,
Marten Heerooms veinſter Aep,
Die ſtaegh ruikt aen 't Haentje paep
En op farheers trom kan ſpringen,
Marten die het al gelooft,
En de ſpijker raekt op 't hooft.
Wil elk Haen op Heeren kraejen,
Lijt dan dat mijn Rommelpot
Deunt en ſpeult van 't Hanekot:
Keun jij beitlen, ik kan draejen,
Ben jij huppels, ik ben ſprinks,
Zoo jij dwars drijft, ik drijf ſlinks.
Reintje, betert ook jou wegen,
Of jij krijgt al meê een beurt,
Elk is op de ſchalk eſtcurt:
Vos langt KOPPEN jouwen zegen,
Dat hij weeran gae te boom,
En voor niements prikken ſchroom.
Malle Vent ik quijt magh ſchellen,
Want hij zel, van anxt bekakt,
In een ziepton dichtepakt
Zijnen brootkurf ſcheep beſtellen,
En met 't ierſte ſchip van hier
Lubbert hieten tot Algier.
Hanen, kakel ik te woortrijk?
Is hier ergent wat emist?
Deinkt dit malt een kamerist,
In het Rederijkers Noortwijk,
Of de kamer van Schiedam,
Om het hok te maken tam.
Veur een ſlot dan gasthuis Peter,
Zoo ik vraeg jou ouwen Haen,

Als hij ziet dit gekſpul aen,
Maken 't jonge Hanen beter,
Als het ouwe hok veurheen?
'k Wedt hij 't hooft ſchudt, en kraeit neen.

In de mater Salem door Irenæus Philalethius,
bij Adelaert Waermont.

DE BOEREN CATECHISMUS.

GESPREK TUSSCHEN

BOER EN STUDENT.

B. Ik bid u onderwijst mijn botheit.
Wat is de fakulteit der godtheit?
S. Vier ezels zotter als de zotheit.
B. Wel zijnze aen de blaeuwe ſteen
Niet van de leuterkaeij gezneên?
S. Al dieze kennen ſeggen neen.
B. Hoe maekt de muts dan geen Doktooren?
S. Ja zomtijts wijzen, zomtijts dooren.
B. Hoe kent men ezels? *S.* Aen haer ooren.
B. Wie ziet haer dan voor menſchen aen?
S. Die waent een beest voor mensch magh gaen
Als 't kan op achterpooten ſtaen.
B. Zijn dan dees ezels zonder reden?
S. 't Blijkt als zij 't volk ontſlaen van eeden
Gezwooren aen haer Overheden.
B. Dat dient als onkruit uitgewiedt.
Ons Zalichmacker leert dit niet,
Die 't volk gehoorzaemheit gebiet.
Wie port haer aen tot zulke ranken?
S. De boden van Sijnodes banken.
B. 't Is tijt die boeven af te danken,

Zij grijpen na der Staeten ſtaf.
Best maektme 'er verkensdrijvers af
Gemest met ſpoeling en met draf.
S. 't Zou kloppenborgh te bijſter pasſen,
Stadtsbeedlaer die nu op gewasſen.
Zijn voesterheeren wil verbasſen.
B. Al was 't ondankbaer kreng geſtroopt,
Gebraden en met Smout gedroopt,
'k Wedt zich geen hont om 't aes verloopt.

Geapprobeert in de conſiſtori van de poëetſche Faculteit.
MDCXXIX.

OP HET ONTSET VAN PIET HEYNS BUIJT.

HET WESTINJES-HUIS SPREEKT.

Ik ſtak noch in een gexk Kaproen
Doe 'k zaij, waer toe dit Carnizoen?
Maer doen de moetwil opgeruit
Begon om ſinte Pieters buit
Een kangs te wagen driest en dom,
Mit vliegent vaendel, ſlaende trom:
Doen quam mij 't krijgsvolk wel te pas,
De ſteenen vlogen door het glas.
Ik docht, deës Geuzen bennen Spaens,
Of is ſint Pieter Harmiaens?
Giert almanshoer die ſtong mit ſmart
En gleurde bij de verkens mart,
Mit al de lange varkens dijk,
Op 't oopengaen van 't hemelrijk.

Men leij een ſtik geſchuts aen boort,
Om rammen ſinte Pieters poort:
Die riep ſint Angdries aen om hulp:
Sint Japek kruip nou uit jou ſchulp.
O ſinte Klaes, kreet Sijmen vaêr,
Trek an jij bent gien Moordenaer.
De ſankten trokken op bijget,
En hier deur was de buijt ontzet:
En zoo bleef ſinte Pieter baes:
Godt loont ſint Japek en ſint Klaes.
MDCLXXIX.

GRAFSCHRIFT

VOOR

JAN GYSBRECHTSZOON.

Hier leit JAN GYSBRECHTSZOON. Tree zacht je zoudt hem zeer doen.
Moght hij met 't recht begaen, Van Vondel zou 't niet meer doen.

EERDICHT

OP 'T VERTREK VAN

JAN WILLEMSZ. BOOGAERT,

Oudt Schepen van Amſterdam, in den jaere 1629. *den tweeden van Februarius.*

Malle Jantje, Kerkxgezantje, ik u vraeg
Waerom huilt gij? waerom pruilt gij, door den Haeg?
Is 't uit ijver, krijt vrij ſtijver; maer ik meen
Dat het Kusſen, u zou ſusſen wel in vreên.

DE POËTEN

TEGENS DE CONSISTORIE.

De goddelooze plondergeest
Liet vliegen eenen donderveest
Van uit zijn lasterlogengat,
De ſtank die quam gevlogen rat
Bij Dichters, op Parnasſus nek.
Wat bruit ons deuze Clasſisgek.
Nu Prekers bijſtre wegen gaen,
Riep Breroo, vijst 'er tegen aen:
Laet Luit en Koster, Viktorijn,
Of Malzen vrij de piktor zijn,
Om af te malen dezen dreet,
Die ons Poëten vreezen deed;
En hangen die, als wapen, veur
De donderdaeghſche Papendeur;
Op dat dit volkje blint en mank,
Denk, Heer, wat zijn wij wint en ſtank:
Wat geven wij de kleuren ſchijn,
Die rechte ſlechte leuren zijn.
De Preekſtoel lacht de Dichters uit,
En hij is zelfs een lichter guit,
Zoo 't guiten zijn, wiens toverreên
't Volk eeren doen hun Overheên,
En nimmer zotte zielen broên,
Gelijk die botte fielen doen,
Die malle Jan te klauwen plagh,
Zoo dik hij ſpeelde vrouwen dagh:
En zwetſte met zijn Priester breet,
Wanneer hij Burgemiesters ſcheet
En Schepens, op die greep geleert,
't Ging glat, al was 't met zeep geſmeert.

Dan gilde 't gekke Doorentje,
Trots Waegh, trots Dam, trots Toorentje.
Een Vink die 't van de geesten hoort,
Die zeit het aen geen beesten voort.

MDCXXIX.

JOOST VAN DEN VONDEL

Gevraegt waerom men den Advokaet OLDENBARNEVELT in de print boven den Zegenzang van 's Hertogenbosch, nevens de Helden, in den hemel hadt gestelt, gaf op staende voet dit Antwoordt.

Vraeght men waerom Barneveldt
In den hemel wort gestelt?
't Is om dat de Predikanten,
Die als heilige Gezanten,
Voor hem baden op 't schavot,
Voerden zoo zijn ziel tot Godt:
Toen hij, om 't quaedt bloet te koelen,
Storf in 't Gommarist gevoelen,
In 't gevoelen van een swaert
Dat geen Patriotten spaert.

MDCXXIX.

MEDAILLIE

VOOR DE GOMMARISTE

KETTERMEESTER EN INQUISITEUR

TE DORDRECHT.

Bijtschaep in het Geuze Trenten,
Moeit u met uw sakramenten,

Die geknaegt zijn van de Muis,
Groote lantsdief, Hollants kruis.
Wilje wat van hangen komen,
Hangt de jonge en ouwe Smouten,
Hangt haer aen u rechte leer,
Datze rusten in den Heer.
Hangt een van u ledematen,
Die tot nadeel van de Staten
Voor den duivel heenen zeilt,
En het lant aen Vrankrijk veilt,
Die veel ſchatten heeft verſwolgen,
En ſtaegh toeleit op vervolgen.
Hangt de paep die d' onderzaet
Eerloos van ſtadts eedt ontſlaet.
Vraeghje na de narren-ſtoelen,
Zoekt die op de Dortze doelen,
Daermen van een papeveest
Maekt den wisſen heilgen geest.
Kanmen beter kroegen vijnen
Als de ſtapel van de wijnen,
In broer Gommers paradijs,
Om te leppen zonder cijs?
Rijnſche vocht in 't lijf te ſlorpen
Is verkiezen en verworpen.
Gommer is 't verkoren kint,
Wij zijn negen dagen blint,
Even als de jonge honden.
Zijn 't geen fraeie papevonden,
Daermen dus om ſteent en zucht?
'k Stop mijn neus voor deze lucht,
Die ons ſtont veel duizent gulden,
Doen al Gommers priesters brulden
Recht als tigers in het wout:
Doen men drek woegh tegen goudt:

Doen mijn heer in 't prekers net ſat.
'k Nam geen paep voor een civetkat,
Daermen noch wat hoofs van ruikt
't Elkens zij haer poort opluikt.
Nu ſtinkt Gommer als een ander,
Die 't niet ruikt die is niet ſchrander.
'k Hoor nu dat de Dortſche maeght
Gommers drek van 't raethuis vaeght:
Maer wat raet om hem te zusſen,
Want hij ijvert weêr om 't kusſen:
Hij wil met een vuilen bek
Treên zijn meester op den nek,
En dit heet hij 't werrek Godes;
Daerom jankt hij om 't Sinodes.
Maer gij Vorſten van ons landt
Hout den rekel kort aen bandt,
Of hij bijt u in de hielen.
Waght u van die truggelfielen;
Want zij knorren ſtaegh om meer
En verſlinden hunnen heer.
Zonder knorren zonder klaegen
Kunnen zij een been niet knaegen.
Elk die hapt om 't grootſte deel,
d' Een ziet boven d' ander ſcheel.
Drinken, plengen, ſwelgen, brasſen,
Op Sijnoden en in Klasſen,
Met een wel gebakert lijf,
Dat is al hun tijdtverdrijf.
Veel van ſuiverheit te roemen,
Vrome luiden te verdoemen
Is bij hun het reetſte werk.
Lijkt dat ook een Christen kerk?

Gedicht door een vijant van de Loeveſteinſche Inquiſiti.

MDCXXX.

OP

HAEN KALKOEN.

Wie zagh oit gekken zonder bel?
Kalkoentjen is wat root van vel
En zuiver geus.
Om dat de Rijnſche muskadel,
Met al het zuiver nat
Van 't Heidelbergſche vat,
Trekt in zijn neus,
En daerom buldert hij zoo ſel,
Als Goliath de Reus.
Wij achten 't boert, en kinderſpel,
Bij dronk is hij wat beus,
Maer nuchteren wonder geus.

Bachant had gij niet onbeſchaemt,
En 't geen een Leeraer minst betaemt,
Ons Burgemeesters wel geneigt
Op 't Raethuis met een moord gedreigt,
Men had, ô dronke plondergeus,
U met geen roo kalkoenſche neus
Op 't openbaer tooneel gebraght,
En als een ſchijtvalk uitgelacht.
Gaet heen nu als een huilebalch,
En hangt ons aen uw zuilegalg.

MDCXXX.

OP DEN ZELVEN.

Hoort gij Heeren hoort, ik laet u weten,
't Kalkoenſche Haentjen heeft zijn wijf geſmeten;
En zijn Meit, die wat ſnar in de bek is,
Zeij, meester weetje wel dat onze vrou gek is?

Swijg, zeide hij, ik volg mijn ordonnantie,
Om niet fuspekt te zijn van tolerantie.

T E X T.

Jaep Priaep die peilt de Sijnodaele fortuin,
Of hij tuingodt magh worden van Graveduin,
Om de fnoepvogels te zien uit de kriekkebomen,
Gelijk zijn genan in d' oude Hoven van Romen:
Maer zijn moedt verflapt, en het hart hem ontzinkt,
Dewijl bijgeloof en Roomfche afgoderij hier ftinkt.
Noch ftijft hem wat hoops, om dat de Bethelfche papen
Alle afgoden lubben, behalven Priapen.

Pasten op den text oit glosfen,
Hannen pasten bet de klosfen
Met de fpille, doen zijn vrou
Lijsken 't garen hasplen zou.
Pijn is 't, fprak hij, dus te flaven.
Sij zeij, bloet van Brouwershaven,
Swijgt, gij quaemt van kalisdijk,
Gij waert kael, en ik was rijk.
Is 't om 't jok, of is 't om 't wats-fpel?
Zijt gij Kats, ik ben het Katsvel.

PLUS ULTRA.

OP DE VAERZEN

VAN

MORANDT,

Latijnsch Schoolmeester aen d' oude zijde t' Amfterdam.

MORANDT verftikte van de veesten;
De jongens veesten wierden geesten:

Die geesten wierden rijm en vaers,
Die vaerzen ruiken na den aers.
De jongens geesten veesten rijmen,
Is 't tegengift, om niet te ſwijmen
In pestientiale lucht,
Daer besje Gommers ſtaegs in zucht.
Die nu zijn lijf wil wezen zeeker,
Die hael MORANDT den Veest apteeker.

D' AMSTERDAMSCHE AKADEMI

AEN ALLE

POËTEN EN DICHTERS

Der Vereenigde Nederlanden, Liefhebbers van de goude Vrijheit.

Apol, op Helikon gezeten,
Vraegt al zijn heilige Poëten:
Wat beste en ſlimſte tongen zijn?
Of waerheit zaligh maekt, of ſchijn?
Of dwang van vrome Christenzielen
Niet ſtrekt om Hollandt te vernielen?
Of vrijheit niet en was de ſchat
Waerom men eerst in oorlog tradt?
Of ook in welbeſtierde ſteden
Een oproermaeker wordt geleden?
Of huizeplondren vesten ſticht?
Of d' eedt geen burgerij verplicht?
En of zich Leeraers niet verloopen,
Wanneer ze dezen bandt ontknoopen?

Wiens antwoort kortst en bondigst is,
En klaerst in deze duifternis,
Dien zullen d' AKADEMIHEEREN
Met eenen PRINCENROEMER eeren;
Daer Pallas, met haer diamant,
In fnee den Veldtheer van het landt,
Die met 's Hartogenbosch gaet ftrijken,
Daer Maurits tweemael of moest wijken.

MDCXXXI. IJVER.

D' Antwoorden moeten ingebragt worden voor den eerften van Somermaendt, zijnde de dagh onzer verkiezinge, als Apollo *te recht zal zitten, om den prijs te geven, dienze verdient.*

ANTWOORDT.

De beste tong die ftemmen fmede,
Zong Gode lof, den menfchen vreede.
Die fwijgend meest haer deughd betoont,
Is die met vuur d' Apostels kroont.
De fnoodft' op aerde deed de menfchen,
Zoo wijs als God te weezen wenfchen.
De booste fprak in 't hemelrijk,
Mijn maght zij d' hooghfte maght gelijk.
In hun fticht Godt zijn heerfchappijen,
Die, met het doen, 't geloof belijen.
Schijn als een drogh en dwaellicht, leidt
Wie dat haer volgt, ter duisterheit.
De vroome zielen te belaegen,
Kan Hollandts zachte grond niet draegen.
De Roomfche geus het fmekent blad,
Tot Brusfel ondertekent had,
Zoo wel als d' ander, en verzocht 'er
's Lants vrijheit bij aen 's Kaizers dochter.

Den muiter, die gerustheit haet,
Loost altijts een gefchikte Staet.
Daer d' eene burger 's anders muuren
Beftormt, die ftadt en kan niet duuren.
Geen aerdfche Godt, oft hij wort bij
Een eedt verknocht: meer fchutterij.
Wat Leeraers ook dien band ontlitfen,
Die kerven 't fnoer der zeven flitfen.

P. C. H.

ANDER ANTWOORDT, D' AMSTERDAMSCHE KAKADEMIE OFTE GUITSCHOOL,

Aen alle Opeeters en Dronkaerts, Liefhebbers van de volle Kannen.

Alvol, op Heele-Ton gefeten,
Vraegt al zijn dronke kale Neeten,
Wat best of flimfte toogen zijn?
Of water dronken maekt of Wijn?
Of drinkensdwang van Bacchusfielen,
Niet ftrekt om vol-kan te vernielen?
Of zuiperij niet was de fchat,
Waerom hij eerst ontftak zijn Vat?
Of ook in wel-bebierde Steden,
Een Bier-verzacker dient geleden?
Of Huis verdrinken 't lach ontfticht?
Of eed tot drinken niet verplicht?

En of zich dronkaerts niet verloopen,
Wanneerz' om Bier den Broek verkoopen?
Wiens flemp-mael flofst en flompighst is,
En gaerst tot Dronkaerts drek en pis,
Dien zullen KAKADEMI-Heeren,
Met een besmeerden droel-pot eeren,
Daer Bacchus met zijn dronke handt,
In snee den vuilsten Fiel van 't Landt,
Die zoo bespogen heen gaet strijken,
Dat Mors-bel voor zijn stank moet wijken.

ANAGRAMMA.

Nu is JOOST VAN VONDELENS
Wijs en heiligh dunkend mens,
In uw naem bevonden,
Zooje ziet,
Datje hiet,
SOTJE VOL VAN SONDEN.

Nacta est patella suum operculum.

Nu is de slimme Pot gedekt,
Nu is de Schimper weêr begekt.

I. C.

AMSTERDAMSCHE KAKASTORIE OF MUITSCHOOL

Aen alle geestelijke doel- en dronkvaers, liefhebbers van brassende Klassen, en eeuwighduurende flemp-Sijnoden.

Tapvol op Doeleton gezeten,
's Lants beedlers vraegt, die 't volk opeeten,

Wat vetst en ſlimſte logens zijn?
Of bloet (*) ook ſmaekt gemengt met wijn?
Of dwank van Gommers plonderfielen,
Niet ſtrekt om 't brasmael te vernielen?
Of zuipzuipuit niet was de ſchat
Daer Gommer om op 't wijnvat zat?
Of ook in wijn- en cijs-vrij ſteden
Een Bierſijnodus dient geleden?
Of 't glasuitdrinken 't volk ontſticht?
Of ſchinken, drinken niet verplicht?
En of zich doelvaers niet verloopen,
Wanneerz' om wijn hun ziel verkoopen?

Wiens doelfeest ongebondenst is,
En Gommer hoogst zet aen den disch,
Dien zullen KAKISTORIBEEREN,
Met een Sijnodusroemer eeren,
Daer Dordrechts grootſten olijfant
Mee tart Kolkoentjen, aertsbachant,
Die met karbonkels zoo gaet prijken,
Dat Bacchus zelf de vlagh moet ſtrijken.

Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia vivunt.

Dat is:

Hij lijkt een ſant en dubbel geus
En voert een roo kalkoenſche neus.
Al ſpeelt de droes de paep in 't zwart,
Zijn ſnuit verraet hem, of zijn ſtart.

ANNAGRAM VAN
IAPIK PRIAEP.
IK PAI PRIAEP.
PRINCIPIUM.

(*) *Neusdoeken in Barnevelts bloedt gedoopt, in wijn uitgewrongen en die tot een triomf uitgedronken.*

BLIXEM

VAN 'T NOORDHOLLANDSCHE

SIJNODE.

M. D. C. XXXI.

HERARCH, van Kusſenzucht bezeten,
Vraegt zijn broodeetende Profeeten:
Of Donderklokken bengels zijn?
Of Oproer preekt in Engels ſchijn?
Of Heeren wacht bij Harders zielen,
Niet ſtrekt om 't Bisdom te vernielen?
Of Lantvoogdij niet was de ſchat
Waerom dat Smout in oorlog tradt?
Of Tochtſchuit, tegens Preekſtoels reden,
Ons voeren magh in vreemde ſteden?
Of 't Kruistekusſen kruiskerk ſticht?
Of Sesſions den voet niet licht?
En leeken groflijk zich verloopen,
Die Klerken aen 's Lants Recht verknoopen?

Wat Kardinael ſpitsvondigst is,
En blaest alarm, en ſlaet niet mis:
Dien zullen d' Inquiſitiheeren
Met een Sijnodusbrief vereeren:
Waer mee de Paus van Noorderland
Het Toorntjen in den afgrond bant:
Dat in ons HEILIGDOM dar kijken,
En Aäron doet voor Moſes ſtrijken.

Procul, ô procul este profani,
Conclamat vates.

Dat is:

De Weerhaen kraeit, van groot verdriet:
Maekt hier den Burgemeester niet.
Of zijtge van dit park niet schuw,
Zoo krijgt de Duivel maght aen u.
Wegh met die politijke klaus,
Dees stoel is voor den Geuzen Paus,
Dees banken voor zijn amenvaers:
Niet voor een ongewijden aers.

Persius.

—— Sacer est locus, extra
Meiete.

Dat is:

Die aen 't heilig huis wil pissen,
Moet zijn hoed en vrijdom missen.

AEN ALLE

HONDESLAGERS

EN

HONDEBEULS,

Bontgenooten van 't hondekot, enz. Liefhebbers van de vrije hondejagt.

Schout Bondt op 't hondekot gezeten,
Laet alle hondemelkers weten,
Dat Tijter moet begraven zijn (*):
Dat hij zal schenken koek en wijn,

(*) *Den* 20 *Januarij* 1634.

En met zijn rekels en zijn fielen,
Begieten 't graf der hondezielen,
En floberen uit het rijnfche vat,
En flaen een oxhooft wijns in 't gat.
De naeste Bloethondt wort gebeden
Met rouwbandt achter 't lijk te treden,
Daer (*) Spier en Bout toe is verplicht,
Al zou het Kerkhof zijn ontfticht.
Ook zal men in de deur opknoopen
Die ongelezen mee durf loopen.

Wie eerst komt ter begraffenis,
En krijgt van rouw de kouwe pis,
Dien zullen de Hontgravers Heeren
Het aldervetfte kalf vereeren,
Gefpoogen met den meesten fchandt
Van 't aldergrootfte beest van 't landt,
't Welk zoo beflobt, beflikt gaet ftrijken,
Dat het geen mensch meer magh gelijken.

Nu leit Bont
Als een hondt
Kort in 't kot gebonden,
Klein en groot
Doopt hem, doot-
Graever van de honden.

Saxo Grammaticus.

Gedrukt bij Jofeph van der Naye,
Verlooren drukker van Schouts Hondt,
Die geen goe muts en heeft op Bont,
Om dat hij niet moght gaen te grave.
En zetten 't kruixken aen de mondt,
En drinken mee zijn buixken rondt.

MDCXXXIV.

(*) *Spier en Bout zijn oom en neef, en naeste Bloedthonden van Tijterken, het uityerkooren troetel-hondeken van Schout Bont.*

KRAGHTELOOZE PAPENBLIXEM,

TOEGEËIGENT AEN

LAMOTIUS EN WALÆUS,

BIECHTVADERS VAN HEER

JOHAN VAN OLDENBARNEVELT.

De Goden hadden Bogerman den blixem betrout,
Om die tegen ontucht heilig te gebruiken:
Die ſchijnheiligen Engel werd hier op ſtout,
En ſchon al d' edelſte vruchten, en ſchoonſte ſtruiken:
Ja hij dreigde de Zeegoden zelfs te doen duiken:
Dies zij hem ontwapenden door een wettigh beſluit.
Toen behiel hij geen heiligdom als leege kannen en kruiken,
Hij ſtoſte op zijn banblixem, maer de kracht was 'er uit,
En hoogst wanende te vliegen beſweken zijn vleugelen.
Nu ſtrekt hij maer een moolik voor ſlechte veugelen.

HÆC LIBERTATIS ERGO.

PAPPIERE GELT.

GEOFFERT

Op het autaer der Hollantſche VRIJHEIT.

Het jaergetijdig feest, in Wijnmaent, bij den Rijn,
Vernieut die burgerij, hoe groot die vreught most zijn,
Toen Godt ter harte nam het uitgemergelt Leiden,
En met den Noodwint joeg een' ſpringvloet op de weiden:
Waerom Baldeus, ziende alle ons galeien vlot,
Zijn ſchansſen gaf ten buit den Amirael Boizot.

Toen was 't: matroozen roeit, en vreest geen Spaensche fuiken:
Vaert rustigh in den mont der hongerige buiken:
Smakt broot en haring toe, en wat tot voetzel ftrekt.
't Scherminkels heir viel uit, 't geraemt met vel gedekt;
Het dor gebeent zoo lang met ratten, katten, honden,
En paerdevleesch gefpijst, verwoet en ongebonden,
Inflikte zonder maet het geen de hemel gaf,
En al de ftadt verrees, als uit een open graf.
De glori van 't ontzet zij Gode toegezongen:
En eeuwigh niettemin leef, op der vromen tongen,
De prijs van Vander Werf, die beij de Katoos tart;
Een Burgermeester, die den moedt van Burgerhart
(Die Hollant geen flaevin wou laeten van den Tiber)
Geërft heeft, en geftuit de ftormen van den Iber,
Van pest en oproer, en geftrenge hongersnoot
En voor ftadts Vrijheit zich geoffert aen de Doot.
Hoe fprak hij tegens hen, die door 't lang vasten kreeten,
En toonden 't mager lijk, al raezende en bezeten?
Mijn eedt verplicht mijn trou. 'k Ontzeg u dezen eisch.
Indien u honger perst, flaght mij, en eet mijn vleisch.
Zoo kaetst een rots te rug 't gewelt der woeste golven.
Zoo vrijdt een harders hart zijn kudde voor de wolven.
Verwerf, o Vander Werf! dien wel verdienden krans,
Verleenme dichters ftof, en geef mijn vaerzen glans.
Het lustme nu den naem der helden te ververfchen,
In 't aengezicht van die op hunne tanden knersfen,
En Hollant poogen, nae 't verfchoppen van den Graef,
Te maeken fchandelijk een tienmael fnooder flaef.
O Heldt! die met uw bloet den burgerbrant wout blusfchen,
Indienge nu uw bloet gefchopt zaeght van het kusfen,
Vervloekt, vervolght, en van verraderij betight,
En op ons vrij autaer de tijrannij gefticht;
Gij zout uwe oogen noch uwe ooren nau gelooven.
Wij klaegen 't Godt, en u, en roepen 't voor den dooven:

Wat uiterlijk gewelt niet winnen kon op 't lant,
Wort onder dekzel van een zuiver' Predikant,
Behendigh ingevoert met ongeſtuimigh woelen.
De Helhont buldert door 't Orakel van de Doelen,
Met maght gewapent; en het Trentiſche beſluit
Wort op den titel van hervorming ingekruit.
De ſpiegels van de deught zijn martelaers t' Athenen.
Men hoort op 's Graveſtein de Kriste zielen ſteenen.
Griffoenen ſlaen hun' klaeu in 't eerlijk burgers goedt.
Men plaegtze om 's Heeren woort met ballingſchap, en boet.
Men dwinghtze, tegens recht, zich zelleve te grieven
Met eedt, en leitze voort, als knevelaers en dieven.
Men geeftze om een ſermoen den plondergeus ten roof,
En krijghsliên. Dit 's de vrucht van 't Gommarist geloof.
Vergeefs hebt gij geſtreên met Welhem van Oranje,
En voor de borst gehad de Monarchij van Spanje:
Een lichte Monnik, die zijn kap hing op den tuin,
Stelt Leiden nu de wet, en maekt zich 's volx Tribuin,
En trekt 't gezagh aen zich met eenen Burgermeester,
Zoo boos als onbeſchaemt. Elk ziddert 'er, elk vreest 'er.
Heeft uwe ſtadt nu voor Kalvin de ſpeer gevelt?
Heel anders ſpreekt 't geſchrift van 't ſtom pappieren gelt.
z' Ontfang' haer eige munt in deughdige betaeling;
Die tuight van Vrijheit, en verlochent de bepaling
Des langen mantels, en der breet gerande hoên
Die onder de gemeent zoo grove logens voên;
En zulk een logentael betreet den ſtoel der Waerheit,
En ſchept erfduisternis uit middaghs heldre klaerheit.
Gij blaffers, ſchuurt uw poort: geen logen heeft hier kans.
De Leeu die voert 't blazoen der Vrijheit op zijn lans.
Hij pronkt hier niet, vermomt met Schriftgeleerde grijnzen.
Om Vrijheit geeft hij ſchot en lot, en pacht en chijnzen,
En zweet van al den last: dus verght hem niet te veel.
't Is noch het zelve dier, dat Flips greep bij de keel;

Dat Albaes aenval schutte op zijn bebloede tanden.
Men ringeloor' het niet met Sijnodaele banden.
Men nijp' het in geen' kou van Loeve- of Gravesteln.
't Wil ruimschoots weien: zulke koten zijn te klein.
Zijn munt roept dat hij heeft voor 't Vaderlant gevochten,
En niet zijn' tuin alleen voor Borgerman gevlochten,
Voor Wael, of Vlaming, die 's lants ingeboren tergt,
Van wien hij, in zijn noot, is zacht geherrebergt.
Ondankbre vreemdeling, die om uw oproerstukken
Korts naekt verbannen, tracht uw' huisheer te verdrukken,
En trappelt op het hart uw voestervrou, die elk
Gebaekert heeft, en opgekoestert met haer melk.
O bittre spruiten van dien alssembittren stamme,
Die naulijx 't vier ontvloôn, Serveet verwees ter vlamme,
Hoe aerdge naer den struik, daerge uit gesproten zijt,
Wanneerge galle braekt, en in de glazen smijt,
En spookt, als Duivels, langs de straeten op en neder?
Schout Bont die grazelt vast, en blinkt in 't gouden leder.
En, als een tiger, op d' onnoozelheit verwoet,
Parst wijn uit tranen, en laedt smeer bij zweet en bloet
Der schaemle burgren, die zoo mannelijk zich queten;
Die liever eenen arm op schiltwacht wilden eeten,
En met den and'ren noch verdadigen hun zaek,
Als vallen in 't gewelt des vijants, zoet op wraek.
Wat zijnze vrijer nu als Indiaensche slaeven?
Hen pikt geen Spaensche kraeij, maer Gommers felle raeven
Nu krassen om het aes van Hollants meliekkoe,
Die boter karnt, en krijght de huit vol slagen toe.
Haer huit, haer gras, haer smeer, haer' horens pacht betalen:
Noch deedze 't willig, moght haer ziel slechts adem haelen,
In d' algemeene lucht, vrijpostigh ongemoeit.
Maer och! zij zucht vergeefs: vergeefs is 't datze loeit.
Men slijt den tijt te hoof met klassikaele grollen.
Men heeft het veel te drok met Sisijfs steen te rollen.

Broekhoven vangt en ſpant, en graeft aen 't Malle gat,
Daer Amſterdam om lacht, die wel beſtierde ſtadt:
Wiens Vrijheit gaet ten Reij op pijpſpel, trom en ſnaeren:
Wiens nieuwe tempel rijst, met pijlers op pijlaeren.
Dat lokt uitheemſchen, die verbaest ſtaen ſtijf en ſterk,
En breien gunſtigh uit hun' zegen over 't werk.
Godt, Godt, zeidt d' Amſtelheer, zal elk geweten peilen:
De vrijdom ga zijn' gang, en vliegh met volle zeilen
Den Yſtroom uit en in: zoo wort ons vest gebout:
Zoo tast de koopman tot den elleboogh in 't gout.
Geen Paep, geen ſtokebrant mag hier den wervel draeien;
De toghtſchuit leit gereet, voor all' die oproer kraeien,
Als Smout, en Kloppenburgh; wien nu het harte breekt,
Zoo dik hij in den Briel voor zes paer ooren preekt;
Om dat hij trouweloos zijn' rotgans Paus wou hullen,
En botzen d' Overheit met Geuzen aflaetbullen.

Gemunt in Vrijſtadt, met oude Leidſche ſtempelen.

MDCXXX.

B E D E,

AEN DE

OPPERVIJANDEN

VAN DE VOORSTANDERS DER VRIJHEIT

TOT LEYDEN.

SENECA. *Qui ſceptra duro ſævus imperio regit*
Timet timentes. Metus in auctorem redit.

Gewetensbeulen, die, vermomt in rechters rokken,
D' eenvoude Godsdienst plaegt met moortgeweer en ſtokken:
En tegens eed en eer uw' grijze keuren ſcheurt,
Daer 't Burgerheil om ſchreit, en 't Vaderland om treurt.

Hout op van zieledwang, bij glimp van Staets decreten:
Daer zijn geen zegels aen, de letters zijn versleten.
  Doorleest uw' Handvestboek (of houdt het Baersdorp vast?)
  En ziet, of 't drukken ook den Burgervadren past.
Aij, staekt uw' wreet besluit, spoelt af uw' bloed'ge handen,
Hoe! zullen Vaders hier haer eigen Stadt verbranden?
  En plettren met den voet dat kostelijke pandt
  Het oorloghs aspunt, en de schat van Nederlandt?
Bedaert, bedaert u, 'k bids; en laet die gruwlen varen,
Paep Henrix tonge zal uw' kussens wel bewaren.
  Vergunt uw' Medechrist vrij oeff'ning van 't Geloof:
  En schenkt het burgerbloet den Krijgsliên niet te roof.
Gods zuivre vinger trek de schubben van uw' oogen.
Ziet daer het schijnrecht nu 't de grijns is afgetogen,
  Betast 't gedrogt ter deeg: 't is zielen tijrannij,
  Gesmeet op 't ambeeld van de Kerklijke heerschappij.
De minste tekens doen dees vuile prije stinken,
Dats' ijder ruikt, ei! zie die purp're tabbaerds blinken,
  De doemklok wert verstomt, 's gerechts roê breekt in tween,
  En 't Christdom roept alom: de bloedraet valt daer heen.

ROSKAM

AEN DEN HEER

P. C. HOOFT,

DROST VAN MUIDEN.

Hoe komt, doorluchte Drost, dat elk van Godtsdienst roemt,
En onrecht en gewelt met dezen naem verbloemt,
Als waer die zaek in schijn en tongeklank gelegen?
Of zou 't geen Godtsdienst zijn, rechtvaerdigheit te plegen,

Maer flinx en rechts te ftaen naer allerhande goet?
Godt voeren in den mont, de valschheit in 't gemoedt?
De Waerheit greep wel eer die menfchen bij de flippen,
En fprak: uw hart is verr': gij naektme met de lippen.
De waerheit eischt het hart, en niet zoo zeer 't gebaer.
Dit laeste zonder 't eerst, dat maekt een' huichelaer,
Die bij een cierlijk graf zeer aerdigh wort geleken,
Vol rottings binnen, en van buiten fchoon beftreeken.
Zoo was uw vader niet, die burgervader, neen:
Van binnen was hij juist, gelijk hij buiten fcheen.
'k Geloof men had geen' gal in dezen man gevonden,
Indien, na dat de doot zijn leven had verflonden,
Zijn lijk waer opgefneên. Hoe was hij zoo gelijk
Dien Burgermeestren, die wel eertijts 't Roomfche rijk
Door hun oprechtigheit opbouden van der aerde
In top, toen d' akkerbou in achting was en waerde;
Toen deege deeglijkheit niet fpeelde, raep en fchraep;
En 's vijants gout min golt dan een gebrade raep.
Hoe heeft hem Amfterdam ervaeren wijs en fimpel,
Een hooft vol kreucken, een geweten zonder rimpel.
O beste bestevaer! wat waert gij Hollant nut,
Een ftijl des Raets, toen 't lijf van 't ftoxken wert geftut,
Op dat ik ga voorbij ons Katilinaes tijen;
Toen 't vaderlant in last door twist der burgerijen,
Gij 't leven waert getroost te heiligen den ftaet:
En toen, uw hooft gedoemt door 't hooft van eigenbaet,
Gij geen gedachten had van wijken of van wanken.
De wees en weduwe, en de ballingen u danken;
Hoe welge noit om dank hebt zonder onderfcheit,
Befcheenen met den glans van uw' goetaerdigheit,
Ondankbre en dankbre, dienge kunt ter oorbaer ftrekken.
O fpiegel van de deught! ô voorbeek zonder vlekken!
Noit zooptge bloet en mergh der fchamele gemeent,
Noch ftopte d' ooren voor haer rammelend gebeent.

Wat lietge uw zoonen na, toen 's levens licht wou neigen?
Indien 't gemeen u roept, bezorgt het als uw eigen.
Zoo was uw uiterste aêm flechts waere klaere deught,
Daer gij, vermaerde ftadt, uw kroon meed cieren meught.
Zoo 't lant uw vaders deught zoo wel had erven mogen
Als zijn gedachtenis, s' had zwaerder ruim gewogen
Dan duizent tonnen fchats, en duizent, en noch bet,
En 'k zagh de zwaericheên van onzen ftaet gered.
Indien de Spanjaert zagh het lant van Hoofden blinken,
Hoe zou zijn fiere moedt hem in de fchoenen zinken:
Hoe zou hij vader Ney opwekken door gebeên,
Om met zijn tong dees fcheur te neien hecht aen een.
Geen Duinkerk zou de zee met vloten overheeren:
Maetroos die roovers ras zou aersling klimmen leeren,
En 't laege Waterlant doen kijken door een koort
Hem, die nu blindeling ons flingert over boort,
En visfers vangt en fpant, verft zeeluij doots van vreezen;
Zoo dat 'er een gefchreij van weduwen en weezen
Ten hoogen hemel rijst, uit dorpen, en uit fteên.
Wat 's d'oirzaek? vraeght men, wat? de gierigheit alleen,
Die 't algemeen verzuimt, en vordert flechts haer eigen:
En fprak ik klaerder fprack, ik zorg zij zoume dreigen,
Met breuk en boeten, of te levren aen den beul.
Want waerheit (dat 's al out) vint nergens heil noch heul;
Dies achtmen hem voor wijs, die vinger op den mont leit.
O kon ik ook die kunst: maer wat op 's harten gront leit,
Dat weltme naer de keel: ik word te ftijf geperst,
En 't werkt als nieuwe wijn, die tot de fpon uitberst.
Zoo 't onvolmaektheit is, 't magh tot volmaektheit dijen
Van dees' rampzalige en beroerelijke tijen,
Waer in elk grabbelt, tot zijn naestens achterdeel,
Schrijft andren toe, en fchuif op hem de fchult van 't fcheel.
Waer Kato levend, die geftrenge Kato, trouwen,
Hoe donker zou hij met een donker paer winkbrouwen

Begrimmen overzijds de feilen onzer eeu,
En ringelooren den geringeloorden Leeu,
Die zich zoo schendigh nu van rekels laet verbaffen!
Hoe zou hij graeuwen! flux en past dit af te schaffen:
Dat weder ingezet. Hier stuurman, waer het roer,
En let op 't out kompas. Voort voort met dezen loer,
Die noit te water ging; hij zal ons 't spel verbrodden.
En gij, hou oogh in 't zeil. Waer heen met deze vodden,
Gij lompe plompe dief, die 't scheepvolk strekt tot last?
t'Hans grijp ik u bij 't oor, en spijker 't aen den mast.
Waer Kato levend, wis, daer zou geen hair aen feilen,
Of 't ging als 't plagh te gaen. Wat zou men lants bezeilen;
Daer nu de norsse nijt ons slapend zeilt voorbij,
De loef afsteekt, terwijl we leggen in de lij,
In vaer van schipbreuk, schier aen laeger wal vervallen.
Het roer den meester mist, en daerom is 't van 't mallen:
En wil me op 't dreigement niet letten van den noot,
Zoo bergh aen 't naeste lant uw leven in den boot.
Doch 'k hoop een beter, van die gaerne 't beste zagen,
En zucht tot 't vaderlant in vromen boezem dragen.
De zulke vint men noch als parrelen aen strant.
De schaersheit maektze dier. Indien maer 't onverstant
Zoo weinige alsser zijn erkende in hun' waerdije,
En wijzer Heeren liet begaen met heerschappije,
Men vont 'er noch genoegh, die niet zoo bijster staen
Na heerschen, danze met 's lants welstant zijn belaên,
En wenschen tijt en zorg en moeite hier in te schieten,
En niet een' penning voor hun diensten te genieten:
Dat zijn niet zulken, daer ik eerst van heb' gezeit,
Wiens Godtsdienst op de tong en op de lippen leit,
Maer in een vroom gemoet, waer uit die deughden groeien,
Die Hollants welvaert eer zoo heerlijk deden bloeien,
In spijt des dwingelants. Wel wil me noch niet aen?
Of rijm ik, dat een boer dit Duitsch niet kan verstaen?

Neen zeker, 't is dat niet. 't Zijn kostelijcke tijen.
Het paert vreet nacht en dagh. In een' karros te rijen.
Een Juffer met haer' sleep: de kinders worden groot:
Zij worden op banket en bruiloften genoot.
Een nieuwe snof komt op met elke nieuwe maene.
De sluiers waeien weits, gelijk een kermis vane;
En eischtmen meer bescheits, men vraeg het Huigens zoon,
In 't kostelijke Mal: die weet van top tot toon
De pracht en zotte prael tot op een hair t' ontleden.
Hier schort het. Overdaet stopt d' ooren voor de reden,
En kromt des vroeren recht, deelt ampten uit om loon,
En stiert den vijant 't geen op halsstraf is verboôn,
Luikt 't oog voor sluikerije, en onderkruipt de pachten,
Besteelt het lant aen waere, aen scheepstuig, en aen vrachten,
Neemt giften voor octroij: of maekt den geltzak t'zoek:
En eischt men rekening, men mist den zak en 't boek:
Hoewel het menschlijk is dat zulke zaeken beuren:
't Heeft dikmael ook zijn reên. Dik raekt 'er meê te veuren,
Die verr' ten achtren was. Kort om, dit 's onze plaegh.
's Is, drijft den ezel voort: gemeentenezel draegh:
Het lant heeft meel gebrek; dus breng den zak te molen.
Het drijven is ons ampt: het pak is u bevolen.
Vernoegh u datge zijt een vrijgevochten beest:
Is 't naer het lichaem niet, zoo is het naer den geest.
Tot 's lichaems lasten heeft de hemel u beschoren.
Dit past u bet dan ons. Gij zijt een slaef geboren.
Best doet gij 't williglijk van zellef dan door dwang.
Dus raekt het slaeffche dier, al hijgende, op den gang,
En zweet, en zucht, en kucht, de beenen hem begeven,
Hij valt op beide knien, als bat hij: laetme leven;
En gigaeght heesch en schor, De drijvers stok is doof,
En tout des ezel huit, en zwetst vast van 't geloof.
Hoe kan een Kristen hart dees tirannij verkroppen!
Ik raes van ongedult. En zijn 'er dan geen stroppen

Voor gelt te krijgen, dat men 't quaet niet af en schaft?
En dat lantsdieverij tot noch blijft ongestraft?
Of is 'er niet een' beul in 't gansche lant te vinden?
Men vont 'er eer wel drie, toen bittre beulsgezinden.
En vraeght men wat ik zegh? dat zegh ik, en 't is waer:
Zijn twee noch niet genoegh, zoo neem 'er twalef paer.
Dus klaeght de galge, die lang ledigh heeft staen prijken;
Die lang geen kraeien 't oogh van groote dievelijken
Uitpikken zagh, en fel van raven wert begraeut,
Die heen en weêr om aes uitvlogen heel benaeut.
  Of nu een snoo Harpy dit averechts wou duien,
Dat tegens d' Overheên ik 't vollek op wil ruien,
Om tol en schot en lot te weigren aen den Heer;
Zoo lochen ik 't plat uit. Neen zeker, dat zij veer.
Gehoorzaemheit die past een' oprecht ingezeten;
Den Heer, t' ontfangen weêr rechtvaerdigh uit te meeten:
Gelijk die Haeghsche Bie vereert is met dien lof,
Dat zij noit honigh zoogh uit ander lieden hof;
Maer naer haer' eigen beemt, op onbesproke bloemen,
Om nektar vloogh, wiens geur oprechte tongen roemen.
Waer ijeder zoo van aert, wat zou men met der tijt
Het arrem ezelkijn al lasten maeken quijt?
Hoe zou 't aenwassend juk ontwassen met de jaeren?
Wat wort 'er nu gespilt? wat zou men dan bespaeren?
Men had, in tijt van noot, een schatkist zonder tal.
Maer nu is 't muizevreught: de kat zit in de val.
  'k Heb, ô doorluchtigh Hooft der Hollandsche poëten,
Een kneppel onder een hoop hoenderen gesmeten:
'k Heb weetens niemant in 't bijzonder aengerant,
Misschien wie 'k trof, tot nut van ons belegert lant:
'k Heb aen uw vaders krans al mede een blat gevlochten,
En noch een ziel geroemt, wiens deugden elk verknochten.
Dit nam zijn' oirsprong niet uit vleilusts ijdelheên,
  Der dichtren erfgebrek; maer uit een rijpe reên.

Ik wenschte mijn kopij niet fcheelde van het leven:
Zoo zou als 't aenfchijn u de fchilder heeft gegeven,
's Mans deughdige ommetrek hier zweven in de ziel;
Die ftant hiel ongebukt, toen 't dor gebeente viel.

MDCXXX.

HARPOEN,

AEN

JONKHEER LANDESLOT,

HEER VAN FRIJBURGH.

Ik heb, heer Landeflot, doorreizend uw gebiet,
Daer menigmael vernacht, en veel van Godefried,
Den Preker van uw vlek, de boeren hooren roemen,
Wiens lof zij met geen kunst behoefden te verbloemen.
Wie vont in deeglijkheit oit zijns gelijken meer?
Gode offerde hij zijn' dienst, zijn trou aen zijn' Lantsheer,
En braght dat woeste volk tot deughdige bekeering,
Door voorgang eer dan door zijn ongetoide lering.
Zijn woort was eveneens als een gezegent zaet.
Hij was der zielen zout. Noit moeid hij zich met ftaet
Of 's weerelts heerfchappij. Het licht blonk uit zijn leven.
Al wat de Bijbel leert ftont in zijn hart gefchreven:
Ja zijn godtvruchtigh hart, was aller der deugden kerk.
Wat drempel hij betrat, daer bleef een heiligh merk.
Zijn mont was troostelijk den aengevochten bedde.
Wat onlust rees 'er, dien hij niet met wijsheit redde?
Baldadigheit nam af, zoo ras hij trad op ftoel,
Gerechtigheit die groeide, en pleiters werden koel.
De kroegen ftonden leêg. Geen mes wert uitgetrokken.
d' Oprechtigheit des mans klonk luider als de klokken.

Hij was vernoegt in 't kleen, gewilt bij arm en rijk,
En ſtontze beij ten dienst: zij golden hem gelijk.
Men zagh hem zelden aen der rijke lieden disſchen:
Wel moght hij wit zien, maer vermijde d' argernisſen.
Zoo lang zijn leven duurt hing 's vollekx hart aen Godt,
En 't was gehoorzaem zijnen vrijheer Landeſlot.
Hoe wenſchelijk zou 't zijn voor landen en voor ſteden,
Indien men nu 't geloof niet naer ſpitsvondigheden,
Die luttel ſtichten, ging waerdeeren al te bot,
(Verkeertheit is 't van 't minst te maeken 't hoogſte lot)
Maer naer 't beleven; daer zoo veel is aengelegen,
Dat niemant zonder dit kan erven Kristus zegen.
Gewis had Godefried de waerheit zoo gevat,
En hierom woekert hij met ijver om dien ſchat.
't Getal dat zocht hij min met bidden en met wenſchen,
Als 't pit en merreg van ter deugdgezinde menſchen,
En drong op 't weeten niet zoo vierigh, als op 't doen.
Dat was de rechte melk om Heilgen op te voên.
Waer zulke voesters zijn, daer bloeien d' onderzaeten:
Daer hoeft de grootſte ſtadt geen wachthuis vol ſoldaten,
Om huisbreek, plondring, moort, en ſtokebranderij
Te blusſchen binnen muurs, of zielentirannij:
Daer wort de Godtsdienst niet gevordert met luid krijten,
En 't arm eenvoudig volk in rotten te doen rijten:
Daer waeken om een tong zoo veele ſpietſen niet:
Maer ijder burger wacht op 't geen zijn Heer gebiet,
En voor 't gemeene best quijt zich een jeder Kristen:
Als in d' Aposteleeu, die laegen kent noch listen.
De kerk is als een koij vol lamren, als een korf
Vol tortelduiven, daer d' onnozelheit om ſtorf.
Maer ſedert Wolfaert ſloeg zijn' klaeu in d' oegst des Heeren,
Veraerden de gemoên in baerelijke beeren:
Dat heught heer Landeſlot noch heden dezen dagh.
Wat dagh verliep 'er, dat hij niet zijn hartzeer zagh?

De lantlien maekten van hun heerschappen tijrannen,
En tegens 't overhooft was 't lichaem ingespannen,
De leden onderling te jammerlijk verdeelt,
En uitgewischt in 't hart Godts heerlijk evenbeelt,
Dat Godefried met smart en arbeit daer in drukte.
Elk riep: dat 's u: dat 's mijn, elk grabbelde en elk plukte:
Dies oude Karsten, die hierom zijn handen wrong,
Kreet: wat al boos vergif verspreit een paepetong!
En 't was waerachtigh waer. Wie kan de waerheit laeken?
Dat allerkleenste lidt beschikt wel groote saeken:
Gelijk de slimme slang in 't heiligh Paradijs.
Wie 't in den wint slaet, wort het t'zijner schade wijs:
Dies loven wij met recht den wakkren heer van Schagen,
Die toomt den voerman, voor het hollen van den wagen,
En maekt hij 't hem te grof, hij bezight zelf de zweep,
En graeut eens: bengel hou! flus krijghje van de leep.
Hij leert den Leeraer uit een ceêl zijn' schult bekennen,
Zoo wort hij handelbaer, en kan de paerden mennen
Op 't Euangelisch spoor. Wat schiet den man te kort,
Die zoo demoedigh, en ten leste zaligh wort?
Hij leert hem, na zijn staf is, springen, en niet verder:
Dus is de Schager heer zijn eigen prekers harder.
Rechtschapen edelman, hoe edel is uw ziel!
Hoe luisterscharp uw oor, op 't rollen van het wiel!
Al wordmen uitgeluit voor godeloozen schellem:
Zoo scholt Datheen wel eer den wijzen helt prins Welhem.
De lasterkunst valt licht; de botste kanze best.
Toen weeldig Vlaendren was bezeten van die pest,
Ontstecken door den stank van weinigh' booze prijen,
Verstorf de welvaert, en de staet geraekte aen 't glijen:
Tot dat de graeflijkheit zat deerelijk gestrant.
Dit strekt een heldre baek, gelijk een schip op zant.
Dies laet, heer Landeslot, den breidel niet meer glippen:
Maer muilbant Wolfaerts al te lasterlijke lippen.

Want zoo hij u niet vreest, zoo fiddert gij voor hem.
Wanneer uw blixem fuft, zoo dondert zijne ftem,
En wekt een onweêr, eer het plompe zinnen merken,
Dat op het lant een zee gaet boven alle kerken.
En gij verlaten en vermeestert zit aen 't roer.
Dit wist de Stuurman, die met jonkheer Robert voer,
En met zijn' meestren toen waer over boort gefprongen,
Had hij niet reê geweest voor putger en koksjongen.
Men berreght fchip en goet, door oefening van tucht:
Want d' ongebondenheit is wonder nau van lucht,
En fcharp van fnof en reuk, als fommige flagh van dieren,
En weet haer' moedt hier na te ftrakken of te vieren.
Veel' dingen zijn wel nut, maer al en is 't niet fraeij.
Een huis verciert is met een' fchoonen papegaeij,
Maer fnatert hij te veel, hij is gelijk een aexter,
En moeilijk voor 't gezin, gelijk een vuile kaexter.
Een woort, te zijner tijt geuit in zuivre tael,
Een gulden appel is, in eenen zilvre fchael.
De wijze weeghtze als gout. Quaê klap bederft goê zeden.
Dit treft voornaemlijk die in 't openbaer zal reden,
En rekent dat hij moet den Reghter reekning doen
Van elk ontuchtig woort. Nu braektmen rijp en groen,
Op wettige Overheên, ja zelfs op alle Grooten,
Op nabuurkoningen, 's lants trouwe bontgenooten;
Een lastering zoo dier den Kristen mont verboôn.
Hoe gortig 't varken zij, men roept: al fchoon, al fchoon,
Al zuiver Kristendom, met heiligheit behangen;
En 't hart een ftinkpoel is, vol padden en vol flangen.
Men dringt zijn' naesten van den oever, om een punt,
En elk zijn' medekrist de zaligheit misgunt.
't Gefchil wort groot gefchat, 't is menighmael een kleentje.
In 't ijdel bekkeneel daer rammelt fteentje beentje,
En hierom fluit men voor een' andren 's hemels poort,
En die in eer wil ftaen moet trekken aen die koort.

De ſchemeringen zijn verlegen met de klaerheit.
Het minste ſtipken heet nootzaeckelijke waerheit.
Geveinstheit ſpeelt haer rol op 't geestelijk tooneel.
Het weerlijk dooptmen met den naem van Godts krakkeel.
Wat kan de lamren rok al huichelaers verſchuilen!
Maer dat 'er wolven zijn, barst uit wanneerze huilen,
En janken over kruis en misſelijke pijn,
Om dat tot 's andren rust zij wat geteugelt zijn,
En volgens hunnen aert geen wreetheit kunnen plegen.
De naemen van partij uit 's levens boek te veegen
(Indien hun deeze maght van boven is vertrout)
Waer billijk hun genoegh. Nu maekt die waen hen ſtout,
Om zulk een' balling van den aerdboôm noch te weeren,
Dien 't onvervalschte boek de voetbank noemt des Heeren.
Wie ſchreit niet die dit hoort, of lacht zich ſlap en moê?
't Is zeker, roept 'er een, 't behoort ons alles toe.
't Geloof is erfgenaem van weereltlijk en geestlijk,
En wie dit niet begrijpt, leeft luttel min als beestlijk.
Ik ken de Pauzen wel, die Vrankrijk deelden uit,
En ſchatten 's Konings erf op Predikantenbuit:
Maer 't is Rochel in 't end vrij bitter opgebroken.
Niet datwe met haer' val de tanden willen ſtoken;
Maer toonen, hoe men door verblintheit ſteigren dar
In top, om bet vermaert te zijn als Lucifer,
Die van des hemels trans tot in den afgront ſtorte,
Toen Godt de dartelheit van zijne wieken korte.
Noch heeten 't ijveraers, en die 't wel gade ſlaen
Zien Vorstendommen door dien ijver ondergaen.
Al hun betrouwen is een hollende gemeente,
Wiens oproer zit in 't bloet, in 't merregh van 't gebeente.
Van haer was d' oirſprong, en van haer beduchtmen 't end,
't En zij een wijs geval de zaek ten beste wend:
't En zij dees barsſe ſtof gemengt wert met iet ſmedighs,
Om die te vlijen tot wat dienstighs en wat vredigs.

MDCXXX. O. M. P.

DECRETUM HORRIBELE.

GRUWEL

DER

VERWOESTINGE.

Godt rukt d' onnozelheit van moeders borsten af,
En ſmaktze in 't eeuwigh vier. O poel! ô open graf!
Waer berg ik mij van ſtank? durf dit gedroght zijn' pooten
Noch branden aen Serveet, en hem ten afgront ſtooten,
Als een Godtslasteraer; nadien dit ſchendigh boek
In 's hemels aenſchijn ſpuwt dien gruwelijken vloek?
Waer ben ik? onder 't Licht der Godtgeleerde lampen?
Of onder Lucifer, in 't zwarte rijk der dampen?
Is dit het nootlot van 't verkooren wierookvat?
Is dit de ziekentroost, en Kristelijke ſchat?
En was die lastermuil dus op Michiel gebeten?
Of was het om met eer zijn ſpaenſche goude keten,
Die klinkklaer zich door zoo veel roode ſchakels vouwt,
Te ſtrijken? zoumen dan om piſtolettegout,
Of heldren zonneglans van Franſche lelikroonen
Geen Vaderlant verraên, en zeven vorstentroonen?
Maer dit verklaert geen' tekst, noch mikt op 't rechte doel.
Mijn ijver dwaelt van 't ſpoor: hij ſlacht den predikſtoel.
  Quakzalvers venten dit vergift noch voor driakel.
Dees kinderduivel was, een eeu lang, 's volks Orakel.
'k Getroostme licht, zoo mans noch derwaert bevaert gaen:
Maer datm'er vrouwen vint, en kan ik niet verſtaen;
Voornaemelijk die met een hartelijk genoegen
Gezwangert, onder 't hart oit ziel en leven droegen,
En levend tuigen met hoe hartelijk een zucht
Het moederlijk gemoedt omhelst zijn lieve vrucht.

Hier uit heeft Salomon het vonnis vlak geſtreken:
En noch kon hongers noot dat ſtaelen hartſlot breeken.
De buik en luistert naer geen kinderlijk gekarm.
De honger holt en raest, en propt den blinden darm.
Men noem' dan dit een' moort van ongezonde zinnen.
En ſchoon een moeder ſtaek haer zuigeling te minnen,
Des Scheppers liefde, die 't onſchuldig ſchepſel kust,
En koestert en omarmt, wort nimmermeer geblust.
Dat ſtaet, gelijk een rots, die ſtormen kan verduren.
Dit ſlot beſchermt 't Geloof met diamante muuren.
Hier ſiddert niemant voor de blixems van Kalvyn,
Die door het misbruik krachteloos geworden zijn;
Waerom hij mutſerts dient te prachen van de Goden,
Op dat in eere blijf de klapmuts der Sijnoden:
Want Loeveſtein dat ſlacht de Rotterdamſche kerk,
Die ledigh loopt van zelf. Het volk en maekt geen werk
Van dees verdoemelijke moortpredestinati;
Al zit zij opgepronkt met Trentens doeleſtaci:
Al wort de Bijbel hierom op een nieu vertaelt:
Elk wallegt van dien draf: die wijn is lang verſchaelt.
Hij zmaekt op niemants tong, die lekker is op 't proeven,
En dient ſlechts om het kranke kraembedt te bedroeven;
Als 't afgepijnde brein zich ernſtigh innebeelt:
Wat baetme, dat ik heb een tweelingvrucht geteelt,
En datze beide rein door 't Doopſel zijn gewasſen,
In Kristus dierbaer bloet, die kostelijke plasſen?
Men twijfelt wie van tweën in 't ende wort verdoemt.
Men troost ons met een leer die gruwelen verbloemt,
En teedre harsſens maekt door 't mijmeren verwerder.
Och ſchaepkens! wie van u zal doolen, zonder herder,
In duistere woestijn, daer kruit noch lover wast?
Daer 't grimmigh ongediert des diepen afgronts bast,
En huilt, en brult, en loeit; om, zooge quaemt te ſlikken
Aen 't eerste zogh, u voort, als wiltbraet, in te ſlikken?

Wie van u beide zal een brok zijn van de hel?
Schept Godt, als Nero, dan in dit moordaedigh ſpel
Des helſchen ſchouburgs vreugt, om zijn verdoemde ſlaven
In 't ingewant van beer en tiger te begraven?
Is Godt een ſtookebrant, tot glori van zijn hof?
En lust hem Troje weêr in puin en glimmend ſtof,
Te ſtorten, met haer pracht van tempels en gewelven,
En zoo veel weeskens, diep in asſche te bedelven?
Is Godt de krokodil, die 't versch gebooren kint
Aen d' oevers van den Nijl voor lekkernij verſlint?
Daer Moſes naeuwelijks in 't kistje wort behouwen,
En drijft door 't moortgeſchreij der Isralijtſche vrouwen,
Door lijken zonder tal? is Godt een huichelaer,
Die d' Ooster leidſtar vleit met kerkelijk gebaer,
En verft het moorttooneel der Betlehemſche ſtraten,
En ziet de worsteling van vrouwen en ſoldaten,
Een deerlijk ſchouſpel, noch met lachende oogen aen,
En pijnight Rachels geest, bij duister, op te ſtaen,
Om van krankzinnigheit te ſpooken en te rabbelen,
Het hair te ſcheuren, en den boezem op te krabbelen?
Is Godt een Moloch, van barmhertigheit vervreemt,
Die 't offerpopken in zijn gloeiende armen neemt,
En laeft het aen de ſpeen met oli vier en vonken?
Maer dat's genadelijk een' ſlaepdrank ingedronken.
Zoo rust het ongewieght, ontſlagen van veel ſchriks.
Ik raeskal. Plonderpaep, ga doop mijn lam in Stijx,
In Kalchas hellevont: het zal Verworpling heten.
De Razerijen ſtaen met fakkelen, als Peeten.
Zoo wort het Plutoos kerk geheilight, als een lidt.
Wie rooft mijn arrem ſchaep? wie braet mijn hart aen 't ſpit?
Wie droopt mijn vleesch met bloet? wat baet me 's Heeren zuivel?
Indien mijn wichtje wort een ſpijze van den Duivel?
Of zal het eeuwigh braên? en is het nimmer gaer?
Of is 't een vledermuis, op 't ongewijde autaer?

Mijn oogen zijn vol rooks: mijn neus vol zwavelreuken.
Is dit een kraemkoets, of een Belzebubſche keuken?
Wat galgetroosters ſtaen daer achter de gordijn?
Of zijn 't gewetensbeuls? nu ben ik zonder pijn.
Hoe dunkt u? is 't geen tijt dat elk die kranke redde?
Op baekermoeder: drijf die dokters wegh voor 't bedde,
Met bedſtok, toffels, of met graeuwen, 't is alleens.
't Geloof heeft nimmermeer met wanhoop ijet gemeens.
Gij kindervlegels, is dit zuiver reformeeren?
Of waerheits dorschvloer dicht met logenkaf ſtoffeeren?
Heeft Nasſau aen dees leer geoffert 's lants trofeen?
Is dit de zon, die klaer in modderpoelen ſcheen?
En rust hij zaligh, die het hooft berght in dees kappen?
Is dit uw galgleer met predestinacitrappen?
En wort Goulart, die voor 't onmondigh wigsken pleit,
Van 't Walenhek geſchopt, en 't vrije lant ontzeit?
Nu zal Goemaer den ſtoel aen ſpaenders ſtukken kloppen,
En met zijn ſpreukken dees godlooze breukken ſtoppen.
Men bulckt: de Poëzij die bid den Duivel aen,
Den baerelijken Droes. De werelt moet vergaen.
Dat's recht, Goemaer, dat's recht: verbrant die booze prije:
Zij ſtinckt tot in den baert van uw Theologije,
Die 't aenſchijn Godts begruist met zoo veel ſchoorſteen roets;
Het welk de Moor blanket, als oorſprong alles goets:
Wan hij geknielt, ſlechts beett voor dreigende Pagoden.
Hoe nodigh waer hem 't licht van Bogermans Sijnoden,
En 't Euangeliboek der Genevoiſche rots;
Verheerlijkt door den ſtrael der klaere kennis Godts,
Wiens glans zelf Michael ter aerde ſloegh met blintheit
Door 't vier, dat Guize ſmolt, tot heil der bloetgezintheit?
Mijn kraemziel, zijt getroost: gij hebt op uwe zij'
Jehova, die uw zaet al meer bemint als gij.
Hij heeft zijn hartebloet voor uwe vrucht vergoten;
En tekentze in den boek der zaelge bontgenooten.

De hemel is haer erf: hij loktze met zijn ſtem.
Hij zameltze in den ſchoot van 't nieuw Jeruſalem,
Veel liefelijker als een klokhen met haer wieken
Beſchaduwt en beſchermt het ongepluimde kieken.
De waerheit is oprecht: zij hoeft geen plondergrijns.
Zij toont u 't Paradijs, en d' eer des Cherubijns:
Dat zijn de zieltjes, daer uw ziel om was verlegen,
Die zich, als Duiven op haer witte ſchachtjes wegen,
Veel witter dan de melk, die uit uw' tepel ſpringkt.
Zij weiden in het gout en hemelsch blaeu. Hoe blinkt
Hun kuif en zachte pruik, van ingevlochte ſteenen,
Van d' ongenaekbre zon der eeuwigheit beſcheenen!
Dit hangwiekt, en dat zwaeit den triomfanten palm.
Een ander ſtreelt de ſnaer, en wekt ijvoiren galm,
Een ander blaest de fluit. Een ander goude noten
Uit roozebladen leest. Een ander onverdroten
Eet Mann'. Een ander lept der Englen lekkernij.
Een ander lacht om Bezaes kinderketterij.

MDCXXXI.

GRAFSCHRIFT

VOOR DEN

GRAEF VAN ....

Hier rot een kreng, het hooft van moordenaers en fielen:
Gedaegt voor 't Vierſchaer Godts, van zo veel duiſent zielen:
Aertsvijant, pest en vloek van 't menſchelijk geſlacht:
Die wellust ſchept in moord, gewelt en vrouwekracht:
Die eêl noch oneêl viert; noch heilig, noch 't onheilig:
En geeft de boosheit ruimt; en acht het ſchenden veilig:
Die knevelaer, die ſchelm, die ſtadt en lant verwoest,
En die zijn hengſten jaegt in 's lantsmans zuuren oegst:

Die bloethont en tijran, verbastert van meedoogen;
Die bloet uit d' aders drinkt, en tranen parst uit d' oogen.
Kerkroover, klokkedief, menschviller, groote beul,
Die Godt verſwooren heeft, en zoekt aen d' afgront heul:
Die zijn geweeten ſchroeit, en aerſelt van berouwen;
Die zuigelingen ſmoort, en trapt op zwangre vrouwen.
Hoe waeit het hoerenaes, en went zijn rug na 't licht?
Vervloekt hem daer hij ſtinkt, en ſpout hem in 't gezicht.
De kraijen vliên de prij, niet eetbaer voor de Raeven;
De hemel hier ontzeit, met bloet het velt te laeven.
Wat ſchimmen waeren hier? men hoort 'er een geloij.
De ziel ſpookt om haer bloed, en 't vee taelt na zijn hoij.

Geſchreven uit Maegdenburg.

AEN DEN LASTERAER

VAN WIJLEN DEN KONINGKLIJKEN GEZANT

HUIGH DE GROOT.

O Farizeeuſche grijns, met ſchijngeloof vernist,
Die 't groote lijk vervolght ook in zijn tweede kist;
Gij Helhont, past het u dien Herkles na te basſen,
Te ſteuren op 't autaer den Fenix in zijn asſen,
Den mont van 't Hollantsch Recht, bij Themis zelf beweent?
Zoo knaegh uw tanden ſtomp aen 't heilige gebeent.

HET RAT VAN AVONTUREN.

Hoe lacht de Schotſe bedelbrok,
Die met zijn knapzak en zijn ſtok
In Loudens beste kamer
Geberght wort, uit zijn arremoê,
En krijgt noch ponden ſteerlinx toe,
Gemunt met Pymbroers hamer.

Hoe valt nu met een veltgefchreij
Schots Isrel in die vette weij
Der milde Londenaren,
Met al die kale bedeltros,
Met kint en kalf en magren os,
Om reuzel te vergaren.
'k Geloof d' Apostels tijdt verfcheen;
Want 's werelts goet wort weêr gemeen.
De fpitsbroêrs ftaen als muren
Malkandren bij. Het arme lant
Biet om 't genot het rijk de hant:
Kan flechts dit krouwen duren.
Men fchenkt hun Jork en Nieuwkasteel
En flot en hof en lustprieel
Ten buit, tot een belooning.
Heel Engelant wort Schotlants flaef,
En elke Schot een Engelsch Graef.
Het lage huis fpeelt Koning.
Al zijn de Konings Jonkers boos,
De Schotze Distel moet de Roos
Van Engelant behoeden,
Heel net en puur en klaer en rein:
Dies houdt het volk den Adel klein
Met Schotze distelroeden.
Trek aen, die mager zijt en hol.
Men dekt broêr naektebil met wol,
Men mest met fchapebouten
Den hongerigen prachersbuik.
Het Londens bier valt goet en puik.
Men zuipt nu heele brouten.
Ook wort geen Schotsman ijvrens moe,
Hij ftiert Zeloter kolen toe,
Om 't vier zoo helsch te ftooken,
Waer bij zich Schotlant warmen magh.

O heilig vier, brant nacht en dagh,
Zoo magh hij braên en kooken.
Al vangt Broer Zuiver vloo of luis
Van Schotbroer, wel zoo fijn als pluis,
't Zijn luizen van zijn broeder.
Wat schaet een luisdrek of een vloo.
De zuivre broeders kijven noo,
Al soons van eene moeder.
Indien nu hier een schaepshooft vraegt,
Wat reformeersſel mij behaeght,
Uit twee zoo zuivre schreijers:
'k Geloof zij ijvren beij om 't best,
Want Londen broet het ledigh nest,
Maer Schotlant zit op d' eijers.

MUNDUS VULT DECIPI.

Schrekkelieke tant-piene onder d' Ingelsche natie
Staende voets geolpene deur een Schotse curatie.

Sir Thomas van Norwitſe huulne van biestere groote evele.
Hie adde schelen ooftſweere, of krampe, of krevele,
Of pipſe, of conſcientie, of booſe kolieke.
Wat em deerde of niete, hie was eel sieke:
Mogelieke van vliegende gichte, en vlage op vlage,
Of dulle tant-piene, wel eene miſerable plage.
Men liep om Meestere Schotte, die vraechde vast waere?
Waer schort et, Sir Thomas? och dan iere, dan daere.
Ik weet niet, aij elpt mie, wapene, wapene.
De patiente gienk ſittene, en begust te gapene.
Meestere Schotte nam de nieptange met gien vies overlegh,
En trok Sir het eele kackebeen ewech.
Aij, kriet Thomas, ghie trekt miene conſcientie te mortele.
Ba ſiet geruste, zegt de Meestere, daer es de backtant met de wortele.

En al angt et rechtere ooge op de flinke kaeke,
Dat ſal van ſelve beteren, 't es eene lichte ſake,
Laet flichs uutbloedene, leght u een lettele nedere,
En bekomt u dit welle, ſoo aeſt mie vrie wedere:
Want Meestere Schotte geneest den armen uit gonste,
Maer den Ingelſchen Koopman betaelt ſiene konste.

Deſe Meestere aut in Niekasteele ſien logement.
Sien konste es et eele Ingelant deure bekent.
Hie ſet aelle Ingelſche leden fiene uut maelkandere,
Smiet aelle de ſtikken d' eene bij d' andere:
Weet raet tot roode oogen, klapooren, en aſemonden:
Geneest wulf en kankere deur dootlieke wonden,
En eel experte in ſcheurſuchte aen alle ſiedene,
Neemt de blaeſe van Londen den ſteen af ſonder ſniedene.

Geprent te Norwitſe.

Bachtent de Duutſche kerke, in Leviatan,
Dat de Eere em ſterke tegen Prins Robbrecht en Satan.

OP DEN

VADERMOORDT

IN

GROOT BRITTANJE.

Quæ cauſſa indigna ſerenos
Fœdavit vultus?

Vermomde Lucifer had door zijn Parlement
Den Heer het zwaert ontrukt, de Kerk en 't Hof geſchent.

En dat gezalfde Hooft, nae 't bloedig t'zamenrotten,
Gekocht van Judas bloet, den droesſem van de Schotten,
Als hij de moortbijl klonk door 's Konings hals en kroon.
Zoo bout het helſche heir in 't Engelsch rijk zijn troon.

Triſtius haud illis monſtrum, nec ſævior ulla.
Peſtis, & ira Deûm Stygiis ſeſe extulit undis.

DE PINSTERBLOEM
VAN
SCHOTLANT.

De Schotſe Judas, en verrader,
Hoe langer hoe veraert en quader,
Verkocht en leverde den VADER.
Hij kroonde met de Distelkroon
En kruiste den onnoſlen ZOON.
Wat dunkt u van ons fijne Joôn!
De GEEST van al dit Reformeeren,
Om niet te laten van zijn veeren,
Door al dit ſchrobben en ſchofferen,
In dezen zuivren modderkuil,
Gingk eerst in eenen nevel ſchuil,
En daelde in ſchijn van eenen Uil
Op 't hooft der uitgepuurde Schotten,
Zoo zwart Bruinist als waterrotten.
Toen profeteerden al die zotten,
Doch elk met zonderling geluit.
Zoo wert de kerk en kroon verbruit,
En daermeê was het geksſpel Uit.

PROTEKTEUR WEERWOLF.

Milord Isegrim, van den boozen Geest beſeten,
Had den goeden Herder de keel afgebeten;
Nu wort hem de Kudde, die dus langh gingh doolen,
En den Stal met Schapen, en Bokken bevoolen,
Hij bewaert de Vleischhal en Bijl met zijn Vleischhouwers honden,
En hun Hoofden met Halsbanden als Rekels gebonden,
Hij mach de Schapen ſcheeren, villen en ſtroopen,
Lardeeren, braden, en met hun eigen Vet bedroopen.
Hij ontfangt, in ſpijt van Blinden en Sienden,
Kostuimen, en Schipgeldt, Vrijbuitgeldt, en tienden,
Maer als hij uit zijn Bijbel begint te ſpreken,
Dan hoortmen de Duivel de Pasſi Preken:
Dan kan hij quijlen, en Verkens tranen huilen,
Bij heele plasſen, daer Kokedrillen in ſchuilen.
Och arme Gentelmans, beſchreit uw oude ſonden;
Nu wort u de Staert eerst te deegh opgebonden.
Gij bruide Koningh Karel, zoo na, als veur;
Nu bruit u een Schrobber, een Protecteur.

OP D' OPROERIGHEIT VAN MAXIMILIAEN TEELING.

Het Oproer, in Rochel, ſmeet muur en toren neder,
Holp Fredrik in den Haegh, en om den ſchoonen Pals,
Graef Straffort op 't Schavot, den Koning om den hals,
Montros aen eenen ſtrop. Wat bulderende weder
Bedaer in 't einde niet! maer dit oproerigh zaet
Noch Vrijheit laet in rust, noch Koningklijken Staet.
Kon Burgerlijke tucht die Monsters niet betemmen,
Al 't lant zou tot de keel in bloet en tranen zwemmen:
Want als men ſteden ziet het onderste omgekeert,
Dan heeft men op zijn Schots den Staet gereformeert.

BLOEDTBEULING VAN MAXIMILIAEN TEELING,

GROOTE BLOETBEULING IN ZEELANDT.

Meester Teeling hadt een groote bloedtbeuling gegeeten,
Heel vet gepropt van Apostelen en Propheten:
Maer doen zijn maegh al dit vet niet kon verduuwen,
Begost Meester afgrieſelijk te ſchieten en te ſpuwen.

Al de Zeeuſche Teelingen uit hunne poelen en ſlooten
Quaemen daer op al quaekende aengeſchooten:
En ſpeelden, ſlobber op die zoo zuivere voesters.
O klokſpijs, lekkerder dan Engelſche oesters!
Wech Vriegeesten, Harmianen, en morſebellen,
Wij ſlabberen met Meester Teeling geen paddevellen;
Geen pieren, noch alikruiken, noch zotte klauſen
Van verſche Apostaten, of beſchimmelde Pauſen;
Maer Middelburgſche ſaucijſen en lekkere worsten,
In een reine keetel van onder en boven uitgeborsten.
Gij lichte Capellanen, Roelanden en Teulingen,
Smul bij gort met ons, dit zijn Leicesterſche beulingen:
Geen duivelsbroodt, paddeſtoelen, noch morſige kruimen.
Meester Teelings ketel behoeft niemant te ſchuimen:
Niemant kan zijn quijl noch ſnottebellen laeken;
Want van zijn geelen ookker machmen kaeſen maeken.
Jae al zat gantsch Poortegael verlegen hij kon het gerieven;
Niet met bullen of prullen, maer zijn bezegelde brieven.

MDCL. P. L.

W A T E R B E L.

Het likken der beerinnetong
Bootſeert allengs 't wanſchapen jong;
  Den hals, en achterlijf, en hooft,
  En pooten: eer men 't naeuw gelooft
Ontdekt zich 't oor, dan bek en ſnuit,
Dan puilen beij zijn oogen uit:
  Zoo krijgt dat ongeſtaltigh vleisch,
  Ten leste zijn gedaente en eisch;
En zoo men 't aenzie, heen en weêr,
Het zwijmt zijn moeder: 't is een beer;
  Zoo krijgt dit dier zijn' eigen naem;
  Maer anders zweet de Logenfaem,

Die van een Watergal, van Niet,
't Wanſchapen giet en weêr hergiet
Van 't een in 't ander harsſenvat:
Van elken blaeskaek houdt het wat:
In 't einde rijst het hoogh en ſnel,
En wort een bijſtre Waterbel,
Gezwollen van vergalde zucht,
Bekoorende een geheele vlucht
Van ſnaterbekken met geſchreeuw,
De Snip en Aekſter, Meeuw en Spreeuw,
En bonte Kraeij, een zot geraes;
Die pikken op dat ijdel aes,
Tot dat het berst aen lucht en windt:
Een ieder zich bedrogen vint,
En ſtaekt dat misſelijk geſchal:
Doch al dit ſpel heeft ook een val;
Het ſtrekt een Vastenavontgrijns,
Geſpikkelt met wat logenſchijns,
Geverft, beſmeert, vernist, vergult
Met quijl, dat baert en knevel krult.
De Logenfaem aldus begekt,
Ontduikt den heldren dagh, en trekt
Haer' langen ſtaert van achter in.
Zij vaert naer Plutoos hofgezin,
En ruimt ons lucht met wint en ſtank.
O Logenfaem! ô valſche klank!
Hoe leit gij elk bij d' ooren om.
De Logen ſchreeuwt zich zelve ſtom.

OP EEN

MOORTPASQUIL,

Bij een ander gedicht, en moetwilligh op mijnen naem gedrukt.

Men durf op mijnen naem uit haet in druk uit geven
Dat ik Mauritius beroven wil van 't leven,
Ten dienst des Bataviers, om d' eere van een beelt.
'k Vergeef de ſchult den Haet, die mij dit heeft geſpeelt.

* *
*

J. V. VONDELS LOFDICHTEN OP UITGEGEVE SCHRIFTEN.

KEIZER AUGUSTUS OP MAROOS ENEAS.

Kon d' onbefcheidenheit in 't endt die woorden uiten,
En zulk een gruwelftuk belasten en befluiten?
  Zal Maroos Zanggodin, zoo kunstgeleert, zoo groot,
  Zoo fchoon en milt van tael, te vier gaen, en ter doot?
O fchendigh fchellemftuk! zal 't vier met gloende tanden
Die rijke boekftaef dan verbrijslen en verbranden?
  Kan iemant goedes moedts dat aenzien, zonder leet?
  En zal de vlam zijn eer niet fpaeren? maer zoo wreet
Verflinden 't werk des helts, die elk zijn verf kon geven,
En alles voegelijk affchilderen naer 't leven.
  Latijnfche Helikon, Apollo, wijze Godt,
  Behindert zulk een fcha: o Bacchus fchiet een fchot
Voor zulk een zwarigheit, en gij, o Ceres, mede:
Hij was toch uw foldaet in oorloge, en in vrede,

Op d' akkers en het velt uw fchrandere akkerman.
Hij leerde wat de lent opluiken dede, en dan
De vruchtbre zomer teelde, en wat de herrefstdagen
En wintertijt, het lest der vier faeizoenen, dragen;
Hij bouwde d' akkers, huwde ook olm en rank te gaêr,
Bezorgde 't vee, en broght de honighbijen, daer
Zij onder hunnen Vorst het wasfen leger houden:
Vereerde hij ons dit, dat wij 't vergelden zouden?
Indien het vrij fta zoo te fpreken: maer de wet
Moet onderhouden zijn; en wat ons fterrefbedt
En leste wil gebiên magh niemant wederfpreken.
Laet eerwaerdij van wet en lesten wil eer breeken,
Dan zoo veel arrebeits van zoo veel dagen langk
En zoo veel nachten zie dien fnellen ondergangh:
De vader van dit werk hebbe eer dees jongfte woorden
Gefprooken in een' droom voor d' ooren, die dit hoorden:
Hij heeft misfchien van pijn al ftervende gedwaelt
Uit ongedult: misfchien heeft hem 't verftant gefaelt,
Terwijl de tong dit fprak, niet willigh, maer benepen
Van weedom en quellaedje, en het langduurigh flepen
Van 't quijnende verdriet: misfchien ontbrak het hem
Aen oordeel en begrijp. Zal Troje zijne ftem
Herheffen met misbaer, en weêr zijn' vlam gevoelen?
De gloet des viers noch eens Elifaes minne koelen,
En haer gewonde borst verteeren gansch tot asch;
Zal zulk een eeuwigh werk verlooren gaen, zoo ras?
Zal dan een oogenblik, een misverftant, ontrouwelijk
Begraven zoo veel krijghs in kolen, al te grouwelijk?
O Zanggodinnen, komt, brenght water bij der hant,
Put ftroomen, rept u, bluscht dien jammerlijken brant,
Eer deze vlam verniel 't gedicht van onzen Dichter.
Dat Maro leve, en ftrael', hoe langer, hoe verlichter,
De wijde weerelt door, ook tegens zijnen dank.
'k Verbie 't geen hij geboot met onrecht: zijn gezangk

Zij heiligh na zijn doot, en eeuwigh; en het klinke
En leve, zonder dat men eenigh lidt verminke,
Door 't heiligh Roomsche Rijk, en glinstere onverdooft,
En groeie, en bloei', bemint, herlezen en geloof.

Uit het Latijn vertaelt.

OP DE LEDIGE UREN

VAN DEN HEERE

KONSTANTYN HUIGENS.

De groote Konstantyn magh brallen op zijn troonen;
En op 't geheiligt gout van Oost- en Westerkroonen;
Maer gij, o Konstantyn! de Fenix van ons hof,
Naemt zelf zijn kroonegout niet voor uw lauwerlof.
De Keizer boude een stadt om met zijn naem te praken:
Gij bouwt Apolloos kerk in vierderhande talen.
Geen stadt bewaert den naem; zij stort, of zij verbernt:
Maer d' opgehange Lier in 't midden van 't gesternt.

S P O R E

VOOR DEN EDELEN GESTRENGEN HEERE

CHRISTIAEN HUIGENS,

ZOONE VAN DEN HEER VAN ZUILICHEM ENZ.

Dat hij zijn Heer Vaders Gedichten het licht gunne.

Zoon, vol geest, die uwen Vader
Afbeelt, niet alleen in print,
Maer in deught en geest noch nader,
En zijn pen en gouden int

Naezweeft, die des Vorsten blaêren,
  In de legers in het Hof
Tekende, eenen rij van jaeren,
  Met onſterſſelijken lof:
Die, in 't midden van het woelen
  Ledig, uuren ſtal of vont,
Om den dichtlust frisch te koelen
  Uit de Hofbron, met den mont
Het doorluchtig nat te proeven,
  Daer Apollo meê vereert
Die zijn hulp en gunst behoeven,
  Door wiens kracht men propheteert:
CHRISTIAEN, waerom verlangen
  Wij zoo lang naer 't eeuwig werk
Van uw Vaders Dicht en Zangen,
  In Apolloos Duitſche kerk?
Waerom wil dees zon niet klimmen
  Die beneden d' Oostkim ſtaet?
Help z' eens lustig op de kimmen,
  Nae dien traegen dageraet.
Duizent, duizent nachtegaelen,
  Rondom Hofwijk en den Haegh,
Zullen 't eedel licht onthaelen,
  Even vrolijk even graeg.
Laet ons hart niet langer quijnen
  Om het uitſtel van dit licht,
Dat ons Neerlandt wil beſchijnen
  Met zijn hemelsch aengezicht.
Wij verwachten met gebeden
  Eenen Bloemhof, milt van geur,
Rijk door zijn verſcheidenheden,
  Van gedaente en levend kleur;
Een banket voor keurige oogen,
  Een muzijkfeest voor 't gehoor,

Als de ziel om hoog getogen,
  Naer de wolken vaert door 't oor.
Wij verwachten gulde fpreuken,
  Aerdige fpitsvondigheên,
Lesfen van geen eeuw te kreuken,
  Redevormers van 't gemeen,
Geftoffeerde galerijen,
  Vol van kunst en wetenfchap;
Taeffereelen waert te vrijen,
  Honighkorven zoet van fap.
Die nu Boekekamers zoeken,
  Vinden dan in een trefoor,
In een eenig boek, vol boeken,
  Wat z' ooit zochten, na en voor:
Al den Dichtberg in een Dichter,
  Keur van ftof en keur van maet,
Kort of langer, zwaer of lichter,
  En gepast op ijders ftaet.
Leefde uw Vader voor een ander
  Voor zijn Landt, voor zich ten deel,
Laet ons hooren, 't een na 't ander,
  Wat de Hollandtfche Orpheus fpeel'
Onder Linde, in 't Bosch, in Dreven,
  Daer de beek langs d' oevers ftreeft,
Alle zangers om hem zweven.
  Eer hem dus, dewijl hij leeft.

OP DE

ZINNEBEELDEN

VAN

ZACHARIAS HEINS.

Kom, ingetoge ziel, schep Goddelijke weelden,
Uit Heinsens heiligh rijm, en stichtelijke beelden;
Geen beelden, die het hart aenprikkelen tot min,
En 't godloos outer voên van Venus, d' afgodin;
Maer ons gedachtenis van ijdelheit ontwarren,
En voeren onze ziel noch hooger dan de starren,
Tot datze 't hemelsch smaek', gelijkze hemelsch is,
En zweemt naer Godes aert, en zijn gelijkenis:
Mij dunkt ik ben 'er al, en zweef als opgetogen.
Op d' aerde was ik blint: hier krijgh ik opene ogen.
Ik zie der zielen heil door Zacharias bril.
Beneden woelt het al: hier boven is het stil.

OP DEN

WEGWIJZER DER ZALIGHEIT

VAN

ZACHARIAS HEINS.

Menigh ijdel weerelts kint
Dwaelt in dezen labijrinth,
Afgedwaelt van 't rechte padt,
Verre van behouders stadt:
En die tracht om recht te gaen,
Dikwils mist de rechte baen,

Of ſtaet op den drieſprong ſtil,
Weet niet wat hij kiezen wil,
Heel bekommert van gepeins.
Uit medoogenheit toont HEINS
Zulke zielen 's hemels ſteê,
En geeft haer een wijzer meê,
En een' leitsman, dieze leit
Naer den burgh der zaligheit.
Billijk moetmen zaligh prijzen,
Die hier wijst, en zich laet wijzen.

OP DEN

GETROUWEN HERDER

VAN

HENRIK BLOEMAERT

DOORLUCHTIGH SCHILDER EN POËET.

Magh men hem niet BLOEMAERT noemen,
Die twee kunsten, als twee bloemen,
Minnelijk te zamen paert,
En uit beide honigh gaert,
Die de bien komen ſtelen,
Waer dees vloeit uit zijn penſeelen
En zijn penne? ô lekkernij!
Puik van Schilderpoëzij!
Riep ik daetlijk, toen zijn dichten
Mijn gemoedt aen hem verplichten,
Die met zijn Latijnſche tong
Liefelijk als Nazo zong.
Nu verlang ik dat mijn ooren
Den Getrouwen Herder hooren,

Die gewilligh ſterven wil
Voor de zuivere Amaril.
Jongkheit, laet Tuskanen varen:
BLOEMAERT leert in luttel blaren
U in Duitsch het Herder ſpel.
Wet uw brein, en luister ſnel
Hoe hij d' eene ſpraek in d' ander
Kan vergieten, zoet en ſchrander,
Dat de koelſte zich vergeet
Aen Guarijn, in 't Neerduitsch kleet.

OP HET KLUCHTSPEL VAN WARENAR MET ZIJNEN POT.

Den ridder HOOFT beving een zucht
Te volgen Plautus nutte klucht,
Op Warnars naem, een vrekke zot,
Beangst bekommert voor zijn' pot,
Vol goude ſchijven, lang geſpaert,
En bij geluk aen zijnen haert
Gevonden. Met dien rijken buit
Beſteet de vader Klaertjen uit,
Die, als zij vrolijk bruiloft hiel,
Van eenen jongen zoon beviel,
En was, het welk men zelden zagh,
Bruit, Moeder, Kraemvrou op een' dagh.
MDCLXX.

OP DE VERTAELING

VAN

DE GELIJKE TWEELINGEN,

OFTE DE

MENECHMEN VAN PLAUTUS.

De Neêrduitsch wil geen Plautus wijken.
Men kent den vader aen de vrucht.
De dwaeling baert een ſchoone klucht.
Wie zagh ooit ſchooner twee Gelijken.

OP DEN LOF

VAN DEN

YSTROOM,

GEZONGEN DOOR

JOANNES ANTONIDES VAN DER GOES.

FLUVIUS REGNATOR AQUARUM.

Doorluchtige Yſtroom, het u hooren,
Indien gij uw geluk bezeft:
De dichter is in 't ent gebooren,
Die zijnen toon op u verheft,
En alle Nederduitſche tongen
Verwekt op zijne ſchoone wijs,
Van lust en ijver aengedrongen,
Dus weits te weiden, u ten prijs,
Zoo wijt de fixe zeilkompasſen,
De zon zien ondergaen en wasſen.

De ſtroom valt ſmal voor zulk een' zanger,
Benaeuwt door dijken van weêrzij,
Vijf mijlen lang, of weinig langer.
In Zuiderzee verdrinkt het Y:
Maer uw trompetter acht geene engde,
En laet zich horen wijt en zijt.
Hij rekt en ſpant uw korte lengde,
Zoo ver de kiel op anker rijdt:
Zoo ver Homeer en Maro beide
Den lof van Xantus oever ſpreidde.

Twee Hooftſteên aen uw rechte zijde
Beſtellen overrijke ſtof
Aen hem, die zijn gedachten wijdde;
Om eene waterkroon van lof
Te vlechten om uw bieze haeren,
Zoo wijt de faem zich hooren laet,
De waterreien op de baeren
Ziet trippelen op Tritons maet,
En levendige zonneglansſen
Van gout op 't zilver water dansſen.

Geen nevel zal uwe eer verduisteren,
Zoo lang twee rijke nabuurſteên
Naer 't ruisſchen van uw water luisteren,
En gij van elk wort aengebeên,
Daer meereminnen, uitgekoren
In uwen dienst, gereet ten disch
Opſchaffen eenen vollen horen
Van ooft, en wiltbraet, vleesch en visch,
En nektar, op de Muiderbergen
Gewasſen, om Parijs te tergen.

Voorwaer dit is 't banket der Goden,
  Daer niets ontbreekt, hier groeit het al,
Men magh hier Koningen op nooden.
  Nu braekt de nijt haer hart en gal.
Hier riekt de kruitgeur der Molukken,
  En wat de werrelt teelt in 't ront.
Hier is het lekkerlant te plukken,
  En d' appels groejen in den mont.
ANTONIDES, hou op van roeien:
  Wij drijven, waer uw vaerzen vloeien.

OP HET

SINEESCH TREURSPEL,

VAN

JOANNES ANTONIDES.

MISSUS IN IMPERIUM MAGNUM.

Lykungzus bout zijn troon vol moedt,
Als hij Zunchin heeft kleen gekorven,
  Gehakt aen ſtukken zoo verwoet,
  In root ciment van 's Keizers bloet:
Maer eer de rijxbou is beſtorven,
  Berst Xunchi, als een hooge vloet,
  Ten rijke in, ſtoot het met den voet
Om verre. Een rijk, met kracht verworven
  En dwinglandije, ſtaet niet lang.
  Wat's heerſchappij? een overgang.

OP HET

TOONEEL DES AERTRIJKS

OF DEN

NIEUWEN ATLAS,

UITGEGEVEN DOOR

DE BLAEUWEN.

De werelt is wel ſchoon, en waerdigh om t' aenſchouwen:
Maer reizen heeft wat in; de kosten vallen zwaer.
Men magh den Oceaen niet al te veel betrouwen:
De bergen ſteigren ſteil: de bosſchen zien te naer:
De ſtroomen gapen wijt, om overheen te ſtappen,
De mijlen rekken ſtaegh: de landen ſtrekken veer:
De Rijken tegens een, gedeelt door vijantſchappen,
Die ſtaen in 't harrenas, en trekken hun geweer:
De bittre kou verkleumt: de hitte braet de leden:
De lucht die hangt vol damps, of moort met felle pest.
Men vint ongastvrij volk, en onbewoonde ſteden,
Woesteinen, daer gediert des nachts verlaet zijn nest,
En brult, en huilt, om roof, en aes van vee of menſchen:
Het zant bezwaert den gangk: de ganger hijght, en rookt,
Op 't ongebaende pat: dan is 't vergeefs te wenſchen,
Om den verlaten haert, daer moeder eten kookt.
O reisgezinde geest, gij kunt die moeite ſparen,
En zien op dit Tooneel de weerelt groot en ruim,
Beſchreven en gemaelt in kleen begrijp van blaren.
Zoo draeit de ſchrandere kunst den aertkloot op haer' duim.

S P O R E

AEN DEN HEER

H O O F T,

TOT VOLTREKKING SIJNER AENGEVANGE

NEDERLANTSCHE HISTORIE.

Als 't Roomfche nonnevier, zoo blaek uw heilige ijver.
Vaer onverdrietigh voort, gewijde Storifchrijver
Van onzer eeuwen ramp, en flakkerend geluk:
'T Welk fomtijds gaf een' blik, in oorloghsdamp en druk:
Sprak Neêrland, doen zij HOOFT al bevend aen zagh vatten
Zijn' pen, tot waering van verwaereloosde fchatten:
Na datze, in Poëzij gemat en afgeflooft,
Voltrekken ging 't geen ons van 't noodlot was belooft:
Dat aen den Amftelftroom verrijzen zou, de wreeker
Van onze floffigheid en Duitsch en duidlijk fpreker:
Die zelf den Zwijger (*) van den ouden Tibervliet
Zou tarten, met ons' tael, en toonen, dat 'er niet
Geredent is, zoo rijp, van deftige Latijnen,
Of 't licht van Holland dar wel tegens Rome fchijnen.
Dit werrek eischt een Godt, die fchriklijk fcheiden zal
Dien baijerd, zoo verwart, door allerlij geval:
Een' Godt, dit gantsch volmaekt, en zonder fijd' te draegen
Aenfchout van 's hemels top der fterffelijke plaegen:
Zoo veel vermaerde fteên, bedoven in haer' asch,
Berooft van fchat en pracht, de kampen van 't gewas.
Heirlegers tegens een gevoert, door razerije:
De Vrijheit hier aen 't woên, en daer de tijrannije.
De Koning tegens 't volk: de burgers onderling
In 't harrenas, vermengt met busfe, fpies, en kling:

(*) *Tacitus.*

De Graeven op 't schavot, en d' Edelliên aen 't vlughten:
Hier 't vier des Martelaers: de wetten daer aen 't zuchten:
De Kerken gins in last, geplondert van cieraet:
Geloof en brein gesplist: gedeelden raedt en Staet.
't Verbond beswooren, en lichtveerdigh weêr gebroken.
Hier quaed berokkent: daer gesponnen; gins gewroken;
Verkrachte kuischheid, en vermoorde onnozelheid:
Verraed en oproer: 't juk de steden opgeleit;
Maer wat verpijn ik mij u all' d' ellend te noemen:
Eer tel ik 't oeverzand, en al de lentsche bloemen.
Ook is mijn wit alleen te noopen uwen geest,
Die op dees heirbaen draeft, en nijd noch opspraek vreest:
Een' heirbaen die u zal geleiden na de starren:
Terwijl, om snood gewin, hier snoode zielen marren:
Die, als het domme vee, slaen d' oogen na beneên,
En hebben 't leven noch met mensch noch Godt gemeen.

OP

D' OUDE

HOLLANTSCHE GESCHIEDENISSEN,

BESCHREVEN DOOR DEN HEERE

PETER SCHRYVER.

Hier wandelt men in 't velt van SCHRYVERS schrijfpapieren,
En ziet 's volks oirsprong aen den uitgang van den Rijn,
De Katten nederslaen, vereent met Batavieren,
Besprongen van Romain, en vast aen hunne lijn;
Tot dat helt Burgerhart het juk der slavernije
Durf schuiven van den hals, langs d' oevers aan den vliet
Van Rijn en Wael en Maes, uit haet van dwinglandije,
En sluit het vreêverbont, na lang geleên verdriet.

Men ziet hier na het paert van Hollant heenedraven,
Dan zacht, dan harder, uit ontzagh voor toom en roê
Der Staeten, meesters van hunne ingetoomde GRAVEN,
Van eersten Diedrik tot den tweeden Flippus toe.
Bedank Heer SCHRYVER, door veel onderzoeks ervaeren.
Een Schrijvers pen onthoudt zoo meenigh hondert jaeren.

AEN DEN EDELEN HEER

FRANCOIS JUNIUS F. Z.

OP DEN

WETSTEEN DER VERNUFTEN,

DOOR

JAN DE BRUINE.

Zoo Junius te rugge ziet
Naer zijn geslaght, hij roemt zich niet
Op der veroudren adel, fier
Verworven door 't bebloet rappier;
Maer op hun lettereer, behaelt
Met eene pen, die schooner straelt,
En beter schrijft dan scherp geweer.
Hij trekt uit niemants scha zijn eer.
Zijn ijver wint der braven gunst;
Het zij hij hun de Schilderkunst
Pooght in te scherpen, klaer en net;
Het zij hij zich te paerde zet,
En leert den Ridder, nimmer moê,
Gebruiken spore, en toom, en roê;
Terwijl de klepper briescht, en zweet
In 't gulle stof, van trapplen heet.
Dit geef den Neef den vrijen toom,
Om naer te draven zulk een' Oom,

Met zijne fchaght, die niet vernert
Van 't bloet, dat tijt noch arbeit fpaert.
  De brune krijght een' heldren glans,
Nu zijn vernuft fchakeert een' krans
Van bloemen, keurigh uitgezocht,
Als had een Pallas 't werk gewrocht.
  Wie lust fchept in een eenigh ding;
Zijn leven is verandering.
Zoo leeft natuur, van fchulp in fchulp,
En toont haer kunst, van tulp in tulp.
  De duivenhals, bij zonnefchijn,
Gelijkt turkois, fafier, robijn,
En gout, en zilver, en van all's.
Noch fchooner dan de duivenhals
  Verandert deze veêr haer' ftijl,
En kort op reis de lange mijl;
Of krimpt den dagh in huis en hof,
Verlustight door haer mengelftof.
  Het wufte voorhoofs krijght een kreuk
Van wijsheit, daer de wijze fpreuk
Zich mengelt in een boerterij.
Men heeft hier keur van lekkernij.
  Het fchakelen is ongemeen
Van losfe dingen, vast aen een
Verknocht, en wonderbaer verrijkt,
Door 't geen malkander minst gelijkt.
  De hoveling, in 't Haeghfche wout,
Of onder linden, onderhoudt
Zijn Joffer nu, van dagh tot dagh,
Met meer genoegen dan hij plagh.
  Behaeght leergierigen dit ftuk,
Zoo wacht ik met den naesten druk
Het tweede deel, en voort de rest.
Wat fpaert die Geest voor 't allerlest?

AEN DEN HEER

JOACHIM VAN WIKKEVORT,

RIDDER, AGENT VAN HARE HOOGHEIT VAN HESSEN,

OP J. DE BRUNES

JOK EN ERNST.

Beleeftheits voorbeelt, Wikkevort,
Uw ijver schiet aen tijt te kort;
Terwijl gij vordert het gewin
En d' eere van uw Lantgravin,
Die edelmoedigste Princes:
Noch spant gij uit om eene les
En spreuk te plukken uit de blaên,
En wijze boeken op te slaen;
Hoe scherp gij luistert naer de klok:
Dies BRUNE u aenbiet Ernst en Jok,
Beknopt in een: zijn wakre vlijt
Mengt Demokrijt en Heraklijt
En Kato geestigh onder een.
De derde leert met statigheên
Van zijne winkbraeu stuur en straf.
De tweede schreit en treurt zich af:
En d' eerste schud zijn long, en lacht,
Om d' ijdelheit van 't aertsch geslacht,
In zijnen zin geen tranen waert.
Uit zulke drie gestalten spaert
U deze pen het edel puik
Van aertigheên, tot nut gebruik
Der menschen, rijp van overlegh.
Hij leert, al spelend langs den wegh,

'T Geen andren zweet en arbeit kost.
Leergierigh brein raekt zoo te post
t' Athenen binnen, eer men 't weet,
En acht zijn uren wel besteet,
Die hij den vrekken tijt ontstal.
Laet dan dit mengsel het getal
Van uwen letterwijzen schat
Vermenigvuldigen, op dat
Zijn drift u danke, die beleeft
Hem plaets bij Pallas Helden geeft.

OP DEN

ZENTBRIEFSCHRIJVER

VAN

DANIËL MOSTERT,

RECHTSGELEERDE, SEKRETARIS VAN AMSTERDAM.

AEN DE ZELVE STADT.

O Weeligh Amsterdam, mijn hope,
Gij glori van het schoone Europe,
Die dertel zijt door zoo veel keurs;
Nu stof niet op uw rijke beurs,
Noch op ontelbaerheit van zielen,
Noch wijde walen, zwart van kielen,
Noch huizen aen de lucht gebouwt,
Noch op uw opgestapelt gout,
Noch al den oegst van 't vruchtbre Polen,
Noch d' eere der doorluchte Scholen,
Noch Keizerlijke wapenkroon,
Noch wijzen Raet van aertsche Goôn,
En al het geen zoo openbaer is:
Maer juicht om dat uw Sekretaris,

Uw ZENTBRIEFSCHRIJVER, treet recht door
Op 's Roomſchen Burgemeester ſpoor,
En volgt den Vader van 't welſpreken:
Zoo dat ik hem de ſchaduw reken
Van Cicero, die ommeziet
En belght zich om dien volger niet,
Die door het voorſchrift van zijn brieven
Kan allerhande pen gerieven,
En houden zoo de rechte maet
Dat elk ontmoet wort naer zijn ſtaet,
En rechten eisch van ſchrijvers ſtoffen.
Uw MOSTERT heeft het wit getroffen,
Daer menigh geest vergeefs op mikt.
Zijn ſtijl ſtaet vast en onverwrikt,
Gelijk een zuil van uw geſtichten.
Ontfang hem onder d' andre lichten,
Daer uwe ſtadt mede is vereert,
En eer hem die uw burgers leert.

OP DE DIEPZINNIGE PUNTDICHTEN VAN DEN ENGELSCHEN POËET JOHN DONNE.

VERTAELT DOOR C. HUIGENS.

De Britſe DONN',
Die duistre zon,
Schijnt niet voor ieders oogen,
Seit Huigens ongeloogen.

Die taelgeleerde Haegenaer,
Die watertant naer Kavejaer,
Naer snoftobak, en smooken,
Die raeuwe hersfens kooken:
Maer dit is ongemeene kost,
't Is een banketje voor den Drost,
En voor ons kameraetje,
Het zoete Tesfelschaedtje.
O lieve Nijmfje Tesfelschae,
Verstaeje 't niet, zoo slaet 'er nae,
Of laet het u bedieden:
Want dit zijn hooger lieden,
Dan 't Hooge Liedt van Salomon,
Dat geen vernuft ooit vaeten kon,
Dan hooghgeleerde Smouten,
Van langer handt gezouten.
Maer waerom of mijn oordeel laekt,
Het geen mijn saus, mijn Mostaert, smaekt,
Die zich niet kan verzaden
Met zulleke saladen.
Nu, mannen, eet u zelve moe;
Gebruikt 'er eek en peper toe:
Want wij dees lekkernijen
U geenzins en benijen.

OP TRAJAEN BOKKALYNS KUNTSCHAPPEN VAN PARNAS.

STIMULOS SUB PECTORE VERTIT APOLLO.

Wien 't lust orakels uit Apolloos mont te hooren,
Begeef zich op PARNAS, daer geen leergierige ooren
Vergeefs beluisteren de lessen en den raet
Des Godts, die elk berecht naer zijnen eisch en staet.

Wie in de werelt wil verkeeren, vrank en veiligh,
En leeren ommegaen met heiligh en onheiligh,
In 't hof, en op de merkt, vindt hier het onderwijs,
Den Leitsman, die hem leit voor een' geringen prijs.
Het valt gemaklijk, wat een ander heeft begreepen,
Zigh t' eigenen. 't Vernuft, dat dom is, wort geslepen
Op dezen wetsteen. Welk een heldre zonneschijn
Verlichte Italiën, zoo ras als BOKKALYN
Te voorschijn quam! elk stont verbaest en opgetogen,
En zagh de werrelt aen, maer heel met andere oogen,
Dan oit voorheenen. O het leeren is een stut,
En ieder even na, doch niet al even nut.
De beste meester heeft den minderen afgekeeken.
Maer hier komt BOKKALYN: ik bid u, hoor hem spreken.

OP B. KABROOLS ONTLEDING DES MENSCHELIJKEN LICHAEMS,

VERDUITSCHT DOOR

V. F. PLEMP,

PROFESSOR TE LOVEN.

Eertijdts voerde 't Grieksch gewelf
In zijn voorhooft KEN U ZELF,
Als een Goddelijke lesse
Van die wijze Schoolmeestresse:
't Zelve leert nu d' Artzen-School
Van den schranderen KABROOL,
Wiens vernuft met pit van reden
't Menschlijk lichaem gaet ontleden,
Van den top af tot den teen;
Dies de Latijnist voorheen

Van dien arbeit hem most danken;
Tot dat PLEMP, een eer der ranken
Van Galeen en Hippokraet,
Tot des Nederduitſchen baet,
Deze ſchatten uit het duister
Brengend, met een rijker luister
Toonde, dat hij was een ſtut
Tot zijn kranken Lantsmans nut;
Wiens gedachten zich nu wennen
Om te recht te leeren kennen,
Wat de Menſchenhuit omvangt,
Waer de Mensch van 't zamenhangt:
Hoe Godts Wijsheit diep gaet waren
Door ons Zeenen, door ons Aeren:
Hoe het kunstige geraemt
Alle kunstenaers beſchaemt,
Zoo nu ijemant door dees wennis
Van den trap der zellefkennis
Stijgbt tot kennis van Godts Troon,
Zoo eischt PLEMP geen' ander loon.

OP DE BESPIEGELINGEN
DER
GENEESKUNSTE
VAN DEN E. HEER,
Dr. NIKOLAES TULP,
BURGERMEESTER EN RAET VAN AMSTERDAM.

TOLLITUR ARTE MALUM.

Nergens vint men waerder TULP
Dan die leeft om noit te ſterven,
En ſchakeert de blaên, en verven
Naer den aert, tot 's menſchen hulp;

Die, ten ſteun van 't zwakke leven,
Alle bedden, waerze ſtaet
Opgeloken, komt te baet,
En verquikt met raet te geven;
Als de bloemen, in haer koorts,
Op de ſteelen, gansch verlegen,
Quijnen, flaeu van mist, en regen,
Of verſmacht van 's hemels toorts.
Wie zich wil bij tijts beraeden,
Bezige Aemſtels Hippokraet,
Die zich noch gebruiken laet,
In zijne onverwelkbre bladen.
Menigh leert uit 's meesters mont,
En een anders ooge, en ooren:
Dit vernuft kon dieper booren,
Op ervarentheit gegront.
Wie het leven aen wil queeken,
Door de heilzaeme Artzenij,
Leert nu veiligh, op een rij,
Onderkennen 's lijfs gebreeken.
Maer gelijk het lichaem hier
Wort geholpen, en genezen,
Door het gadeſlaen, en lezen
Van dit doorgeleert papier;
Zoo begint ons Stadt te bloejen,
Door des Burgemeesters plicht,
Die den last des volks verlicht,
Met zijn ſchouders te vermoejen:
Want de burgerlijke Staet,
Bij een lichaem recht geleeken,
Onderwaerigh aen gebreeken,
Wort geheelt door wijzen raet.
Als 'er ſtrijt valt in de leden,
En 's lants welvaert ſteent en zwight,

Om het regelloos gewight
Der veraerde vochtigheden;
Als de geele en zwarte gal,
Slijm en bloet van hitte woelen,
Valt de lantkoorts zwaer te koelen,
Die het hart dreight boven al.
Doch dees lant-arts kan vermeeren
En vermindren met verſtant,
Dat de ſteden en het lant
Door de Vrijheit triomfeeren.
't Is de kunst, die neemt, en geeft,
Elk kan ſtillen en vernoegen.
Wie zich dus, als Artzen, droegen,
Hebben 't lant te kort geleeft.
Zij verdienen lofgedichten:
Want, indien men 't gadeſlaet,
't Is geen minder kunst een' Staet
Te behouden dan te ſtichten.

OP DE

HEELKUNST

VAN

Dr. PAULUS BARBETTE.

Hier verſchijnt een heelzaem PAULUS,
Niet gelijk een wreede Saulus,
Die met ſcherpe klaeuwen grijpt,
En de tanden wet en ſlijpt
Op doortrapte en helſche vonden
Van geweer, om volk te wonden,
Te vernielen, en verwoet
Zich te baên in menſchen bloedt,

En den vetten buit te deelen:
Maer hij komt gewonden heelen,
  En geneezen door de gunst
  Van zijn meesterlijke kunst.
Hulpeloozen, gaet gij quijnen,
Dol van weedommen en pijnen,
  Aen gekrompen aêr of zeen,
  Aen een breuk van arm of been,
Of gekneusde ledematen,
Leghtge in 't uiterste verlaeten,
  Door een diepe vleeschquetzuur;
  Schijnt de geest van uur tot uur,
't Zwakke lichaem te begeven;
Kan 't veraerde bloed het leven
  Niet bewaeren; loopt om raed
  Bij den Duitſchen Hippokraet,
Bij BARBETTE, die zijn' zegen
Uitgiet over den verlegen,
  En den bant breekt, die zo ſtout
  De natuur geknevelt hout.
Zijne heelkunst ongedwongen
Komt ter zijden uitgeſprongen,
  Uit de volle medecijn,
  Als een ader uit den Rijn,
En verquikt de dorre leden,
In de Zeeſtad aller ſteden,
  Dies zij hem deze eere geeft,
  Dat hij voor een ander leeft.

OP DE

DRAEIJINGE

VAN

HET HOOFT,

VERWEERT DOOR DEN

GELEERDEN JONGELING

JOAN ANTONI GOEZENAER

Toen hij ter Artzenije wiert ingewijt in de doorluchtige

HOOGE SCHOOLE

T' UITRECHT.

De schrandre GOEZENAER komt hier op stoel verweeren
De draeijing van het hooft, die brein en zinnen plaeght.
Hij toont hoe ijdele verbeeldingen ons deeren,
Wanneer d' onstelde maegh de dampen opwaert jaeght;
En d' oogen schrikken voor de spooken en grimmasfen,
Als rijzende uit den poel des afgronts dootsch en naer:
Maer nu een wijzer eeuw dees dwaling is ontwasfen,
Loopt elk, die leeren wil bij vroeden, geen gevaer.
Laet 's Bisschops hanen vrij uit alle toorens kraeijen,
En wekken 't gantsche Sticht, zoo wijt het is bekent.
Waerom? al d' aertkloot schijnt rondom de zon te draeijen.
De geest van KARTES leeft nu in zijn element:
Want schoon neuswijzen dit bekommerlijk geloofden,
En lang weêrstreefden dat bij elk onmooglijk scheen,
Nu blijkt het openbaer aen 't draeijen van de hoofden.
De wijsten staen verbaest, en als verkeert in steen.
Het rechte middelpunt der werrelt is gevonden.
Voor zulk een' nieuwen vont verstommen 's weerrelts ronden.

J. V. VONDELS OPDRAGHTEN.

OPDRAGHT VAN DE MAEGHDEBRIEVEN. AEN DE HEILIGE MAEGHT.

Wie zal ik best mijn Maeghdepalmen wijden?
Wie beter dan de Hemelkoningin?
Wat Geest blaest mij dit Kerkorakel in?
O Fenixmaegt! ô Moeder van 't verblijden!
Al zit gij, op een wolk van Serafinnen,
Zoo diep in 't gout van 't albezielend licht
Der Godtheit, met uw ſtraelend aengezicht,
Dat Cherubijns belonken, en beminnen;
Dat d' Engelen bewierooken, en eeren,
Met Englezangk, en galm van 't zaligh koor;
Noch dringt de ſtrael van uw genade door
Dees duisternis, waer in wij ons verneêren,
Voor uwen troon, vergult met rijker zonnen
Dan 't middaghlicht, dat 's avonts ondergaet.
Uw ootmoet komt het nedrigh hart te baet.
Door ootmoet hebt gij zelf Godts hart gewonnen.

Gij ſpant de kroon, ô puikkroon aller vrouwen!
De loftrompet van uw benijde Faem
Vult hemel aerde en zee met uwen naem,
Een naem, waer in wij Kristus kerken bouwen.
Uw tittel blinkt, in 't voorhooft zijner kerken
En kooren, als een zeegen voor ons oogh.
Mijn note rolt te laegh: gij rijst te hoogh.
Wie kent de maet van al uw wonderwerken?
Zoo kleet of been ja ſchim van lager Heiligh,
In ſtroom, in lijk, en krankbedt, wondren werkt;
Wie zweeſt zo laegh, dat hij de kracht niet merkt
Van uw gebeên, een toevlught wis en veiligh?
Gij, teelſter van den eenighſten Behoeder,
Hebt, daer gij heerscht, bekleet met majesteit,
Noch uw natuur en aert niet afgeleit;
Maer houdt uw Recht, gelijk Godts rechte Moeder.
Gij kunt meer gunst, bij uwen Zoon, verwerven
Dan Hester, bij den Oosterſchen Monarch.
Het Kruis-lam zagh u op den Dootshooftbergh;
Daer gij de zon, om uwen Zoon, zaeght ſterven.
Gij vlughte voor den kindermoort des Vorsten,
Met Davids Zoon, bewaerder van Godts Zoon
En Moeder, die haer' mont leide op de koon
Van 't heiligh Kint, gezooght met maegdeborsten.
't Orakel, naer wiens ſtem het al moet hooren,
Dronk met die melk der kuiſche Moeder in
Haer liefde, die, gewortelt in zijn' zin,
Zijn hart noch raekt in 't hooghſte koor der kooren.
Zoo ras de maeght, of 't hemelmaeghde-teken,
Het licht gevoelt, en gaet van 't licht bevrucht,
Dan matight zij den ſtrael, die ſlus de lucht
Verbrande, en, uit den Leeuw, op 't hooft quam ſteeken:
Maer gij, ô Maeght van koningklijken zade!
In 't zwangergaen van 't goddelijke pant,

Verkoelde door uw vrucht allengs den brant
Van Godts gerecht. O zetel der genade!
  Het was wat groots, dat d' eer der luchtgezanten
Verkondigde aen 't altaer, hoe d' oude vrouw
En dorre ſtruik dien Heiligh baeren zou,
Gewijt van Godt om boete en tucht te planten.
  Noch grooter was 't, toen d' Engel quam ontvouwen
De wonderbaerste en aengebeên geboort,
Van brein noch oor begrepen noch gehoort,
Eer Godt u gaf zijn hant en ſtaf te trouwen.
  Hoe wemelden de Geesten, die vast drongen
Te Nazareth om uwe Bruiloftscel!
Hoe bloô, hoe heusch ontfingt gij Gabriël!
Wat bruilofts-liet hebt gij hem nagezongen!
  Een vlam ontſtak terſtont uw bruiloftskamer.
Godts Geest, een kracht, een Duif van 't hemelsch dak,
Omhelsde en kuste uw kuischheit, zonder vlak;
Die dronk het Woort. Geen daeuw drupt aengenamer
  Op 't leliblat. Hoe wiert u toen te moede!
Schaemroode ziel, Godts wellust, hemelbruit.
Uw Bruigom leide u Godts geheimnis uit.
Gij kleede Godt, het Woort, met uwen bloede;
  Den ſchoonſten van 't ontelbre tal der menſchen.
Zoo zagh men hem, van Jesſes ſtruik en ſtam,
Te Bethlehem; daer hij te voorſchijn quam,
't Beloofde zaet, begroet met zoo veel wenſchen.
  Uw zwangre Nicht vernam u naeu van verre,
Of neegh, en groete u, Moeder van de bron
Des heils, en van de noit geſchape zon.
Toen huppelde in haer lijf Godts Morgenſterre.
  Nu daelde een lucht, vol zangs, op Davids weijen;
Die hoorden ſtrax op 't blaten van hun vee:
Den hemel eer: den ganſchen aertkloot vreê.
Hoe ſchitterden, hoe tuimelden Godts reien!

Drie Koningen verſmaden d' aertſche hoven,
Op 't ſtarrelicht, dat d' arme kribbe wijst,
En ſlechte Maeght, waer van de hoogmoet ijst.
Zij offren Gode, in eenen ſtal verſchoven.
Wat leerde u 't kint niet binnen Joſephs drempel!
Hoe zocht gij 't kint, zoo moederlijk bevreest!
Het zwerft rontom, wekt lijken, en geneest:
Het ſtopt den mont der Wijzen in den tempel.
Gelukkigh, die uw tijden moght beleven,
Dien gulden tijt, dat Godt in 't vleesch verſcheen:
Noch zaliger ziet gij zijn vleesch, en been,
Uw eigen vleesch, gekroont in 't ander leven.
Met wat een' ſtoet en majesteit en zegen
Onthaelden u de Vader Zoon en Geest;
Toen gij van hier ten hemel voert te feest,
Langs hijäcinthe en langs turkoize wegen.
Jeruzalem ſcheen boven uitgelaten.
Het weerlichte al karbonkels, en robijn.
Aij ſtarren, duikt, en zon en maneſchijn,
Voor eeuwigh licht, ſaphier, en goude ſtraten.
Daer juight het al, wat, van geen vlek geſchonnen,
Het aenſchijn keert naer u, en 't zuiver Lam.
Daer kent men Godt, drie glansſen, eene vlam.
Gelukkigh die Godts blijſchap heeft gewonnen.
Terwijl wij dan noch in dit dal der tranen
Vast zuchten om verquikking voor de ziel;
Daer d' eerste ſlang ons naſchiet op den hiel;
Daer 't zwaer valt zich van zoet vergift te ſpaenen;
Zoo kome uw gunst daer boven ons te vordel.
Wij offren u (verſma geen offerhant,
Een ander brenge u gout, en diamant)
Wij offren u een' martelſtarregordel:
Geen diereriem, waer door de zon haer ſtreeken
Gedurigh houdt, de twaelf maenden langk,

Maer riem, waer langs uw Kruiszon gaet haer gank,
Door 't jaer, omgort met zoo een twaelfteken:
De Borst, het Lam, het Orgel, zoet in d' ooren,
De Tang, de Leeuw, de Dolk, van bloet noch nat,
't Albast, vol geure, de Helm, het Zwaerderadt,
De witte Duif, de Palmtak, en den Toren.
't Betekende is veel eer 't geen ik u wijë:
Dat overtreft 't borduurfel mijner fchacht.
O Zeeftar! licht mij zoo, in 's weerelts nacht,
Dat JEZUS troost mij aenblikke in MARYE.
MDCXLII.

OPDRAGHT

VAN

PETER EN PAULUS TREURSPEL.

AEN

EUSEBIA.

EUSEBIA, nu trek, op Godts bazuinen,
Met mij, niet om den Jerifchoofchen muur;
Maer om de Stadt, die met haer zeven kruinen
De donders tarte, en terghde al 't blixemvuur.
Nu leer met mij zachtzinnigh oorelogen,
En Rome zelf beftormen op zijn kracht;
Niet met gewelt van fchilpadt, ram en bogen,
Waermeê het fel al 't aertrijk t' onderbraght;
Maer met gebeên, en tranen, en twee tongen,
En wonderheên, en afgepijnighl bloet.
Wat Cezar dwongk heeft Kristus dus gedwongen.
De doornekroon befchaemt den lauwerhoedt.

Omhels dan dit paer helden, echte Vaders
  Der Roomſche Bruit, en Godtverloofde maeght;
Die, op het bloet van hun doorluchtige aders,
  Meer moedts dan op Anchiſes afkomst draeght:
Die afkomst quam den grijzen ſtroom oproeien,
  En plante daer door 't zwaert vervloeckte Goôn;
d' Apostelſchap, beknelt in yſre boeien,
  Verhief 'er 't Kruis, gezegent in Godts zoon.
Gij kust en leest de blaên die eeuwigh leven;
  De leliën met roozen overſtroit;
Spierwit ſatijn met martel-inkt beſchreven,
  En bloetkorael op ſneeuw, dat niet ontdoit.
Daer zietmen druk het padt tot blijſchap banen:
  Daer puft de ſtank des kerkers 't weeligh hof:
Daer kiest uw lust geen perlen voor die tranen:
  Daer veegt men kroon en ſcepter uit, als ſtof.
Terwijl de jeught, met ijdelheên geladen,
  Den oogenblik des levens wulpsch verquist,
Leert d' aendacht hier de tijrannij verſmaden,
  En d' ijdelheên, noch ijdeler dan mist:
Zij leert 'er naer Godts ſtrenge Ridders aerden,
  Die 't hemelpadt op purper niet betreên,
Maer op de punt van ſpijkers, ſnê van zwaerden,
  Geklonken en geknarst door vleesch en been.
Wat is ons vleesch, dat toch in 't graf moet rotten?
  Wat is het lijf, vermast van ſnoode pracht?
Der wormen ſpijze, en voetſel voor de motten;
  Een hindernis van 't geen Godt dierbaerst acht.
Dat's 't wezen uit zijn aengezicht geſneden,
  De hemelſche en in klaij gevange ziel;
Die haekt te ſpoên met wijde en wisſe ſchreden
  Naer 't zaligh honk, waer op haer liefde viel.
Geen Labijrinth der weerelt kan verwarren
  Haer opzet, zoo zij volght den marteldraet,

En 't licht der beide in bloedt vergulde ſtarren;
Waer voor het kroost van Tyndar onder gaet.
De Tiber komt ten Apennijn afbruizen,
En ſchijnt verheugt, daer hij hun Graven ſchuurt;
Geviert van zoo veel Keizerlijke huizen,
En Koningen, wier eere als Kristus duurt.
Hoe dus? ik raek geen aerde: mijne veder
Verrukt den geest naer d' Apostoliſche asch.
Euſebia, laet los: gij trektme neder,
Die reede al uit den damp der weerelt was,
En liet u, na mijn afſcheit, hier geen beter
Geheughnis dan Sint Pauwels en Sint Peter.
MDCXLI.

OPDRAGHT
VAN
SINTE URSELS MAEGHDESPEL.
AEN
AGRIPPINE.

O AGRIPPYN, gemijtert met Drie Kroonen,
Die zittende als op eenen regenboogh,
Kunt tekenen van Roomſche aeloudheit toonen,
En rekenen uw herkomst van zoo hoogh:
Gij roem des Rijns, vergeef ons datwe naderen
Uw Bisſchopsſtoel en Raethuis, groot van faem,
En wijden u ons Maeghdelijke bladeren,
Beſlagen met Sinte Urſels gouden naem;
Beſchreven met den Koningklijken bloede
Van haer, en van haer Ellefduizental,

Gemartelt, en geslagen met Godts Roede,
  In 't aengezicht van uwen ouden wal.
d' Inboorelingh is zijn wiegh gehouden,
  En bakermat. Hoe kan ik die voorbij?
Al wort de melk der Moeder niet vergouden
  Van 't kint; dit strek' ten allerminste dij
Een klein bewijs van mijn genegentheden,
  En groote zucht tot mijn geboorteplaets;
Daer ik, nu stijf een halleve eeuw geleden,
  Eerst rijzen zagh den glans des dageraets.
Wij volgen dus de leidstar der aelouden.
  Wij volgen in hun schaduw, slechts van veer,
De Grieken, die hun boortesteden bouden
  Zoo langh voor ons met onnavolghbaere eer.
Euripides, die wijze, 't wijze Athenen
  Deed schreien, om het moederlijk geschreij
Der Biddenden, die om haer zoonen steenen,
  Op dat men hun een uitvaert toebereij.
't Hooghdraevend dicht van Sophokles geleide
  Het levend lijk van Edipus naer 't graf,
Te Kolon, daer die blinde ballingh scheide
  Van Antigoon, heur vaders oogh, en staf.
Wij zingen hier van Sfinxen, noch Edippen,
  Noch heimlijk graf, waer van Koloner ijs;
Maer tuigen klaer, met stomme Maeghdelippen,
  Van Ursels asch, daer Kolens roem uit rijst,
Dees stof kan ruim 't gebrek van geest vergoeden.
  Hier stort niet een Makaria ter neêr,
Maer Duizenden, al zalige gemoeden,
  De doot getroost, alleen tot Kristus eer.
Hier tarten geen gewapende Scijthinnen
  Achilles, daer Penthesilea streeft;
Maer wapenlooze en strijdende Heldinnen
  Dien wreeden Hun, voor wien al 't aertrijck beeft.

Geen Amazoon is met die hoop gebleven
  Voor Trojes vest, als mijne Koningin;
Die, na heur doot, gekroont in 't eeuwigh leven,
  Nu heerscht met Godt, alle eeuwen uit en in.
Geen Hengſtebron magh halen bij de beken
  Van 't eedle bloet der Joffren hier gevelt:
Dit bloet, waer meê gij hebt uw' Schilt beſtreken,
  Uw Schilt, die noch van 't Elleftal vermelt.
Driekoningsſtadt, ontfangh mijn Maeghdenoffer,
Al breng ik dien in geen Driekoninghs koffer.
  MDCXLIII.

OPDRAGHT

VAN

KONING DAVIDS HARPZANGEN.

AEN DE DOORLUGHTIGHSTEN KONINGIN

CHRISTINA MARIA ALEXANDRA.

Christine, die de Noortſtar met uw kroonen
  En glans verdooft, en al wat kroonen draeght;
En, daelende uit uw Vaderlijke troonen,
  Als Godts Gezalfde, in ootmoedt Godt behaeght;
Wij wijden hier in Neêrduitsch aen uw' voeten
  Het harpgezangh des Konings, op wiens maet
De hemelen en Englen juichen moeten,
  Terwijl hij voor de bondtkist danst op ſtraet.
Die galm, van outs in 't Godtshuis der Hebreeuwen
  Den opperſten, als wierook, toegezwaeit,
Heeft Christus kerk en kooren nu veele eeuwen
  Geſticht, zoo wijt de zon om d' aerde draeit.

Hij hanght, gelijk een keten, rijk van ſchakels,
Met kunst verknocht, door 's hemels drift en geest.
Dat Memfis zwijge, en luistre naer d' orakels
Van dit muzijk, een eer van 't hooghſte feest.
Athene zwichte, en ſtoffe op geene pennen
Van Pindarus, die, onverwelkbren palm
En lauwerier, in 't ijdel renperk rennen:
De Godtheit draeft hier op een eedler galm.
Hier openbaert de hoop van alle volken
Zigh levendigh, op dien onfaelbren toon,
En dringht met ſtrael op ſtrael door zwerk en wolken,
Als Godts beloofde en langh verwachte Zoon.
Dees lier herbouwt geen ſtadt, die met haer muuren
En glans verzinckt in bloet, en ſmook, en ſtof;
Maer Sion, dat alle eeuwen zal verduuren,
En eeuwigh groeit in 's Allerhooghſten lof.
De Koningh temt den Oorlogh, opgewasſen
Tot elcks bederf, verbreizelt ſchilt, en dolk:
Zoo luste 't u den Krijgh t' ontharrenasſen,
Te ketenen, tot rust van volk bij volk.
Wanneer de Geest hem leert de ſnaeren roeren,
Dan vaert de vree ter poorte in van 't palais:
Gelijk uw drift den pais al om wil voeren
Ter werelt in, hoe krank zij walgt van Pais.
Och of ons Duitsch 't Hebreeuwsch gezang kon volgen
In aert en zwier; t' zij d' opperſte Gena
Het menschdom zalve: of 's hemels wraek verbolgen
Op donders rolle, en t' volk met blixem ſla.
Gij, die de kerne en kracht van veele tongen,
Ook 't Neêrlantsch kent, zult, zoo mij d' eer gebeurt,
Best ſmaeken, of ik wel hebb' nagezongen
Den Harpenaer, die heilrijk juicht, of treurt.
Uw heuſcheit plagh den blooden moedt te geven,
Die voor uw' ſtoel bezweeken uit ontzagh.

Door deze hoop, van uw' gena gesteven,
Beproef ik wat mijn flaeuwe stem vermagh.
De groote naem van David magh vergoeden
Wat hier ombreekt aen 's dichters klank, en magt
Uw troon verstoot geen willige gemoeden:
Dat's d' eigenschap van 't goddelijk geslacht,
MDCLVII.

OPDRAGHT

VAN

JOANNES

DEN BOETGEZANT,

AEN DEN DOORLUCHTIGHSTEN VORST EN HEERE

JOANNES MAURITIUS,

Prince van Nasfau, Grave van Katznelleboge, Vianden en Diest, heere in Beilstein, Grootmeester van Sint Joannes orden te Jerusalem, in der Mark, Saxen, Pomeren en Wenden, Lantvooght van het hertoghdom Kleef, het vorstendom Minden, en de Graeffschappen van der Mark en Ravensbergh, enz.

Gebeurden 't oit voorheen, gelijk men zeght, dat namen
Met dienze droegen, en hunn' aert en daeden quaemen
Te stemmen; zoo gebeurt het noch bij onzen dagh.
Is 't mij bij uw gena geoorloft, en magh
Men spreeken, als 't in u gesterkt wort van de reden:
Want komt men 's Vorsten naem van onder op t' ontleden
Zoo wort MAURITIUS in onzen zin geprent,
De dappre vorst van 't vroom Thebaensche regement,

Een helt, in 's keizers dienst, die, rustigh en rechtschapen,
Zich queet in 't harrenas, en toonde dat hij 't wapen
Niet voerde uit praelzucht, maer ter eere van het rijk,
Ten schrik der boozen, en den vroomen tot een wijk:
Maer toen hem Cezar, om het Heidendom te paeien,
Belaste 't wierookvat den afgoôn toe te zwaeien,
En 't goddeloos altaer, naer Numaes blinden stijl,
Te dienen, schonk hij 't lijf ten beste aen zwaert, en bijl,
En paerdevoet, en liet het gansch tot stof verpletten,
Ook zonder tegens 't hof van Rome zich te zetten,
Met uiterlijk gewelt. Dus gaf hij, recht en slecht,
Gelijk een kruishelt, Gode en Cezar elk zijn recht,
Met zeven duizenden soldaeten, dappre zielen,
Die alle op eenen troep geduldigh nedervielen,
En d' eedle martelkroon bevochten door een strijt,
Waerin men om den naem des grooten Heilants lijdt.
Zoo stont uw dapperheit doorgaens getroost te streven
Voor d' eer van 't heiligh rijk, ook, op verlies van 't leven,
Den keizer in zijn recht te stutten met uw zwaert;
Als uw voorzichtigheit het keurgezagh bewaert,
Met een' 's rijx scepter voert, en Christus rijk verdaedight,
Wanneer de Keurvorst uit zijn' naem u begenadight;
Daar LEOPOLDUS wort geheilight, en, gelijk
Een goude morgenzon en licht, uit Oostenrijk
Te voorschijn komt, om al wat adem schept te voeden.
Met welk een wijsheit wistge oneffene gemoeden,
Aen 't barnen, als een zee, van stormen opgeruit,
Gelijk te strijken, en de tweedraght haeren buit,
Waer op zij vlamde, zacht t' ontrukken, om Europe,
En zoo veel zielen niet te stellen buiten hoope
Van haer behoudenis! zoo loffelijk een daet
Volght MAURITS na die voor Godts naem het leven laet.
De naem JOANNES biet uw hoogheit ook geen schade.
Dees brengt genade aen, en gij blinkt door Godts genade,

Gelijk een vorst en lidt van 't zegenrijk gebiet,
Dat langs den Donaustroom 's erfvijants heir beschiet,
En out Byzantium de wet stelt, en zijn troepen.
Niet min eerde u dees naem, toen gij, met lust geroepen
Van Keurvorst FREDERIK, op FERDINANDUS stem,
Grootmeester wert gewijt von out Jerusalem,
En d' orden van Sint Jan, waer in de Duitsche heeren,
Kruisridders, 't gasthuisrecht en Christus rijk verweeren,
In schaduwe van Gode en zijnen boetgezant,
Waer op mijn zangheldin met haeren heldentrant
Grootmoedigh draeft, of zij, met hulp der koorkooraelen
Des hemels, naer den eisch, dat licht kon achterhaelen,
Maer 't lustme d' orden van den heiligen Joan
Te zien opkomen en haer ridders kruisgespan,
Verheught dat Nassau, ter Grootmeesterschap verheven,
Den eersten voorzaet noch een' rijker glans komt geven.
Zij wert gesticht omtrent zes hondert jaer geleên,
Uit onderscheide tael, ten dienst van 't algemeen
Behantvest en vermeert, om 't kruisgeloof te vrijen
Voor inbreuk van den Turk, en 't juk van Barbarijen.
Zij plant den oorlogsstoel eerst in Jerusalem,
Op 't heiligh kerk gezagh, van aller princen stem
Gehanthaeft, en verknocht aen haere wet en regelen,
Door eene krijghsbelofte in 't openbaer te zegelen.
Den ridder wort het zwaert gehangen op de zij,
Om al zijn leven lang 's erfvijants razernij
Met maght te ketenen, en Christus oorloghstroepen
Te volgen overal, waer 't hooft hem zal beroepen.
Hem wort alle eigendom van have streng ontzeght,
En slechts het bloot gebruik ter nootdruft toegeleght:
Gelijk den ridder d' eght verboon blijft t' allen tijden,
Om onbekommerder voor 't kruisgeloof te strijden,
En 't Heidensch ongeloof te keeren uit Godts huis.
De zwarte mantel, en het witte ridders kruis

Verstrekt zijn dragbt en merk: doch draevende in Godts benden,
Zoo dekt het barnas en de roode rock de lenden.
Dus storttenze hun bloet veel jaeren in het velt,
En keerden wettigh woest gewelt af met gewelt,
Uit mededoogen, om d' opgaende vlam te blusſen,
Gestookt van Agars zoon, met Tartarije en Rusſen
Gesterkt, en aengegroeit in top van 't hooftgebiet,
Te duuren ons ter straff', tot dat het Godt verdriet.
De rijxkronijken, ons ter hant gekomen, melden
Hoe Duitschen, in het heir der Christensche oorloghshelden,
Ten dienst van 't heiligh graf, zich queeten slagh op slagh,
Den broederen ten troost, den vijant tot ontzagh.
Dus streedenze oostwaert: maer toen 't Heidendom in 't Noorden
De kusten, langhs d' oostzee, met branden blacken moorden
En schendigh stroopen, hielt in 't uiterste gevaer,
Quam d' orden in het velt, om Duitschlant voor zoo zwaer
Een hagelbuije met de kruisrondas te dekken.
Men zagh den Wezerstroom, en Elve, en Trave trekken
Door Pruisſen, en den oogst van Lijflant op de trom
Van Saltze, om 't onverlicht en woedend Heidendom
Tot reên te brengen, die hen leert, van zin verandert,
De wapens offeren aen Godt en Jesus standert:
Want Rome waekend hadde, in 't aenzicht van den nijt,
De Duitsche ridders orde uit ijver ingewijt
Met dien grootmeester, om den heirtoght aen te leiden,
En Christus kruisrijk wijt ten noorden uit te breiden.
't Gelukte ook. Al d' oostzee, toen Godt zijn' zegen gaf,
Verbrande kerkwoudt, en brak boschaltaren af:
En Lijflant, dat, tot smaet des heilants, 't zwaert aengorde,
Begaf vrijwilligh zich in Sint Joannes orde:
Waer na vorst Alberecht in Brandenburgh, een hooft
Der heilige orden, als een leenvorst, trou belooft
Aen koning Zegemont, voor 't leen van 't vruchtbre Pruisſen.
Dit vrederijk verdragh beslecht het vreeslijk ruisſen

Dèr oorloghsſtormen, en het ridders kruisleen hangt
Aen 's Marrckgraven wil, van wien het d' orde ontfangt;
Gelijk MAURITIUS, in dienst van zijnen heere,
Ook begenadight wert met deze onſterflijke eere.
Indien de tweedraght van de Roomſche en Griexe kerk,
En 't keizerdom van ooste en weste, in 't worstelperk
Niet ſtieten tegens een, als rammen met den horen;
De maght van 't kruisgeloof, tot liefde en pais geboren,
Waer maghtigh met de hulp des hemels, door 't beleit
Der ridders ordre van Sint Jan, ter doot bereit,
De ſcherpe horens van de halve maen te ſtuiten,
Op vier paer punten van dit kruis, en, voor het ſluiten
Der hoornen, haer bij tijts den wasdom te verbiên:
Nu bleef Jeruſalem, dat Diedrik, eerst ontzien,
Als graef van Hollant, lest de kroon op 't hooft zagh ſchijnen,
Verwildert: want de ſtorm der wreede Sarazijnen,
Hielt aen: dies d' orde uit noot den krijghsſtoel had herplant
Te Rhodes, dat op zee de kroon twee eeuwen ſpant,
Tot heil des Christendoms: noch wertze in droef geſtalte,
Hoe vroom zij ſtreet, verjaeght, dies keizer Karel, Malte
Den Ridder inruimde, als een onverwinbre rots,
Van waer 's grootmeesters hart geharrenast, ten trots
Des Turkſchen Oceaens, die 't aertrijk rukt aen flarden,
En rijken inſlikt, al die ſtormen uit kon harden.
Toen d' orden, na veel ſtrijts, te Rhodes ſchipbreuk leê,
Ontzwomze 't bloedigh zwaert aen deze wijk in zeê.
Ptolmais dorst vergeefs, geſterkt met Duitſche maghten,
Godts vijant tweemael op rondas en ſpeer verwachten:
De Graef van Hollant zet vergeefs, zich in de waegh
Met koning Luidewijk, daer 't Sparen met de zaegh,
Geklonken voor den boegh, den Nijlſtroom op komt rukken,
En bruischt de keten van ſterk Damiate in ſtukken;
Waerom de keizer, die de dapperheên vergelt,
Het zwaert van Haerlem blank in 't licht der ſtarren ſtelt,

En d' oude aertsvader van Jerufalem dien degen
Noch kroonde met zijn kruis, een' ridderlijken zegen:
Vergeefs ftaet Scanderbeg, gelijk een rots van ftael,
En trapt Godts vijanden de pan in dertigh mael:
Vergeefs verdaedight hij, als Hektor 't rijk van Troie,
Albanjen, en verduurt Amurats heir voor Kroie:
Toen 't rijk van Konftantijn, noch Rhodes kon beftaen,
Quam al dat woest gedruis op Maltes ridders aen,
En d' orden van Sint Jan, die tegens Mechaes plaegen
Een rij van eeuwen 't zwaert heeft op de zij gedraegen.
Wat was 't een droeve dagh, een dagh befchreiens waert,
Toen 't heir van Ottoman verwoet, te voet te paert,
Te water en te lant, Byzantium quam vloeken,
Beftormen ftorm op ftorm, en dreef uit zeven hoeken
Zijne elefanten op den muur en torens aen,
Met al zijn heirkracht, trots op haere halve maen,
Om 't moederlicht, de zon der weerelt, uit te doven.
Hoe ftont die groote ftadt, als Etnaes barrenoven,
In rook en fmook en vier en vlam van overal,
Daer 't blixemde op den muur, en donderde op de wal.
De toren van Roman, gefchokt door zulk een' donder,
Komt endlijk met gedruisch, dat d' aerde dreunt van onder,
Neêrploffen, dempt de graft met muur en puin en fteen,
En roept den vijant daer het gaept, om derwaert heen,
Als over eene brugh, gebout van fteen en ftukken,
Ter muurbreuke in, en voort recht ftewaert in te rukken.
Acht hondert ridders van 't Latijnfche en Griexe bloet,
Alle even rustigh, en alle even trots van moet,
Den doot om Godt getroost, zich in de muurbreuk zetten.
En juichen op den klank van trommels en trompetten,
Op 't onweêr van kortou en grouwzaem douderkruit.
Zoo vint zich Mahomet bedrogen, en geftuit.
Terftont gebiet hij, om het hart des volx te nijpen,
Langs noch een' andren kant de muuren aen te grijpen.

Hij bouwt een ftorrembrug van tonnen op den ftroom,
En geeft de benden aen de ftroomkant vrijen toom
Te ftormen, en met een op Pera toe te zetten.
Nu kan Godts ridderfchap deze inbreuk niet beletten,
Daer Paleologus, en helt Justiniaen,
Zoo onvertzaeght In 't fpits, gelijk twee leeuwen, ftaen,
Die Mahomets gebroet met opgefpalkte blikken
Aengrimmen overdwers, en met hunn' klaeu verfchrikken,
Tot dat Justiniaen gewont zijn wacht verlaet,
Om 't bloet te ftulpen, fchoon de keizer het ontraet.
Hier door begint de moedt der ridderfchap te daelen.
Dus berst d' erfvijant in, gelijk een fpringvloet paelen
Noch dijk noch paelwerk fchroomt, en bruischt in 't lang en breê,
En zet al 't platte lant alom in bare zee.
Waer hier prins MAURITS en zijn Duitfche Ridders orden
Geboôn het flaghzwaert [datze op hunne zijde gorden,
Alleen den naem van Gode en boetgezant Sint Jan
Ter eere, tegens 't wreet en voorhuitloos gefpan]
Te rukken uit der fcheê; noit hadden Mechaes benden,
In eenen jammerpoel van endelooze elenden,
Dat keizerlijk palais gedompelt tot den grout.
En Konftantijnftadt moght, veel trotzer danze oit ftont,
Het hooft opfteekende, de hooftkerk van Sofije
Noch heden, op den naem van Jefus en Marye,
Opgalmen hooren met een hemelsch koorgezangk;
Daer nu de kruisvloek loeit, en niet dan lasterftank,
In fte van 't wierookvat en zoete wierook geuren,
Den hemel toezwaeit, van Godts englen te betreuren.
De leste Konftantijn geeft midden in dien drang
En onbekent den geest. Het woeden gaet zijn' gang.
Konftantinopel fchijnt een treurtooneel vol plaegen.
Na een belegeringe, een ftorm van vijftigh dagen,
Wortze overweldight, juist op 't hooge pinxterfeest.
Dat leert verloochenen hoe Godt de Heilge Geest

Al teffens voorftraelt uit den Vader en den Zoone.
Nu leght de keizer, met zijn purper ftaf en kroone,
Gewentelt in het bloet, getrapt in bloedigh ftof.
Men ziet geen kerken aen, noch kloosters, koor noch hof,
Gewijt noch ongewijt, dat fchenden, dat fchoffeeren
Ontvonkt de wanhoop, die zich ijdel wil verweeren.
De Bofforus verheft zijn kil, en bruist in zee,
En rookt van fchuimend bloet. Zoo huilt van hartewee
Een vrou in baerens noot, als deze ftadt in rouwe.
Zij roept: dat niemant trots 't geluk te veel betrouwe.
Een ftadt, die duizent jaer, en hondert, en noch meer,
Na haeren oirfprong, ftont, en Rome tarte in eer,
Gelijk een grenspylaer van Afië en Europe,
Valt nu de wraek ten buit, en jammert zonder hoope.
Men fteekt het Keizers hooft op eene fpeer ten fpot,
Ook 't kruisbeelt met gefchreij: dit is des Christens Godt.
De Keizerin wort, met den zoone en dochter t'zaemen,
Bij haer in 't hofbanket gefleept, en zonder fchaemen
Gefchonden, in 't gezicht van bloedthont Mahomet,
Daerna gefabelt, op 't gejuich van 't moortbanket.
Men voert het overfchot der ftede in flavernije,
Aldus verzonk in bloet dees grijze heerfchappije,
Daer d' oude wijsheit van de Grieken fchipbreuk lijdt.
Het is vergeefs geftreên, als Godt u tegenftrijt.
De vloek des Heilants, op den hoogen ftoel geklommen,
Wint Trapezonte, en hecht, vol moedts, twee keizerdommen
En twalef rijken, als karbonkels, aen zijn kroon.
Hadde Oostenrijk doorgaens hem niet het fpits geboôn,
Het Turkfche heir waer lang ter kruisgrenze ingeborsten,
De Keizer, met den fleep der zeven Keurevorsten,
Ten fchimp in een triomf, de fteden omgevoert.
Nu hoort men hoe hij dol trompet en trommel roert,
En inboort door geberghte en bosch van Tranfylvanje.
Waekt Christenrijk niet op, zoo drijft hij in Germanje

Den rijxſtroom af, en ſteikt in kracht, en niet in ſchijn,
Het voorſpook, als zijn paert te wedt gaet in den Rijn
Voor Keulen, dochter van de kerk, der helden moeder;
Dan wort de Keulſche Dom een paerdeſtal, om voeder
Te ſchaffen aen zijn paert, dat zoo veel velts verwoest,
En met bebloede hoef vertrapt den gouden oegst,
Het zweet der akkerliên, en Christenſche onderdaenen,
Die, op 't geberght gevloôn, dit aenzien, nat van traenen,
En ſlaen hunne oogen naer den hemel west en oost,
Of Godt een' Machabeeu opwekte, al 't rijk ten troost.
Welaen MAURITIUS, de krijghstrompet geſteeken.
Gedoogh niet dat dees vloek voortaen bij ons gebreken
Meer ſteden winn' dan door zijne eige dapperheit.
Een andre weerelt wist al lang van uw beleit
Te ſpreeken, daer uw deught de menſcheneeters temde,
En Wilden, woest van aert, verſlinders van den vremde,
In wildernisſen dreef, en brullende woeſtijn;
Schoon zij hun pijlen loos beſtreeken met venijn,
En geene menſchen maer een ongediert geleken,
In 't nest geworpen, en van reêngebruik verſteeken.
Waek op, waek op, en roep uw ridderſchap bij een,
De jongſte noot verdaeght de noothulp in 't gemeen.
Het eilant Krete, met zijn hondert ſteen, loopt ledigh.
De zeeleeu van Sint Mark en 't noit gekrenkt Venedigh
Kan naulijx tegenſtaen, en Hongarye ſchreit
Om noothulp in den brant, die 't koorenlant afweit.
Verdaegh uw kruisorde, om in ſchaduw van Godts ſtander
Te kampen voor 't geloof. De zevenſte ALEXANDER
Biet rustigh u de hant van verre uit Engleborgh.
Het hooft van Oostenrijk, gewapent met zijn zorgh,
Beklaeght zich dat men draele en hem, der Duitſchen wachter,
In ſte van onderſtant, noch laegen leght van achter;
Niet anders of 't geloof, het kruisgeloof, geen trou,
Geen liefde op d' aerde vont, en of men Christus wou,

Niet als de Heiden, met een helfche fpeer van voren,
Maer recht van achter 't hart, gehecht aen 't kruis, doorboren.
Verhoe dien vadermoort, ô Helt, die nimmermeer
Van weldoen rust. Befchut den Keizer, uwen heer,
En in den Keizer gantsch Europe, en zoo veel lieden,
Te flaeu en afgemat om wederftant te bieden.
Heeft Perfeus eene maeght, gebonden aen de rots,
Voor 't zeegedroght befchut: kon Herkles met zijn knods
Een' osfendief, een flang, een' leeu, een ondier kneuzen:
Hoe veele flangen, hoe veel rovers, hoe veel reuzen,
Zult gij vernielen, op dien braven oorloghstoght.
Hoe veele maeghden naekt en bloot ter merkt gebroght,
En opgeveilt, als vee, ten wellust der tijrannen:
Hoe veele flaven, op de roofgalay gebannen
Verlostge door het zwaert, dat uwe zij bekleet,
Om neêr te houwen al wat gruwzaem is en wreet,
En zulk een' helhont, van godtslasteren bezeten,
Te flepen voor den dagh, geknevelt aen zijn keten.
Ik hoor Godts ridderfchap, als ftroomen door een fluis,
Uitbersten, en in 't velt u volgen op uw kruis,
Mij dunkt ik zie het hart der Ottomannen popelen,
En, van den Donau af tot in Konftantinopelen
Gedreven, ommezien, als of hij krijgens moe,
Aen 't graf van zijn' profeet, de Christe weerelts roe,
Zich bergen wou, uit fchrik voor 's Keizers adelaeren,
Gereet de halve maene in haeren fchilt te vaeren.
Zoo zie u Nasfau lang ge-eert in 't kruisgefpan.
Zoo blinke uw borstkruis fchoon in d' ordre van Sint Jan.
Zoo wenscht mijn zangheldin uw zegepaert te leien,
En u op 't hof van Kleef t' onthaelen met haer reien,
Ten prijs van FREDRIK en LOUIZE, groot van naem,
Terwijl twee weerelden gewaegen van uw faem.

MDCLXII.

OPDRAGHT

VAN

JEPTHAES TREURSPEL,

AEN MEVROUW

ANNA VAN HOOREN,

GEMAELIN VAN DEN EDELEN HEERE

KORNELIS VAN VLOOSWYK,

Heere van Vlooswyk, Diemerbroek en Papekop, Burgermeester en Raet van Amsterdam.

Het heiligdom des Bijbels is behangen
  Met beelden die Messias, hoogh gewijt,
Uitbeelden, en gemoeten met verlangen,
  Eer hij verschijnt ten offer op zijn tijt.
Zijn offerampt was uitgebeelt door dieren,
  En menschen. Zoo verbeelde ons Abels lam,
Verteert op d' eerste altaer in smook en vieren,
  d' Onnozelheit, die 't kruishout op zich nam.
Aldus verbeelde ons Isak, offerreede
  Op 't berghaltaer, den eerstgebooren zoon,
En eenigen, die 't al verzoende in vrede,
  Wat knielen kon voor dien genadetroon.
Het eenigh beelt van Isak kon verdoven
  Alle offermans, en offers van de wet:
Maer deze maeght gaet al de mans te boven,
  En geeft een kracht aen dees tooneeltrompet.
De sterkste zwicht voor d' allerzwakste kunne (*).
  Gewis zij hoeft blanketzel noch cieraet.

(*) *Sexus.*

Schoon 't mansbeelt haer den offerpalm misgunne,
  Noch ſtaet het ſtom voor d' uitſpraek van haer daet.
Als zij den eedt des vaders komt te hooren,
  Verſchriktze niet, maer antwoort offerreedt:
Heeft vader dit belooft, en Godt gezwooren,
  Voltrek, voltrek uw woort en hoogen eedt;
Dewijl u Godt aen Ammon quam te wreeken.
  Bezegel uw belofte: gunne alleen,
Dat ik bedrukt mijn' maeghdom vier paer weeken
  Met ſpeelgenoots in eenzaemheit beween.
Gehoorzaem komtze aldus in hooge brozen
  Ten heiligen tooneele, en outer treên.
Graftjoffers, ſtroit nu leliën, ſtroit rozen
  Voor 't morgenlicht, daer 't kruislicht op verſcheen.
En gij, Mevrouw, die Franſchen, Italianen,
  Als Neêrduitsch dicht, in hunne ſpraek verſtaet,
En menigmael tooneelen ziegt in traenen,
  Gewaerdigh toe te luistren naer dees maet.
Gij zult de zon van zege, hier betogen
  Met eene wolk van druk, niet zonder gunst,
Zien ſchilderen tapijt, en regenbogen
  Van beeldewerk, te ſchikken naer de kunst.
Magh deze maeght op uw behaegen ſtappen
  Ten offer, tot een' ſpiegel van de jeught,
De Schouburgh zal in zijne handen klappen:
  De rouw des volks verkeert in volle vreught.
    MDCLIX.

OPDRAGHT VAN VIRGIELS TWEEDE BOEK VAN ENEAS, VERHAELENDE DEN ONDERGANGK VAN TROIE.

AEN DEN EDELEN HEER

PIETER DE GRAEF,

Jonkheer van Zuidpolsbroek.

Gelukkigh is de hulk daer midden in de baren
Een ſtuurman zit te roer, die, zeewijs en ervaeren,
De blinde klippen kent, de gronden meet, en peilt,
Op Zeekompas en kaert, en ſtarreſchieten zeilt,
En, door de barning heen, het uiterst weet te ſchuwen.
Gelukkigh is de kudde, [als velt en heide gruwen,
Voor 't huilen van den wolf, die, raezende afgevast,
Het afgedwaelde ſchaep bezijden 's weegs verrast;]
Terwijlze bij der hant het voeder plukt, niet verder
Dan daer de trouwe ſtaf en 't oogh van haeren herder
Kan reiken in den noot, ten troost en toeverlaet.
Niet min gelukkigh is de burgerlijke ſtaet,
Daer ieder veiligh rust in ſchaduwe van Heeren,
Die ter behoudenis' des volks alleen regeeren;

Want wat de ſtuurman is op 't ſchip, in zeegevaer,
De herder op de heide, en bij de Schaepskoij, daer
De wolf om ſpookt en huilt, dat ſtrekken d' Overheden,
In 't wettige gebiet van landen volk en ſteden,
Haer wakende oogh, tot heil des onderzaets, betrouwt.
Op dezen gront is 't dat de hemel ſtaeten bouwt.
Op dezen voet zijn hun de titels aengeboden
Van vadren, herderen, wetgevren, vooghden, Goden,
Die, op den vorm van 't ampt der Overheit gepast,
Ons melden 't heilzaem wit van zulk een' zwaeren last,
Noch grooter dan deze eer, waer toe zij zijn gekoren.
Aldus zeght Plato wort geen mensch voor zich geboren
Alleen, maer ook ten dienst van vrient en vaderlant.
Hier ſtaet de weerelt bij, en zonder dezen bant
Moet alles wetteloos verſtrojen, en verwilderen,
Noch woester dan Natuur een wildernis kan ſchilderen,
Vol breideloos gedierte, en onraet, nacht en dagh.
Zij leefden dan tot nut der menſchen, die 't gezagh,
Ter liefde van den mensch oit holpen onderſtutten,
En 't onderdrukte volk beſchermen, en beſchutten,
In zijn gerechtigheit. Dit kon men uit kronijk
En boek bevestigen, en ſterken met de blijk
Van menigh voorbeelt, klaer uit Grieken en Latijnen
Te ſcheppen, waer de zon de weerelt komt beſchijnen.
Doch hier is 't noodeloos, naerdien ons Nederlant
Gereede ſpiegels heeft van mannen bij der hant:
Waerom, o eedle telgh, geen meester u iet naders
Kan toonen als uw' ſtam, en loffelijke vaders,
In oorloge en in vre, door al het lant beſaemt,
Waer hun voorzightigheit onwetenheit beſchaemt.
Zij zelfs bezegelden, in zijne kracht en klaerheit,
Het ſtaetorakel van de goddelijke waerheit,
Dat geen Gemeene Best geluk noch heil ontbeert,
Daer lust tot wijsheit bloeit, en ſtadt en lant regeert.

Zoo dikwijl dan uw lust ſtaetkundigheit zal zoeken
Te ſcheppen, uit het licht van letteren en boeken,
Kan 't voorſchrift van uw oudt voorvaederlijk geſlacht
Dees ſtaetles met der daet u ſterken, waer hun wacht
De wetten en het Recht bekrachtight, en verdaedight,
En uwen leerlust voedt, en aenqueekt, en verzadight:
Want ſchoon een ſtaetſcholier de ſpreuk en regels merkt;
Dit wort met voorbeelt en uitwerking best geſterkt.
Men leert uit kaerte en boek de gronden, zeen en ſtreken,
En kusten: maer een ſtorm kan 't moede roer verſteeken
Van zijn behoude reis, indien de vierbaek niet
Het duister oogh verlicht, en voor den zeeman ziet,
En toont wat ſtreek hem ſtaet te houden, wat te mijden,
Wat loef- wat lijwaert leght, wat achter, wat bezijden,
Wat oprijst voor den boegh; zoo loopt hij op dat licht
Met vreught de haven in, het endt van zijnen plicht.
Doch hierom kan men u het opſlaen van de bladen
En levens der uitheemſche en vreemden niet ontraeden.
Het erf der ſtaetkunde is en wort elk een gegunt,
Ge-eigent en betaelt met oude en nieuwe munt.
De ſchool der wijsheit ſtaet gebouwt voor brave borsten.
Zij ſlachten 't goede paert van Troje, dat ons Versten
En mannen levert, die wat mannelijks beſtaen,
Op Pallas toeverlaet: dees wijst de wijsheit aen,
Die met den ſlangeſchilt gewapent, altijt ſtouter
Op reden, haere zaek en Recht beſchut op 't outer.
De zaek beſpiegelen moet voor d' uitwerking treên.
De meesters ſtaen gereet. De leering ſlacht den ſteen,
Die ſtael en yzer wet. Zoo ſcherpt de les de ſnede
Van 't edele vernuft. De nutte en wijze rede
Wort van 't begeerigh oor gevat, gelijk de plant
Den morgendau verzwelght, op dor en dorstigh lant.
Hier derft uw jeught geen licht om goet en quaet te ſchiften;
Zij erft den boekſchat zelf uit 's vaders kaſſe en ſchriften,

Wiens daeghlijks onderwijs en voorgang levend leert
Waermede een erfgenaem van deught zijn brein ſtoffeert,
En toerust tot het ampt, dat, voor de braven open,
Geen traegen waerdigh acht op zulk een' prijs te hoopen.
De braefſten zelfs, de grootſte, in top van maght en ſtaet
En eere, hebben noit het onderwijs verſmaet,
Dat hun te ſcheppen ſtont uit ſpreekenden en ſtommen,
De levendige ſtemme en boeken, heilighdommen
Bij Keizers, Koningen, en Overſten, gezint
Zich van der Wijzen raet, in weereltlijk bewint,
Te dienen, naer beloop en eisch van tijt en zaeken,
Om veiligh tot hun wit en ooghmerk te geraeken.
De Keizer Nero, toen zijn oordeel noch gezont
En gaef was, neighde 't oor gansch leerzaem naer den mont
Van zijnen Seneca. Traejaen, de goedertieren,
Omhelst Plutarchus les, om ſteden en manieren
En onderwijs van Staet te leeren, als hij ſprak.
Dees Scipio, die trots Kartagoos muuren brak,
Gewende zich doorgaens, met onverzadighde ooren,
Den afgerechten helt Polybius te hooren.
De wijze Cicero bedankte Posſidoon,
Die hem den gouden ſtijl en Burgermeesters toon,
Ten dienst van Rome, leerde aendachtigh overweegen,
Waerdoor hij ſedert quam zoo hoogh in top geſtegen.
De zelve Tullius trompet des dichters eer,
Door Alexanders mont, lauriert en kranst Homeer
Op helt Achilles zerk, die 't lijk zoude overſtulpen
Met een de faem, ten waer Homeer haer had gehulpen,
En door zijn heldendicht gehanthaeft, waer die klank
Gehoort wort oost en west, ontelbre jaeren langk:
Filippus groote zoon, die 't Perſisch rijk ontzeide,
Zijn hooft op d' Ilias ter ruste nederleide,
En ſloot in 't koffer van Darius zulk een' ſchat
Van letteren, verſchoonde in d' overwonne ſtadt

Het huis van Pindarus, op wiens doorluchte pennen
De Vorsten worstelen, de heete wielen rennen,
Daer geen oneerlijk stof om 's renners ooren stuift.
Ten leste komt August ten Kapitoole, schuift
De nevels van het oogh, en toont het licht der lichten,
En zet zich, als een Godt, in top, op Maroos dichten.
Virgilius verstrekte een kopre zuil aen 't rijk,
Een Raetsheer van August, en wacht op zijns gelijk,
Na zoo veele eeuwen tijts, terwijl men voor zijn straelen
Alle anderen dus langh hun hooft zagh onderhaelen.
Wij waeghden evenwel [de wil verschoon de daet],
Een Nederduitsche wijs op zijn Latijnsche maet,
En hemelsche klaroen, naer onze maght, te zetten,
Daer Troje op wapenklank, gekerm, en krijghstrompetten,
In rook en smook, in gloet en bloet en assche smoort,
Zoo jammerlijk als oit met ooren wert gehoort,
Met oogen wiert gezien. Onze uitspraek is niet maghtigh
Dien brant te schilderen. Dat vier is veel te krachtigh,
De verf te zwak en doof; dit kan ons tafereel
Ontschuldigen, bij al de kenners van 't penseel:
En gij, o jonge GRAEF, zult gaerne ons laege toonen,
Waer maet en klank bezwijkt, beleeft en heusch verschoonen,
Naer uw Heer vaders aert, gelijk een erfgenaem
Van Polsbroek, en zijn' Staet, en deught, en letterfaem.
Uw jeught, die, onder 't eedle en Ridderlijk geleide
Van Ridder Maerseveen, zoo wijt, door bosch en heide,
Hem volghde in Brandenburgh, op 't Keurdoorluchtigh hof,
Belooft, op 's vaders spoor, den dichter eenmael stof
Te levren, daer 't gebeent der vadren, in hun stoelen
Van ruste, met vermaek den nadruk van zal voelen.
Ontfang op dezen wensch den weêrgalm van Virgyl,
Wiens naem 't gebrek vergoet van mijnen ruwen stijl.

OPDRAGHT VAN VIRGILIUS MARO, OF PARNASLOOF,

TOEGEWIJT DEN WELE. EN GESTRENGEN HEERE

KORNELIS DE GRAEF,

Vrijheer van Zuitpolsbroek, Burgermeester en Raet van Amsterdam, enz.

Mijn Zangheldin belande in 't ende met verlangen
Uit d' overrijke zee van Maroos herderzangen,
En lantgedichten, en Eneas dappren toght;
Een werkstuk in Latijn door al zijn leên gewrocht,
En waerdigh aen August eerbiedigh op te draegen;
Toen alle volken Rome op haeren middagh zagen,
Den Vorst in 't hooftgezagh, en 't aerdtrijk, onder hem
Gebogen, luisteren naer d' ontzaghelijke stem
Van eenen eenigen, geheilight, om door wetten
En maght gesterkt, een wijs op recht en vreê te zetten:
Nu ziet mijn Zangheldin, nae 't landen wakker om
Naer een Mecenas, die, genoodt in 't heilighdom
Der Zanggodinnen, zoo veel goddelijke driften
Kan schatten, uitgeleert in toetsen en in schriften
Van stoffen, zin, en zwier, en aert, en maet, en klank.
Zij komt Mecenas GRAEF dit Nederduitsch gezangh,
In zijne schaduw dan voorzingen, magh haer d' eere
Gebeuren, datze uit zijn scherpluistrende oordeel leere
Hoe verr' haer wedergalm van Maroos voorzangk dwaelt,
En wat haer glans verschilt van 't licht, dat uit hem straelt.

Zij wenscht, om allerminst uw bezigheit te praemen;
Gelegenheit, en plaets, en tijt op 't rijpst te raemen,
Wanneer uw ampt den boogh der zorge een wijl ontſpant,
Die nacht en dagh, ten dienst van ſtadt en vaderlant,
Te ſtreng geſpannen ſtont, de ſtilte is aengenaemer,
Nae 't ſlaven op 't ſtadthuis de burgermeesters kamer
Verſchoont uw' ouderdom, beſneeut zoo menigh jaer:
Terwijl uw broeder waekt, en zit beſlommert, daer
De burgers voor de deure, om eerst gehoort te worden,
Aendringen dagh op dagh. De ſtaetzorgh. naer 's lants orden,
In 't oude gravenhof, komt op een ander aen,
Nu mooghtge, langs de Grift, uw hofſtee, bosch en laên
Zien groejen, graetigh vee, uit uwen ſtal gelaeten,
Het gras affnoejen, en de lammers hooren blaeten,
Of onder 't lindeloof, in eenen ſtillen hoek
En eenzaem, ſpreeken met een ſtom en landnut boek,
Staetregels, ſpreuken uit uw Tacitus erkaeuwen:
Terwijl de galm van 't Sticht belust is na te baeuwen
Den ſchellen nachtegael, die, voor uw lustprieel,
Zich uit den adem zinght, op 't orgel van zijn keel.
Zoo magh men, om een lucht gerust in lommerkoelte
Op 't velt te ſcheppen, uit het heerlijk raetsgeſtoelte
Den Burgermeester eer het gouden Kapitool
Een poos vergeeten, daer de lelie, en viool,
En roos, en tijm de by op zoete honighgeuren
Verlekkerde, en verleide in levendige kleuren.
Daer kon Mecenas, door geen ſtadtgerucht verſtroit
Van zinnen, rusten: daer verdroot het Varus noit
Te luiſtren naer een wijs, die uit Parnasſus aderen
Quam vloejen door 't geruisch van mirte en lauwerbladeren;
Waer mede Apollo 't haer beſchaduwt en verciert,
Als hij ten reie gaet, en hem de zangberg viert.
Bekoort u hier de lust te plukken puik van bloemen
Uit Maro? (zeker niet te reppen noch te noemen

Dan met eerbiedigheit) gij zietze in Maroos hof
Zoo levendigh, zoo ſchoon opluiken, datze ſtof
Beſtellen voor 't vernuft van opgeſpanne geesten,
Om 's lants triomfen en gewenschte zegefeesten
Te kleeden met feſtoen en kransſen, geſchakeert
Door kunst van bloemen, aen Augustus hof vereert.
Zoo dit vernuft een wijs op 's herders fluit wil zetten,
Of akkers bouwt, en plant, en vee weit, en zijn wetten
Het byhof voorſchrijft, het verrukt ons door geluit,
En zin, en orde, van 't begin tot dat het fluit.
Eneas oorloghsvaert van Xantus gloênde ſtroomen.
Op 's hemels wichlerij en aendrift voorgenomen,
En uitgevoert tot aen den Roomſchen Tijbervliet,
Hoe groot een heerlijkheit ontvouwtze uwe ooren niet!
Wat naem, wat titel zal men 't hemelsch werkſtuk geven,
Apolloos feestciraet! het hangt, als een geweven
Onſchatbaer koortapijt, van boven tot beneen,
Van nutte wijsheit en historiën aen een,
En tot een eenigh wit geſchikt, in 't endt te treffen.
Wat wit was dat? den ſtaet van Rome in top te heffen,
Als 's weerelts hoofdſtadt: en de naklank van de faem
Bromt noch op heden met dien aengebeden naem,
Op 't voorhooft van zoo diep gewortelde gebouwen
Geklonken tot een prael: gelijkwe noch aenſchouwen
Het overſchot der ſtede, een afgeſtormt gewelt,
Als 't grof gebeente van den ſtoutſten reus, langs 't velt
Geſlingert, en geplet, toen hij te hoogh gewasſen,
't Gebergte opſtapelde, om Jupyn t' ontharrenasſen.
Wanneer uw hooge geest in Maroos beemden weit,
Beſpiegelt hoe van outs de grootſte mogentheit
Van Rome allengs zoo hoogh quam uit de laeghte opſtijgen,
En haeren wasdom van Evanders tijt te krijgen,
Uit zulk een arm begin: dan overweeghtge dat
In zulk een korten tijt heer Gijsbreghts visſchers ſtadt,

Uit asch en puin herſticht, ter weerelt uit komt ſtraelen:
Hoe uwe maetſchappij zoo wijt gaet adem haelen,
En ooften herwaert ſleept door 't ſchuimend pekelzout,
Van daer men Batoos ſtadt in 't oosten ziet herbout
Door uwe Bataviers, voor wien zoo veele rijken
En eilanden van zelfs de vlagh en zeilen ſtrijken.
  Uit die gedachten wort uw overlegh verrijkt,
Als gij uw grootvaêrs tijt bij d' oude tijt gelijkt,
Toen onder Burgerhart, uit Konings bloet geſproten,
Van Cezars heir getreên, in boschloof wiert beſloten
Den hals te vrijen van 't Latijnsch metaelen juk:
Hoe Bruin, een duinman, met den Vries geſterkt dit ſtuk,
Dat onuitvoerbaer ſcheen, en nau gedacht wou worden,
Hanthaefde tegens een gewapende ſlaghorden
Van keurbenden, noit op toght en ſchiltwacht meê,
Den Rijnſtroom langs, tot aen het huis te Britten toe.
Dan ſchikt uw wakkre geest ſtadts Kapitool en boogen
Te kleeden met een rij zeeghaftige oorlogen,
Geſchildert naer de kunst, van vore tot het endt,
Daer Rome ons Bataviers voor bondtgenooten kent:
  Indien de tijt mij gunt, naer 's Mantuaners wetten,
Den krijghshelt Bato met opklinkende trompetten
In top te voeren, naer den eijsch van 't vrije lant,
Door twalef boeken heen, tot daer de vredebant
Geſloten wort; men zal de Boschnon hooren melden,
Voorſpellen op een rij de vaders en de helden
Der volgende eeuwen, die alom met raet en daet
Zich queeten in gevaer, tot nootweer voor den ſtaet,
De Graven, Boelenzens, de Bikkers en de Hoofden,
Zo trou in 't leveren, gelijkze 't trou beloofden.
Men zal ons wapenkroon, den Keizerlijken hoedt,
Verworven door het gout des ridderſtams, en bloet,
Zien, met een rijker glans van gloejende robijnen
En gout, den Yſtroom en den Aemſtel overſchijnen,

Op d' aenwinst van de ſtadt, die, levender gezielt,
Van burgerij, gelijk een korf vol bijen, krielt.
Men zaegh u Aemſtels ſtadt uitleggen, en omtrekken
Met ſteene muuren, haer een kleene weerelt dekken
Met witte vleugelen van zeildoek, uit der zee
Gewaeit van alle vier de winden op ons reê.
Men zaegh op uwe ſtem zoo veel verſtroide ſteenen,
Van ongelijken vorm, zich ſluiten en vereenen;
Het Raethuis, magazijn, ſcheepstimmerwerf, en vloot
Herbooren, geſtoffeert met voorraet tegens noot.
Men zou zeehelden zien, op vergelege vaerten,
Aen graetboogh noch kompas gebonden, noch aen kaerten,
Hier 't zuiden aendoen: daer vorst Maurits in Brazyl
De leusvaen planten, en een burgerlijken ſtijl
Invoeren op de kust, daer andre ſtarren ſchijnen,
De menſcheneeter dwaelt in wouden en woeſtijnen.
Men zou Virgilius zien opgaen in zijn' tolk,
Gelijk de goude zon, ſchakeerende eene wolk,
Een ſchoonen regenboogh doorſchildert in het leven:
Hoe wel ik ſchroom naer d' eer des Mantuaens te ſtreven
Met wasſe pennen, en om laegh, beneên zijn' faem,
Blijf drijven, om geen zee te noemen naer mijn naem.
Nu zinge ik midlerwijl gezang van korten adem:
Het zij mijn zangheldin uw Kapitool omvadem,
Of Koninginnen, en Veltheeren innehael,
Of ons tooneel ſtoffeer, of, als de nachtegael,
Van tak in tak ſpringe, en langs uwe graft, vol ooren,
Een bijſchrift, graſſchrift, of een liergezang laet hooren,
Of een bekranste bruit, van 't lekkre bruitsbanket,
Op Hymens toortslicht, groete, en vroolijk dans te bedt.
De Zanghbeminners zijn belust op keur van wijzen.
En watertanden naer verandering van ſpijzen.
Indien mijn Zanggodin uw dagen rekken kon,
Ten dienste van de ſtadt, en ſtaet, uw levens zon

Zou langkzaem daelen, en beneên de kimmen zinken;
De lofbazuin op zulk een' wensch noch luider klinken;
Uw grafkoor ſpade uw lijk bedekken met een zerk,
Gij zoudt, als Kurius, noch lang uw akkerwerk
Aendrijven, en uw oude een hooger tijt bereiken
Dan uw waeranden, en geplante lust boscheiken.
De GRAEF gaf Nestor, noit vermaek noch levens moe,
En zijn drij eeuwen tijts in wakkerheit niet toe.
Gij zoudt den wasdom van uw kinderen en neven,
En zoo veel zegens en geluk met lust beleven.
Zoo houde u Polsbroek lang, ter eere van uw ſtam.
Zoo bloeje uw dubble telgh, ten prijs van Amſterdam.
MDCLX.

OPDRAGHT
VAN
OVIDIUS,
OF
LOOFWERK,
AEN DEN WELEDELEN HEER
DIEDRIK BUISERO

Heer van Heeraertsheinge, enz. Deken der Kollegiale Kerke van Sinte Kataryne in Eindhoven, Raet en Sekretaris van Vlisſingen, enz.

Dewijl de werrelt, en watze in haer ommevang
Te zamen vat, beſtaet in op- en ondergang
Van ſtaegh veranderende en wisſelbaere dingen,
Schiep Nazo lust ons zijn herſchepping voor te zingen,

In vijftien boeken, op een voeghelijke Rij,
Van 's werrelts wiege tot Augustus heerfchappij;
Een werkftuk, dat het oor geduurigh door fchakeeren
Verquikt, en onderhoudt met heilzaem nut te leeren:
Waerom het, voortgereikt doorgaens van hant tot hant,
Ruim zestien eeuwen bleef gebergt voor zwaert, en brant,
En vier en watervloên; terwijl ontelbre werken,
Gebouwen van Tiras, ftambeelden, fteden, kerken,
Gefchriften, kunsten, en al 't geen men dierbaer fchat
Vergingen: eene zaek zoo lang voorheen gevat
Bij dit befaemt verftant, voorfpellende, in het fluiten
Van zijnen arbeit, dat geene eeuw dit foude ftuiten,
Zoo verre Cezars rijk zich door de werrelt fpreit;
Een onverwelkbre kroon den dichter toegeleit.
Het luste ons hem, die als een arent opgaet ftreven,
In fijne fchaduw, laegh langs d' aerde, naer te zweven,
Van ver te volgen, op een Nederduitfchen trant:
Hoewel 't Latijn de kroon der Roomfche taele fpant
In d' eeuwe van August: gelijk hij zit verheven
Gelukkigh op den troon, Eneas bloet gegeven,
Tot een vergeldinge der wederfpoên, geleên
Na Trojes ondergang, veel jaeren achter een.
Wie zich genegen vint de fchilderkunst te leeren
Moet d' allergeestighften naeukeurigh nabootfeeren,
Het voorbeelt gadeflaen, opvatten wat hem dien',
En zulk een' meester fcherp naer zijne handen zien.
Een leerling, wakker en leerzuchtigh, eigent fchrander
Aldus de handelinge en trekken van een ander,
En mengt de verf, en legt en bezightze op haer maet
Natuurlijk naer den eisch van 't beelt, dat voor hem ftaet,
Zoo net, tot dat het oogh des kenners geen van beiden,
Den meester en fchoolier van een kan onderfcheiden.
Ik wenschte Ovidius, van dichtlust aengeport,
Dus t' achterhaelen. Schoot de maght hier in te kort,

't Vernoeght mij echter, zoo mijn ſtarreboogh van verre
Beſchiet de hooghte van dees flonkerende ſterre,
Verſcheenen in haer kracht ten tijde van August,
Die Mavors ketende, en den aertboom holp aen rust.
Mijn leerzucht, niet beſchroomt voor ongerijmden lachter,
Wil luisteren hoe elk dit opneemt, en ſchuilt achter
Het werkſtuk, afgezet naer Nazoos ſchildergeest,
Op dat zij 't betere, of den waenwijs bij zijn leest
Leer' blijven: want doorgaens waer 't oordeel zich laet hooren,
Daer mengt zich Midas in, gekent aen ezels ooren,
Gelijk dees meester, wien het aen geen teeknen faelt,
Noch aen het ſchilderen, hem naer het leven maelt.
De kunst magh haer cieraedje ontfouwen onbeladen
Bij 't lidt, dat in den Raet van tien en vijftien raeden,
Den toom van ſtadts gezagh met rijpe reden ment,
En in zijn Hoogheits naem te Vlisſinge is gekent
Raetſekretaris, in 't bewint van haere zaeken,
Dies kome ik BUISERO vrijmoediger genaeken,
In zoo veel bezigheên, ten dienst van ſtadt en lant:
Want onder dezen last, hem opgedraegen, ſpant
Zijn geest bij wijlen uit, als hij belust te dichten,
De ſchouders van het pak der ſtaetzorgh wil verlichten.
Dan treet de Franſche Aſtrate in 't Hollantsch kleet, en praelt
Op 't Koningklijk tooneel, zoo glansrijk overſtraelt
Met Tirus fluierkroon, daer zich de galm laet hooren,
Op 't vrolijke geſchal, in hoogh gewelf herbooren,
En al de ſchouburgh juicht, en van zijn gunst gewaeght;
Een dankbaer teken hoe 's lants hoofdſtadt dit behaegt.
Zoo dooft een ſterker licht het flaeuwer en zijn' luister.
Zoo ſtraelt een diamant veel ſchooner in het duister.
Wie ooren heeft bekent, als zich uw ſtem verheft,
Hoe treurtooneeltoon verre alle andre overtreft,
En overouden, in hun doodtbus lang begraven,
Zien op, verwondert wie zoo hoogh hen na durf draven.

Dit werkſtuk, levende door veertigh eeuwen heen,
Hangt van treurſpeelen, vol veranderinge, aen een,
En levert ſtof aen hen, die geen vernuft ontbeeren,
Om heerlijk een tooneel te kleden, en ſtoffeeren,
Met allerhande ſlagh van fabelen, wiens aert
Medoogenheit en ſchrik in 't zien en hooren baert.
Het ſchept uit Eſchilus, en Sofokles zijn leven,
En uit Euripides 't geen entlijk overbleven,
Na zulk een ſchipbreuk van hun wijsheit, bij geluk
Geberght, elk wort gegunt door Haerlems letterdruk.
Hier openbaeren zich beknopt de Heldenwerken
Der oude dichtkunst, van geen tijt noch enge perken
Beſlooten: want men hoort Homerus heldenſtijl,
Bij Alexander waert, en hier trompet Virgyl
Met ijver om August bij 't godendom te zetten,
Na dat twee werrelden zich boogen voor de wetten
Van 't uitgebreide Griekſche en Roomſche hooftgebiet.
Zoo treft dees ridder 't wit, dat hij met lof beſchiet.
Bevangt u lust om met dit ſtomme boek te ſpreeken
Des vormverſcheppers, en te volgen zijne ſtrecken,
Die, kunstrijk en vol geest, uitmunten overal;
Vertrou dat door dit vier uw ijver groejen zal:
Wij laeten het Latijn den bovenzang bewaeren,
Het welk een' grooten ſchat begrijpt in weinigh' blaêren.
Uwe edelmoedigheit gaet zelden onverzelt,
In lusthuis, hof en bosch, en lucht, en open velt.
Zoo vont zich Scipio noit minder afgeſcheiden,
Noit min alleen dan als gedachten hem geleiden.
Wat zagh dees brave helt een wonderbaer gezicht,
Hoe zuivre zielen naer de ſtarren in het licht
Uit 's lichaems kerker gaen ontſlagen, en verlangen
Hier boven haeren loon, de kroon der deught, t' ontfangen:
Gelijk de vader der welſpreekenheit vermelt,
Daer hij dien wijzen droom des Afrikaens vertelt.

Het jonger heidendom, tot noch in zwang gebleven,
Ontbeert de wijsheit van Chaldeeuwen, eerst gegeven
Egyptenaer, en Griek, en Latium. Noch houdt
Het onverlicht Japan en China even ſtout
Het zielverhuizen van Pythagoras in waerde,
Zoo diep gewortelt of het in natuur veraerde.
Men ſlaght noch eet 'er niet wat adem ſchept en leeft,
Het welk Konfutius, hun Plato, wederſtreeft.
Men offert nieuwe goôn in hooghgeboude kerken,
Die rijk beſchonken hun wanſchape godtheên ſterken,
Geen wijze fabelen bewimpelen het nut
Met loofwerk, dat de deught en weetenſchap beſchut
Als d' eerste wijzen deên, die zich aen 't oirbaer bonden,
En door hun beeldenſpraek elkanderen verſtonden:
Gelijk Ovidius noch heden wort verſtaen
Bij kloeken, die gewijt in dit geheimkoor gaen
De letterſloten en verholentheên ontſluiten.
Hier houdt en bant Minerve alle ongewijde buiten.
Vertolken ſtaet elk vrij, is ieder even na,
Doch geenſins even nut, dies komme gunst te ſta
Indien men dit beſtaen beleeft in mij ontſchuldigh,
Die zulk een lastig werk ter hant nam, en geduldigh,
Hoedaenigh het verſchijnt, allengs ten ende bragt:
En om ronduit en klaer te ſpreeken als ik 't acht;
Indien Ovidius quam 's levens licht t' aenſchouwen,
Hij zou zijn werkſtuk ſlechts een' fenixtolk vertrouwen:
Als Alexander, die verheve en groote ziel,
Wiens oogh Apelles kunst zoo wonderbaer geviel
Dat hij, van hem alleen naer 't leven afgetekent,
Zich hiel vernoeght, en dit geene andren waerdigh rekent.
Wat was het jammer dat dees heerelijke man,
In zijnen ouderdom, geblixemt met den ban,
Onnozel, zonder ſchult, als balling 's rijx, most zwerven,
En buiten 't vaderlant, zoo hoogh in 't noorden, ſterven.

Versteeken van den troost der trouwe halsvriendin
Perille, en kinderen, en huis en huisgezin,
En bloetverwanten, en bekenden en getrouwen!
Wie zagh hem gaen, en kon van tranen zich onthouwen?
De ballingschap, helaes, gaet nimmer ongepaert,
En onverzelschapt, neen, zij sleept een' langen staert
Van ongerijf met zich: dat weetenze al die 't proefden.
En misten watze meest in hunnen noot behoefden.
De jammerklaghten, aen d' Euxynsche zee gehoort
In Pontus, daer hij hing al kermende in den boort
Van 't rijk, gelijk voorheen Prometeus, met een keten
Geklonken aen een klip, en endeloos gebeten
Van 's leverpikkers bek, getuighden 't dagh en nacht,
Ruim vier paer jaeren lang, en 's dichters jammerklaght
Ging met den adem uit, daer Geeten en Sarmaeten,
Op 't lijk des overleêns hun traenen mosten laeten,
En Besfen, en Koral, van droefheit overkropt.
Zoo wert die hoftrompet in 't end den mont gestopt.
's Lants staetgenootschap, die een heldre zevenstarre
Door 't zevenvoudigh tal gelijkt, en u van verre
Alree verwacht, en hoopt t' onthaelen op zijn tijt,
Zal eens, misschien eerlang, dit werk, u toegewijt,
Meer luisters geven, daer gij in den raet der Staeten
De wetten hanthaeft, en het recht der onderzaeten.
Ontschuldigh midlerwijl 't geen faelt aen uwen lof.
Ontschuldigh d' opdraght van dit werk, en laet de stof,
Veel kostelijker dan mijn arbeit, u behaegen
Door uw genegentheit den dichter toegedraegen.
De zangbergh juicht, dewijl een telge van den stam
Outshoren, die den staet en 't raethuis t' Amsterdam
Bekleede en stutte door uw' grootvaêr in zijn leven,
Dit werk begunstighde, en een schaduwe wou geven.
Het was Outshoren, die met mijterkroone en staf
't Aertsbisdom t' Uitrecht zulk een' heldren luister gaf:

Want Bisſchop Willem, en Heer Jakob van Outshoren,
Uit ridderlijken ſtam, ter goeder uur geboren,
Drij eeuwen en een halve, en ruim zoo lang geleên,
Beheerschten 't oude Sticht welx arrem reikt voorheen
Van d' Eems tot aen het Schelt, getroost aen alle zijden,
Geduurigh afbreuk in hun wettigh recht te lijden.
Nu wil OVIDIUS op Nederduitſchen trant,
Ten reie gaen, en met de veltmaeght hant aen hant,
Op dien doorluchten naem, zich vrolijk laeten hooren,
Als uit den grave jong herſchapen en herbooren.
  Hadde ons de roest des tijts, die hard metael verſlont,
Medeas treurſpel niet verdonkert, en misgont,
Het luste mij, vol viers te vallen aen 't vertolken,
Te zien hoe Jazon, met zijne oogen in de wolken,
d' Ontzinde moeder volght, en haere draekevlugt,
En droef om kinders, bruit, en ſchoonvaêr weent en zucht,
Daer Kreons hof in brant, de vlammen zich verſpreien,
Korinthen overende, en jammerlijk aen 't ſchreien,
Getuigen konnen hoe het hem te ſpa berout,
Die d' echte vrou verlaet, en wuft een ander trout.
Dan zoude elk 's dichters geest doorluchtigh uit zien ſchijnen,
En 't Duitsch tooneel beſchaemt voor d' eere der Latijnen.
  Wij ſtelden Nazoos beelt in loofwerk hier ten toon,
Het loof is door het beelt verheerelijkt en ſchoon.
Zoo ſtraelt een ſchooner glans uit telgen van laurieren,
Indienze Apolloos hooft beſchaduwen en cieren.
  MDCLXXI.

AEN DEN E. HOOGHGELEERDEN HEER,

AUGUSTYN ALSTEN BLOEMAERT,

Toen ik hem het onderwijs van de H. Drijeenigheit op zijn krankbedde toezondt.

Ad cœlum hinc ire putandum eſt
Sublimes animas.

Ontfang, o Hollantſche AUGUSTYN,

In dank Godts blooten ſpiegelſchijn,
Verſcheenen in het kristalijn
Van ons gedachten.
Genoegh u nu met dit gedicht.
Gij zult hem zien in 't eeuwigh licht,
Van aengezicht tot aengezicht,
Na 's weerelts nachten;
Daer ſtraelt een ſchooner dageraet,
Godts heerlijkheit, die 't al verzaet.

OPDRAGHT DER AFBEELDINGE VAN PRINS WILLEMS GRAF, AEN DE STATEN DER VEREENIGHDE NEDERLANDEN.

Voorſtanders van dit lant vol weeldige onderzaten,
Ontfangt, naer uwe gunst, doorluchte Heeren Staten,
De grafſte, toegewijt aen d' asſchen van den Vorst,
Die ſtreng, als Herkules, gemoedigbt had zijn borst
Met haet van dwinglandije, en op manhafte toghten
Uitſchudde 't harrenas der Westerſche gedroghten,
Verdadighde al uw Recht, en dapper van gemoedt,
Bezegelde den ſchat des Vrijdoms met zijn bloet.

J. V. VONDELS BIJSCHRIFTEN OP STEDEN EN GEBOUWEN.

OP AMSTELREDAM.

Aen d' Aemſtel, en aen 't Y, dat doet zich heerlijk oope
Zij die, als Keizerin, de kroon draegt van Europe,
Amſtelredam, die 't hooft verheft aen 's hemels as,
En ſchiet, op Plutoos borst, haer wortels door 't moeras.
Wat watren worden niet beſchaduwt van haer zeilen?
Op welke markten gaet zij niet haer waeren veilen?
Wat volken zietze niet beſchijnen van de maen;
Zij die zelf wetten ſtelt den ganſchen Oceaen?
Zij breit haer vleugels uit, door aenwas veler zielen,
En ſleept de weerelt in, met overlade kielen.
Welvaren blijft haer erf, zoo lang de Priesterſchap
Den Raedt niet overheert, en blindthokt door de kap.

ALDUS VERANDERT.

Het Y en d' Aemſtel voên de hooftſtadt van Europe,
Gekroont tot Keizerin; des nabuurs ſteun, en hope;
Amſtelredam, die 't hooft verheft aen 's hemels as,
En ſchiet, op Plutoos borst, haer wortels door moerasch.
Wat watren worden niet beſchaduwt van haer zeilen?
Op welke merkten gaet zij niet haer waren veilen?
Wat volken zietze niet beſchijnen van de maen;
Zij die zelf wetten ſtelt den ganſchen Oceaen?
Zij breit haer vleugels uit door aenwas veler zielen,
En ſleept de weerelt in met overlade kielen.
De welvaert ſtut haer' Staet, zoo lang d' aenzienlijkheit
Des Raets gewetens dwangk zijn' boozen wil ontzeit.

OP

AMSTERDAM.

De Stadt ſpreekt.

Vraegt ijemant, wat mij maekt de beurs van Kristenrijk?
Waerom de Hanſeſteên (*) mij als haer' ſpeelnoot zetten?
Waerom ik Zeegodin de vlagh voor niemant ſtrijk?
En op- en ondergang gehoorzaemt mijne wetten?
Aenſchou de KROON, daer ik mijn' vlechten meê vercier:
En hoe mijn' kruin, recht op, de ſtarren gaet doordringen.
Ik ſwets, als andren, niet van harsſeloos lauwier:
'k Geef rede en klaer beſcheed van onverzierde dingen.
Het reukloos Vlaendren hielt zijn' eijgen Graef (†) gevaên:
Onnoosle ſprengklen bloeds de Brughſche ſtraet beſmetten:

(*) *Anno* 1370. *in de handvest van Woldemaer den darden, Koning van Denemarken, en in de Stralſontſche overdraght.*

(†) *Maximiliaen van Oostenrijk, Roomsch Koning.*

Dies schoot de vader, heet van wraek, het harnas aen:
Zelf Fredrik (*) draeft in 't velt om zijnen zoon t' ontsetten.
De standerds worden vlugh: de hoef doorwroet het stof.
O groote stad van Brugh nu zal 't uw welvaert gelden:
De haven wort gestopt: de koopman neemt verlóf.
Toen erfde ik Amsterdam de gunst des hooghgemelden.
Mijn trouheit is den Vorst gebleeken menigh werf;
't Zij dat hij vrij was, of in vangenis most treuren:
Weshalve, op dat het strekk' tot Bruggelings bederf,
Mij wort bevolen 't hooft te water uit te beuren.
De Koning (†) kroont mijn' pruik, met heiligh diamant,
En spreekt: 'k MAEK U VOOGDES, TE WATER EN TE LAND.

Geschreven en uitgegeven geduurende het Burgermeesterschap van

JAKOB DE GRAEF,
DIEDRIK BAS,
ANTONI OETGENS,
ANDRIES BIKKER.

MDCXXXI. *Uit P. Scriverius Latijn vertaelt.*

OP DE WIJDTVERMAERDE ZEESTADT

H O O R N.

AEN DE E. E. HEEREN

BURGEMEESTERS EN WETHOUDERS

DER ZELVE STEDE.

De zuider Triton heeft tot zijn trompet gekoren
De Hooftstadt van zijn zee, den uitgelezen HOOREN;

(*) *Keyser Frederik de darde Anno* 1488.

(†) *Koningh Maximiliaen vereert Amsterdam met de Keiserlijke Kroon, in 't jaer* 1489. *den xj. van Sprokkelmaend.*

Gezegent en gepropt, in een bedaude lucht,
Met ooft en korenair en weelige akkervrucht.
Dees boezem Helden teelt, en maght van oorloghsſchepen
En vloten, die den oegst des aerdbôoms binnen ſlepen,
Of wijder voeren dan d' onendige Oceaen
Om alle ſtranden wort beſchenen van de maen.
Hier is de Zuivelwaegh, de Munt, en 't Hof der Staten
En zeevaert, op wiens trou d' inwooners zich verlaten.
Zij vondt het haringnet. Geen letterwijs vernuft
Noch geest van andre ſteên haer telgen heeft verbluft.
Een ſtille burgerij, oprecht van eigenſchappen.
'k Geloof Rechtvaerdigheit liet hier haer leste ſtappen.
Een Raethuis zonder ſmet, de Vrijburgh van 't gemeen.
Zoo draeght Westvrieslant moedt op d' eere van zijn ſteên.
MDCLIV.

OP D' AFBEELDINGE
VAN
UITRECHT.

Getekent door Herman Zachtleven.

Noch leeft ZACHTLEVEN in zijn tekenkunst t' ontvouwen,
En aen den ouden Rijn de Bisſchopsſtadt te bouwen,
Hoedanigh zij hier rijst uit haeren ouden gront,
Die door merktekens tuight hoe UITRECHT eertijts ſtont
Den Roomſchen Keizerin ten dienst, en uit Brittanje
Den adelaer, geplant op 't uiterſt' van Germanje,
Voorzagh van voorraet, hem van Katwijk tegens ſtroom
Te water toegevoert, 's rijx vijanden ten ſchroom.
De burgers van den Rijn treên dus, als bontgenooten
Des Tibers en zijn ſtadt, geſterkt met zeven ſloten.
Maer hooger draeft hunne eer, als Willebrort uitheems
Door last van Rome, hen noch Heidensch, van den Teems

Komt wasſchen in de vont, en met den mijter kroonen.
De wilde Heidens, die ſpelonk en bosch bewoonen.
De Vranken, Saxens, Deen, en Friesch, en Noortsch geſpuis
Beſpringen Christus bruit, getekent met zijn kruis.
Wat heeftze, reis op reis, bij wisſeling van tijden
En heerſchappijen, wreet gemartelt, niet te lijden!
Noch ſcheptze t'elkens aêm, van hooger hant beſchermt:
En als het ſpreekwoort luit dat zelden brant verarmt,
Verrijstze na den brant veel ſchooner uit haer asſen,
Recht als de feniх weêr geteelt en opgewasſen:
Gelijk de domskroon noch ten hemel inne dringt,
En uit het axrent van den ſteenen wal, omringt
Met kerken, kloosteren, en heerelijke hoven,
Den Dichtren ſtof geeft zulk een wonderwerk te loven.
De Koning Willem, groot van naem door 't Roomsch gezagh,
Is moedigh dat hij zich haer burger noemen magh.
Men zoude een lange rij doorluchte ſtammen noemen,
Die op het burgerrecht der ſtede zich beroemen,
En rekenen een eer dat zij, ten dienst gereet,
Van outs verbonden ſtaen met een geſtaefden eedt.
Het heiligh rijk, zoo hoogh gevoert op arentspennen,
Plagh in den breeden Raet de Bisſchoppen te kennen
Voor zijne medeleên, en Vorsten van het rijk.
't Gewijde Bisſchopsrecht verſtrekte een wisſe wijk
Van onderdrukte, waer de booshеên t'zamenſpanden,
Beheerschte ook Eems en Schelt, noch zeven Nederlanden,
En hun gebuuren, met den heerelijke ſtaf,
Tot dat de tijdt een krak aen 't heilig voorrecht gaf.
Het huis van Adriaen den zesten, uitgekoren
Tot Hooft der kerke, tuight van zulk een' ingeboren,
Die, om zijn deeghlijkheit, zoo wijt alom befaemt,
Sint Peters ſtoel geenzins ontluiſtert noch beſchaemt.
Dees ſtadt, de hoofdſtadt van het Sticht, in top geſtegen
Leght in een vruchtbren ſchoot van klaygront, rijk van zegen,

Hier zwelt de koorenair, daer d' uier vet van room.
Hier rust de herder in de fchaduw van den boom.
Hier vloeien Vecht en Rijn door boomgaert en prieelen,
En heerenflooten heen. Hier lokken boschtooneelen
De tortels en het wilt. Daer zuight de honinghby.
Gins zingt de nachtegael en leeurik even blij
Een lieflijk veltmuzijk, dat noit het oor verveelde.
Hoe noemtmen Uitrecht dan? een Paradijs vol weelde.

ANTWERPEN.

ALIAS INTER CAPUT EXTULIT URBEIS.

ANTWERPEN liet den droom van Reus en handtol vaeren,
En 't werpen van de hant, aen d' oevers van het Schelt;
Die Markgravin des Rijks, en Koopftadt, rijk van waeren,
Haer beurs en zenuw fteef met in- en uitheemsch gelt.
Een paerle aen Flippus kroon, en zelfs de kroon der fteden
Van gansch Europe, en als een lamp voor 't hoogh altaer,
Verlichtze met haer glans, godtvruchtigheit en zeden,
En kunsten, en bewaekt de lantgrens in gevaer.
Hoewel de ftroom en muur en burgerwacht haer fterken;
Haer fterkfte burgh is Godt, zijn Moeder, en haer kerken.

KEULEN.

PATRIUM SERVAVIT HONOREM.

Aertbisfchoplijke ftoel, de voorfte Keurvorstin
Van drij, juweel des Rijns, van 't Rijk en 's Keizers fteden,
Geboorteftadt en eer van d' oude Keizerin,
Uw ftichtfter na Agrip, hoe vroom hebt gij geftreden

Voor 't kruislam, sedert uw Matern, Sint Peters handt,
U rukte van Teutaets en Hesus woutaltaeren;
Getrouwe dochter van de Roomsche kerk, gij spant
De kroon in Heiligdom en Godtsdienst te bewaeren.
Uw kerken, in getal, op 't jaerlijx daghtal slaen.
Men ziet de zon van Rome in Keulens halvemaen.

R O M E.

IMPERIUM SINE FINE DEDI.

De Bouwheer Romulus zijn' naem gaf aen de veste
Van ROME, welx gezagh op twee paer wijzen draeft,
Door Koningsdom, door 't volk, en 's volks gemeene beste,
Door Keizer en door Paus, van Konstantyn begaeft.
Des weerelts Hoofdstadt wert de Monarchij beschooren:
Zoo heerschtze in Julius en JESUS erfgebiedt;
Het kruis drong door, daer zwaert noch standert in kon booren,
Sint Petrus mijter wijkt voor Cezars lauwer niet.
Hoe d' afgront brulde, om zich aen Christus stoel te wreken,
Noch hoort men, uit Godts stoel, hier Godts orakel spreken.

DE DOORLUCHTIGSTE HEERSCHAPPIJE

VAN

V E N E T I E.

Dives opum, studiisque asperrima belli.

Gekroonde Zeeleeuwin, gij bouwde uw heerlijk nest
In 't Adriatisch meer, beschermde Antenors zoonen
Voor Attila, den Hun, die gruwelijkste pest.
Uw Stadt en Staet verduurt der Monarchijen troonen,

Slaet Mahomets gewelt met yſre klaeuwen af,
Ten dienst van Christus Rijk, terwijl die groote Heilant
En zijn Euangelist, Sint Mark, uw' Hertoghs ſtaf
Bewaeken, daer uw Raet vereenight menigh eilant.
Een Stadt, een eilant, zee en 't vaste lant gebiet.
Wie noit Venedich zagh, zagh 't licht der Staeten niet.
MDCLV.

GENUA.

Palaisrijk GENUA, als uit een rots gehouwen,
Braveert in pracht en prael alle Italjaenſche ſteên.
Het ſchijnt, gelijk een paeu, zijn pennen trots t' ontvouwen.
Hier ſtapelt Koopfortuin haer rijkdommen op een.
Het ſtrekt een krijghstrezoor der wijtgevreesde Flippen,
En zenuw van hunn' ſtaet, die 't Roomsch gebiet verdooft.
Een zijde- en goutoogst bloeit en groeit in dorre klippen.
Ligurie bekent dees zeebaek voor haer hooft.
De Vrijheit in triomfe, op eenen boogh van marmer,
Begroet van al de zee, daer d' Apennyn begint,
Zich met den kruisſchilt dekt, een' ſcheutvrij borstbeſchermer,
En toomt Byzantium, dat weerelden verſlint,
Haer wapenhuis ontziet, en haven, en galeien.
Zoo heerscht de Vrijheit, noit van wijsheit afgeſcheien.
MDCLXII.

POICTIERS.

Letge op de ziel het lijf beſteit de kracht alleen,
En Gallie verdient die beide door gebeên.
De leerlust d' een ontſteekt, een ander 't krijghsbedrijf.
Poictiers is hier de ziel: al 't ander is het lijf.
Uit Scaligers Latijn.

O P T O U R S.

Festinus voerde 't volk van TOURS hier ſtewaert aen,
Daer om de ſchoone ſtadt twee ſtroomen d' armen ſlaen,
De Loir, en klaere Kaer. De ſtadt leght tusſchen beide
In weelige landouwe, en aengename weide.
Haer burgerij is trots, en taelrijk, groot van maght,
Gezegent door het ooft, en wijnſtok, hoogh geacht.
Sint Marters heiligh graf verheerlijkt, door zijn zegen
En eer, de kerken om en in de ſtadt gelegen.
Uit het Latijn van Willem de Breton.

O P N A R B O N N E.

Narbo, gezond van lucht en lant,
Van havens, zee en vaste ſtrant,
Van burgers, huizen, merkt en ſtraet,
Van Raethuis, Recht en munt en maet,
Van Kerken, Toorens, brugh en wal,
Van waterbeeken, bergh en dal,
En wat men ergens vinden magh,
Daer immer ſchijnt den klaren dagh,
Verzien, zijt heerelijk gegroet.
Met recht de Goôn gij loven moet:
Uw lant geeft kooren, wijn en zaet;
Veel vee in uwe weiden gaet;
De beemden ruiken van het kruit,
Dat weeldigh ſpringt ter aerden uit;
Moeras of water in uw ſloot,
Niet ſtinkt gelijk een vuile goot,
Noch distelen men ergens vint,
Want gij zijt Floraes echte kint:

Minerva bij uw altijt woont,
En uwe jeught met wijsheit kroont;
Zoo dat ook nevens 't edel bloet
U Princen wijs zijn van gemoet:
Want wijsheit bij haer wert geacht,
Veel meer dan Vorstelijke pracht.
Uit Sidonius Apolinaris.

VAN NARBONNE

UIT SIDONIUS APOLINARIS.

Gij, die verdreven waert, leeft ſtil, en, die den ſtrijt
Verduurde, wert bekent voor trou van tijt tot tijt:
Theodoricus, die veel hooger dan zijn vader
Gezet wort, en gekent al teffens en te gader
Een eer der Geten, en pilaer van 't Roomsch gebiet,
Bevont u trou, in zoo veel oproer en verdriet.
Maer ſchoon gij dikwijl waert beſtorremt en gereten,
Hierom en wort u dit tot ſchande niet verweten:
Want als een dapper helt zich eerlijk ſtelt te weer,
Dan is 't lidtteken van de wonde hem een eer.

DE ZELVE VAN DE ZELVE STADT.

Gij ſtoft op marmer noch op gout,
Noch Indiaensch yvoor zoo ſtout,
Noch geen Marmarisch huiscieraet,
Waerop de Bars heenſtoffen gaet.
Uw poorten zijn ook niet vergult,
Met Aſorootsch geſteent gehult:
Maer uw gewelven afgeſtreên
Betuigen d' oude ſtrijtbaerheên.
Uw ſtormgevaerten, noit gemat,
Zijn kostelijk bij uw geſchat.
Uit het Latijn vertaelt.

OP AVIGNON.

Uw Vrijheit en manier van leven bij de vroomen,
Maekt dat gij zijt gelijk een tweede ſtat van Roomen:
Groot zijn uw kerken, groot is uwer huizen eer.
Maer dit noch grooter is, gij zijt uw eigen Heer.
Uit het Latijn van Scaliger.

TIJTDICHT,

OP DE

GRONDTSTEENLEGGING

VAN 'T

STADTHUIS

T' AMSTERDAM.

De Wijnmaent ſchreef twee min als 't derde kruis,
Toen 't Vredejaer de gront leij van 't Stadthuis.

OP ONS WEESHUIS.

Hier treurt het Weeskint met gedult,
Dat arm is zonder zijne ſchult,
En in zijn armoê moet vergaen,
Indien gij 't weigert bij te ſtaen.
Zoo gij gezegent zijt van Godt,
Vertroost ons uit uw overſchot.

ANDER,

Geen armer Wees op aerde zwerft
Dan die der Weezen Vader derft.
Der Weezen Vader derft hij niet,
Die Weezen troost in haer verdriet:
Dies fla uw oogen op ons neêr.
Ons aller Vader troost u weêr.

ANDER.

Wij groeien vast in tal, en last:
  Ons tweede Vaders klagen.
Aij, ga niet voort door deze poort,
  Of help een luttel dragen.

OP HET DOLHUIS.

Tre zacht, en wandel onbefchroomt;
Hier wort de Razernij getoomt.

OP HET WEDUWEN EN WEEZENHOF VAN PETER RAEP.

PETER RAEP, de Trezorier
Boude uit mededogen hier
't Weduwen- en Weezenhof.
Men gebruik het tot Godts lof.

OP 'T AELMOSSENIERSHUIS

T' AMSTERDAM.

De hemel draeght geen zij, maer luiſtert na elks karmen:
Zoo ziet d' AELMOSSENIER op 't nijpen van den noot,
En reikt elk nootdruft toe, uit 's burgers milden ſchoot.
Hij ſtut door 't heele jaer het leven van den armen.

OP DE STEENE BRUG

OP DEN AMSTEL.

Acht zuilen op de rij, een brug van zwaeren last,
Begront den Amſtel niet, en ſtaet allijkwel vast.

OP DEN WACHTTOREN BINNEN UITRECHT,

NU BIJ STARREKIJKERS GEBRUIKT.

Uit het Latijn van den edelen Heer

FILIPS CEEZEN VAN VORSTENAU.

Dat Zwarts, de vinder van het oorloghsdonderkruit,
Nu met den oorlogh vaere in rook ten toren uit;
En Ticho, die bewaekt den loop van 's hemels vieren,
Hier uit de Starren merk' met alle zijn ſcholieren:
De Starrekijker nu in 's krijghsmans wachttrans waekt;
Een voorſpook dat de Vrede ons Nederlant genaekt.

OP DE BOEKKAMER VAN S. K.

'T Is Heiligdom, dat gij hier ziet.
Hoe heet het? Kruitje roert mij niet.
De ſtommen ſpreeken op papier.
Wie leenziek is vertrek van hier.

OP DE SCHOORSTEEN

VAN JUFFROUW

KATHARINE BLAEUW.

De hellige Eendraght is het zout,
Dat huis en ſtadt in wezen houdt.
Zij ſtelt d' oneffenheên gelijk,
En baert een goddelijk muzijk,
Het welk den geest in 't lijf verheught.
Een Wijze kent en eert haer deught.

OP HET

NEDERSTORMEN

DER

STEENE GALERIJE

IN HOFVLIET,

DE HOFSTEDE DES HEEREN

VAN KABAU.

TANTAS AUDETIS TOLLERE MOLES?

Een Europeeſche Orkaen eiſcht hooftzom en de renten
Al teffens op een' ſprong, en waerſchuwt met den ſlagh.
Hij baert zijn kracht op vaste en drijvende elementen,
En juist in Sprokkelmaent de allerjongſten dagh.

KABAU in Hofvliet riep: oubollige kabouter,
  Wat ſpooktge? hou uw rust, of ſtreef mijn hof voorbij.
De ſtorm, hier door geterght, verhief zijn kracht noch ſtouter
  En heftiger: zoo ploft de ſteene Gallerij
Met eenen ſmak aen gruis en puin en ſtof ter neder.
  Toen docht de hofheer: och ter werrelt ſtaet niets vast.
Dit Spook verblaest ook ſteen, gelijk een lichte veder.
  Geen toorens houden ſtant, wanneer het van zich tast.
Betrou geen galerij, noch dikke ſteene muuren:
Wie Godt zijn rust betrout, kan d' eeuwigheit verduuren.

OP HET OMSTORTEN VAN DE NAELDE OP DE KANT VAN DEN BRUG TE BLOIS OPGERECHT,

Toen de Leliën geſchonden, en de Kroon ongeſchonde bleef, 1593.

EEn pijler ſtont 'er op den hoogen bruggekant
Gekroont met leliën op 't voorhooft heel parmant.
Een onweêr heeft hem 's nachts te treffen onderwonden:
Noch heeft dees booze plaegh de Rijxkroon niet geſchonden:
  Gelijk de ſtorm de bloem van Vrankrijk ſchenden dorst:
  Want Jupyns blixem vreest de tekens van den Vorst,
Die onder Henrix maght noch ongeſchenden blijven.
  Uit het Latijn van N. Chauvet.

OP HET

WAPENHUIS

TE PARYS.

Dit 's Henriks donderburgh vol wapens van Vulkaen,
Vol wapens, die met kracht de reuzen tegenſtaen.
Uit het Latijn vertaelt.

BIJSCHRIFT

VOOR

'T KONINGKLIJKE VOGELHUIS

TE FONTAINE BLEAU.

Die d' oorlogsdeure ſloot, de vogels deê beſluiten:
Op dat zij ſteets zijn roem en daeden zouden uiten.
Uit het Latijn vertaelt.

gegeeven door Bernardus

h. Vol.3

NAME OF BORROWER.